

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 606
Παρασκευή
24 Μαΐου 1996
Δρχ. 500

ΤΑ ΔΙΑΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΜΕ ΟΝΟΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

ΟΜΕΡ ΑΚΒΕΛ

(εκπρόσωπος
τουρκικού ΥΠΕΞ)
για τις ελληνοτουρκικές
διαφορές

Π. ΤΑΤΟΥΛΗΣ

περί ψηφιακού
Έβερτ...

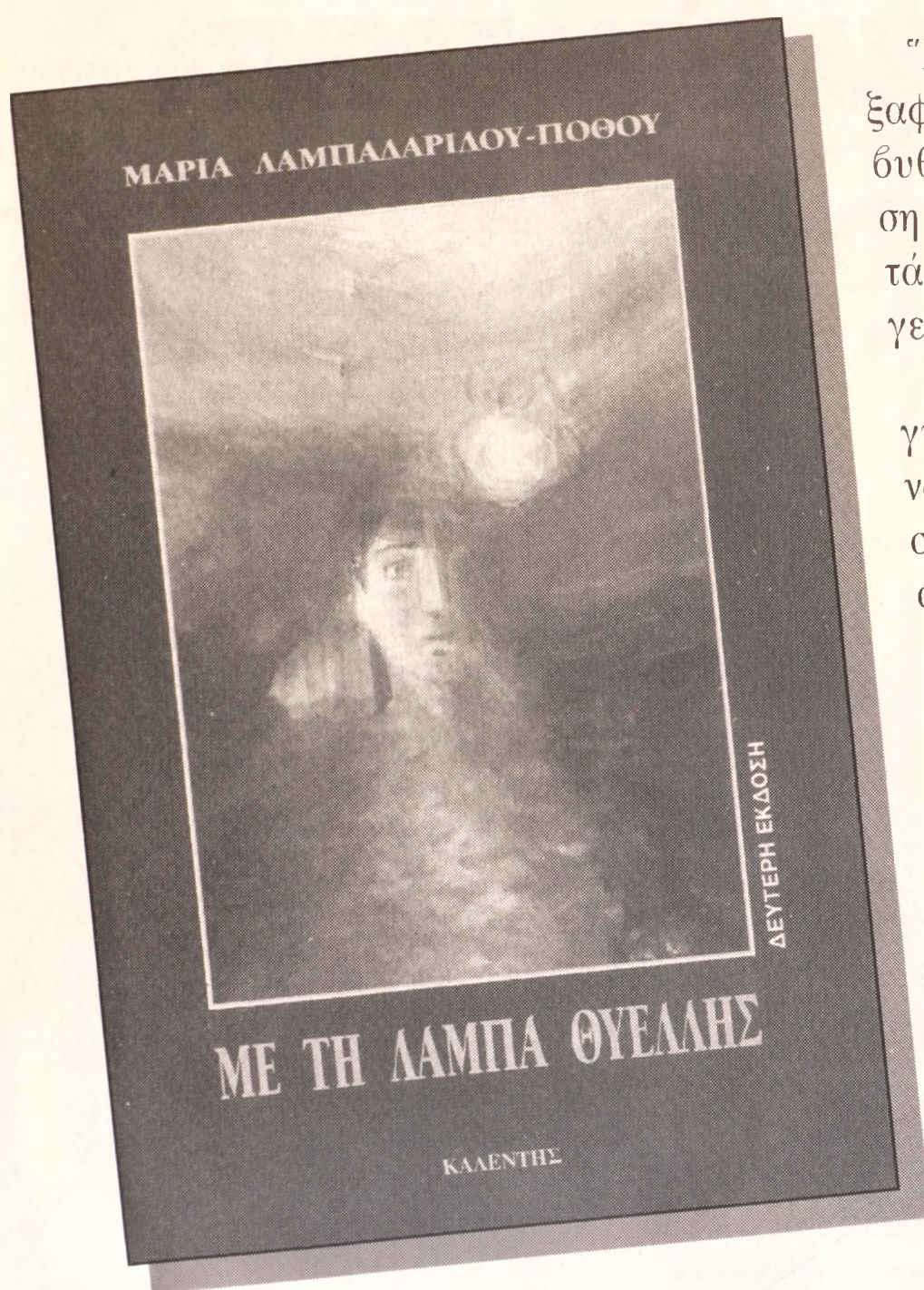

ΜΑΡΙΑ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ-ΠΟΘΟΥ

Μέ τή λάμπα θυέλλης

(Βραβείο πεζογραφίας Ίδρύματος Ουράνη της Ακαδημίας Αθηνών 1995)

Ένας άνθρωπος απλός, καθημερινός, βρίσκει ξαφνικά αντιμέτωπος μέ τό μυστήριο τής ζωής καί θυθίζεται μέσα σ' αυτό, νά μάθει τί κρύβουν τά σημάδια πού τοῦ στέλλει ὁ ἀόρατος κόσμος, αὐτά τά προφητικά μηνύματα, πού γίνονται πηγές «ἀγγελιῶν» στά ὄνειρά του.

Στήν ἱστορία αὐτή ὁ ἔρωτας, τό πάθος, ἡ κραυγή, ἡ ἀγρυπνία, ἡ ἔρημος τής ψυχῆς, παίρνουν τό νόημα τής ἀνθρώπινης θυσίας· αὐτῆς τής ἀγνωστης θυσίας, πού εἶναι ἡ ἐφήμερη ζωή μας πάνω στή γῆ.

Πρόσωπο τής ἀθωότητας ὁ ἥρωας τοῦ μυθιστορήματος, θά ζήσει ἐπώδυνα τήν ἐνοχή, θά γίνει ἕνας μάρτυρας τής ἀλήθειας· αὐτῆς τής κοσμικῆς ἀ-λήθειας, πού εἶναι ἡ ἄλλη ὅψη τοῦ μυστηρίου τής ζωῆς. Καί ὁ χαμένος παράδεισος τής εὐτυχίας του θά ταυτιστεῖ μέ τήν ἴδια τήν ἐμπειρία τοῦ πόνου: Μιά προσωπική ἔρημος, πού θά τή διαβεῖ ἐξαγνιζόμενος.

Στό μυθιστόρημά της αὐτό, ἡ συγγραφέας, μέ τήν ποιητική, τήν ἀναλυτική γραφή της, καί μέσα ἀπό ἕνα μύθο τής «γοητείας», δίνει τήν σταυρική περιπέτεια τοῦ ἀνθρώπου πάνω στή γῆ, πού εἶναι τό τίμημα μιᾶς γνώσης

ἀπαγορευμένης. Ὁ ἥρωάς της εἶναι ἕνας «γοητευμένος» καί ζεῖ σέ μιᾶ κρυστάλλινη πραγματικότητα, ὅπως τά πλάσματα ἐκεῖνα τά ἐφήμερα, τά προορισμένα γιά ἕνα μόνο καλοκαίρι, πού ξέμειναν καί ζοῦνε τό φθινόπωρο πού δέν ἦταν γι' αὐτά.

ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ:

- Λυκόφως τής Μοναξιάς • Ναταλία καί Χριστίνα
- Σῶμα, θυμήσου ὄχι μόνο τό πόσο ἀγαπήθηκες
  - Γκρίζα πολιτεία
- Ἐπί πτερύγων ἀνέμων (ποιήματα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗΣ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 5 • 106 79 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 36 01 551 • FAX: 36 23 553

Περίοδος Β' · Έτος 23ο · Τεύχος 606
Παρασκευή 24 Μαΐου 1996 · Δρχ. 500

ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

ANTI ON-LINE: <http://www.compulink.gr/anti>

E mail: anti@compulink.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου

ΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δημήτρης Ζαβέρδας

ΜΟΝΤΑΖ: Τασία Λεβόν

ΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστερί

Τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΕΞΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 4.100 δρχ., Ετήσια 8.200 δρχ.,

Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 30.000 δρχ.

Φοιτητική ετήσια: 7.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 30 δολ., Ετήσια: 60 δολ.,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 35 δολ., ετήσια 70 δολ.

ΔΩΡΕΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 500,

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.000

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

έντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσά και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛ. 14 **Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΡΕΒΑΝΣ** Αγάπης αγώνας άγονος στο ΠΑΣΟΚ - του Τάσου Παππά.

ΣΕΛ. 16 **Η «ΛΑΒΙΔΑ» ΣΑΜΑΡΑ** Ο πρόην ΥΠΕΞ Μ. Παπακωνσταντίνου παρεμβαίνει στην υπόθεση «Λαβίδα»

ΣΕΛ. 18 **MAKEDONISSIMO** Γιατί πολιτευόμαστε όπως πολιτευόμαστε στο Μακεδονικό; - του Σακελλάρη Σκουμπουρδή

ΣΕΛ. 20 **ΕΠΙΘΕΣΗ ΦΙΛΙΑΣ ΤΗΣ ΤΟΥΣΚΙΑΣ** Μια σημαντική συνέντευξη του Τούρκου εκπροσώπου του ΥΠΕΞ, κ. Omer Akbel. Τι λέει η επίσημη Τουρκία για τις ελληνοτουρκικές διαφορές - στον Αλή Ταρτάνογλου.

ΣΕΛ. 24 **ΤΑ ΔΙΑΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ.** Πρόσωπα και αριθμοί. Συνέντευξη με τον βουλευτή της Ν.Δ. Πέτρο Τατούλη. Αναλύσεις και ρεπορτάζ. Γράφουν: Ν. Κυριαζίδης, Μ. Βασιλάκης, Μ. Στεφανίδης

ΣΕΛ. 41 **ΡΩΣΙΑ: Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ** Αφιέρωμα στις ρωσικές εκλογές- των Αλ. Καζαμία, Σ. Ντάλη, Κ. Καρύγιαννη, Δ. Σκούφη

ΣΕΛ. 58 **Ο ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟΥ... ΒΟΓΙΑΤΖΗ** Γιατί είναι σημαντική η παράσταση του Μισάνθρωπου, σε σκηνοθεσία Λ. Βογιατζή; - της Δηώς Καγγελάρη

ΣΕΛ. 60 **KANNEΣ 1996** Το φεστιβάλ κινηματογράφου, οι ταινίες, τα βραβεία - του Γ. Σκοπετέα

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΔΙΕΘΝΗ

Κόσμος, σελ. 41

ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ

σελ. 53

ΤΑ ΑΓΡΙΑ & ΤΑ ΗΜΕΡΑ

Παναγιώτης Ιωαννίδης, σελ. 56

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 57

ΒΙΒΛΙΟ

Κριτική, σελ. 63

ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΙΠΑ

Σπύρος Μοσκόβου, σελ. 66

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

editorial, σελ. 4

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

Γιώργος Φιλδισάκος, σελ. 5

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

ΟΝΕΙΡΑ

Παύλος Μεθενίτης, σελ. 40

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΣ

ΤΑ ΔΙΑΠΛΕΚΟΜΕΝΑ

ΕΧΘΕΣ συνεκλήθη η Ολομέλεια του Συμβουλίου Εφετών προκειμένου να αποφασίσει για «τη δίωξη κατά παντός υπευθύνου» αναφορικά με το νέο ζοφερό σκάνδαλο που βγήκε στην επιφάνεια.

Ο κ. ΤΖΑΝΑΚΑΚΗΣ θα επανέλθει για να κάνει κάποιους να... «χάσουν τον ύπνο τους».

ΚΑΙ Ο κ. ΚΟΚΚΑΛΗΣ ακολουθεί προκειμένου να δώσει τις «πληροφορίες» του για τα διαπλεκόμενα...

***

ΟΛΑ ΑΥΤΑ δεν είναι παρά μικρές «ακρούλες» από τη διαδικασία ξηλώματος της μεγάλης κομπίνας που παίχθηκε γύρω από τον «εκσυγχρονισμό» του ΟΤΕ.

ΕΙΝΑΙ ΝΩΡΙΣ να προδικάσει κανείς την εξέλιξη αυτής της ιστορίας. Όπως όμως φάνηκε, μια πολύ σκληρή αντιπαράθεση αναπτύσσεται. Ήδη οι εκδότες, την Τετάρτη 22/5, ξέσπασαν «αγανακτισμένοι» εναντίον του κ. Έβερετ που απετόλμησε να πει μερικών έστω τα ονόματα.

Η ΥΠΟΘΕΣΗ του ΟΤΕ δεν είναι βέβαια αυστηρά η διαμάχη για τον εκσυγχρονισμό ενός μεγάλου –δημόσιου μέχρι στιγμής– ορανισμού. Δεν είναι απλώς το πρόβλημα επιλογής ενός «στρατηγικού επενδυτή», ή της επιλογής της α' ή β' τεχνολογίας. Γύρω από την υπόθεση αυτή έχει διαπλακεί το σύνολο –σχεδόν– των πολιτικών κομμάτων, πολιτικών προσώπων, βαρόνων του Τύπου, με υποφώσκουσες τις διαμάχες των μεγάλων έργων και τη διασπάθιση του δημοσίου χρήματος.

ΚΑΙ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ γύρω από την υπόθεση δωροδοκίες, εξαρτήσεις από τη Στάζι, παίγνια για τον έλεγχο της πολιτικής εξουσίας, αλλά και άλλα παίγνια που δεν αφήνουν απ' έξω ούτε τον... πολιτισμό.

ΠΡΟΣΠΑΘΟΥΝ τώρα να μαζέψουν όσα μπορούν και όπως μπορούν. Αλλά για να το επιτύχουν πρέπει να μπορέσουν να επιβάλουν τη σιωπή. Να μη λέγονται ονόματα, να μην αποκαλύπτονται εταιρείες (ονομαστικοποίηση), να μην ανακοινώνονται ισολογισμοί... Δύσκολη δουλειά.

Η ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ θα αναπτυχθεί και θα είναι σκληρή. Σ' αυτήν θα εμπλακούν τα κόμματα, θα εμπλακούν ονόματα (Παπανδρέου - Μητσοτάκης). Θα εμπλακούν οι βαρόνοι του Τύπου (Λαμπράκης κ.ά.), θα αντιπαραταχθούν οι δύο μεγάλοι της οικονομικής ολιγαρχίας (Κόκκαλης - Βαρδινογιάννης). Ποιος απ' αυτούς είναι λιγότερο «εκτεθειμένος»; ΕΜΕΙΣ πιστεύουμε πως αν η Δικαιοσύνη αφεθεί στον μοναχικό της δρόμο και με αποφασισμένους τους λειτουργούς της να προχωρήσουν, κάτι θα ξεκαθαρίσει.

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη μεριά, αυτή των πολιτικών δυνάμεων, η Αριστερά –και κυρίως ο ΣΥΝ– που είναι αλώβητη από τις μέχρι σήμερα συναλλαγές, είναι η μόνη δύναμη που μπορεί να δώσει την πολιτική μάχη σ' αυτό το έρεβος των πολλαπλών και διαπλεκόμενων συμφερόντων.

ΘΑ ΜΠΟΡΕΣΕΙ άραγε αυτή τη φορά να δείξει πως διαθέτει την αποφασιστικότητα και το σθένος να αντιταχθεί; Να ανταποκριθεί σ' αυτό το κρίσιμο έργο που η ιστορική συγκυρία την καλεί να επωμιστεί; Το ευχόμαστε, το ελπίζουμε και το περιμένουμε.

αντί

ΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ

ΛΟΙΠΟΝ ΠΟΥ ΛΕΣ, ΦΕΤΟΣ
ΔΕΝ ΓΙΝΑΙ Η ΧΡΟΝΙΑ ΜΟΥ...

ΤΟ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ, ΑΓΟΡΑΣΑ
ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ...

ΜΕ ΤΑ ΙΜΙΑ ΕΤΡΕΞΑ
ΚΑΙ ΨΟΝΙΣΑ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ
ΚΟΥΤΕΣ ΝΟΥΝΟΥ!...

... ΜΕΣΑ, ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΑΣΧΑ,
ΠΟΥΛΗΣΑ ΜΙΑ ΘΕΣΗ ΠΑΡΚΙΝΓΚ ΠΟΥ
ΕΙΧΑ ΣΕ ΜΙΑ ΠΥΛΟΤΗ ΣΕ ΚΑΛΗ ΤΙΜΗ
ΚΑΘΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΙ ΧΟΡΑΦΙΑ...

... ΚΑΙ ΠΗΡΑ ΔΕΚΑ ΧΙΛΙΑΔΕΣ
ΜΕΤΟΧΕΣ ΤΟΥ ΟΤΕ...

ΝΑ ΚΕΡΑΣΟ
ΚΑΦΕ;

ΑΣΕ ΚΑΛΗΤΕΡΑ!

Όταν ο Πάγκαλος ξιφουκλεί...

ΚΑΙ ΣΑΝ να μην έφταναν όλα τα άλλα –ψηφιακές παροχές, «διαπλεκόμενα», ο εμφύλιος μεταξύ των «ομοσπόνδων κρατών» του ΠΑΣΟΚ– ξαφνικά μας προέκυψε και θέμα Πάγκαλου! «Σεισμός από τις δηλώσεις Πάγκαλου», τι-λοφορεί η Καθημερινή... «Ράμπο ο Πάγκαλος», συμπληρώνει η Ελευθεροτυπία... Υποτίθεται ότι οι άμεσα θιγόμενοι (θιγόντες) από τις δηλώσεις του υπουργού Εξωτερικών ήταν οι ύπατοι επιτελείς των ενόπλων μας δυνάμεων («Με γραφειοκρατές στρατηγούς δεν γίνεται άμυνα, όπως διαπιστώσαμε και στην κρίση της Ίμιας» – ανέφερε ο Θ. Πάγκαλος. «Εκείνη τη νύχτα εφάρμοσαν κατά γραμμή όλες τις εγκυκλίους, αλλά, τελικώς οι Τούρκοι πήραν το ένα από τα δυο νησιά»...) Και ενώ οι «στρατηγοί» –ο αρχηγός ΓΕΕΘΑ και οι αρχηγοί των τριών όπλων– τελικά δεν παραιτήθηκαν, όπως, προς στιγμή, άφησαν να διαρρεύσει, στη «μάχη», κατά Πάγκαλου, κινήθηκαν οι πάντες: όχι μόνον οι Μ. Έβερτ, Α. Σαμαράς, Α. Παπαδόγγονας, κ.ά., αλλά, κυρίως, οι «σύνηθοι» Αρσένης, Τσοχατζόπουλος, Βενιζέλος, Παπουτσή, Καψής, Μπέης, Νιώτης, Κουλούρης και άλλοι ων ουκ έστιν αριθμός...

ΑΥΤΗ η πληθὺς των αντιδράσεων (από πλεονάς στελεχών του ΠΑΣΟΚ) –οξύτερες και από αυτές αγόμα του κ. Μ. Έβερτ...)-, δίνει μια ιδέα του εσωτερικού πολέμου, που μαιίνεται, αυτή τη στιγμή, στους κόλπους του κυβερνώντος κόμματος. Συνέδριο γαρ εν όψει και οι

κομματικοί των «ομοσπόνδων κρατών» σπεύδουν από τώρα να ενισχύσουν τη θέση τους! Και, φυσικά, βάλλουν εναντίον του ίδιου του πρωθυπουργού Σημίτη.

ΟΡΙΣΜΕΝΟΙ σχολιαστές επιχειρούν να ερμηνεύσουν τις δηλώσεις Πάγκαλου, με αναφορές στο «κυκλοθυμικό» ή στο «ορμέμφυτο του χαρακτήρα του»... Όμως, από την άλλη, θα πρέπει να συ-νεκτιμηθούν όχι μόνο τα εσωκομματι-κά, αλλά και τα εξωτερικά προβλήματα που αντιμετωπίζει – πίεση για ελληνο-τουρκικό διάλογο (από Αμερικανούς και Ευρωπαίους), επί θύραις συνάντη-ση με τον τούρκο ομόλογό του Γκιονε-ντσαί (στο Βερολίνο), υπαναχώρηση, από τουρκικής πλευράς, στο θέμα της Χάγης, κ.ά. Και, φυσικά, μια εσωκομ-ματική αντιπολίτευση, έτοιμη να τον κα-τασπαράξει, κατηγορώντας τον για «εν-δοτισμό», «μειοδοσία» και άλλα ηχηρά παρόμοια.

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω αυτά δεν αναφέ-
ρονται ως «ελαφρυντικά» των δηλώσε-
ων Πάγκαλου. Οι γνώμες «για το τι
ακριβώς έγινε εκείνη τη νύχτα, στα
Ίμια» στασιάζονται. Και είναι γνωστό
ότι ο τότε Α.ΓΕΕΘΑ, ναύαρχος Χρ. Λυ-
μπέρης (παρά τους «14 στόχους» που
κάλυπταν τα επιτελικά του σχέδια, σε
περίπτωση τουρκικής επιθετικότη-
τος...), δεν ήταν σε θέση να δώσει άμε-
σες απαντήσεις, σε άμεσα ερωτήματα
που του έθετε, εκείνη την ώρα, ο πρωθυ-
πουργός κ. Σημίτης. Το αποτέλεσμα,
πάντως, των δηλώσεων Πάγκαλου, εί-
ναι αυτή η νέα εμφάνιση «αγιογράφων»

των ενόπλων μας δυνάμειν, όπου και κριτική ή απλή, έστω, αναφορά στη μή ή στο αξιόμαχό τους, να θεωρείται «έγκλημα καθοσιώσεως». Ασφαλώς, ένοπλές μας δυνάμεις –μαζί με άλλα παράγοντες: ισχυρή οικονομία, διπλωματική εγρήγορση, εκ θεμελίων εκσυγχρονισμό, αποκέντρωση– συνιστούν καιτ' εξοχήν αποτρεπτική δύναμη τής χώρας. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι «στρατηγού» κείνται υπεράνω των εργασιών... Ο αρχηγός της Ν.Δ. πιστεύει λόγου χάρη, ότι τα όσα δήλωσε ο κ. Παγκαλος θα μπορούσαν «να συζητηθούν σε ένα κλειστό δωμάτιο». Αλλά έστω ασπάζεται κανείς, είτε όχι, την άποψη αυτή του κ. Έβερτ (με την ανάπτυξη της τεχνολογίας «επτασφράγιστα μυστικά» έπαυσαν να υπάρχουν), γεγονός παραμένει ότι οι δηλώσεις του υπουργού Εξωτερικών εκφράζουν τα σημερινά διέξοδα μιας «αποσυντονισμένης κυβέρνησης», όπου ο κάθε υπουργός αντιστέκεται τον άλλο (ή διαφωνεί με όλους άλλους), ενώ θα έπρεπε, στοιχειωδώς, τόσο τα θέματα των ενόπλων δυνάμεων, όσο και τα θέματα εξωτερικής πολιτικής, να έχουν «ενιαία λογική, ενιαίο εσωτερικό σχεδιασμό και, φυσικά, ενιαίους, υπεύθυνους χειρισμούς».

«ΣΤΑΖΙ» ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΑ

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, πολλά και διάφορα γίνονται (ή δεν γίνονται...) στα επίμαχα θέματα των ψηφιακών, των «διαπλεκόμενων» και των ΜΜΕ. Ο πρώην πρόεδρος της Εισαγγελίας Εφετών Χρ.

ανακάκης κατέθεσε μεν (επί τετράω-
στον προϊστάμενο της Εισαγγελίας
ποδοδικών Α. Κανελλόπουλο, για την
ύθεση των ψηφιακών, πλην η απειλή
ότι «αν μιλήσει, πολλοί θα χάσουν
ύπνο τους», αποδείχθηκε απλώς
ήμα λόγου. Ωστόσο, προσκάλεσε τον
αγγελέα του Αρείου Πάγου Αθ. Σι-
α σε ανοιχτό (τηλεοπτικό) διάλογο,
ά μετά τη... συνταξιοδότησή του!

ΙΕΝΩ, χθες Πέμπτη, επρόκειτο να
ρφαίσει η Ολομέλεια των Εφετών της
ήνας για την ουσία της υπόθεσης (για
ιν θα ασκηθεί, δηλαδή, ποινική δίωξη
τέσσερα κακουργήματα και δύο πλημ-
ήματα), ολοένα και περισσότερα «πε-
ργα πράγματα» έρχονται στο φως.
ροφορίες έτσι από την Εισαγγελία
ποδοδικών αναφέρουν ότι, στη διάρ-
ι έρευνας που διενήργησε ο εισαγγε-
ς Ι. Διώτης, για «υποθέσεις τρομοκρα-
», στα αρχεία της «Στάξι», στη Γερμα-
κατέγραψε λογαριασμούς που είχαν
τη με τα... ψηφιακά! Άλλο «περιεργό
βάν» ήταν η ενίσχυση των επιχειρημα-
και των θέσεων των συνδικαλιστών
ΟΤΕ από την ίδια την Ιντρακόμ, που
ευσσε να τους στείλει –με φραξ– συνα-
απόσπασμα των Πρακτικών της Βου-
για να καταστούν πεισιτικότερες οι θέ-
τους... [Κατά τους συνδικαλιστές του
Ε. το προέχον δεν είναι τόσο η διαφά-
στον δημόσιο βίο ή η πάταξη της δια-
ράς, όσο η μη συνέχιση της «αποτυχη-
ης προσπάθειας της κυβέρνησης
σοτάκη-Ανδριανόπουλου-Μάνου για
ύλημα του ΟΤΕ», κ.λπ.]

ΡΑ από τα ψηφιακά, οι καταγγελίες
ί «διαπλεκόμενων συμφερόντων» συ-
ζονται. Τη φορά αυτή (την περασμένη
τη) καταγγέλλον ήταν ο πρόεδρος της
ήξης Α. Σαμαράς, ο οποίος, ύστερα
μα μεγάλη ρητορική κραυγή («Ποιος
εργά αυτόν τον τόπο – η εκλεγμένη από

το λαό πολιτική ηγεσία ή η αόρατη παρα-
κυβέρνηση των ΜΜΕ;») αποτάθηκε στο
Εθνικό Τηλεοπτικό Συμβούλιο για να ζη-
τήσει προστασία, εφόσον –άκουσον!
άκουσον!– στη διάρκεια τηλεοπτικής συ-
ζήτησης κατηγορήθηκε ότι συνέβαλε στην
πτώση της κυβέρνησης Μητσοτάκη.
[Όπως είναι γνωστό, ουδείς ποτέ άκουσε
το όνομα «Συμπιλίδης Γεώργιος του Θεο-
δώρου», βουλευτού Κιλκίς, ο οποίος, άλ-
λωστε, ήταν βουλευτής της Νέας Δημο-
κρατίας και όχι της ΠΟΛ.ΑΝ....] Κατά τον
κ. Σαμαρά, «υπάρχει πρόβλημα δημοκρα-
τίας», όταν οι θέσεις ενός κόμματος δια-
στρεβλώνονται ή λοιδωρούνται.

ΔΥΟ «ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ»

ΜΕΣΑ ΣΤΟ «Δεκαπενθήμερο» που
επισκοπούμε και ενώ ουδείς γνωρίζει
πού θα οδηγήσει, τελικά, η διαπάλη με-
ταξύ εκσυγχρονιστών και προεδρικών
στο ΠΑΣΟΚ, δημοσιεύθηκαν δύο φω-
τογραφίες από τη συνάντηση Παπαν-
δρέου-Αραφάτ, στην Ε-κάλη. Η συνά-
ντηση κράτησε 15 λεπτά, ο Αραφάτ δή-
λωσε ότι είδε τον παλιό του φίλο
Ανδρέα «σε άριστη κατάσταση» και για
του λόγου το αληθές, οι άνθρωποι της
Εκάλης έδωσαν στη δημοσιότητα δυο
φωτογραφίες. Στη μια, ο «πρόεδρος του
ΠΑΣΟΚ» ήταν καθήμενος, το ίδιο και ο
Αραφάτ, στην άλλη Παπανδρέου και
Αραφάτ ήταν και οι δυο όρθιοι. Φυσικά
τις φωτογραφίες τράβηξε ο ίδιος φωτο-
γράφος που «απαθανάτισε» και τη συ-
νάντηση Παπανδρέου-Σκανδαλίδη (σε
κανέναν άλλο δεν επετράπη η είσοδος)
και το ένδυμα Παπανδρέου ήταν και
πάλι το ίδιο: πουκάμισο κλειστό ως πά-
νω στο λαιμό και έξω από το παντελόνι,
να καλύπτει τον κοιλιακό χώρο. Και μία
ακόμα λεπτομέρεια: ο «δανειστής του
Α. Παπανδρέου», Ζορζ Χάλακ, ήταν
και αυτός παρών, έστω και έξω από την

έπαυλη, για να υποδεχθεί τον παλαισί-
νιο ηγέτη... Κατά τα άλλα, ο Γιάσερ
Αραφάτ προσκάλεσε τον Ανδρέα Πα-
πανδρέου να επισκεφθεί τη Βηθλεέμ
και την Ιερουσαλήμ. Και η μυθολογία
συνεχίζεται.

ΑΛΛΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

• Το συνέδριο του ΚΚΕ που άρχισε τις ερ-
γασίες του, προχθές Τετάρτη. Κάποιοι,
βέβαια, υποστηρίζουν ότι, λίγο πριν από
τον 21ο αιώνα, σοβαρές ανακατατάξεις
συγκλονίζουν τον κόσμο. Αλλά για την
ήγεσία του ΚΚΕ, το πρόβλημα δεν είναι η
ορθή εκτίμηση της ιστορικής φάσης που
διανύουμε και των τάσεων που διαφαίνο-
νται ως προς τη διαμόρφωση των συσχετι-
σμών δυνάμεων, αλλά το μέτωπο κατά του
οπορτουνισμού, η αποδέσμευση της χώ-
ρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση και, φυ-
σικά, από το ΝΑΤΟ.

• Η επίσκεψη του τούρκου υπουργού
Εξωτερικών Εμρέ Γκιονενσάι στην Ου-
άσιγκτον και η πρόταση για παραπομπή
«όλων» των διαφορών μεταξύ Ελλάδας
και Τουρκίας σε όργανα διεθνούς δι-
καίου ή διαιτησία από τρίτο μέρος.

• Η συμφωνία ΟΗΕ-Βαγδάτης, βάσει
της οποίας το Ιράκ θα μπορεί να πωλεί
700.000 βαρέλια πετρελαίου την ημέρα
(ή πετρέλαιο αξίας 1 δισ. δολαρίων κά-
θε 90 μέρες), για να αγοράζει είδη δια-
τροφής, ιατροφαρμακευτικό υλικό και
άλλα είδη πρώτης ανάγκης. Στόχος: να
αμβλυνθούν οι κυρώσεις που επιβλήθη-
καν, μετά την εισβολή του Σαντάμ Χου-
σεΐν στο Κουβέιτ, το 1990. Μερικοί υπο-
στηρίζουν: Η συμφωνία αποτελεί εγ-
γύηση της ακεραιότητας του Ιράκ, μια
και οι Αμερικανοί δεν επιθυμούν –στο
παρόν στάδιο– τον διαμελισμό ή τη δη-
μιουργία οποιουδήποτε κουρδικού κρά-
τους. Και ο νοών, νοεΐτω!

ANTHNSP

ΝΕΟΙ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI

Μόλις κυκλοφόρησαν δυο νέοι τόμοι του Αντί.

- Ο ΛΗ' (Α' εξάμηνο του 1993), που περιλαμβάνει τα τεύχη 512 έως 524
- Ο ΛΘ' (Β' εξάμηνο του 1993), που περιλαμβάνει τα τεύχη 525 έως 541.

Ζητήστε τους από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, τηλ. 7232713 - 7232819)

ΔΙΑΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ

Ή ΠΩΣ ΠΕΡΙΣΦΙΓΓΟΝΤΑΙ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΤΗ ΛΕΞΗ «ΑΦΕΝΤΙΚΑ» είχαμε πολύ καιρό να την ακούσουμε, κουβαλά μια έντονη ταξική χροιά, κάνει σαφή διάκριση μεταξύ αυτών που έχουν πλούτο και δύναμη και αυτών που δεν έχουν: στην Ιταλία γίνεται μια απόπειρα να υπάρξει μια ρουγμή, ν' αναφανεί ένα πεδίο σύγκλισης ανάμεσα στ' αφεντικά των μεγάλων επιχειρήσεων και στις δυνάμεις της Αριστεράς, ικανό να διαμορφώσει μια «νέα ηγετική τάξη». Ποια ακριβώς μπορεί να 'ναι αυτή και τι θα καταφέρει, είναι δύσκολο να πει κανείς. Αν θα είναι απλώς μια «ανίερη συμμαχία» ή ένας μεγάλος ιστορικός συμβιβασμός που θα εισχωρήσει κατευναστικά ή και ανατρεπτικά έως και στην καθημερινότητα. Εάν, π.χ., μπορεί ν' αντιμετωπίσει και πώς τους αδύνατους και κατατρεγμένους των σημερινών κοινωνιών: οι αδύνατοι αυτοί, έτσι κι αλλιώς, βρίσκονται σ' ένα τεχνολογικό περιβάλλον που μπορεί να επενεργήσει ως πρόκληση ριζικής αντίδρασης ή και ως ναρκωτικό - ν' αφήνονται δηλαδή ένα κομμάτι της δράσης και της ψυχής τους να μεταφέρεται από το πεδίο του υπαρκτού σε εκείνο του εικονικού.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ για λόγους ιστορικούς και πολιτικής κουλτούρας τα πράγματα είναι διαφορετικά: εκεί δεν θα μπορούσε ν' αναδυθεί έτσι κανένας Ανδρέας Παπανδρέου παρασύροντας μεγάλα τμήματα του κοινωνικού σώματος αλλά και της αριστερής πολιτικής κουλτούρας· εδώ καμιά επιχείρηση ηθικοπολιτικής εξυγίανσης δεν θα έφθανε ως το κόκαλο.

ΕΠΕΙΔΗ Σ' ΕΜΑΣ συνέβησαν όλα αυτά που μπορεί να σηματοδοτηθούν από τη φράση «ο λαός πάνω από τους θεσμούς», απέκτησε κεντρικό πολιτικό ρόλο, κάτι σαν μαγική ακτινοβολία, η λέξη «εκσυγχρονισμός»: κιόλας διάτρητη και μισοβυθισμένη σ' ένα κλίμα καχυποψίας και αμφίβολης δημοκρατικότητας.

ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ κινδυνεύει να περικυκλωθεί έως ασφυξίας από τα διαπλεκόμενα συμφέροντα: είναι τόσο καθυστερημένη και αβέβαιη που μπορεί ανά πάσα στιγμή να καθλωθεί.

ΕΑΝ π.χ. υιοθετηθεί το επιχείρημα INTPAKOM, όπως έδειξε να κάνει ο κ. Σημίτης, μιλώντας για «σύγκρουση συμφερόντων» που υπονοεί ξένα οικονομικά συμφέροντα εναντίον των ελληνικών. Αυτό παραπέμπει σε μια αρκετά παλιά πραγματικότητα και μάλιστα στρεβλωτικά - για να μη φθάσουμε στο μαρξιστικό «το κεφάλαιο δεν έχει πατρίδα», που δείχνει ενδυναμωμένο στο σημερινό παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.

ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΤΡΕΒΛΩΤΙΚΟ επιχείρημα (που προθύμως δεν υιοθετείται από τους εργαζόμενους της ενδιαφερόμενης επιχείρησης), όπως και άλλα παρόμοια, μπορεί να γίνει ισχυρό ή και εκκωφαντικό μέσα από τα Μ.Μ.Ε. κατοχής «διαπλεκόμενων συμφερόντων»,

ΕΙΝΑΙ ΕΝΑΣ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ιστός αράχνης που περισφίγγει μαζικά ανθρώπινες συνειδήσεις: ανάμεσα σ' αυτές και τις συνειδήσεις δημοσιογράφων.

Δ. Καΐσης.

RELAX, κε BENIZELO

Πολύς μπουχός σηκώθηκε από τις δηλώσεις Παγκάλου περί της αποτελεσματικότητας των ενόπλων δυνάμεων. Αναμενόμενος ήταν. Και ακολούθησαν πολλές δηλώσεις επί των δηλώσεων. Την παράσταση έκλεψε τελικά, στα μάτια των αμνημόνων, ο κ. Βενιζέλος λέγοντας: «Η Διεθνής Εικόνα της χώρας δεν μπορεί να καθορίζεται από τα προσωπικά γούστα του καθενός...». Ζηλιάρικο πράμα που είναι αυτό το συνέδριο! θα μπορούσε να σχολιάσει κάποιος τρίτος. Ένας τέτοιος όμως, με γερή μνήμη και φορτωμένο αρχείο, θα συμπλήρωνε: Πράγματι, κε Βενιζέλο, όπως το λέτε, έτσι ακριβώς η Διεθνής Εικόνα της χώρας δεν θα έπρεπε να έχει καθοριστεί και από τα προσωπικά σας γούστα, όταν πείσατε τον κ. Παπανδρέου να επιβάλει το βλακώδες Εμπάργκο κατά των Σκοπίων, που τόσο ζημίωσε αυτή τη Διεθνή Εικόνα της χώρας! (Αν είναι αληθινές οι πληροφορίες που από σας διέρρευσαν, περί της πατρότητας του μεγαλοφυούς Εμπάργκο...)

Ο ΓΝΩΣΤΟΣ Κ. ΛΙΑΚΟΥΝΑΚΟΣ

Αναφέρθηκε στον Τύπο των ημερών το όνομα του γνωστού εμπόρου όπλων κ. **Θωμά Λιακουνάκου**. Και ο κ. Έβερτ, απευθυνόμενος στον υπουργό Τύπου, τον ανέφερε ως εκδότη των *Κέρδους* και έναν από τους βαρύνοντες των «διαπλεκόμενων» - ξέχασε όμως να πει ότι αυτό είναι που τον προώθησε στον *Ελεύθερο Τύπο* και ο **Θεόδωρος Κρίτας** κατήγγειλε ότι με «επιδρομικό» τρόπο εμφανίζεται ο κ. Λιακουνάκος ως παραγωγός θεαμάτων στο Ηρώδειο! Αλλά υπάρχουν και άλλα που δεν εγράφησαν. Όπως, π.χ. ο κ. Θ. Λιακουνάκος συμπεριλαμβανόταν μεταξύ των επιχειρηματιών που συνόδευσαν τον πρωθυπουργό κ. Σημίτη στο ταξίδι του στα ΗΠΑ και ότι η εταιρεία του ΑΧΧΟΝ πρόκειται να προμηθεύσει τις Ένοπλες Δυνάμεις με ανταλλακτικά για τα άρματα «Λέοπαρντ». Έρετε, εκείνα τα αμαρτωλά «Λέοπαρντ», για τα οποία είχε γίνει τόσος θόρυβος από τις αποκυλύψεις του *Αντί*, το καλοκαίρι του 1985...

Από τότε έχει κυλήσει πολύ νερό. Σήμερα, ο πρόεδρος της ΑΧΧΟΝ συμμετέχει στον *Ελεύθερο Τύπο*, είναι και εκδότης του *Κέρδους*, είναι και πράκτορας «πολιτιστικών αγαθών». Είδατε πώς ευδοκιμεί κανείς στην χώρα της φανταστικής προτοκαλίας;

Χ.Ν.

ΥΠΟ ΔΙΑΛΥΣΗ Ο «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

Ο «Δημόκριτος», το μεγαλύτερο ερευνητικό κέντρο της χώρας, βάλλεται και κινδυνεύει να διαλυθεί με απρόβλεπτες συνέπειες για την ελληνική επιστημονική κοινότητα.

Βάλλεται εκ των έσω, από τον ίδιο τον πρόεδρο του Δ.Σ.

Επειτα από σειρά βάνανυσων, ακατανόητων και περιέργων πράξεων του Π. Μανάνκου, τα οκτώ μέλη του Δ.Σ αναγκάστηκαν σε ομόφωνη απόφαση-μοιρή τους να ρουν την εμπιστοσύνη τους στο πρόσωπό του και να του ζητήσουν να παραιτηθεί, προκειμένου να επέλθει η ηρεμία και να αποκατασταθεί η νομιμότητα και ομαλή λειτουργία του Κέντρου (κίνηση πρωτοφανή για τα σαράντα χρόνια του Δημόκριτου).

Σήμερα το περιοδικό μας θέτει μερικά κρίσιμα ερωτήματα. Τις απαντήσεις τους μισός και εμπειροπατομένο ρεπορτάζ για την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί, θα δημοσιεύσουμε στο επόμενο τεύχος μας:

1. Ποιος είναι ο Π. Μανάνκος και ποια η σύζυγός του που, κατά πλήρες ωράριο, βρίσκεται στο Γραφείο του;

2. Παραπλανήθηκαν άραγε η υπουργός Βάσω Παπανδρέου και ο γεν. γραμματέας Έρευνας και Τεχνολογίας Εμμ. Φραγκούλης;

3. Γιατί άραγε ο Π. Μανάνκος άρπαξε τη σφραγίδα του Δημόκριτου από το θεσμοθετημένο για τη φύλαξή της όργανο και την κρατάει καλά κλειδωμένη στο γραφείο του;

4. Για ποιο σκοπό ο Π. Μανάνκος κρατάει κλειδωμένο στα συρτάρια του γραφείου του το Προσωπικό Μητρώο (Ατομικό Φάκελο) ορισμένων υπαλλήλων του Κέντρου;

5. Γιατί στις 16.5.96 εκλήθη επείγοντως το Δ.Σ στο Κέντρο;

6. Κύριε Γενικό Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας, θα θέλατε να πληροφορηθείτε πόσα εκατομμύρια δραχμές του ελληνικού λαού κατασπατάλησε ο Π. Μανάνκος με ιδιωτικά ταξίδια του στη Γερμανία, και όχι μόνο στα δύο μισά χρόνια της θητείας του;

7. Μήπως η υπουργός Ανάπτυξης Βάσω Παπανδρέου πρέπει να εξετάσει σοβαρά το ενδεχόμενο να στείλει τον Π. Μανάνκο και τη σύζυγό του σε ένα ακόμη ταξίδι στη Γερμανία, προκειμένου να αρχίσει το Κέντρο ξανά πάλι να λειτουργεί;

Ω.

Η «ΤΙΜΗ» ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Έχει παλιώσει κιόλας η φιλολογία για την «τιμή» της πολιτικής. Για το ύψος των χρημάτων, δηλαδή, που απαιτούνται, ώστε κάποιος πολιτικός να μπορεί «αξιοπρεπώς» να αντεπεξέρχεται στις τρέχουσες ανάγκες του (εικόνα και δημόσιες σχέσεις), στο πλαίσιο του νέου ηλεκτρονικού καθεστώτος, της τηλεδημοσκοποκρατίας. Έχει παλιώσει και η βαριεστημένη αντίδραση της αδρανούς κοινωνίας, που τώρα πια έχει υποβαθμισθεί σε «κοινή γνώμη», η οποία θεωρεί φυσικό να γίνονται περίεργα νταραβέρια με μίζες, υπέρ υγείας και μακροημερεύσεως και διευθετήσεως των εκλογικών αναγκών κάθε ευπροσώπου πολιτικού.

Η «τιμή» της πολιτικής, στην περίπτωση των ψηφιακών, είναι δύσκολο να υπολογιστεί και γι' αυτό τώρα η κοινή γνώμη θα περάσει μια σοβαρή δοκιμασία. Έχει όρεξη να παρακολουθήσει κάποιους «τρελούς», που θα προσπαθήσουν να αγγίζουν εις βάθος την φοβερή διαπλοκή των ψηφιακών; Όσο πιο χοντρά είναι δεμένη μια πιθανή απάτη σε πολλούς πασάλους ταυτόχρονα, τόσο πιο δύσκολα αποκαλύπτεται. Και αν ποτέ αποκαλυπτόταν, τόσο πιο επώδυνους τριγμούς θα προκαλούσε στο σύστημα. Έχει λοιπόν, «ψυχολογικά», την όρεξη να βρεθεί προ ουσιαστών συγκλονιστικών αποκαλύψεων η κοινή μας γνώμη; Ή θα αρκεστεί πάλι να ρουφήξει τις επιφανειακές εκδοχές τους, ως ανώδυνο θεαματικό νταβαντούρι στα σώου των 8.30;

Σ.Σ.

ΚΑΘΑΡΟΙ ΚΑΙ ΛΕΡΩΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΠΙΑΣ' ΤΟ ΑΥΓΟ...

Μόλις εκδηλώθηκε η αιτιολογημένη οσμή σκανδάλου, με τις απτές αποκαλύψεις της Καθημερινής, πολλοί καθαροί έσκασαν μύτη και ζήτησαν να τους δοξάσουν. Πρώτος πρώτος ο κ. Μητσοτάκης, που πράγματι έπεσε από τα διαπλεκόμενα συμφέροντα. (Δεν έχει όμως μείνει καθαρό και τούτο: Πριν να έρθουν τα σκούρα και να προβαίνουμε σε καταγγελίες, είχαμε τα εύκολα, που ίσως οφείλονταν στο ότι τα πηγαίναμε πολύ καλά με τους κατόπιν καταγγελλόμενους διαπλέκτες πολιτικών συνειδήσεων). Αμέσως μετά τον επίτιμο πρόεδρο της Ν.Δ., εμφανίστηκε και ο στομφώδης λόγος του κ. Κουλούρη, ο οποίος (τώρα που και αυτός βρίσκεται εκτός παιγνίου) κατήγγειλε ανά τα ράδια ότι κάποιος (ποιος;) μεγαλοεκδότης ρυθμίζει το ποια εταιρεία θα πάρει ποιο μεγάλο έργο... Πάντως, όταν ήδη είχαν έρθει και τα δικά του σκούρα πέρσι το καλοκαίρι και ο κ. Παπανδρέου είχε καταγγείλει τα διαπλεκόμενα συμφέροντα...

Το θέμα, πάντως, εδώ θα έπρεπε να σταματήσει: Κάποιοι φτάνει, που ο ΟΤΕ σήμερα παραμένει δέσμιος μιας μόνο τεχνολογίας, από την οποία ποτέ δεν θα μπορεί να ξεκολλήσει. Ακόμα και αν αυτή προκύψει ανεπαρκής, είτε και προϊόν αποδεδειγμένου (καταστροφικού για τον ΟΤΕ) σκανδάλου. Έτσι δικαίως ο κ. Κόκκαλης υπαινίσσεται ότι όποιος σκαλίζει την υπόθεση τορπιλλίζει τον ΟΤΕ... Αυτό συνιστά λόγο για να κάνουν κάποιοι χαράκιρι, όσο πολλοί κι αν είναι και όσο ψηλά και αν βρίσκονται;

Σ.Σ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Σειρά:

“Μύθοι και Ιστορία των Λαών”

Για μικρούς και μεγάλους

Του Βρετανικού Μουσείου και του
Πανεπιστημίου του Τέξας

Karl Taube

Υφηγιτής του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας

ΜΥΘΟΙ ΤΩΝ ΑΖΤΕΚΩΝ ΚΑΙ ΜΑΓΙΑ

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

ΚΑΡΛ ΤΑΟΥΒΕ
Μύθοι

ΤΩΝ
ΑΖΤΕΚΩΝ & ΜΑΓΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Με 96 σελίδες
37 εικόνες και 1 χάρτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΑ

Ενώ θα είχε κανείς την εντύπωση ότι τον τελευταίο καιρό επήλθε κάποια γαλήνη στα αγιορειτικά πράγματα (είναι νωπή η διαμάχη μεταξύ ιεράς κοινότητας και Οικουμενικού Πατριαρχείου) φαίνεται ότι ένα νέο μέτωπο ανοίγει στον Άθω.

Συγκεκριμένα, όπως ανεγράφη και στον Τύπο, πατριαρχική εξαρχία επεσκέφθη την Ι. Μονή Μεγίστης Λαύρας, που είναι η σημαντικότερη και αρχαιότερη από τις 20 κυρίαρχες μονές του Όρους, τον Ιανουάριο, και επέβαλε με διαδικασίες αντικανονικές την εγκαταβίωση στη Μονή μιας συνοδείας αποτελούμενης από 14 μοναχούς της αδελφότητας των «Μπουραζέρηδων», της οποίας οι σχέσεις με το Οικουμενικό Πατριαρχείο είναι γνωστές.

Ως αιτία για την πατριαρχική αυτή επέμβαση προεβλήθη η δήθεν δυσλειτουργία της συνάξεως της Μονής και ο μικρός αριθμός των εκεί εγκαταβιούντων μοναχών. Αλλά εμείς γνωρίζουμε ότι στην Λαύρα ασκούνται περισσότεροι από 40 Μοναχοί!

Μήπως, όπως ευρέως κυκλοφορείται, άλλη είναι η αιτία της πατριαρχικής αυτής επεμβάσεως και μάλιστα σε μια Μονή που ήταν ο στυλοβάτης του Πατριαρχείου στην διαμάχη του με την Ι. Κοινότητα;

Πολλά λέγονται για οικονομικά συμφέροντα, μια και, όπως είναι γνωστό, η Λαύρα θα λάβει ως αποζημίωση για την απαλλοτρίωση εκτάσεών της στη Σκύρο ποσόν που ανέρχεται σε πολλές εκατοντάδες εκατομμύρια.

Επίσης είναι γνωστό, ότι άρχισε ήδη μια διαδικασία αναθέσεως μελετών και εκτελέσεως έργων πολλών εκατομμυρίων είτε με απευθείας ανάθεση, είτε με ανάθεση σε άλλον εργολάβο και όχι στον μειοδότη.

Αν οι πληροφορίες αυτές και άλλες που συνεχώς έρχονται στα αυτιά μας αληθεύουν, είναι πράγματι κρίμα να παραδοθεί η Μεγίστη Λαύρα σε διοικητική περιπέτεια και πνευματική ταλαιπωρία προκειμένου να ικανοποιηθούν βλέψεις και σκοποί παραγόντων, που κάθε άλλο παρά συμβάλλουν στο κύρος της Αθωνικής μοναστικής πολιτείας και του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Γ.Γ.

ΚΑΙ Ο ΘΡΥΛΟΣ;

Λίγο πριν ξαναβγεί –δυναμικά και απειλητικά αυτή τη φορά– στην επικαιρότητα η υπόθεση των ψηφιακών, συγκλίνουσες πληροφορίες του Βήματος και της Απογευματινής, έδειχναν τον κ. Φούρα να είναι «ψημένος» από τον πρόεδρο του Ολυμπια-

κού, για την οριστική «ρύθμιση» του χρέους των ΠΑΕ και ειδικότερα του ΟΣΦΠ. Τότε μας πέρασε από το νου ότι κάθε γαύρος, που μπορεί να κάνει την υπερβατική θυσία να βάλει μια φορά την πατρίδα πάνω από το Θρύλο, θα το σκεφτόταν: Γιατί να πληρώσει το χρέος των 7 δισ. ο (και γαύρος) φορολογούμενος και όχι ο κ. Κόκκαλης, από τα εκατοντάδες δισ. των ετησίων εισπράξεων του «Ευστού»; Γιατί όχι;

Πριν να το πούμε δημοσίως, όμως, έσκασε η υπόθεση των ψηφιακών, η οποία τώρα επεκτείνεται και σε θρυλούμενο σκάνδαλο γύρω από το «Ευστό». Θα το δει τώρα ο κ. Φούρας και αυτό το ενδεχόμενο «Ευστού» για το χρέος; Στο κάτω κάτω, προς ποιόν τα συμφέροντα γέρνει η συνείδηση του κ. Φούρα; Των φορολογουμένων; Του Θρύλου; Του κ. Κόκκαλη; Του Ολυμπιακού Ιδεώδους;

Σ.Βάζελας

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΗ

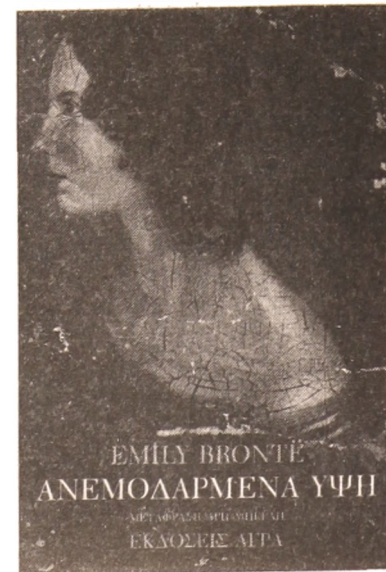
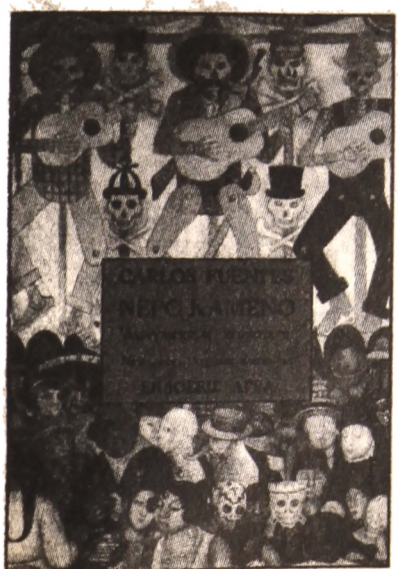
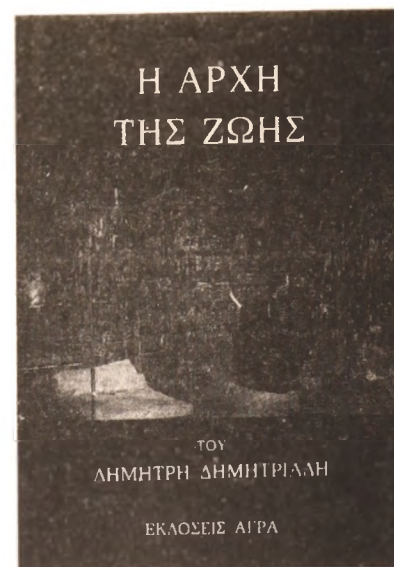
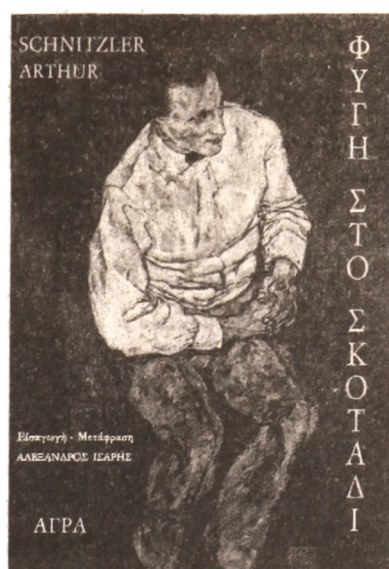
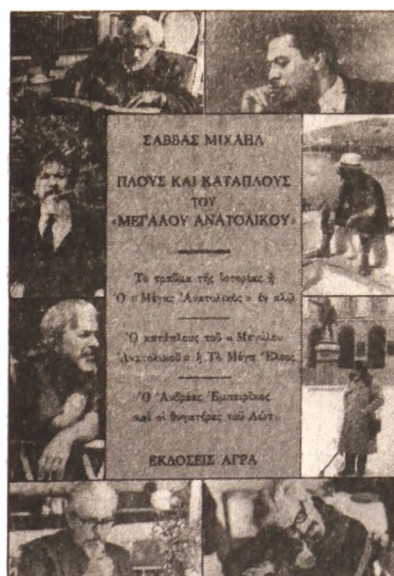
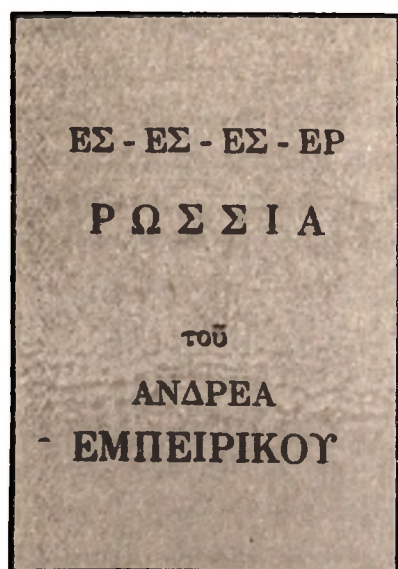
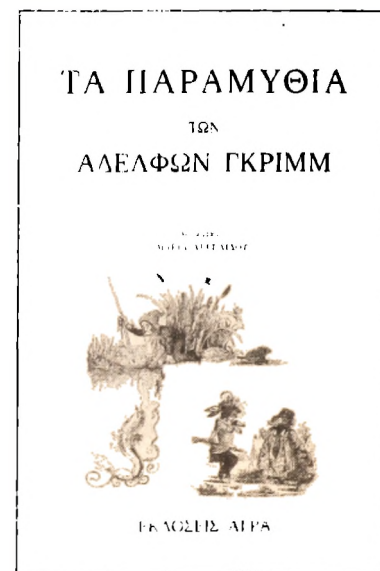
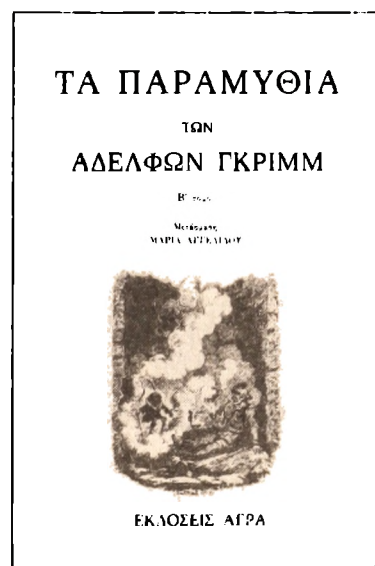
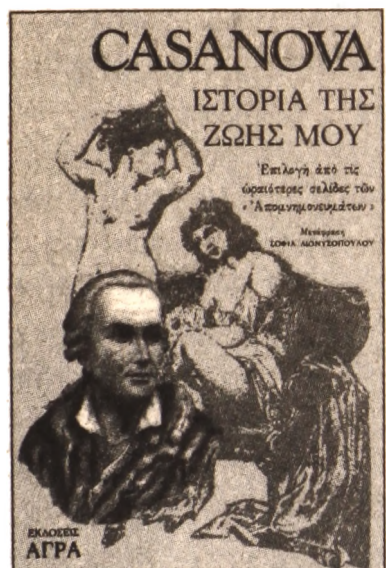
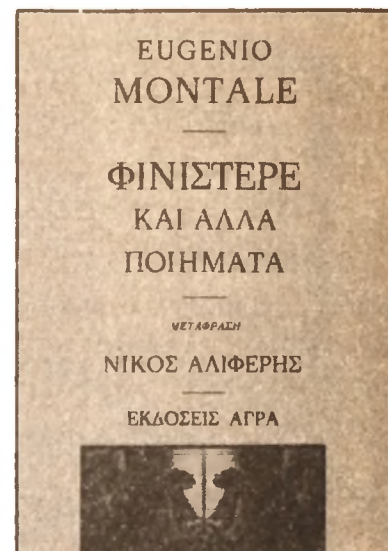
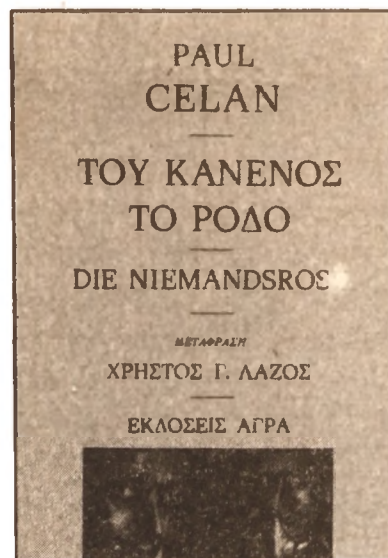
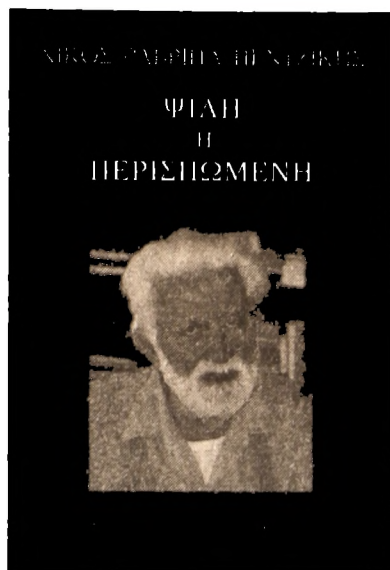
Ολοκληρώθηκαν στις 5 Μαΐου 1996 οι εργασίες του Στ' Συνεδρίου Ελληνο-Ανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών, το οποίο διοργανώθηκε υπό την αιγίδα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' στη Λευκωσία. Το συνέδριο, το οποίο άρχισε τις εργασίες του στις 30 Απριλίου, οργανώθηκε από τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Βασίλειο Χρηστίδη και τον Θεόδωρο Παπαδόπουλο, πρώην διευθυντή του Κέντρου Ερευνών Κύπρου. Στην οργανωτική επιτροπή συμμετείχαν οι καθηγητές του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κκ. Ευάγγελος Χρυσός, Αθανάσιος Παλιούρας και Τεξιάρχης Κόλιας, καθώς και ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Σορβόνης Jean Desanges. Τα θέματα του συνεδρίου αφορούσαν κυρίως στις πνευματικές και πολιτιστικές σχέσεις του ελληνικού κόσμου με την Ανατολή και την Αφρική διαμέσου των αιώνων. Ανακοινώσεις έγιναν από επιστήμονες προερχόμενους από την Ελλάδα και την Κύπρο, το Ισραήλ, την Τυνησία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, το Βέλγιο, τη Βρετανία, τη Νορβηγία, τον Καναδά, την Αυστραλία και τις Η.Π.Α. Την τελευταία ημέρα του συνεδρίου οργανώθηκε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης υπό την προεδρεία του καθηγητή του Πανεπιστημίου του Μάντσεστερ και μέλους της Βρετανικής Ακαδημίας C.E. Bosworth με θέμα «Χριστιανισμός και Ισλάμ». Τα πρακτικά του συνεδρίου θα δημοσιευθούν στον 7ο και 8ο τόμο του περιοδικού *Graeco-Arabica*.

Χρήστος Γ.Μακρουπούλιας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1979

ΕΜΕΣΑ ΣΤΗΝ Ενημέρωση

• Έχετε δει ποτέ την ΕΤ3; Για το κρατικό κανάλι της Θεσσαλονίκης μιλάμε, που «ανεξάρτητο και αυτόνομο», περιφερειακό και για «εθνικούς λόγους» συντηρούμενο, πολλές φορές αγνοεί και τους βασικούς κανόνες προσέγγισης των τηλεθεατών. Λείπουν τα μέσα και το μανάτζμεντ. Θα πείτε, λείπουν και τα ειδικευμένα στελέχη και συμβαίνουν όλα αυτά.

Στις προχθεσινές εφημερίδες, δημοσιεύθηκε μια είδηση με ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Μιλούσε για μια σειρά ντοκιμανταίρ

για τη Θεσσαλονίκη και τη Βόρεια Ελλάδα, που ανατέθηκαν (σε ποιους; ρωτούσαν οι εφημερίδες) εν κρυπτώ σε εξωτερικούς παραγωγούς. Η προκήρυξη έγινε σε ακαθόριστο χρόνο, λίγο πριν το Πάσχα, τα ντοκιμανταίρ ανατέθηκαν στους παραγωγούς μέσα σε 48 ώρες και το κόστος τους ξεπερνά το μισό δισεκατομμύριο! Ανέρχεται σε 575 εκατ. δρχ.

Γιατί, όμως, για μια τόσο υψηλού κόστους παραγωγή δεν τηρήθηκαν οι στοιχειώδεις διαδικασίες ανάθεσης; Οι πληροφορίες μας, απόλυτα ελεγμέ-

νες, αναφέρουν τα εξής:

— Ο πρώην πρόεδρος της ΕΡΤ, κ. Γιαννακόπουλος, στο διάστημα της θητείας του, είχε εξαγγείλει την τεχνολογική αναβάθμιση της ΕΤ3.

— Το κοινοτικό πρόγραμμα Action Plan χρηματοδοτεί, σε ποσοστό 20% επί του κόστους, παραγωγές για την τηλεόραση, με την προϋπόθεση να πληρούν κάποιες συγκεκριμένες τεχνικές προδιαγραφές. Ορισμένες απ' αυτές διαθέτει η ΕΤ3, ύστερα από επένδυση που έγινε μετά την εξαγγελία Γιαννακόπουλου — δεν είναι

βέβαιο όμως ότι τις διαθέτει όλες.

— Το κενό πληροφόρησης αιτών των προδιαγραφών, σε συνδυασμό με την κρυψίνοια των μηχανισμών του θεσσαλονικιώτικου καναλιού, αποκλείει τον κύριο όγκο των επαγγελματιών του κινηματογράφου από το να γνωρίζουν όλα αυτά. Φαίνεται, όμως, πως τα πληροφορήθηκε συγκεκριμένη εταιρεία παραγωγής, που έσπευσε να επωφεληθεί.

— Η συγκεκριμένη εταιρεία φαίνεται πως ήρθε απευθείας σε επαφή με το Action Plan, εξασφάλισε το «πακέτο» της παραγωγής και μεσολάβησε απευθείας στην ΕΤ3 για να τη πουλήσει. Το κρατικό κανάλι της Θεσσαλονίκης, που προσφατα είχε εκμαιεύσει μελέτες για την παραγωγή σειράς ντοκιμανταίρ με θέμα τη Βόρεια

Γράφαμε στο προηγούμενο τεύχος για τον δημοσιογράφο **Θέμο Αναστασιάδη**, τη **Μαύρη Τρύπα**, που τη «σκαπούλαρε» στο δευτεροβάθμιο πειθαρχικό της ΕΣΗΕΑ όπου είχε φτάσει η διαγραφή του. Εκτοτε, και μετά την αρχική θριαμβολογία (άπαξ, δις το πολύ) του ίδιου του δημοσιογράφου, η υπόθεση αφέθηκε στη λήθη. Σκεφθήκαμε να επανέλθουμε για να δούμε ορισμένους πολύ ενδιαφέροντες συσχετισμούς που οδήγησαν στην απόφαση του δευτεροβάθμιου, η οποία ανέτρεψε την αρχική απόφαση του πρωτοβάθμιου πειθαρχικού περί διαγραφής του. Στην απόφαση υπ' αρ. 2/96 του δευτεροβάθμιου πειθαρχικού, μεταξύ άλλων, γίνεται λόγος για τους κανόνες δεοντολογίας. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο άρθρο 7 της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δημοσιογράφων, βάσει των αρχών του οποίου κινήθηκε το σκεπτικό της πρωτοβάθμιας διαγραφής του Αναστασιάδη. Θεωρεί ότι οι αρχές αυτές δεν αποτελούν «διατάξεις κάποιου διεθνούς πειθαρχικού δικαίου (...) ούτε συνιστούν διεθνές καταστατικό», και σημειώνει ότι οι αρχές αυτές δεν πρέπει να «χρησιμοποιηθούν εναντίον της ελευθεροτυπίας με την επιβολή πειθαρχικών ποινών σε βάρος ελλήνων δημοσιογράφων». Στο όνομα λοιπόν της ελευθεροτυπίας «εν παντί» —όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται— ο Τρύπας τη σκαπούλαρε. Βεβαίως, για τα προσχήματα, η απόφαση «αποδοκιμάζει» το δημοσιογράφο, καλύπτει το πρωτοβάθμιο πειθαρχικό ενώ «εκφράζει τη λύπη του κλάδου για την παρεξηγήσιμη συμπεριφορά που επέδειξε ο Θ. Αναστασιάδης απέναντι στην εβραϊκή εθνότητα». Παρεξήγηση, λοιπόν, τα «γυμνά φρούρα» — και έτερον ουδέν.

• Για την ιστορία, η σύνθεση του δευτεροβάθμιου πειθαρχικού ήταν η εξής: Πρόεδρος ο **Γιάννης Βούλτεψης** και μέλη οι **Αγα-**

μέμων Φαράκος, **Σπύρος Αλεξίου**, **Γεώργιος Δόγας** και **Γιώργος Βελαχουτάκος**. Οι δύο εκ των πέντε αντικατέστησαν τα παλαιά μέλη, τους δημοσιογράφους **Δ. Τσαϊλά** και **Ασ. Γιαλαμά**, που αποχώρησαν πριν από τη συζήτηση της υπόθεσης. Το ότι αυτές οι πέντε στους πέντε του πειθαρχικού θεωρούνται προσκείμενοι στη συντηρητική παράταξη (ο κ. Βελαχουτάκος, μάλιστα, υπήρξε στέλεχος του χούντικου *Ελεύθερου Κόσμου*), μάλλον ευτυχή συγκυρία θα πρέπει να το θεωρήσουμε.

• Όσο για το επίμαχο χωρίο της Διακήρυξης Αρχών της ΔΟΔ, αυτό αναφέρει τα εξής: «Ο δημοσιογράφος έχει συνείδηση του κινδύνου διάδοσης των διακρίσεων διά των ΜΜΕ και θα κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να αποφύγει να καλλιεργεί διακρίσεις με βάση τη φυλή, το φύλο, τις σεξουαλικές προτιμήσεις, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πολιτικές απόψεις, καθώς και με βάση την εθνική ή κοινωνική καταγωγή». Το καταστατικό της δικής μας ΕΣΗΕΑ, όλες αυτές τις σαφείς αρχές, τις περιέχει εν σπέρματι, νεφελωδώς, ως γενικές αρχές. Με δεδομένη την πορεία της δημοσιογραφίας στη χώρα μας, ιδίως δε με το μέλλον που προσιονίζεται «η εξέλιξη της μαχόμενης δημοσιογραφίας στη χώρα μας» (όπως θα 'λεγε και το δευτεροβάθμιο), άριστο θα ήταν αν εκινούνταν οι διαδικασίες να συμπεριληφθούν στα άρθρα και του δικού της καταστατικού κάποιες έστω από τις ρητές και πολύ συγκεκριμένες αυτές αρχές.

• Εν κατακλείδι: Παρά την προσπάθεια του δευτεροβάθμιου να αιτιολογήσει επαρκώς την απόφασή του, μάλλον υπερίσχυσε το αίσθημα της δικαίωσης ενός μεγαλοδημοσιογράφου με ισχυρούς προστάτες. Ας ελπίσουμε, τουλάχιστον, ότι όλοι διδάχθηκαν απ' αυτή την ιστορία.

Μέσα στη χοάνη των γεγονότων
που ακολούθησαν
τη μεταπολίτευση,
πολλά μας φάνηκαν ουσιώδη
και αποδείχτηκαν περιττά
για να αναγνωρίσουμε
αργότερα τη σημασία τους.
Αυτή η διεκνυστίνδα
μεταξύ ουσιωδών
και περιττών είναι
το σκοινί του ακροβάτη
πάνω στο οποίο
περπάτησε κι αυτή η μελέτη.
Ίσως αυτό να ήταν
και το βάδισμα
της εποχής.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΕΛΦΙΝΙ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 58,
106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 38 30 955, FAX: 33 03 175
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΛΙΑΘΕΣΗ: ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 50-52,
106 81 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 33 03 380

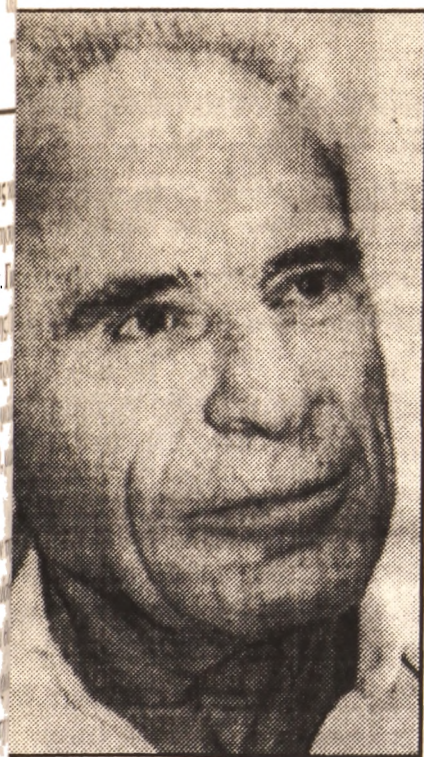
λάδα (είναι και η Πολιτιστι-
Πρωτεύουσα επί θύραις και
άλλες φορές έχει γραφτεί ότι
ένδειξη προσώπων ΕΤ3 και
ολιτιστικής» είναι ιδιαίτερα
νή). προτίμησε να έχει να
ρει με μία εταιρεία. Προχώ-
σε σε διαπραγματεύσεις μα-
ης και της ανέθεσε το «πα-
ο» (λέγεται ότι θα παραδο-
ν κοντά 200 ντοκυμανταίρ).
ό και πέρα, φυσικά, η
ιρεία προσπαθεί να ρίξει
κόστος των παραγόμενων
νιών. Για την αναλυτική
σέγγιση των θεμάτων, την
ότητα του υλικού που θα
χιδώσει και τις αμοιβές των
εργατών εμείς δεν έχουμε
πούμε τίποτα. Αναμένουμε
παρεμβάσεις των επαγγελ-
ικών σωματείων και τις
ιδρύσεις του κοινού (αν,
ποτε, φθάσουν τα ντοκυ-

μανταίρ στη μικρή οθόνη της
θεσσαλονικιώτικης TV).

— Όλα αυτά τα παράτυπα και
αντιδεοντολογικά (δεν γνωρί-
ζουμε αν είναι και παράνομα),
υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να
ανατραπούν. Ιδιαίτερα αν το
Action Plan ερευνήσει και δια-
πιστώσει ότι δεν είναι απολύ-
τως ακριβή τα στοιχεία που του
εξετέθησαν σχετικά με την
απαιτούμενη τεχνολογία που
επιδoteί...

— Δεν είναι μια πολύ «ζουμε-
ρή» ιστορία; Και θα μας διαν-
κρινίσει τις «λεπτομέρειες»
που μας διαφεύγουν κάποιος
αρμόδιος;

• Ζουμερή ιστορία μεν, που
όμως παίρνει όλο το διατιθέμε-
νο χώρο. Για τα άλλα, τα μικρά
(και τα μεγαλύτερα) από το
χώρο του Τύπου, θα τα πούμε
στο επόμενο τεύχος...

ΠΟΤΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

Πάνδημη, αλλά και χωρίς επι-
κηδείους έγινε, την περασμέ-
νη Τρίτη, στο νεκροταφείο
Αμαρουσίου η κηδεία του Πότη
Παρασκευόπουλου, συμβού-
λου εκδόσεως τα τελευταία
18 χρόνια της Ελευθεροτυ-
πίας, που πέθανε σε ηλικία 72
χρόνων. Δημοσιογράφος που
τίμησε την ιδιότητά του, συγ-
γραφέας, πολιτικό πρόσωπο
με ιδιαίτερη δραστηριότητα
στο χώρο της Αριστεράς.

Από την προδικτατορική Αυγή
της οποίας ήταν διευθυντής) ως την Ελευθεροτυπία, ο Πότης
Παρασκευόπουλος πάντα καλλιεργούσε το οξύ κριτικό πνεύ-
μα, τη νηφάλια αναλυτική σκέψη και τη μαχητική υποστήριξη
ιδιαπραγμάτευτων θέσεων αρχής. Η εικόνα του, του ανθρώ-
που που με παρρησία μάχεται, που με ευγένεια αντιμετωπίζει
ους ιδεολογικούς και πολιτικούς του αντιπάλους, που με πά-
ιος φροντίζει για την όσο το δυνατόν πιο ευπρόσωπη πολιτική
παρουσία της εφημερίδας του (ενός χώρου που τον θεωρεί
υψέλη ιδεών και βήμα τίμιου πολιτικού αγώνα) είναι η μεγαλύ-
ερη εισφορά του στο δημοσιογραφικό επάγγελμα. Ο Πότης τί-
ησε τη δημόσια ζωή αυτού του τόπου. Στις μεταβατικές επο-
ές για τον Τύπο και τη δημοσιογραφία, η «αποχώρησή» του
εν είναι υπερβολή να πούμε πως είναι δυσαναπλήρωτη.

Η προετοιμασία της ρεβάνς

του Τάσου Παππά

Ακόμη και οι πιο ανυποψίαστοι πολίτες κατάλαβαν – παρακολουθώντας τα διαδραματιζόμενα στην Κεντρική Επιτροπή του ΠΑΣΟΚ – πως ο στόχος των συνασπισμένων δυνάμεων προεδρικών-Τσοχατζοπουλικών, ενόψει του συνεδρίου, είναι να θέσουν υπό ομηρία και τελικώς εν αμφιβολία τον πρωθυπουργό Κώστα Σημίτη. Γιατί τι άλλο από απόπειρα ψαλιδίσματος των φιλοδοξιών του πρωθυπουργού συνιστά η άποψη ότι το ποιος θα είναι ο επικεφαλής του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές θα κριθεί από το συνέδριο; Έτσι πάνε περίπατο τα αριθμητικά σοφίσματα Λαλιώτη (2+4) καθώς και η τάχα μου γενναία παραδοχή-παραχώρηση «έναν επιτυχημένο πρωθυπουργό δεν τον αλλάζεις».

«Το 2+4 δεν αφορά πρόσωπα, αφορά το κίνημα» έσπευσε να διευκρινίσει σε συνέντευξή του στο Έθνος ο Χρ. Παπουτσής, ενώ ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ κατά τη διάρκεια των διαξίφισμών που αντηλλάγησαν λίγο πριν από την ψηφοφορία του περασμένου Σαββάτου δήλωσε ότι «τελικώς το συνέδριο θα αποφασίσει ποιος θα είναι επικεφαλής στις ερχόμενες εκλογές». Κατά συνέπεια οι ναρκωτικές παρεμβάσεις του Α. Τσοχατζόπουλου και του Γερ. Αρσένη «πρωθυπουργό έχουμε», σχετική μόνο αξία έχουν. Η παραπομπή του επίμαχου, όσο και ακανθώδους ζητήματος, στο σώμα των 4.500 μελών του συνεδρίου φαντάζει δημοκρατική – είναι δα το ανώτατο όργανο –, υποκρύπτει όμως τις θηριώδεις σκοπιμότητες των εμπνευστών της όλης προσπάθειας. Ακόμη και επιτυχημένος να είναι ο πρωθυπουργός – πρόκειται πάντως για υποκειμενική εκτίμηση – ποιος μπορεί να εγγυηθεί ότι το συνέδριο δεν θα αποφασίσει διαφορετικά; Σ' ένα φραξιονισμένο κόμμα, όπου οι ποικίλες ομάδες μετέρχονται όλα τα μέσα προκειμένου να κατισχύσουν, τα πάντα είναι ανοιχτά. Ακόμη και η αποθέωση του παραδόξου.

Είναι προφανές πια ότι οι ηττημένοι του Ιανουαρίου επιζητούν τη ρεβάνς σ' ένα πεδίο που πιστεύουν ότι τους ευνοεί. Η μηχανιστική ανάλυση της κομματικής κατάστασης που κάνουν, τους έχει οδηγήσει σε ανεπίτρεπτους μαξιμαλισμούς και σε μια

άνευ προηγουμένου αλαζονεία. Νομίζουν ότι έχουν το συνέδριο στο τσεπάκι τους επειδή ελέγχουν τις περισσότερες νομαρχιακές οργανώσεις και θεωρούν ότι αυτή εκφράζουν τη νομιμότητα. Μπορεί όμως να διαψευστούν πανηγυρικά αν δεν βουν σοβαρά υπόψη τους τους υπόγειους κραδασμούς που σημειώνονται εδώ και μήνες στον κομματικό οργανισμό, καθώς και τις αθόρυβες μετακινήσεις που έγιναν σε όλα τα επίπεδα του ΠΑΣΟΚ.

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΕΣ

Είναι περίπου κοινό μυστικό ότι στελέχη που κινούνταν έξω από το σκληρό πυρήν των οπαδών του Άκη Τσοχατζόπουλου πλαγιοκοπήθηκαν από ανθρώπους του πρωθυπουργού και έτειναν ευήκοον οστό. Η μεταστροφή τους μπορεί να χαρακτηριστεί ομορτισμός, αλλά στην προκειμένη περίπτωση αυτό δεν έχει μεγάλη σημασία. Ο Κ. Σημίτης δεν ψάχνει για ομοίοντες προκειμένου να ενισχύσει την ιδεολογική ηγεμονία του, απλώς «μαζεύει» πέφτει από το τραπέζι μεγεθύνοντας την επιρροή του. Άλλωστε όποιος έχει το πόνι και το μαχαίρι μοιράζει τις φέτες όπως θέλει.

Τις περισσότερες απώλειες στον τομέα αυτό έχει αναντίρρηση ο υπουργός Αμυνας Γερ. Αρσένης. Ήδη αυτό φάνηκε στην ψηφοφορία για την ανάδειξη των μελών του προεδρείου της κοινοβουλευτικής ομάδας.

Κατρίν Κλεμάν

Το βάλς που δεν τέλειωσε (ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

δύναμη του Α. Τσοχατζόπουλου παρέ-
νε αμετάβλητη, ενώ η ομάδα Αρσένη
ήθηκε σοβαρά πλήγματα. Όσοι «δραπέ-
σαν» από την αγκαλιά του κ. Αρσένη
πίμψαν τη σιγουριά και τη θαλπωρή
τους προσέφερε η πρωθυπουργική
και όχι την αβεβαιότητα, έστω κι αν
ή μεταμφιεσθήκε σε πλεονάζουσα αυ-
ποίηση, του εγχειρήματος του υ-
ργού Προεδρίας.

απίστανση της ομάδας Αρσένη θα συ-
ίζεται όσο αυτός δεν λύνει το πρόβλημα
ατηγικής που του προκάλεσε η εκλογι-
διαδικασία του Ιανουαρίου. Και βεβαί-
δεν είναι απάντηση το σκαρίφημα που
όξευσε στην Κεντρική Επιτροπή περί
κρότησης ηγετικής ομάδας που θα θέ-
υπό επιτροπεία τον πρωθυπουργό και
αντιπρόεδρο. Πρόκειται για τέχνασμα
αγείας απόδοσης.

ι σχέδια του πρωθυπουργού πάντως τα
πηρετούν και οι ανοησίες ενίων στελε-
ι, οι συχνές παρουσίες των οποίων στα
α ενημέρωσης πείθουν και τον πιο
ελή ότι επιδιώκουν πάση θυσία την πο-
κή εξόντωσή του. Από τον τακτικό θα-
α των τηλεοπτικών «παραθύρων»,
νόλη Δασκαλάκη, μέχρι τον καταρρα-
ιένο -λόγω αποτελέσματος στην κοι-
βουλευτική ομάδα- Δημήτρη Μπέη
από τον εσκεμμένα θυμόσοφο Λευτέ-
Βερυβάκη μέχρι τον μπρούταλ εκπρό-
το της «αλυτρωτικής Αριστεράς» Λ.
ανάτσο, όλοι εξαπολύουν μύδρους και
πουργών και ρίχνουν νερό στο μύλο
Κ. Σημίτη. Αν στα «πολιτικά μεγέθη»
ά συνυπολογιστούν και οι περιώνυμοι
φρίκκοι του Άκη Τσοχατζόπουλου που
ιτικώς διακινούν τα πλέον απίθανα
αγια εναντίον του πρωθυπουργού, τότε
μορφώνεται ένας κύκλος προσώπων η
ιση των οποίων ευνοεί τον Κ. Σημίτη.
τον απλούστατο λόγο ότι δημιουργούν
πεποίθηση στον μέσο πολίτη ότι δεν
ίνουν την κυβέρνηση να κυβερνήσει.
αγεχομένως να κληθούν να καταβάλουν
τίμημα των υπονομευτικών πράξεών
ς στο συνέδριο.

εν πρέπει όμως εξ αυτών να σχηματι-

σθεί η βεβαιότητα ότι στο εκσυγχρονιστι-
κό στρατόπεδο όλα είναι ρόδινα. Πρώτα
πρώτα ο πρωθυπουργός οφείλει να αντιμε-
τωπίσει ένα δυσάρεστο γεγονός: την αυτο-
μόληση του **Κώστα Λαλιώτη**. Ο υπουργός
ΠΕΧΩΔΕ, που στήριξε τον Κ. Σημίτη στην
προσπάθειά του να κερδίσει την πρωθυ-
πουργία, σήμερα στρέφεται ανοιχτά προς
την πλευρά Τσοχατζόπουλου, όχι γιατί
αιφνιδίως ηράσθη τον υπουργό Προε-
δρίας, αλλά γιατί η ισορροπιστική λογική
που τον διακρίνει επιβάλλει σε τούτη τη
φράση να υποστηριχθεί ως αντίπαλο δέος ο
κ. Τσοχατζόπουλος.

«Δια της ισορροπίας ρόλων επιτυγχάνε-
ται η εξουδετέρωση και των δύο μεσοπρό-
θεσμα.» Αυτή είναι η βασική αρχή που διέ-
πει τη συμπεριφορά του Κ. Λαλιώτη και η
οποία όμως έχει προκαλέσει σύγχυση
στους φίλους του και δυσαρέσκεια στους
κάθε φορά αποδέκτες της γραμμής του.
Τον Ιανουάριο ήταν χολωμένος ο Α. Τσο-
χατζόπουλος, σήμερα πνέουν μένεα οι εκ-
συγχρονιστές. Κάποια στιγμή βεβαίως το
αγαπημένο παιδί του Α. Παπανδρέου θα
ανοίξει τα χαρτιά του και τότε θα δούμε αν
αυτό το επικίνδυνο παιχνίδι θα έχει αποτε-
λέσματα. Προς το παρόν ο κ. Λαλιώτης
αφήνει τις αντιπαραθέσεις να ξεδιπλω-
θούν σ' όλη την έκτασή τους προσδοκώ-
ντας, ίσως, να εκφράσει αυτή την περίοδο
την περιρρέουσα δυσαρέσκεια. Αυτή η τα-
κτική δεν είναι πρωτόγνωρη για τον
υπουργό ΠΕΧΩΔΕ. Την έχει εφαρμόσει
αρκετές φορές στο παρελθόν.

Άλλοτε του βγήκε και άλλοτε τον εξέθε-
σε. Πάντως ο Κ. Λαλιώτης φαίνεται να
έχει μεγάλη εμπιστοσύνη στις δυνάμεις
του.

Ο ΥΠΕΡΒΑΛΛΩΝ ΖΗΛΟΣ ΤΩΝ ΗΜΕΤΕΡΩΝ

Το έτερο πρόβλημα που έχει να λύσει ο Κ.
Σημίτης είναι ο υπερβάλλων ζήλος που δεί-
χνουν ορισμένοι οπαδοί του. Η ακατάσχετη
φλυαρία τους και η πλειοδοσία τους στη μά-
χη των εκβιαστικών διλημάτων δημιουρ-
γούν τετελεσμένα και συχνά-πυκνά υπο-
χρεώνουν τον πρωθυπουργό σε αναδίπλω-

ση προκειμένου να τους καλύψει.

Τέλος ο πρωθυπουργός πρέπει να δει τι
θα κάνει με τον υπουργό Εξωτερικών **Θό-
δωρο Πάγκαλο**. Οι τελευταίες επιθέσεις του
υπουργού Εξωτερικών κατά της ηγεσίας
των Ενόπλων Δυνάμεων και του πολιτικού
προϊσταμένου τους, υπουργού Άμυνας Γερ.
Αρσένη, ξεσήκωσαν θύελλα αντιδράσεων
από λογής λογής καρεκλοκένταυρους. Ζή-
τησαν μάλιστα την κεφαλή του επί πίνακι.
Κι όλα αυτά γιατί ο κ. Πάγκαλος τόλμησε
να πει πράγματα που λίγο-πολύ όλοι σιγο-
ψιθυρίζουμε στις μεταξύ μας συζητήσεις.

Ναι, οι επιτελείς του «Πενταγώνου» εκτέ-
θηκαν ανεπανόρθωτα στην κρίση της
Ίμιας. Ναι, είναι απαραίτητη προϋπόθεση
η επαγγελματική επάρκεια των στελεχών
των Ενόπλων Δυνάμεων αν θέλεις να απο-
κτήσεις προβάδισμα έναντι της Τουρκίας
στον επιχειρησιακό τομέα. Ναι, να τονώ-
σουμε το ηθικό των Ενόπλων Δυνάμεων και
να εξάρουμε το αξιομάχό τους, αλλά αυτό
δεν γίνεται μέσα από τις παρελάσεις στις
εθνικές εορτές. Η λογική ότι δεν θίγεις το
στράτευμα έλκει την καταγωγή της από το
παρελθόν. Το πραξικόπημα του 1967 έχει
δημιουργήσει ένα κλίμα ψύχωσης στον πο-
λιτικό κόσμο, ο οποίος παρά το γεγονός ότι
σήμερα δεν υπάρχουν θερμοκέφαλοι θύλα-
κοι και παρά την ένταξή μας στην Κοινότη-
τα, εξακολουθούν να πανικοβάλλονται
στην ιδέα ενός «κινήματος». Κάποιος έπρε-
πε να παραβιάσει τις ανοιχτές θύρες. Κι αυ-
τό το έπραξε ο Θ. Πάγκαλος. Μέχρι τώρα ο
πρωθυπουργός φαίνεται να καλύπτει τις κι-
νήσεις του υπουργού του. Μπορεί η αθυρό-
στομη παρουσία του να τον βοηθά. Αν και η
γνώμη μας είναι ότι ο κ. Πάγκαλος λειτουρ-
γεί αυτόνομα. Είναι από εκείνους τους πο-
λιτικούς που δεν υπολογίζουν το πολιτικό
κόστος. Κι αυτό το έχει πληρώσει. Προφα-
νώς δεν τον νοιάζει.

Όθεν: Η σύγκρουση στο συνέδριο προοι-
ωνίζεται σφοδρή. Τα αντίπαλα στρατόπε-
δα ετοιμάζουν τα όπλα τους. Η κοινή логи-
κή λέει ότι ο Κ. Σημίτης θα κερδίσει, έστω
και οριακά. Στο ΠΑΣΟΚ όμως έχουν απο-
δείξει ότι δεν τα πάνε πάντοτε καλά με τη
λογική.

EDWARD W. SAID

Οριενταλισμός

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

Η «λαβίδα Σαμαρά»

του Μιχάλη Παπακωνσταντίνου
τ. υπουργού Εξωτερικών

Δεν νομίζω πως υπάρχει άνθρωπος σήμερα στη χώρα μας που να μην αντιλαμβάνεται ότι η Ελλάδα δεν είναι η νικήτρια στην περιρριπτική μας με τα Σκόπια. Η αβουλία της ελληνικής πλευράς, η αναβλητικότητα, οι δισταγμοί, ο φόβος για το περιθώριο «πολιτικό κόστος» επέτρεψε στη γειτονική μας χώρα να πετύχει διεθνώς εκείνο που η Ελλάδα είχε θεωρήσει πως ήταν το κατ'εξοχήν από την ίδια αναθύν σε θέμα υψηλής εθνικής επιδίωξης: να μην χρησιμοποιεί το νέο κράτος των Σκοπίων τη λέξη «Μακεδονία» στην ονομασία του και, μάλιστα, ούτε σαν ουσιαστικό ούτε σαν παράγωγο. Πέρασαν μερικά χρόνια απροσδιόριστης ανοησίας της εξωτερικής πολιτικής μας και μόνο τυφλοί ή εθελουτυφλούντες δεν διαπιστώνουν πως ο κ. Γκιγκόρφωφ καθιέρωσε στη διεθνή κοινή γνώμη και στη διεθνή κοινότητα την ονομασία του κράτους του ως σκέτη «Μακεδονία». Από τις εκατόν εβδομήντα πέντε περίπου χώρες της υφελίου -μέλη του ΟΗΕ- μόνο η Ελλάδα και η Κύπρος την αποκαλεί κάπως αλλιώς: όλα η άλλη υφελίος μιλάει για Μακεδονία και τους κατοίκους της ονομάζει Μακεδόνες. Ότι αυτό αποτελεί «επιπύγμα» -ίσως «μέγα»- της

πολιτικής που ακολουθήσαμε και ακολουθούμε δεν χωρεί αμφισβήτηση.

Το κράτος αυτό στα βόρεια σύνορά μας ομολογεί -με το ίδιο του το σύνταγμα- πως είναι πολυεθνικό, απαρτίζεται από τουλάχισ-

τον πέντε εθνότητες χωρίς να αποκλείει να υπάρχουν και άλλες, -επαναλαμβάνω, κατά το σύνταγμά του πάντοτε- και η θεωρούμενη σήμερα πλειοψηφία του των Σλάβων αρνείται πως είναι οι γνωστοί Σλάβοι στη Νότια Βαλκανική, αρνείται δηλαδή πως είναι Βούλγαροι ή Σέρβοι, αλλά υποστηρίζει πως είναι κάτι άλλο, κάτι διαφορετικό από τους Βούλγαρους ή τους Σέρβους. Λένε πως είναι «Μακεδόνες», δηλαδή Σλάβοι -αυτό το ομολογούν οι ίδιοι- που διαβιούν σε ένα γεωγραφικό χώρο, έστω μερικά- που πάντοτε, από τα παλαιότερα χρόνια, ονομαζόταν Μακεδονία. Ισχυρίζονται πως αποτελούν ξεχωριστή εθνότητα έστω και δημιουργημένη σε πρόσφατες δεκαετίες ή εκατονταετίες. Οι Βούλγαροι αρνούνται την ύπαρξη «μακεδονικής» εθνότητας και υποστηρίζουν πως οι Σλάβοι των Σκοπίων είναι καθαρόαιμοι Βούλγαροι, ενώ οι Σέρβοι θεωρούν τους κατοίκους των Σκοπίων Σέρβους και, συγκεκριμένα, Νότιους Σέρβους. Η ελληνική πλευρά αρνείται επίσης την ύπαρξη «μακεδονικής» εθνότητας, αλλά δεν λέει επίσημα τι θεωρεί πως είναι οι Σλάβοι των Σκοπίων. Βούλγαροι ή Σέρβοι; Εκεί υπάρχει κενό στη δική μας επιχειρηματολογία.

Κατά την απλή πολιτική λογική η Ελλάδα θα έπρεπε ν' αποκρούει την αντίληψη πως οι κάτοικοι των Σκοπίων είναι Σέρβοι ή Βούλγαροι. Θα διευκόλυνε έτσι την απορρόφησή τους από τη Σερβία ή την Βουλγαρία αντίστοιχα. Αλλά όλα ανεξαιρέτως τα ελληνικά κόμματα έχουν ως πάγια θέση την επιβίωση αυτού του κράτους. Αυτό συμφέρει, άσχετα αν κάναμε ότι μπορούσαμε για να βυθιστεί σε οικονομική καχεξία και καταστροφή. Η αντίληψη πως θα ήταν καλύτερα για μας να απορροφηθεί από τη Σερβία π.χ., τη Νέα Γιουγκοσλαβία δηλαδή, μόνο -το λιγότερο- ως απόλυτα αντίθετη προς τα εθνικά μας συμφέροντα μπορεί να χαρακτηριστεί. Είναι σαφές πως ένα κράτος δύο εκατομμυρίων στη γει-

τονιά μας -και μάλιστα πολυεθνικό, φτωχό και χωρίς αξιόλογο στρατό- είναι προτιμότερο από ένα άλλο δεκαπέντε ή περισσότερων εκατομμυρίων. Αφού βέβαια, τολάχιστον οι έχοντες επινοήσει την περφημη «λαβίδα» φαίνεται να μην θυμούνται την ιστορία: η Γιουγκοσλαβία, ενώ υπό τους Καραγεώργεβιτς είτε υπό τον Τίτο, ακολουθούσε την ίδια πολιτική που ουσιαστικά είχε το κράτος των Σκοπίων μέχρι ότου την μετέβαλε τόσο τον Μάιο του 1991 όσο και πρόσφατα με τη λεγόμενη «ενδιάμεση συμφωνία».

Αλλά και αν ακόμα υποθέσουμε πως μόνο επιφανειακά την μετέβαλε, δεν είναι προτιμότερο ένας γείτονάς μας με εχθρικές διαθέσεις εναντίον μας να είναι -ας περιορίσουμε στον πληθυσμό- μεγέθους δύο εκατομμυρίων και όχι είκοσι; Και κάτι παραπάνω: αυτή η «λαβίδα» ποιες αντιδράσεις θα προκαλούσε σε άλλα γειτονικά κράτη ή και μη γειτονικά που, όμως, θεωρούν πως έχουν συμφέροντα στη Νότια Βαλκανική; Το σκεφθήκαμε, το υπολογίσαμε πριν πάρουμε αυτού του είδους απόφαση; Καλή η φαντασία και ο ελληνοκεντρισμός -«με λαβίδες ή χωρίς λαβίδες»- αλλά ως ένα σημείο.

ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ

της Νεφέλης

όλα τα αριστουργήματα
της παγκόσμιας λογοτεχνίας

μόνο με 500 δραχ.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ
ΟΙ ΤΟΜΟΙ 6-10

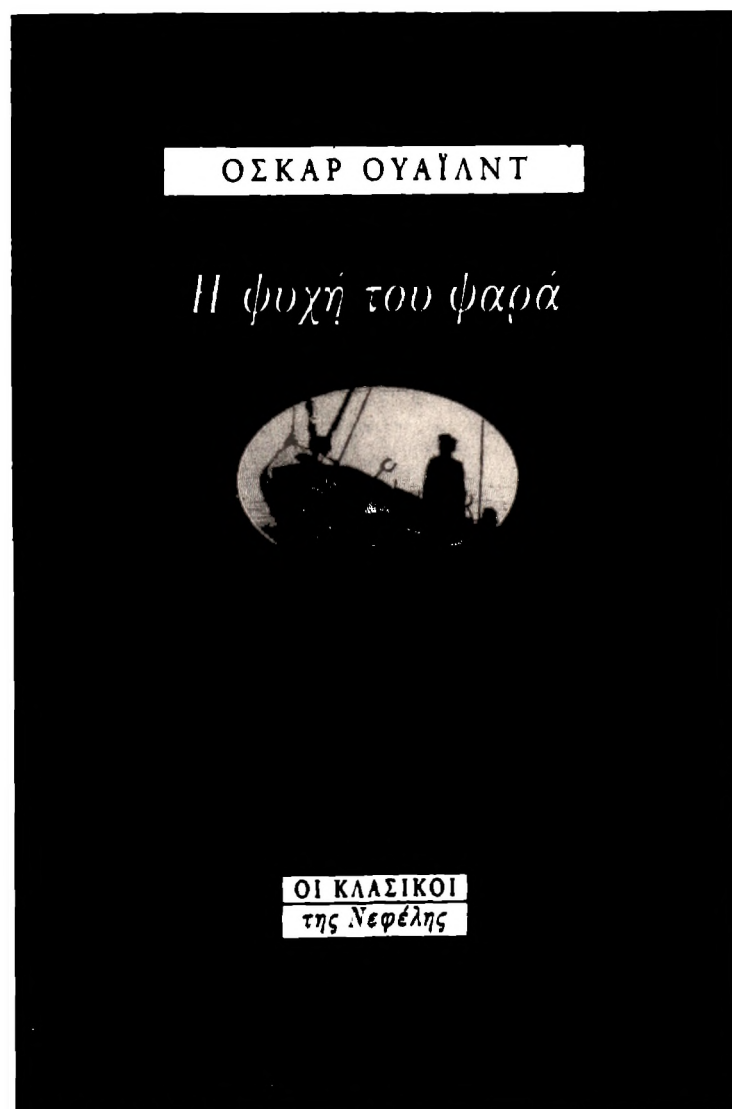
6. ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΝΤ
Η ψυχή του ψαρά

7. ΜΠΡΟΥΝΟ ΣΟΥΛΤΣ
*Η νύχτα της μεγάλης εποχής
και άλλα διηγήματα*

8. ΣΑΝΤΑΛ
Μίνα ντε Βανγκέλ

9. ΙΒΑΝ ΜΠΟΥΝΙΝ
*Ο κύριος από το Σαν Φραντσίσκο
Ωραία ζωή*

10. ΝΤ. Χ. ΛΩΡΕΝΣ
Η γυναίκα που έφυγε μακριά με το άλογο

σε όλα τα βιβλιοπωλεία
στα περίπτερα κάθε 1η και 15 του μήνα

Makedonissimo: Η στρατηγική της πλάκας

του Σακελλάρη Σκουμπουρδή

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΎΜΙΑ...

Πάνε τώρα 5 χρόνια, κατά τα οποία εις μάτην προσπαθούμε δημοσίως να αναδείξουμε την εξαιρετική σημασία της διαφοράς μεταξύ δύο κρίσιμων εννοιών: της Διεθνούς Κοινότητας και της Διεθνούς Κοινής Γνώμης. Η πρώτη παίρνει τις αποφάσεις επί των θεμάτων διεθνών σχέσεων, όπως πάντα έκανε. Όμως η δεύτερη, σήμερα, στην εποχή της επικοινωνίας και της τηλεδημοσκοποκρατίας, αποτελεί το ηθικό έρεισμα επί του οποίου υποχρεωτικά οφείλουν να εδράζονται οι αποφασίζοντες και άνευ του οποίου κινδυνεύουν να “μαυριστούν” σε δημοσκοπήσεις και σε εκλογές. Σήμερα λοιπόν κυριαρχεί η εξωτερική πολιτική της εικόνας, έναντι της εξ. πολιτικής των διαβημάτων, οπότε η Δ.Κ. Γνώμη αποτελεί πολύ σημαντικό χώρο άσκησης εξωτερικής πολιτικής, προνομιακό για τους λίγους που το έχουν καταλάβει. Πόσο μάλλον για εκείνους (λέγε με Ελλάδα) που ποντάρουν περισσότερο στα “δίκαιά τους”, παρά στα διεθνή συμφέροντα που και αδυνατούν να ικανοποιήσουν, αφού κακώς, χωρίς στρατηγική, αδυνατούν να δημιουργήσουν ερείσματα προς ενίσχυση και διαπλοκή των θέσεών τους στη Διεθνή Κοινότητα. Και για να κερδίσεις την ευμένεια της Δ.Κ.Γνώμης, πρέπει να έχεις καλές και συστηματικές σχέσεις με τους διαμορφωτές της: τους δημοσιογράφους και τους ιδιοκτήτες των μεγάλων διεθνών ΜΜΕ.

Η ανυπαρξία της επικοινωνιακής μας στρατηγικής αυτά τα χρόνια απεδείχθη μνημειώδης και επ’ αυτού ελέγχεται σφόδρα σχεδόν το σύνολό της πολιτικής και υπηρεσιακής ηγεσίας της ελληνικής διπλωματίας. Αφού και εδώ κρίθηκε η μεγάλη ήττα της μακεδονισμένης στρατηγικής της πλάκας, διά της οποίας τελικά υποθηκεύθηκε διπλωματικά η χώρα, αδυνατώντας τώρα να αντιμετωπίσει επαρκώς τον σοβαρό εξ Ανατολών κίνδυνο...

Από το βιβλίο του Σακελλάρη Σκουμπουρδή *Makedonissimo: Η στρατηγική της πλάκας*, το Αντί προδημοσιεύει ένα σχετικό με αυτό το θέμα απόσπασμα του υστερογράφου. Το *Makedonissimo* θα κυκλοφορήσει σε λίγες μέρες από τις εκδόσεις ΔΕΛΦΙΝΙ.

Λαμπρό δείγμα αλλαγής νοοτροπίας, απετέλεσε το εγχείρημα της περασμένης εβδομάδας, όταν επιτέλους (πρώτη φορά στα χρονικά) καλέσαμε δεκάδες ξένων δημοσιογράφων, για ενημέρωση περί το “εθνικό” θέμα των Ύμίων. Μόνο που δυστυχώς, το αποτέλεσμα του εγχειρήματος απεδείχθη πενιχρό. Αφού μετά λύπης είδαμε στην TV, ολλανδό δημοσιογράφο να λέει μετά την κρουαζιέρα: “Οι διαφορές σας με τους Τούρκους είναι παιδαριώδεις και με αυτά τα ενημερωτικά σώου ένθεν κατένθεν αποκλείεται να πείσετε τη Δ. Κ.Γνώμη!”. Έξυπνο επί τη αρχής το εγχείρημα, υστέρησε προφανώς επί της διαδικασίας. Εφόσον δώσαμε στους ξένους δημοσιογράφους την εντύπωση ότι δεν θέλαμε τόσο να τους ενημερώσουμε, όσο να τους χρησιμοποιήσουμε μάλλον ως άλλοθι, για να πραγματοποιήσουν μια επί τόπου άσκηση επιβεβαίωσης της εθνικής μας κυριαρχίας στα Ύμια... Ποιος ξέρει πόσοι παρατρεχάμενοι δήμαρχοι κ.λπ. αλλοίωσαν με τον συναισθηματικό τους πατριωτισμό τη νηφάλια ενημέρωση, που κάποιοι υπεύθυνοι είχαν αναλάβει να περάσουν με επιχειρήματα... Εν πάση περιπτώσει, τώρα που έγινε η αρχή, καλό είναι τέτοιες ενημερωτικές εκδηλώσεις προς ξένους δημοσιογράφους να γίνονται συστηματικότερα και προσεκτικότερα και χωρίς να δίνουν την ευχέρεια στη Τουρκία να μας τις ξεκατινιάζει.

ΠΑΛΙ ΑΓΝΟΟΥΜΕ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ...

Γι’ αυτό το θέμα έχουμε ξοδέψει μεγάλο μέρος του βιβλίου επανερχόμεστε όμως για να παραθέσουμε τα πιο φρέσκα στοιχεία μετά τα Ύμια. Επιγραμματικά να πούμε ότι τα παιδιά ακόμα δεν έχουν αντιληφθεί πως Διεθνής Κοινότητα και Διεθνή Κοινή Γνώμη, είναι δύο διαφορετικά πράγματα. Τα παιδιά ουδέποτε κατενόησαν τι δύναμη θα κέρδιζε η διπλωματία μας αν αντί να στέλνει διαβήματα στους γραφειοκράτες, που ξέρουν πολύ καλά τι μας κάνει η Τουρκία στο Αιγαίο (απλώς τα παραβλέπουν για λόγους ανωτέρας βίας), έστελνε μηνύματα σε διεθνή ΜΜΕ, για να μάθει η Δ. Κ. Γνώμη που δεν έχει ιδέα. Και εδώ ακριβώς χάνεται το παιγνίδι. Τα παιδιά, αντί να ξεσηκώνονται σε χιλιάδες δηλώσεις για τα εθνικά θέματα, εντός Ελλά-

ς και για εσωτερική κατανάλωση, έπρεπε να δίνουν διεθνείς ενεντεύξεις, σε κάθε ΜΜΕ κάθε χώρας που μπορούν να προ-γγίσουν...

..Ας πιάσουμε το κορυφαίο παράδειγμα της περιόδου αυτής, μεγαλύτερη των τελευταίων ετών στρατηγική ευκαιρία, που συνδυασμό με την επιθετική αλαζονεία των Υμίων θα δημι-ργούσε διεθνή κατακραυγή εις βάρος της θηριώδους τουρκι-ς πρακτικής: την ομολογία βαρβαρότητας του Ντενκτάς για υς 1.619 αγνοουμένους του Αττίλα. Σύμφωνα με δημοσίευμα *πογευματινή Κυριακής*, 3/3/96, Π. Τρουπιώτης), κορυφαίοι ύρκοι διπλωμάτες, ενοχλημένοι από τους επηρεμένους πολιτι-ύς και στρατιωτικούς, έστειλαν ένα μέμο -τύπου νον πείπερ-ον Ντεμιρέλ, ανησυχούντες ότι "η Τουρκία, με τη στρατιωτι-δράση στα Ύμια και την υπερπροβολή της, δημιούργησε με-λα προβλήματα, ρισκάροντας συμμαχίες και διεθνή ερεί-ατα, δίνοντας στη Δ.Κ.Γν. την αίσθηση της στρατιωτικά επι-λέμενης χώρας στην Ευρώπη και φέροντας στη μνήμη της τα ρατιωτικά γεγονότα στην Κύπρο και δίνοντας διεθνώς στην λάδα τη δυνατότητα να μιλήσει πειστικά για τουρκική επιθε-ότητα"... Τι άλλο να πούμε εμείς; Ότι δεν χρειάζεται να ησυχούν οι τούρκοι διπλωμάτες, διότι οι άχρηστοι Έλληνες ολόγοι τους δεν πήραν χαμπάρι πάλι το ζήτημα...

αντί λοιπόν να συζητούν οι θλιβερές υπηρεσίες μας και να λ-χνονται για το αν αποδέχονται ή όχι το αληθές της δήλωσης Ντενκτάς και να εσωστρέφονται, αντί επίσης, οι καθημένοι οι μ-έτες μας να απαιτούν να σταλούν αμέσως διαβήματα στους θ-νείς οργανισμούς, τα οποία βεβαίως έχουν προδιαγεγραμ-νη κατάληξη σε καλάθους αχρήστων. **ΝΑ ΤΙ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ Ε-ΜΒΕΙ:** Βουτίμε τον κ. Ντενκτάς στο βίντεο και φτιάχνουμε π-οποτάκι με την επίμαχη δήλωση. Φτιάχνουμε και ένα κλισέ σχετική φωτογραφία και σχετική λεζάντα. Τα παίρνουμε ι αυτά και τα στέλνουμε, το μεν σποτ σε όλες τις διεθνείς τη-οράσεις, CNN, κλπ, το δε κλισέ σε όλα τα μεγάλα διεθνή ύπα. Και περιμένουμε. Και επειδή πολλά τέτοια ΜΜΕ δεν κίνουν καλή προβολή ή και καθόλου προβολή, γιατί τα ιγγελματικά λόμπυς της Τουρκίας θα σπεύσουν να μπλοκά-υν το θέμα, εμείς οι μάγκες είμαστε υποψιασμένοι εκ των οτέρων και έχουμε έτοιμη εναλλακτική λύση, να περάσουμε τ-ά τα μηνύματα με πληρωμένες καταχωρίσεις και πληρωμέ-τηλεοπτικά σποτς. Και αν και σε ελάχιστες περιπτώσεις ού-και αυτά περάσουν, τότε εκμεταλλευόμαστε την ήδη δημι-ργηθείσα βαβούρα και εξευτελίζουμε και τα Μέσα που απο-ύπτουν τις βάρβαρες δηλώσεις Ντενκτάς.

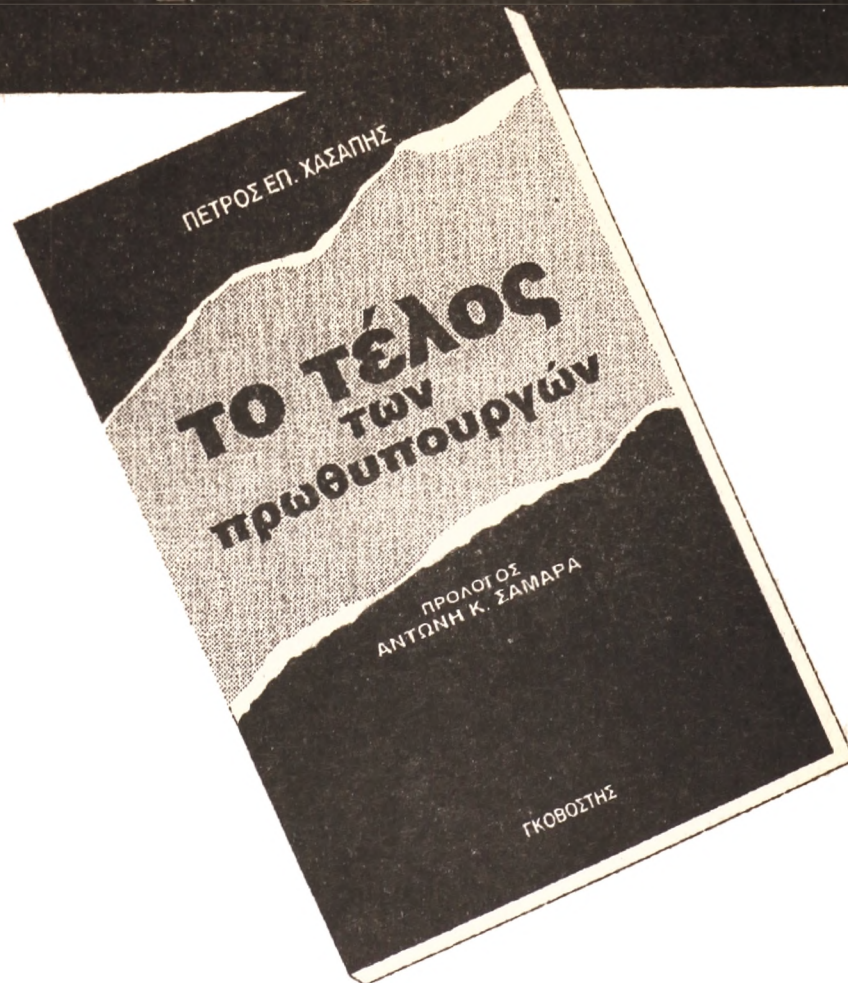
ο αποτέλεσμα μιας τέτοιας έξυπνης και τολμηρής ενημερω-ής εκστρατείας θα ήταν σαρωτικό. Και θα διευρυνόταν αν περριελάμβανε και τις φωτογραφίες των τούρκων στρατιω-ν που καμάρωναν κρατώντας κομμένα κεφάλια Κούρδων... ατί ακριβώς ο στόχος της (target group) δεν θα ήταν πια οι ρωμένοι γραφειοκράτες των διπλωματικών υπηρεσιών, αλ-οι πολίτες που ενοχλούνται από τέτοιες βαρβαρότητες και υ μαυρίζουν στην επόμενη δημοσκόπηση ένα πολιτικό που μώνει τις αρχές για τις οποίες τον ψηφίζουν, επηρεασμένοι οό τα ΜΜΕ.

Αιγάει με μια καλοστημένη εκστρατεία του στυλ "Πώς εσείς ολιάζετε τον Ντενκτάς;" και "Εσείς ξέρετε τι ακριβώς συμ-τον ίνει με το Κυπριακό;" κ.λπ., θα βλέπαμε τι θα πάθαινε ο κ. Ντενκτάς... Και εκεί που η Τουρκία, με την ανοχή και αβελθη-α της ανύπαρκτης επικοινωνιακής στρατηγικής μας, είχε με-

τατρέψει στο βάθος της συνείδησης της Διεθνούς Κοινής Γνώ-μης την ουσία του Κυπριακού, από βάρβαρη διεθνή υπόθεση εισβολής και κατοχής, σε μια απλή κτηματική διαφορά προς επίλυση, μεταξύ των δύο αντιδίκων, τώρα έτσι θα άλλαζε το κλίμα. Θα βλέπαμε πώς το Κυπριακό θα ανακτούσε εξαίφνης τις χαμένες διαστάσεις της εισβολής και της κατοχής κ.λπ., κ.λπ. Και θα δυσκολεύονταν πολύ οι καλοί κυριούληδες που θα έρθουν σύντομα να "λύσουν" το Κυπριακό, να το λύσουν έτσι όπως θέλουν, μέσα σε ένα κλίμα διεθνούς κατακραυγής που θα προκαλούσε μια τέτοια μεθοδευμένη από πλευράς μας διεθνής διάχυση της θηριωδίας του Ντενκτάς. Και μετά πάλι ξυπνήσα-με και προσγειωθήκαμε στο παρόν καθεστώς της νωθρής και χωρίς όραμα εξωτερικής μας πολιτικής (και λίγα λέμε και λίγα λέμε...).

Ενα βιβλίο "εκβιάζει" τις εξελίξεις

Το βιβλίο που ανοίγει
το δρόμο για τη μεγαλύτερη
πολιτική μεταρρύθμιση της Ελλάδας.
"Την προεδρική δημοκρατία"

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ, ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 3, ΤΗΛ: 36 24 610

Επίθεση φιλίας της Τουρκίας

του Αλή Ταρτάνογλου

Το Αντί θέλησε να έχει από επίσημα, επαγγελματικά χείλη, τις απόψεις της τουρκικής πλευράς τόσο για την πρόσφατη κρίση όσο και γενικότερα για τα προβλήματα και τις «διαφορές» με την Ελλάδα. Ο συνεργάτης μας στην Άγκυρα δημοσιογράφος **Αλή Ταρτάνογλου** διατύπωσε ένα πλαίσιο ερωτήσεων, το οποίο –φυσικά– ούτε πλήρες είναι ούτε εξαντλητικό και τις υπέβαλε στο τουρκικό ΥΠΕΞ. Δεν περιέλαβε, επί παραδείγματι το Κυπριακό. Στόχος ήταν να διερευνηθούν οι τουρκικές σχέσεις μετά τις δηλώσεις Γιλμάζ την παραμονή σύγκλησης του Συμβουλίου Σύνδεσης και να διαπιστωθεί, ει δυνατόν, εάν αυτές –που παρουσίασαν κάποιες αποκλίσεις από τις πάγιες τουρκικές θέσεις– αποτελούσαν τακτικό ελιγμό ή εμπεριείχαν καινούργια στοιχεία. (Όπως είναι γνωστό επακολούθησε η συνάντηση Πάγκαλου-Γκιονενσάι και οι δηλώσεις του Τούρκου ΥΠΕΞ περί «γκρίζων περιοχών»).

Ας σημειώσουμε επίσης ότι η Τουρκία διέρχεται και πάλι σοβαρότατη πολιτική και κυβερνητική κρίση κι είναι «φυσιολογικό», ορισμένες στιγμές, τα θέματα εξωτερικής πολιτικής να έρχονται στο προσκήνιο, ιδιαίτερα οι σχέσεις με την Ελλάδα. Ας προσθέσουμε επίσης την κοινοτοπία ότι στα κράτη δεν είναι πάντα ενιαίες οι θέσεις για την εξωτερική πολιτική, ακόμα και σε κράτη όπως η Τουρκία, όπου το στρατιωτικό κατεστημένο ασκεί βαρύνουσα και καθοριστική επιρροή.

Στις ερωτήσεις αυτές απάντησε ο εκπρόσωπος του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών πρέσβης κ. **Omer Akbel**, πεπειραμένος διπλωμάτης και γνώστης εις βάθος των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Ο κ. Omer Akbel είναι επίσης βοηθός υφυπουργού στο υπουργείο Εξωτερικών.

Η συνέντευξη έγινε, φυσικά, στα τουρκικά και ο συνεργάτης μας τη μετέφρασε στα αγγλικά. Το κείμενο της συνέντευξης που δημοσιεύουμε είναι αυτούσιο και αποτελεί μετάφραση του αγγλικού κειμένου. Δεν αποκλείεται, κατά συνέπεια, από τη μεταφορά αυτή –τουρκικά, αγγλικά, ελληνικά– να έχουν σημειωθεί ορισμένα λάθη που ενδεχομένως να αλλοιώνουν κάποια νοήματα.

Ωστόσο, ο προσεκτικός αναγνώστης –και οι αναγνώστες του Αντί είναι προσεκτικοί– είναι σε θέση να κρίνει τις τουρκικές θέσεις, όπως εκφράζονται από τον κ. Omer Akbel, υπό το φως και των πρόσφατων γεγονότων και των πρόσφατων εξελίξεων.

Το κείμενο της συνέντευξης διαπνέεται, κατά την άποψή μας, από διάθεση ειρηνικής και φιλικής επίλυσης των «διαφορών» μεταξύ των δύο χωρών. Ο αναγνώστης μπορεί να αντιπαραθέσει τη διάθεση αυτή –πέρα από τις κρίσεις για ουσιαστική αλλαγή τακτικής ή θέσεων– με τις συνεχείς τουρκικές παραβιάσεις και προκλήσεις στην Ίμια και στο Αιγαίο.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΟΥ ΑΗΜΕΤ ΑΥΚΑΝΑΤ, ΠΟΥ ΘΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΕΙ
ΣΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ ΤΟΥ ΧΙΟΥΜΟΡ (ΑΛΣΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ, 1-21 ΙΟΥΛΙΟΥ)

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΤΙ: Σε ποια χώρα ανήκει η βραχονησίδα Kardak (Ιμια) σύμφωνα με την άποψη της Τουρκίας; Έχει η Τουρκία στα χέρια της ένα επίσημο έγγραφο που να αποδεικνύει ότι ανήκει σ' αυτήν; Σχετικά με το νομό καθεστώς της βραχονησίδας, ποιες είναι οι διεθνείς νομικές ρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένης και της συνθήκης της Λωζάνης;

ΙΕΡ ΑΚΒΕΛ: Η Kardak απέχει 3,8 μίλι από τις ακτές της Τουρκίας και 5,5 μίλι από την Κάλυμνο, το πιο κοντινό νησί Δωδεκανήσου. Δεν μνημονεύεται ρηστή Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων 1947. Δεν μνημονεύεται ως «παρακείμενη» νήσος στη Συνθήκη των Παρισίων, και δεν είναι νήσος ή νησάκι αλλά βραχονησίδα. Ακόμα κι αν υποθέσουμε ότι είναι νήσος ή νησάκι, δεν είναι «παρακείμενη» διότι βρίσκεται 5,5 μίλια μακριά από Κάλυμνο. Η βραχονησίδα Kardak μνημονεύεται στα πρακτικά της 28ης Δεκεμβρίου 1932. Αλλά το έγγραφο αυτό δεν κυρώθηκε ούτε σε εθνικό επίπεδο ούτε θινώς. Οι τούρκοι ψαράδες χρησιμοποιούν την Kardak για αρκετά χρόνια χωρίς να αντιμετωπίζουν κανένα εμπόδιο. Πλοία μας επίσης έπλεαν στην περιοχή

γύρω από την Kardak, η οποία μάλιστα είναι καταχωρημένη στο κτηματολόγιο της πόλης Bodrum (Αλικαρνασός) της επαρχίας Mugla.

• Πόσα νησάκια βρίσκονται στο Αιγαίο που η Τουρκία αμφισβητεί το νομικό τους καθεστώς; Ποια είναι η διαπραγματευτική θέση της Τουρκίας;

— Δεν θα ήθελα να δώσω κάποιον συγκεκριμένο αριθμό. Θα ήθελα όμως να εξηγήσω την άποψή μας. Το νομικό καθεστώς των νήσων και νησίδων του Αιγαίου καθορίζεται από τη Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάνης του 1923, την τουρκο-ιταλική Επιστολή Entente του 1932 και τη Συνθήκη της Ειρήνης των Παρισίων του 1947. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, το νομικό καθεστώς νήσων, νησίδων και βραχονησίδων είναι αβέβαιο, εκτός από εκείνα που ρητώς έμειναν στην Τουρκία, εκείνα τα οποία δόθηκαν στην Ελλάδα ή την Ιταλία και μνημονεύονται ρητώς, ή εκείνα που βρίσκονταν υπό την

ελληνική κατοχή το 1914.

Η Τουρκία πιστεύει ότι είναι αναγκαίο να εξευρεθεί μια λύση στο πρόβλημα αυτό με ειρηνικές μεθόδους, συμπεριλαμβανομένων και των διαπραγματεύσεων.

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΛΜΑΖ

• Η πρόσφατη συνέντευξη Τύπου του πρωθυπουργού Μεσούτ Γιλμάζ ήταν πραγματικά ενδιαφέρουσα. Κατ' αρχάς, ενδιαφέρον παρουσιάζει η χρονική στιγμή που δόθηκε. Πιο ενδιαφέρον, όμως, είναι το περιεχόμενό της. Αποσκοπούσε να δείξει ότι η Τουρκία δεν αισθάνεται άνετα που παρεμποδίζεται η χρηματοδότησή της από την Ευρωπαϊκή Ένωση και θέλει να εμποδίσει την άσκηση του νετο από την Ελλάδα, όντας σαφής στο Συμβούλιο Σύνδεσης. Ωστόσο, το Συμβούλιο δεν συνήλθε. Και δεν υπάρχει επίσημη απάντηση σήμερα της ελληνικής κυβέρνησης. Επομένως, ποιος ήταν ο στόχος των δηλώσεων Γιλμάζ; Ελπίζατε πράγματι σε μια θετική ανταπόκριση;

— Η δήλωση του πρωθυπουργού της 24ης Μαρτίου είναι μια συνολική και νέα πρωτοβουλία για την επίλυση των τουρκο-ελληνικών διαφορών με ειρηνικά μέσα. Υπάρχουν τέσσερα κύρια στοιχεία στην πρωτοβουλία αυτή. Κατ' αρχάς προτείνεται να λυθούν τα προβλήματα του Αιγαίου με ειρηνικά μέσα. Να τεθούν οι διμερείς σχέσεις σε πολιτικό πλαίσιο όπως με τη σύναψη «συμφωνίας ειρήνης και συνεργασίας». Μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης σχετικά με τις στρατιωτικές δραστηριότητες, αποφυγή μονομερών δηλώσεων και στάσεων που θα ανέβαζαν την ένταση.

Η πρωτοβουλία υιοθετεί μακροπρόθεσμη προσέγγιση. Για να επιλυθούν τα υπάρχοντα προβλήματα, αναγκαία πρέπει να θεωρείται η μέθοδος των διαπραγματεύσεων. Δεν απορρίπτονται επίσης κατ' αρχήν άλλες ειρηνικές μέθοδοι αμοιβαίως αποδεκτές. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων των δύο

μερών μπορούν να συζητηθούν οι όροι και οι νομικές πτυχές των μεθόδων αυτών.

Η πρωτοβουλία αποσκοπεί επίσης να οικοδομήσει την επίλυση των προβλημάτων του Αιγαίου πάνω στα βασικά δικαιώματα και τα συμφέροντα των δύο χωρών.

**«Το καθεστώς νήσων,
νησίδων και βραχονησίδων
στο Αιγαίο είναι αβέβαιο.
Η πρωτοβουλία Γιλμάζ
υιοθετεί μακροπρόθεσμη
προσέγγιση για την επίλυση
των διαφορών».**

Δεν νομίζω πως όλα αυτά είναι άσχημα. Αναμένουμε η Ελλάδα να εκτιμήσει ορθώς την ιστορική αυτή ευκαιρία. Για να ευοδωθεί αυτή η πολύ συνολική και μακράς εμβέλειας πρωτοβουλία μέσα σε ένα περιορισμένο πλαίσιο και να επικρίνεται η χρονική στιγμή της εκδήλωσής της, συνδέοντας την με το Συμβούλιο Συνδέσης, δεν αποτελεί, κατά τη γνώμη μου, ρεαλιστική εκτίμηση. Επιπλέον, οι υπάρχουσες διαφωνίες μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας δεν έχουν καμιά σχέση με τις σχέσεις Τουρκίας-Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ε.Ε. θα είναι υποχρεωμένη να αποτελεί μέρος των τουρκο-ελληνικών σχέσεων. Αποτελεί υποχρέωση της Ένωσης η έναρξη ισχύος του χρηματοδοτικού πρωτοκόλλου στο πλαίσιο της Τελωνειακής Συνδέσης.

ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

• Η πρόσφατη δήλωση του Γιλμάζ περιέχει ορισμένα νέα στοιχεία. Τουλάχιστον ως προς «τις λύσεις τρίτων μερών...». Προηγουμένως, η Τουρκία απέρριπτε κατηγορηματικά κάτι τέτοιο, αλλά τώρα φαίνεται έτοιμη να αποδεχθεί «τρίτους». Πρόκειται για σοβαρή πολιτική αλλαγή; Τι μπορούμε να περιμένουμε από αυτό; Σύμφωνα με τα δημοσιεύματα του τουρκικού Τύπου, η υποδοχή της πρότασης αυτής από την ελληνική πλευρά μοιάζει σαν «η πέτρα να μην πέτυχε το στόχο της». Δεν μπορούσαν τόσο η τουρκική κυβέρνηση όσο και το υπουργείο Εξωτερικών να προβλέψουν τις αντιδράσεις; Ήσασταν πραγματι αισιόδοξοι ή απλώς θέλατε να κάνετε κάποια χειρονομία καλής θέλησης;

— Σε αντίθεση με την εικόνα που προσπαθισαν να δημιουργήσουν στην Ελλάδα, η Τουρκία σέβεται το Διεθνές Δίκαιο. Πάντα σεβάστηκε τα συμφωνηθέντα (pacta sunt servanda) και σεβάστηκε τις υποσχέσεις της. Δεν συνέβη το ίδιο με ορισμένους γείτονές της. Η Τουρκία τηρεί όλες τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από συμφωνίες.

Ο λόγος για τη διστακτικότητά μας έναντι λύσεων τρίτης πλευράς είναι ένα συγκεκριμένο θέμα, που δεν έχει σχέση με το εάν το θεωρούμε ορθό αλλά με τις αρνητικές μνήμες που παραμένουν από ορισμένες βιωμένες εμπειρίες. Ωστόσο, τώρα πιστεύουμε ότι μπορούμε να έχουμε δίκαια αποτελέσματα από μεθόδους τρίτης πλευράς, εάν καθοριστούν επακριβώς οι όροι και αν προβλεφθεί αμοιβαία συμμόρφωση. Γι' αυτό το λόγο δεν απορρίπτουμε μεθόδους τρίτης πλευράς.

Εάν υπάρχει καλή θέληση διατηρούμε την αισιοδοξία μας ότι οι προτάσεις μας, που είναι πολύ λογικές και που βρίσκονται σε συμφωνία με τους διεθνείς κανόνες, πρέπει να είναι σε θέση να δώσουν θετικές και δίκαιες λύσεις, να γίνουν αποδεκτές.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

• Ας υποθέσουμε ότι η ελληνική θέση είναι πολύ ισχυρή στα θέματα του Αιγαίου, όπως στο θέμα της βραχονησίδας Kardak. Είναι αυτός επαρκής λόγος για την Τουρκία να απορρίπτει μέχρι σήμερα την παραπομπή του θέματος στη διαιτησία ή στο Διεθνές Δικαστήριο; Δεν αποτελεί αυτή η απόρριψη ένδειξη ότι η Τουρκία αισθάνεται ισχυρότερη από την Ελλάδα κι ότι θέλει να επιβάλει τη θέλησή της, τη μεθοδό της, εκτός των γενικά αναγνωρισμένων μεθόδων επίλυσης των διαφορών;

— Όχι. Ας τα ξεχάσουμε όλα αυτά. Δεν πρέπει να είναι κανείς τόσο συναισθηματικός. Οι μέθοδοι ειρηνικής επίλυσης των διεθνών διαφορών υπάρχουν. Επί παραδείγματι, το άρθρο 33 του Χάρτη των Ην. Εθνών. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, το πρώτο βήμα αποτελούν οι αμοιβαίες διαπραγματεύσεις. Έρευνα, διαμεσολάβηση, συμφιλίωση, διαιτησία και προσφυγή στα δικαστήρια αποτελούν τις άλλες μεθόδους. Η Τουρκία προσεγγίζει το πρόβλημα σύμφωνα με αυτές τις προτεραιότητες.

Αλλά η Ελλάδα, αφ' ενός δεν δέχεται ούτε την ύπαρξη ορισμένων προβλημάτων, και αφ' ετέρου επιμένει ότι τα προβλήματα τα οποία η ίδια αναγνωρίζει θα λυθούν μόνο με προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο.

Θα σας δώσω ένα ενδιαφέρον ιστορικό παράδειγμα: Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ην. Εθνών, με την απόφασή του στις 25 Αυγούστου 1976 στο θέμα της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, καλεί και τις δύο πλευρές να απόσχουν από ενέργειες που υψώνουν την ένταση, να αρχίσουν διαπραγματεύσεις και να καταβάλουν κάθε προσπάθεια επίλυσης του θέματος, συμπεριλαμβανομένης και της προσφυγής στη διαδικασία του Δικαστηρίου για το εναπομείναντα θέματα διαφωνίας.

Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, με

την απόφασή του στις 11 Σεπτεμβρίου 1976, απέρριψε το πρώτο αίτημα της Ελλάδας που είχε σχέση με τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων και χαρακτήρισε τις περιοχές της υφαλοκρηπίδας που αμφισβητούμενα φερε η Ελλάδα ως «αμφισβητούμενα δία». Στην ίδια απόφαση, το Δικαστήριο επιφυλάχτηκε να απαντήσει στο θέμα αρμοδιότητάς του για το θέμα. Τελικά, νέα του απόφαση στις 19 Δεκεμβρίου 1978, το Διεθνές Δικαστήριο θεωρεί αυτό αναρμόδιο για το θέμα της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου. Την 1η Οκτωβρίου 1976, οι υπουργοί Εξωτερικών των χωρών συναντήθηκαν στη Νέα Υόρκη συμφώνησαν να βρουν λύση στο θέμα στη βάση της αμοιβαίας συναίνεσης. Εκολούθησε, ως αποτέλεσμα, η συνάντησης Βέρνης στις 2-12 Νοεμβρίου 1976 υπογράφηκε η Συμφωνία της Βέρνης. Συμφωνία αυτή προέβλεπε την οριοθέ-

ση της υφαλοκρηπίδας με συμφωνία βασισμένη στην αμοιβαία συναίνεση, ενώ οι δύο πλευρές συμφώνησαν να απορρίψουν κάθε μονομερή ενέργεια.

Αργότερα, η Ελλάδα ισχυριζόμενη ότι η συμφωνία δεν είναι εφαρμόσιμη και έγκυρη, απέρριψε τη λύση και δεν σέβεται τις υποσχέσεις

Όπως φαίνεται από το παράδειγμα έδωσα, δεν δόθηκε ούτε διεθνώς προτεραιότητα στη μέθοδο των διαπραγματεύσεων ακόμα και για το θέμα της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου.

Με άλλα λόγια, η πλευρά που επιμένει να επιβάλει τη θέλησή της, δηλαδή τη μεθοδό επίλυσης της διαφοράς εκτός των αναγνωρισμένων μεθόδων, δεν είναι Τουρκία.

ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

• Η πρόσφατη κρίση γύρω από τη βραχονησίδα Kardak έδειξε το πόσο κοντά είναι οι δύο χώρες σε μια «θερμή σύγκρουση». Ωστόσο, στο κοντινό παρελθόν, οι δύο χώρες είχαν υπογράψει συμφωνίας για Μνημόνια Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης. Ποια πλευρά είναι υπεύθυνη για τη μη τήρησή τους;

— Νομίζω ότι αναφέρεστε στο Μνημόνιο των Αθηνών του 1988 και στο έγγραφο της Istanbul. Πρόκειται για συμφωνία που η Τουρκία θεωρεί σημαντικές και πρόθυμα τηρεί. Οι δύο πλευρές γενικά

το Μνημόνιο των Αθηνών που καθορίζει τα όρια ορισμένων στρατιωτικών πτηριοτήτων στο Αιγαίο. Ωστόσο, η νική πλευρά ισχυρίζεται ότι η Τουρταραβιάζει το Μνημόνιο, παραπέμπο-προσχηματικά σε ορισμένες πτήσεις δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο του Μνη-μου, δεν χρειάζονται δηλαδή NOTAM. Αυτό τον τρόπο, η Ελλάδα προσπαθεί παραπλανήσει τρίτους και την κοινή η. Το έγγραφο της Istanbul προβλέ-ην αποφυγή παρενοχλήσεων στα διε-ύδατα και τον διεθνή εναέριο χώρο, συχνά παραβιάζονται από τα ελληνι-τλοία και τα ελληνικά αεροσκάφη. ς από τους λόγους της έντασης στο Αι-είναι αυτό το είδος απαράδεκτης συμπε-ράς.

ΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΗΣ

κοινή θέση που καθό-ν οι 15 χώρες-μέλη Ευρ. Ένωσης για τη λιση του Συμβουλίου εσης περιείχε πολύ ές αρχές, όπως «κα-σχέσεις», που περι-άνονται σε διεθνή

ένα, όπως ο Χάρτης των Ην. Εθνών, η ή Πράξη του Ελσίνκι, που έχει προ-γράφει και η Τουρκία. Αυτές οι αρχές διέφεραν κατά πολύ από τις γενικές ς που περιείχε η πρόσφατη δήλωση Γιλμάζ. Στην κοινή αυτή θέση συμπερι-ηκε ακόμα και ειδική παράγραφος με θετική αναφορά στη δήλωση Γιλμάζ. η Τουρκία δεν αποδέχτηκε τις θέσεις

βόμαστε βαθύτατα την καλή θέληση. ς προσεγγίζουμε το θέμα από διαφο-ή σκοπιά. Η Ευρ. Ένωση δεν αποτε-έρος των τουρκο-ελληνικών προβλη-ν. Αντίθετα μάλιστα, η Ε.Ε. έχει την ρέωση να μην ιποτελεί μέρος. Εάν η επιθυμεί να βοηθήσει στην επίλυση τουρκο-ελληνικών διαφορών, πρέπει να αμερόληπτη. Γι' αυτό το λόγο δεν ήθηκε βολικό η Τουρκία να αποδε-το κείμενο αυτό.

όσο, η Τουρκία τηρεί και τον Χάρτη Ην. Εθνών και την Τελική Πράξη του νκι. Είναι έτοιμη να υπογράψει δήλω-ρος επιβεβαίωση αυτών.

ι τέτοια όμως δήλωση πρέπει μόνο κοινού να γίνει ή υπό τον όρο της αμοι-τητας μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας. ια τέτοια δήλωση έχουν επίσης θέση

και άλλα σημεία, όπως ότι οι συμβάσεις πρέπει να τηρούνται (pacta sunt servanda), ο σεβασμός των υποχρεώσεων που απορ-ρέουν από διεθνείς συμφωνίες, η αποφυγή επίλυσης των προβλημάτων με τετελεσμένα γεγονότα.

ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΜΕΝΕΣ ΣΕ ΦΙΛΙΑ

• *Ελλάδα και Τουρκία είναι γείτονες. Εί-ναι υποχρεωμένες να είναι φίλες. Ποια εί-ναι η πηγή της έντασης κατά την άποψή σας; Δεδομένων των πολύ σημαντικών ομοιοτήτων και κοινών σημείων που έχουν οι λαοί των δύο χωρών, υπάρχουν και στις δύο πλευρές εκείνοι που ειλικρινώς επιθυ-μούν και προσβλέπουν στην ειρήνη. Γιατί*

δεν μπορεί να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, κατά τη γνώ-μη σας; Σχετικά με την πηγή των προβλημάτων μεταξύ των δύο χωρών, αν αφαιρέσουμε τις αλ-ηλοκατηγορίες, υπάρχει μια ευρύτερη κοινή άπο-ψη που εκφράζεται είτε από το κίνητρο να είναι κανείς αντικειμενικός ή την ειλικρίνεια της καλής θέλησης: «Τα έθνη, οι λα-οί είναι φίλοι, τα προβλή-

ματα δημιουργούν οι πολιτικοί». Ως έμπει-ρος διπλωμάτης που για χρόνια τώρα πα-ρακολουθείτε στενά τις τουρκο-ελληνικές σχέσεις και τα προβλήματα μεταξύ των δύο χωρών, τι πιστεύετε; Είναι τα έθνη πράγματι αθάνα και τόσο κακοί οι πολιτι-κοί;

— Κατά τη γνώμη μου, η πηγή όλων των κρίσεων είναι η αμοιβαία έλλειψη εμπι-στοσύνης. Κατά την άποψη της Τουρκίας, βάση της έλλειψης αυτής της εμπιστοσύ-νης είναι η άποψη, ιδεολογία θα έλεγα, ότι το Αιγαίο είναι αρχιπέλαγος, μολονό-τι η άποψη αυτή απορρίφτηκε στη Διά-σκεψη του 1982 για το Δίκαιο της Θάλασ-σας. Έτσι, η κοινή γνώμη ποδηγετείται να πιστεύει ότι «καθετί που βλάπτει την Τουρκία είναι χρήσιμο για την Ελλάδα».

Η ελληνική κοινή γνώμη χειραγωγείται με το σύνθημα της «τουρκικής απειλής», της «τουρκικής εχθρότητας». Από την άλ-λη μεριά, υπάρχει ένα καθεστώς που κα-θορίζει τα σύνορά της στις αρχές του αιώ-να μας κατά την ίδρυση του (νεο-τουρκι-κού) κράτους. Δεν υπάρχουν στόχοι ή επι-θυμίες για την επέκταση των συνόρων αυ-τών. Άδικα η κατάσταση αυτή χαρακτηρί-ζεται ως επεκτατική. Η Τουρκία είναι αυ-τή που είναι. Τα προβλήματα προκύπτουν

κυρίως από τα χαρακτηριστικά των διμε-ρών σχέσεων.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΛΥΣΗ;

• *Τελικά, ποια είναι η λύση του προβλήματος; Κάτω από αυτές τις συνθήκες ίσως θα ήταν καλύτερο να αρχίσει κανείς από άλλα θέματα πάνω στα οποία είναι εύκολο να επέλθει συμ-φωνία, όπως στον τουρισμό, στην οικονομική συνεργασία, στην εγκατάσταση «κόκκινης γραμμής» μεταξύ των πρωθυπουργών κ.λπ.; Δεν είναι πιο λογικό και οι δυο χώρες να δα-πανήσουν σημαντικό μέρος του εθνικού τους εισοδήματος στην οικονομική ανάπτυξη και συνεργασία, σε προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας, αντί να δαπανούν τόσα πολλά στον στρατιωτικό τομέα; Εφ' όσον οι δύο λαοί δεν αποκομίζουν τίποτα από τέτοιες κινήσεις, ποιος στ' αλήθεια επωφελείται;*

— Το πρόβλημα μπορεί να λυθεί μόνο εαν κατακτήσουμε ένα επίπεδο ωριμότητας που θα μας επιτρέψει να εξαλείψουμε τους βασι-κούς λόγους οι οποίοι δημιουργούν την αμοι-βαία έλλειψη εμπιστοσύνης που μνημόνευσα και προσπάθησα να εξηγήσω. Φυσικά, για να φτάσουμε σε ένα τέτοιο επίπεδο ωριμότη-τας, θα χρειαστεί χρόνος. Είναι όμως απολύ-τως αναγκαίο να καταβάλουμε προσπάθει-ες.

Αναφορικά με το δεύτερο σκέλος της ερώ-τησής σας, η αντίληψη περί τουρκικής απει-λής δεν εκπορεύεται μόνο από ένα αλλά από πολλά σημεία. Αλλά η Τουρκία επιθυμεί πρώτα απ' όλα να λύσει τα υπάρχοντα προ-βλήματα με τους συμμάχους γείτονές της. Φυσικά, σε έναν ιδανικό κόσμο, τα προγράμ-ματα κοινωνικής πρόνοιας θα έπρεπε να προτιμούνται έναντι των εξοπλισμών. Ωστό-σο, η γεωγραφική θέση της Τουρκίας, δυστυ-χώς, δεν το επιτρέπει. Ειλικρινά, πιστεύουμε ότι η Ελλάδα είναι αρκετά ώριμη ώστε να εί-ναι σε θέση να εκτιμήσει την πραγματικότη-τα αυτή.

ΜΗΝΥΜΑ ΦΙΛΙΑΣ

• *Σε σχέση με όλα αυτά, έχετε να στείλετε κά-ποιο μήνυμα στην Ελλάδα και τον ελληνικό λαό;*

— Το μήνυμά μου είναι ότι, όπως και με τους άλλους γείτονες της, η Τουρκία και ο τουρκι-κός λαός θέλουν να ζήσουν με την Ελλάδα και τον ελληνικό λαό έχοντας καλές γειτονι-κές και φιλικές σχέσεις. Η Τουρκία σέβεται τα νόμιμα δικαιώματα και τα συμφέροντα της Ελλάδας. Αναμένει τον ίδιο σεβασμό και από μέρους της Ελλάδας. Το φιλικό χέρι της Ελλάδας προς την Τουρκία θα βρει συγκεκρι-μένη ανταπόκριση κατά τον ίδιο τρόπο.

• *Ευχαριστώ πολύ, κύριε Εκπρόσωπε.*

ΤΑ ΔΙΑΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΜΙΑΣ ΑΠΟΚΑ

Η υπόθεση του σκανδάλου του ΟΤΕ είναι πολύ σοβαρή για να περάσει απαρατήρητη. Και είναι μια υπόθεση που εμπλέκει άμεσα όλα τα πολιτικά κόμματα –πλην εκείνων της Αριστεράς–, πολλές πολιτικές προσωπικότητες (Μητσοτάκης, Παπανδρέου κ.ά.) και ανθρώπους των ΜΜΕ.

Πριν από μια επταετία η χώρα κλυδωνίστηκε από το σκάνδαλο Κοσκωτά. Συνέβησαν εξ αυτού γεγονότα και αντιπαραθέσεις που κανείς δεν μπορούσε να διανοηθεί και να προβλέψει. Αλλά η απογοήτευση του λαού για τη φαλκίδευση της κάθαρσης είναι τέτοια και έχει περάσει τόσο βαθιά στη συνείδηση του κόσμου, που σήμερα για ένα σκάνδαλο πολύ μεγαλύτερο –όχι μόνον σε οικονομικά μεγέθη, ούτε μόνον σε αναπτυξιακές επιπτώσεις– εκείνου, η κοινή γνώμη μένει συγκρατημένη και το μόνο που περιμένει είναι να παρακολουθήσει όλες τις λεπτομέρειες της διαδικασίας για τη συγκάλυψη.

Μια μόνο ελπίδα υπάρχει: αν η δικαιοσύνη ενεργήσει με ευστροφία και χωρίς συμβιβασμούς και αν αυτή τη φορά το μόνο κομμάτι της πολιτικής ζωής που δεν έχει διαβρωθεί από τις συναλλαγές του Σ. Κόκκαλη, ο ΣΥΝ, κατορθώσει να αρθρώσει ένα λόγο καθαρό και συνεπή. Οσο μικρό και αν είναι το κόμμα αυτό, υπάρχουν μέσα και τρόποι ώστε, δυναμικά, να υψώσει τη φωνή του και να απαιτήσει αυτή τη φορά την πλήρη διαλεύκανση της υπόθεσης.

Το πόσο ευρύτατη είναι η διάβρωση της ελληνικής κοινωνίας φάνηκε μόλις προχθές, από την «παρέμβαση» του ΟΜΕ-ΟΤΕ και την ευθυγράμμισή του με τον Σ. Κόκκαλη, καθώς και η παρεμβολή του συλλόγου εργαζομένων στην «Ιντρακόμ». Οι παρεμβάσεις των συνδικαλιστών θύμισαν την όμοια συμπεριφορά του συλλόγου των υπαλλήλων της Τράπεζας Κρήτης που διεδήλωναν το 1988 την πίστη τους στον Γιώργο Κοσκωτά... Μόνον που τώρα έχουμε παρεμβολή και των συνδικαλιστών της ΟΜΕ-ΟΤΕ.

Επίσης αξίζει να σημειωθεί η «αδράνεια» του συνόλου σχεδόν του Τύπου και των ΜΜΕ γενικά. Το βάρος της αποκάλυψης φέρνει αποκλειστικά η *Καθημερινή*. Τι έγιναν τα «σαΐνια», οι δαιμόνιοι ρεπόρτερ, όλοι εκείνοι που ξεθάβουν τις πιο απίθανες λεπτομέρειες σε μια μικρή ιστορία; Τα αφεντικά τους, που υπηρετούν –υποτίθεται– την ενημέρωση της κοινής γνώμης, γιατί δεν ενεργοποιούνται; Καλά, είναι γνωστές οι οικονομικές και λοιπές δοσοληψίες του Χρ. Λαμπράκη με τον Σωκρ. Κόκκαλη. Αλλά αυτό αρκεί για να στομώσουν οι πέννες των δημοσιογράφων γενικώς; [Είδαμε και άλλα, η περιγραφή των οποίων θα γίνει σε προσεχή δημοσιεύματα.]

Το γεγονός είναι ένα: Στη νέα υπόθεση υπάρχει κοινή η ευθύνη

των δύο πολιτικών κομμάτων που διακυβέρνησαν τη χώρα. Κυρίως, υπάρχει ευθύνη του Ανδρέα Παπανδρέου και του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη. Διότι με τη δική τους επιλογή και τη δική τους κάλυψη, ο Κόκκαλης «μπήκε» στον ΟΤΕ και, στη συνέχεια, εξασφαλίστηκε η παραμονή του, μετά την εισαγωγή της «τεχνολογίας της Ιντρακόμ». Μιας τεχνολογίας που δεν ήταν βεβαίως ελληνική στα βασικά της στοιχεία.

Αν σήμερα μένουμε αδρανείς στην παρακολούθηση των τεκτονικών είναι γιατί περίπου δεν μπορούμε να περιμένουμε τίποτα να αλλάξει. Οι φορείς της εξουσίας –κυβέρνηση και αντιπολίτευση– το μόνο που θα προσπαθήσουν να κάμουν είναι να καμουλώσουν την υπόθεση. Αυτό το αίσθημα, εξάλλου, είναι που κάνει τον Σωκράτη Κόκκαλη να υιοθετεί το προκλητικό ύφος στην πληρωμένη ανακοίνωση που κατεχώρισε στον ημερήσιο Τύπο (15.5.96). Να αποκαλεί αυτός τους πολιτικούς «Έλληνες», να προσθήκη εισαγωγικών, να «προειδοποιεί» δημοσιογράφους και εκδότες, να απειλεί...

Είναι αλήθεια ότι η προκλητικότητα στη γλώσσα και η θρασύτητα του Σωκρ. Κόκκαλη δεν μπορούν να εξηγηθούν εύκολα. Η γουριά του θα μπορούσε να ερμηνευθεί μόνον αν υποτεθεί ότι ο Κόκκαλης «κρατά πολλούς». Αλλά σ' αυτή την περίπτωση, μόνο η Δικαιοσύνη μπορεί να τον πείσει ότι πρέπει να κατονομάσει αυτά που ισχυρίζεται ότι γνωρίζει. Τώρα, βέβαια, όλοι θα τρέξουν να σώσουν τον Κόκκαλη. Η σιωπή του είναι απαραίτητη «για την ομαλή πορεία του πολιτεύματος». Διότι αν, λόγω χάρις, αποφάσιζε ο κ. Κόκκαλης να μιλήσει για τις δοσοληψίες του με τον κ. Χρ. Λαμπράκη, πόσοι δεν θα συμπαράσυστονταν; Γιατί αν ο κ. Κόκκαλης αποφάσιζε να μιλήσει για τις σχέσεις του με τους κ. Μητσοτάκη και Παπανδρέου, τι θα έμενε όρθιο;

Ίσως η ελπίδα για τη διαλεύκανση της ιστορίας να έρθει «από έξω». Οι Γερμανοί είναι αποφασισμένοι να ξεκαθαρίσουν τις πολλές ιστορίες της πρώην Ανατολικής Γερμανίας για λόγους που έχουν σχέση με την κατίσχυση του «νέου μοντέλου» που πλασάρουν στους κατοίκους του ανατολικού τμήματος της χώρας και, με την ευκαιρία, να εισπράξουν από διάφορους τύπους σαν τον Κόκκαλη όσα η Στάζι τους είχε εκχωρήσει στο παρελθόν, ως «παραρριζιτισμό του γερμανικού λαού».

Σήμερα, η Ζήμενς «τραβιέται» από τον Σωκράτη Κόκκαλη. Όπως «τραβιέται» και ο κ. Λαμπράκης. Αποδυναμωμένος ενώπιον της Δικαιοσύνης, απομονωμένος από τους ισχυρούς φίλους του αλλά με ισχυρά ερείσματα σε κομματικά γραφεία, σε συνδικαλιστικούς φορείς, μέσα στον ΟΤΕ, στο χώρο του αθλητισμού, ο Σωκράτης Κόκκαλης δεν έχει την αφέλεια και τον πρωτογονισμό

ΚΑΙ ΟΙ ΛΥΨΗΣ

ο προκατόχου του Γιώργου Κοσκωτά. Έχει με κάποιο τρόπο «τίτχει» να απλώθει σε πολύ μεγαλύτερο εύρος στην ελληνική «ωνία από όσο είχε επιτύχει ο Κοσκωτάς. Διαθέτει επίσης ένα «μα» «ατού»: Έχει απέναντί του μια κοινή γνώμη αποθαρρυνμένη και απογοητευμένη από άλλες προηγούμενες επιχειρήσεις «ίθαρχης», όπου και πάλι οι άμεσα εμπλεκόμενοι Παπανδρέου Μητσοτάκης «τα είχαν κάνει πλακίκια». Τα σκάνδαλα των «είχαν αμοιβαίως συμψηφιστεί.

Αλλά ο Σωκρ. Κόκκαλης ξεκινά με δύο αρνητικά, γι' αυτόν, σημαντικά: Αφενός η Δικαιοσύνη ξεκινά σήμερα, μετά την αρχική «αποδοχή Τζαννακάκη, με ελεύθερο πεδίο» και αφ' ετέρου τουλάχιστον ένας πολιτικός σχηματισμός, ο ΣΥΝ, είναι ανεπηρέαστος και ελεύθερος στην κρίση του. Επιπλέον, έχει ήδη καταγεγραμμένη την πείρα από το προηγούμενο σκάνδαλο: τότε που ο κ. Μητσοτάκης τον χρησιμοποίησε όχι για την κάθαρση του πολιτικού «ατού» της χώρας αλλά για τα μικροπολιτικά του οφέλη.

Και ο ΣΥΝ αλλά και οι πολίτες της χώρας έχουν παρακολουθήσει και διδαχθεί. Κατάλαβαν λ.χ. σήμερα τι σήμαιναν οι μεταγενέστεροι «δανεισμοί» του Ανδρέα Παπανδρέου από **Λιβάνη, Πούλια, Χάλακ** και λοιπούς «δανειστές», κατάλαβαν τι σήμαιναν οι «διορισμοί» στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ανθρώπων όπως ο **Τζήνης** ή ο **Ρουμελιώτης**, κατάλαβαν τις ψευδολογίες που του πλάσαν τα προηγούμενα χρόνια, κατάλαβαν πολλά... Και την παλαιά αφέλειά του, ο ελληνικός λαός ελπίζουμε να την έχει ξεπεράσει. Γιατί με ποιες πιρουνέτες θα στροβιλιστεί σήμερα ο κ. Χρ. Λαμπράκης προκειμένου να μας πείσει ότι δεν είχε σχέση με τον άνθρωπο που, αν όχι τίποτε άλλο, δωροδόκησε έλληνες πολεμικές δυνάμεις μέσω «προφοδότη λογαριασμού» και είχε πολλά «πάρε-δώ» με τη Στάζι; Δεν εγνώριζε αυτός ο δαιμόνιος «εκδότης», δεν γνώριζαν ούτε τα «σαΐνια» που τον περιβάλλουν;

***

Τις σελίδες που ακολουθούν θα βρείτε το πρώτο μέρος από μελέτη του δημοσιογράφου **Νίκου Κυριαζίδη** για τα «διαπλεκόμενα συμφέροντα», όπου δίδονται επίσημα και καταχωρισμένα στοιχεία (εξαιτίας της έκτασης του θέματος, σήμερα δημοσιεύονται στοιχεία που αφορούν μόνο τους Κόκκαλη, Λαμπράκη, Βαρογιάννη, Αλαφούζο και το τηλεοπτικό **MEGA**, ενώ στα επόμενα τεύχη θα ακολουθήσουν τα στοιχεία για τους άλλους «βαρύνους του Τύπου»). Επίσης, θα διαβάσετε μια συνέντευξη του βουλευτή της Ν.Δ. κ. **Π. Τατούλη** –ο οποίος ευρισκόμενος στο «κλίμα ηττοπάθειας» εκθέτει προφανώς τις απόψεις εκείνης της πλευράς– καθώς και ένα άρθρο του συνεργάτη μας **Μανώλη Βασιλά-**

ΟΛΑ ΜΠΕΡΔΕΥΟΝΤΑΙ ΓΛΥΚΑ. ΠΑΛΙ

Ξανά μας καλούν να ζήσουμε την ιστορία προς τα πίσω. Εν έτει 1996, ν' αναβιώσουμε το «μαύρο» '89 και το κοσκιτικό άγος. Τα (ένοχα) δύο μεγάλα κόμματα –και ο ανοιξιάτικος μπαλάντερ– παρακολουθούν ανέτοιμα και αμέτοχα το ξεκαθάρισμα των λογαριασμών ανάμεσα στους δύο οικονομικούς κολοσσούς που, ουσιαστικά, κυβερνούν (και νέμονται) τη χώρα.

Ο ένας, αποκλειστικά κρατικοδίαιτος· ο άλλος, με παραγωγικές επενδύσεις και εντός και εκτός.

– Ποιος αλήθεια κυβερνάει αυτόν τον τόπο;

– Πάντως όχι ο κ. Σημίτης. Είναι βέβαιο.

– Μήπως ο κ. Λαμπράκης, κατά το ειωθός;

Εδώ τα πράγματα μπερδεύονται γλυκά. Ο κ. Λαμπράκης –αν και προσωπικά απείρως ικανότερος– οικονομικά δεν είναι ούτε Κόκκαλης ούτε Βαρδινογιάννης. Εξ ου και η άτυπη πλην στενότερη συμμαχία του με τον πρώτο. Τώρα, όμως, τα «διαπλεκόμενα» έχουν αποφασίσει να συντρίψουν τον κ. Κόκκαλη ανοίγοντας τους ασκούς του Αιόλου, όπως κάποτε ο κ. Λαμπράκης διέλυσε τον κ. Κοσκωτά. Εσχάτως, οι εφημερίδες του Συγκροτήματος προσπαθούν να διαφοροποιηθούν και να εμφανισθούν ως αντικειμενικές. Ποιο παιχνίδι όμως παίζεται στην πραγματικότητα; Ο κ. Λαμπράκης εν όψει της σταθερά ασταθούς ημερομηνίας των εκλογών μπορεί να αισθάνεται ασφαλής; Οι δύο επίδοξοι διεκπεραιωτές της εξουσίας έχουν την ανάγκη του βαρύνου των media, εφόσον και η επικείμενη εκλογική μάχη θα κερδηθεί διά του Τύπου (ηλεκτρονικού και παραδοσιακού). Ένα σκάνδαλο-σήριαλ πάλι θα βόλευε πολλούς. Συγχρόνως όμως θα βούλιαζε περαιτέρω τον τόπο στην γνώριμή του ραστώνη και την ακατάσχετη τιποτολογία. Φαίνεται ότι η ιταλοποίηση του πολιτικού μας βίου δεν ολοκληρώθηκε. Ούτε η απδία των πολιτών εμπρός στην καταφανή ανικανότητα και την αδιάντροπη συμπαίγνια των εργολάβων της εξουσίας με τους άλλους εργολάβους έχει φτάσει στο σημείο βρασμού. Παρ' ότι κάποιοι και δουλεύουν σκληρά και αισθάνονται παραγωγικοί στη χώρα, πρέπει να υποστούν εξακολουθητικά και διά μακρών τη νέα οπερέτα, την «Κοκκαλιάδα». Ευρέως, πάλι, ψιθυρίζεται ότι περισσότερο του κ. Κόκκαλη έχει εκτεθεί ο κ. Λαμπράκης και μέσα στη συμφωνία είναι να θυσιασθεί ο πιο αδύναμος και ο πιο «αθώος». Στο ρόλο δηλαδή της Ιφιγένειας ο κ. Ψυχάρης. Όπερ έδει δείξει. Εκ παραλλήλου, Τζαννακάκης, κασέτες, Τόμπρας νεκραναστημένος, Κόκκινος, ένας Ζορμπάς όχι συνταγματάρχης όπως θα τον ήθελε ο Ανδριανόπουλος αλλά εισαγγελέας κ.ο.κ. Όλα μπερδεύονται γλυκά. Βέβαια, σε παλαιότερο σημείωμά μας στο *Αντί*, λέγαμε ότι η τρομερή εξουσία και αυθαιρεσία του Συγκροτήματος και του ιδιοκτήτη του, παρά την εικόνα ισχύος που παρουσιάζει, δείχνει ήδη συμπτώματα παρακμής. Υποστηρίζαμε τότε ότι η υπερβολική έκθεση στους προβολείς και τους φακούς του κάποτε αόρατου κ. Χρήστου συνεπάγεται την απομυθοποίηση, τη γελοιοποίηση, την έκπτωση.

– Μήπως ήγγικεν η ώρα;

Ήδη τα λάθη του κ. Λαμπράκη είναι πολλά: εκτός του κ. Μικρούτσικου, στον ίδιο χρεώνονται η παταγώδης οργανωτική αποτυχία της Θεσσαλονίκης-Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, από την οποία ήδη το Συγκρότημα απεχώρησε. Ποιος όμως δεν θυμάται πως πέραν ο κ. Μικρούτσικος ενεχείριζε στην παραπαιούσα –οικονομικά– Αικατερίνη Βελλίδη το ποσό των 2,5 δισ. για το Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης υπό τα όμματα του κ. Λαμπράκη αλλά και της Δήμητρας και του Ανδρέα; Σήμερα, το εκεί Μέγαρο έχει πλέον εγκαταλειφθεί και απόμειναν οι τελετές θεμελίωσής του (9.10.1995).

Ή επίσης ποιος λησμόνησε την ιστορική φράση της κ. Λιάνη περί του Μεγάρου Αθηνών το οποίο απεκλήθη ο Παρθενώνας της 3ης χιλιετίας, κατά την επίσημη παρουσίαση από τον κ. Χρήστο της ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης του Ιδρύματος;

Εσχάτως πάλι αποφασίσθηκε τα σχολεία της χώρας να εκπαιδεύονται –ξανά-μανά– καλλιτεχνικά και να μυούνται στην ευρωπαϊκή ζωγραφική κουτροβυλώντας από το Θεοτοκόπουλο στον Σεζάν. Όχι πως αυτή καθαυτή η πρωτοβουλία είναι κακή, αλλά πλην της υστεροβουλίας της –εκτός του ΥΠΠΟ τώρα ελέγχουμε και το υπουργείο Παιδείας– παρουσιάζεται άκρως ανιαρή αφού από το 1991 η Πινakoθήκη ανακυκλώνει σε ποικίλους τόνους το ίδιο πρόγραμμα, το αυτό έδεσμα.

Μήπως ο κ. Λαμπράκης, στέλλοντας τέτοια CD-ROM σ' όλα τα Λύκεια της χώρας ως μουσικόφιλος, θέλει να κάνει πράξη το δημοφιλές και ευστοχότατο ασμάτιο του κ. Νιόβιου: «Σας γαμώ τα Λύκεια»;

Μάνος Στεφανίδης

Τα παρακάτω κείμενα αποτελούν μέρος από τις σημειώσεις μου που είχα ετοιμάσει για την εισήγησή μου με τίτλο «Τα διαπλεκόμενα συμφέροντα - με ονόματα και αριθμούς», για το Διεθνές Συμπόσιο με τίτλο «Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Προς την Κοινωνία των Πληροφοριών. Ευρωπαϊκή διάσταση» που οργάνωσε το *Αντί* τον Οκτώβριο '95. Το δημοσιεύουμε σήμερα γιατί το θέμα των «διαπλεκομένων» έχει αποκτήσει ιδιαίτερα ενδιαφέρον και γιατί πολλά από τα στοιχεία αυτά δεν πρόλαβα να τα αναφέρω στην ομιλία μου. Αν και έχει περάσει πολύ χρόνος από τότε και υπάρχουν και νεότερα δεδομένα, τα δημοσιεύουμε για να δημιουργήσουμε μια πρώτη βάση για τα «διαπλεκόμε-

να» στο ηλεκτρονικό αρχείο του *Αντί*, στο οποίο θα μπορεί ο καθένας να έχει πρόσβαση και μέσω του Internet.

Θα συνεχίσουμε τη δημοσίευση των σχετικών στοιχείων δίνοντας σε πρώτη φάση όσα είχαμε για τους τέσσερις «μεγάλους»: Κόκκαλη, Αλαφούζο, Βαρδινογιάννη και Λαμπράκη. Επίσης, θα ενημερώνουμε τους ισολογισμούς των εταιρειών κάθε φορά που εκδίδονται. Θα ήθελα εδώ, ιδιαίτερα, να υπογραμμίσω τη βοήθεια που μου προσέφερε η εταιρεία ICAP Ελλάς Α.Ε.

Περιττεύει να αναφέρω ότι για τον εμπλουτισμό του αρχείου των διαπλεκομένων, κάθε προσφορά θα είναι η πλέον ευπρόσδεκτη.

Τα διαπλεκόμενα συμφέροντα με ονόματα και αριθμούς

του Νίκου Κυριαζίδη

Σύμφωνα με βάσιμους υπολογισμούς, μόνο την περσινή χρονιά υπήρξαν ζημιές στις μεγάλες εφημερίδες, τους τηλεοπτικούς και τους ραδιοφωνικούς σταθμούς που ξεπερνούν τα δεκαπέντε (15) δισεκατομμύρια δραχμές, ενώ το σύνολο των ζημιών, δανειακών και άλλων υποχρεώσεων όλου του χώρου των ΜΜΕ υπολογίζεται σε εξήντα (60) δισ. δραχμές. Στις γραμμές που ακολουθούν, παρουσιάζεται η εικόνα του **Τηλετύπου** (ιδιοκτήτριας εταιρείας του τηλεοπτικού καναλιού MEGA) και των ομίλων επιχειρήσεων **Κόκκαλη, Βαρδινογιάννη, Αλαφούζου και Λαμπράκη**.

ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ Α.Ε.

ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ: Ανώνυμη Εταιρεία Τηλεοπτικών Προγραμμάτων. Ιδιοκτήτης σταθμού MEGA, πέντε μεγάλων ιδιοκτητών.

- **Ίδρυση:** 1989
- **Πελάτες:** Τα έσοδα της τιτλούχου προέρχονται κατά 99% από διαφημίσεις.
- **Ακίνητα:** Μαρούσι, ιδιόκτητο οικόπεδο 6.678 τ.μ. Περιοχή Σωρός, Μαρούσι, ιδιόκτητο οικόπεδο 18.686 τ.μ.
- **Μέτοχοι:** 16.00% - Τεγόπουλος, Χ.Κ., Εκδόσεις Α.Ε.
16.00% - Γενική Εκδοτική Τύπου Α.Ε.
(συμφέροντα Βαρδινογιάννη)
14.30% - Πήγασος Εκτυπωτική-Εκδοτική Α.Ε.
(συμφέροντα Μπόμπολα)
13.50% - Λαμπράκη Δημοσιογραφικός Οργανισμός Α.Ε.
10.20% - Η Καθημερινή, Α.Ε., Αλαφούζος

Οι προαναφερόμενοι μέτοχοι κατέχουν 70% των μετοχών της τιτλούχου, ενώ το υπόλοιπο 30% ανήκει σε 6.982 θεσμικούς επενδυτές και ιδιώτες. Σημειώνεται ότι οι μετοχές της τιτλούχου εισηγήθηκαν στην Κύρια Αγορά του Χρηματιστηρίου Αθηνών στις

18.8.1994.

• Η μέτοχος εταιρεία **Τεγόπουλος, Χ.Κ., Α.Ε.** συμμετέχει επίσης στην εταιρεία **Mediatel Α.Ε.** με 50%.

• Η εταιρεία **Πήγασος Εκτυπωτική-Εκδοτική Α.Ε.** συμμετέχει στις εταιρείες **Ημερησία Α.Ε.Ε.** με 77.48%, **Κοινοπραξία Δ.Ο.Λ. ΕΘΝΟΣ Εκδόσεις Α.Ε.** με 50%, **Λιάπης Ν. Βιβλιοδετική Α.Ε.**

• Η εταιρεία **Λαμπράκη Δημοσιογραφικός Οργανισμός Α.Ε.** συμμετέχει στις εταιρείες: **Multimedia Α.Ε.** με 100%, **Ιθώμη Εκδοτική Α.Ε.** με 100%, **Video Star Α.Ε.** με 100%, **Θεοφανίδης, Ν., Εκδοτική και Επιχειρήσεις** με 100%, **Δ.Ε. Εκδοτική μονοπρόσωπη Ε.Π.Ε.** με 100%, **Προβολή Εκμετάλλευση Μικρών Αγγελιών Βορείου Ελλάδος Ε.Π.Ε.** με 99,30%, **Ηλεκτρονική Εκδοτική Α.Ε.** με 50%, **Κοινοπραξία Δ.Ο.Λ. - ΕΘΝΟΣ Εκδόσεις Α.Ε.** με 50%, **Λεβήδης Μιχαήλ Α.Ε.Τ.Ε. Θ.Ν.Ε.,** με 50%, **STUDIO ATA Α.Ε.,** με 20.42%, **Τράπεζα Πληροφοριών Α.Ε.** με 10.40%.

• Σημειώνεται τέλος, ότι η μέτοχος εταιρεία **Γενική Εκδοτική Τύπου Α.Ε.** είναι Μέλος του Ομίλου **Βαρδινογιάννη**.

— Ο τηλεοπτικός σταθμός Mega καλύπτει σήμερα το 98% του ελληνικού πληθυσμού, μέσω ιδίου δικτύου 126 αναμεταδοτών.

ΚΟΚΚΑΛΗΣ

Κοντά στο ενάμισι δισεκατομμύριο, για την ακρίβεια 1.411.724.920 δρχ., έφτασε το σύνολο των ζημιών της επιχείρησης Flash, που περιλαμβάνει τον ομώνυμο ραδιοφωνικό σταθμό και το περιοδικό (που ήδη έχει κλείσει). Σύμφωνα με τον ισολογισμό του 1994, που υπογράφει η πρόεδρος κ. Ελένη

Σωκράτη Κόκκαλη, η ζημιά του Flash ήταν 258.813.322 δραχμές. Ένα δισεκατομμύριο δραχμές, για την ακρίβεια 1.055.241.972 δρχ., έφτασε η συνολική ζημιά που άφησε η απογενυματική εφημερίδα

Επικαιρότητα του κ. Σωκράτη Κόκκαλη, η οποία επίσης έκλεισε. **ΟΜΙΛΟΣ ΚΟΚΚΑΛΗ:** Είναι από τους νεότερους πολυκλαδικούς όμιλους στην ελληνική οικονομία, με κύριους τομείς δράσης την παραγωγή τηλεπικοινωνιακού υλικού και προϊόντων πληροφορικής (INTRAKOM, INTPASOFT), την προσφορά υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας (PANAFON), την τεχνολογική στήριξη και διαχείριση τυπωμένων παιχνιδιών (INTRALOT, ΕΥΣΤΟ Λαχείο), την κατασκευή τεχνικών έργων (INTRAMET, INTPAKAT), τις υπηρεσίες Τράπεζας Πληροφοριών (DATA BANK), τις ραδιοτηλεοπτικές δραστηριότητες (ιδιοσταθμός FLASH), τον επαγγελματικό αθλητισμό (ΠΑΕ ΟΥΜΠΗΑΚΟΣ) κ.ά.

Ο κύκλος εργασιών όλων των εταιρειών του Ομίλου ξεπερνούσε, το 1993, τα 100 δισ. και ο αριθμός των απασχολούμενων τα 3.200 ομα. Η βασική εταιρεία του Ομίλου (INTRAKOM) παρουσίασε το 1993 κύκλο εργασιών 68 δισ. και καθαρά κέρδη 13.5 δισ. σε σχέση με 6 δισ. αντίστοιχα το 1988. Χαρακτηριστικό της υψηλής κερδοφορίας είναι τα καθαρά κέρδη ανά μονοπωλιακή θέση στον ίδιο παραγωγής ηλεκτρονικού υλικού (31% του συνολικού ενεργητικού και το 77% των καθαρών κερδών). Τα τελευταία χρόνια, ο Όμιλος επεξέτεινε τις δραστηριότητές του στο εξωτερικό (κυρίως στις ανατολικές χώρες) διαθέτοντας συμμετοχή σε 8 επιχειρήσεις, ή στο μετοχικό κεφάλαιο της μητρικής INTPAKOM συμμετέχει νομική ERICSSON με 13.4%.

Στον τομέα των ΜΜΕ ο Όμιλος έκανε την εμφάνισή του το 1988, την έκδοση της εφημερίδας *Επικαιρότητα*, η οποία όμως έκλεισε το 1991, καθώς και την ίδρυση (1989), με τον εκδότη του *Ελεύθερο Τύπο* Άρη Βουδούρη, της «*Νέας Τηλεόρασης*», η οποία όμως εινε σε αδράνεια (λόγω θανάτου του τελευταίου). [Την πλειοψηφία των μετοχών της «*Νέας Τηλεόρασης*» αγόρασε πρόσφατα ο Όμιλος Βαρδινογιάννη]. Σήμερα ο Όμιλος Κόκκαλη ελέγχει το ραδιοσταθμό Flash, με μερίδιο ακροαματικότητας γύρω στο 11% (με τις τρεις τάσεις ανόδου). Πολλές πληροφορίες για τον Όμιλο Κόκκαλη μπορεί ο αναγνώστης να βρει στην *Καθημερινή της Κυριακής*, 19.5.96.

Όσον αφορά την «πολιτική γραμμή» του Ομίλου, κινείται βασισμένη σε «κεντρικά» κατεύθυνση, κρατώντας τις αναγκαίες αποστάσεις, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των συμφερόντων του.

ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

Οι δυνάμεις δισεκατομμύρια έφτασε η τελική ζημιά του Ομίλου Βαρδινογιάννη από το σύνολο της επιχειρηματικής και εκδοτικής προσπάθειας για τη *Νέα Μεσημβρινή*.

Συνολικά, οι ζημιές της εταιρείας και από την έκδοση της *Μεσημβρινής* τα προηγούμενα χρόνια είναι 6.481.668.486 δραχμές, δηλαδή 2,5 δισ. της *Νέας* και περίπου 4 δισ. της παλαιάς.

Ανοιγμα 4,3 δισ. και υπερδιπλάσιο σύνολο υποχρεώσεων εμφανίζει η πρώτη εταιρική χρήση του *Star Channel*, που πρόσφατα περιήλθε στην ιδιοκτησία του κ. Θεόδωρου Βαρδινογιάννη και έκανε εκτακτική πολιτική σε όλους τους τομείς.

ΟΜΙΛΟΣ ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗ: Στις αρχές της δεκαετίας του '90, ο Όμιλος έλεγχε γύρω στις 100 επιχειρήσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό, με συνολικό κύκλο εργασιών 2,5 δισ. δολάρια (δηλ. γύρω στα 0 δισ. δρχ.)

Η *Motor Oil Hellas A.E.* κατέχει την 1η θέση από όλες τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, έχοντας ολιγοπωλιακή θέση στην παραγωγή πετρελαιοειδών.

Ο Όμιλος βρισκόταν στους δέκα πρώτους εφοπλιστικούς ομίλους της χώρας, διαθέτοντας το 1992 γύρω στα 48 πλοία συνολικής

χωρητικότητας 1.300.000 Dwt και 10 και 11 ναυτιλιακές εταιρείες, με έδρα το εξωτερικό.

Πρωταρχικός λόγος παρουσίας στα ΜΜΕ δεν είναι τόσο η αποκόμιση άμεσων κερδών, όσο η δημιουργία αυτοτελών ιδιωτικών μηχανισμών «πίεσης» για τη γενικότερη εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους, καθώς και τον εξωραϊσμό του κοινωνικού «προφίλ» των ιδιοκτητών τους.

• Μέτοχοι:

Θεόδωρος Ιωάννου Βαρδινογιάννης (έτος γεννήσεως 1941)

Γεώργιος Ανδρ. Κουρής (έτος γεννήσεως 1937)

Ομίλου Βαρδινογιάννη - BARNIMA A.E.

Τράπεζα Χίου - ΣΕΚΑ Σταθμοί Ανεφοδιασμού Πλοίων διά Κανονισμών Α.Ε. - Αθλητικές Εγκαταστάσεις Παιανίας Α.Ε.

• Συγγενείς επιχειρήσεις: Θεόδωρος Ιωα. Βαρδινογιάννης

- KONKAT A.T.E. Τεχνικές - Οικοδομικές Επιχειρήσεις. Καθαρά Κέρδη: 13.926.000 δρχ.

- ΧΙΟΣΜΕΤΡΟ Α.Ε.Δ.Α.Κ. 1.00% - Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Καθαρά Κέρδη: 3.487.000 δρχ.

- AVINOIL A.E. 25.00% - Εμπόριο (Πρώτες ύλες - Πετρελαιοειδή) Καθαρά κέρδη: 246.543.000 δρχ.

- ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΗΧΟΥ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΑΣ Α.Ε. με 90.00%. Ζημιές: 62.001.000 δρχ.

- ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΤΥΠΟΥ Α.Ε. με 50.00%. Ζημιές: 2.496.246.000 δρχ.

- LPC ΕΛΛΑΣ Α.Β.Ε. 50.00% . Ιδια κεφάλαια: 1.883.201.000 δρχ. Καθαρά κέρδη: 371.369.000 δρχ.

- MOTOR OIL ΕΛΛΑΣ ΔΙΓΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε. Καθαρά κέρδη: 1.637.710.000 δρχ. Έδρα: Καραγεώργη Σεργιάς 2, 105 62, Αθήνα, Αττική.

Η προαναφερόμενη συγγενής επιχείρηση ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΤΥΠΟΥ Α.Ε. συμμετέχει στη εταιρεία ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ Α.Ε. με 16.00%

• Κέρδη προ φόρου εισοδήματος: - 4.288.253.000δρχ.

ΑΛΑΦΟΥΖΟΣ

Η επιχείρηση «*Καθημερινή*» εμφανίζει, στον πρόσφατο ισολογισμό της, κέρδη 1.595.020.639 δρχ., ποσόν εντυπωσιακό από κάθε άποψη. Η «*Καθημερινή*» είχε συσσωρευμένο έως το 1993 ποσόν ζημιών 284.375.837 δραχμών. Ωστόσο, ο ίδιος ο ισολογισμός αποκαλύπτει ότι ο κ. Αριστείδης Αλαφούζος διέθεσε στην αγορά μερίδιο των μετοχών του στο *Mega*, ή άλλα προσωπικά του ανάλογα έσοδα ένα κονδύλιο ύψους 1.714.814.717 δραχμών. Χάρη στο ποσόν αυτό, το

Ο Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

Ισχυροποίησε τη θέση του και διασφάλισε ετήσια έσοδα περίπου 3 δισεκατομμυρίων δραχμών στους τέσσερις «παραδοσιακούς» εκδότες ημερήσιου οικονομικού Τύπου ο πρωθυπουργός (και πρώην υπουργός Εμπορίου) Κ. Σημίτης, τη στιγμή που οι μετοχές τους παρουσιάζουν ιδιαίτερη ζήτηση. Ο Κ. Σημίτης εδραίωσε το προνόμιο του οικονομικού Τύπου για αποκλειστική εκμετάλλευση των καταχωρίσεων των ανώνυμων εταιρειών, οι οποίες κατανέμονται στις εφημερίδες: *Ημερήσια* (Μπόμπολας), *Κέρδος* (Λιακουνάκος), *Ναυτεμπορική* (Αθανασιάδου) και *Εξπρές* (Καλοφωλιάς), ενώ μέρος των προνομίων εξασφαλίζει και η μικρότερη της παρέας, *Γενική Δημοπρασιών*.

παλαιό έλλειμμα μειώθηκε και φάνηκαν τόσα κέρδη.

«Σκάι»: Η εταιρεία «Ερμής ΜΜΕ», στην οποία ανήκουν, δημοσίευσε τον ισολογισμό της, σύμφωνα με τον οποίο το παθητικό της είναι 6.5 δισ. ενώ το σύνολο των υποχρεώσεων της 14.461.821.360 δρχ. Πρόκειται για έλλειμμα-ρεκόρ, το οποίο δημιουργήθηκε μέσα σ' ένα χρόνο.

Εξάλλου, μια συναφής εταιρεία, με επικεφαλής τον άλλοτε στενό συνεργάτη της οικογένειας Αλαφούζου κ. Ιωάννη Σπανολιό, η «Γενική Επενδυτική Α.Ε. Ραδιοτηλεοπτικών Εκμεταλλεύσεων» εμφανίζει πέρυσι κύκλο εργασιών 98.300.000 δραχμές και ζημιές πενταπλάσιες -- συγκεκριμένα 445.873.560 δραχμές.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Α.Ε.

• **Ίδρυση:** 1988

• **Διευθύνων Σύμβουλος:** Θεμιστοκλής Αριστείδου Αλαφούζος

• **Εμπορικά σήματα:** Η Καθημερινή

Κυριακάτικη Καθημερινή

Επτά ημέρες

• **Ακίνητα:** Εδρα στην οδό Σωκράτους σε ενοικιαζόμενα γραφεία.

• **Εργοστάσιο:** Λεωφ. Μαραθώνος- Παλλήνης, ενοικιαζόμενο.

Στη διεύθυνση Τσιμισκή 45, Θεσσαλονίκη, η επιχείρηση διατηρούσε μέχρι πριν λίγο εργαστήριο φωτοστοιχειοθεσίας και γραφεία.

• **Μέτοχοι:** 86,25% Αριστείδης Ιωάννου Αλαφούζος

13,75% Θεμιστοκλής Αριστείδου Αλαφούζος

• **Ιστορικό προσώπων:** Ο Θεμιστοκλής Αλαφούζος διατελεί πρόεδρος Δ.Σ. και διευθύνων σύμβουλος στην εταιρεία Ραδιοτηλεοπτικές - Εκδοτικές Επιχειρήσεις Α.Ε. που ιδρύθηκε το 1991

• **Κλάδος:** Ραδιοφωνικές - Τηλεοπτικές Επιχειρήσεις. Επίσης, είναι μέλος Δ.Σ. στην εταιρεία ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ Α.Ε. Ο Γεώργιος Δράκος διατελεί αντιπρόεδρος Δ.Σ. στην εταιρεία ΑΧΧΟΝ Χρηματοπιστωτική Α.Ε.

• **Συμμετοχές:** Συμμετέχει κατά 10,20% στην ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ Α.Ε.

Καθαρά κέρδη: 2.032.125 δραχμές.

• **Συγγενείς επιχειρήσεις:**

Ο Θεμιστοκλής Αρ. Αλαφούζος συμμετέχει στις επιχειρήσεις:

- ΜΕΛΩΔΙΑ Α.Ε. κατά 99,00%

- Ραδιοφωνικές - Τηλεοπτικές Επιχειρήσεις

Η οικογένεια Αλαφούζου συμμετέχει στις εταιρείες:

- ΕΡΓΟΝ Α.Ε., Εργα Ομονοίας, τεχνική εταιρεία η οποία ιδρύθηκε το 1959

- ΚΥΚΛΑΔΕΣ SHIPPING COMPANY η οποία ιδρύθηκε το 1985 και ασχολείται με τη διαχείριση πλοίων

- ENALIOS TRITON SHIPPING COMPANY, ναυτιλιακή εταιρεία που ιδρύθηκε το 1991 και είναι πλοιοκτήτρια του πλοίου ENALIOS TRITON.

- ENALIOS ELIKI SHIPPING COMPANY, ναυτιλιακή εταιρεία που ιδρύθηκε το 1988 και είναι πλοιοκτήτρια του πλοίου ENALIOS ELIKI

- ENALIOS PROTEUS SHIPPING COMPANY, ναυτιλιακή εταιρεία που ιδρύθηκε το 1988 και είναι πλοιοκτήτρια του πλοίου ENALIOS PROTEUS.

Ελέγχει επίσης και τις εξής ξένες εταιρείες οι οποίες λειτουργούν στην Ελλάδα σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 89/67:

- ERMIS MARITIME CORPORATION, λιβερτιανή ναυτιλιακή εταιρεία η οποία άνοιξε γραφεία στην Ελλάδα το Φεβρουάριο 1988 και ασχολείται με τη διαχείριση πλοίων.

- GLAFKI (HELLAS) MARITIME CO LTD, η οποία άνοιξε γραφεία στην Ελλάδα το 1983 και ασχολείται με τη διαχείριση πλοίων, καθώς και την

- GLAFKI SHIPBROKERS (Λονδίνο).

• **Οικονομικά σχόλια:** Βάσει του τελευταίου ισολογισμού της 31.12.1994, η τιτλούχος εμφανίζει αρνητικό λειτουργικό περιθώριο (-71.621.000 δρχ.), τελικά όμως παρουσιάζει καθαρά κέρδη σημαντικού ύψους λόγω της ύπαρξης ιδιαίτερα υψηλών μη λειτουργικών εσόδων (1.689.513.000 δρχ.), το μεγαλύτερο μέρος των οποίων προέρχεται από την πώληση συμμετοχών/χρεωγράφων.

Ο Αριστείδης Αλαφούζος, στα συμφέροντα του οποίου ανήκει τιτλούχος, είναι γνωστός επιχειρηματίας, τόσο στην Ελλάδα, όσο και διεθνώς, με δραστηριότητες σε διάφορους επιχειρηματικούς κλάδους, και κυρίως στο ναυτιλιακό. Ο γιός του Ιωάννης δραστηριοποιείται στον κλάδο των ΜΜΕ, μέσω των εταιρειών ΕΡΜΗΣ ΜΑΖΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε. και ΕΡΜΗΣ - ΣΚΑΪ Α.Ε. (ραδιοφωνικός και τηλεοπτικός σταθμός SKY), καθώς και άλλων επιχειρήσεων. Οι διευθύνοντες θεωρούνται ικανά και δραστήρια άτομα, γνώστες των συνθηκών της αγοράς.

• **Σχέδια ανάπτυξης-επενδύσεις:** Το 1995, η τιτλούχος ξεκίνησε επενδυτικό πρόγραμμα ύψους 2.920.000.000 δρχ. για την αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού (πιεστήρια) με την προοπτική να μπορέσει να εκτυπώνει η ίδια τις εφημερίδες της. Από το ποσόν αυτό, δρχ. 579.200.000 αφορά την αγορά πιεστηρίων για την έκδοση νέας εφημερίδας στη Θεσσαλονίκη και 2.341.600.000 δρχ. αφορά αγορά πιεστηρίων για τις εγκαταστάσεις της στην Αττική. Η συγκεκριμένη επένδυση θα χρηματοδοτηθεί κατά 42,80% από ίδια κεφάλαια, κατά 25% από επιδοτήσεις (έχει υπαχθεί στον Αναπτυξιακό Νόμο 1262/90 στις 30.5.95) και κατά 32,20% από τραπεζικό δανεισμό.

• **Μη λειτουργικά έσοδα:** 1.689.513 δρχ.

Το 1993, στη δύναμη του Ομίλου συμπεριλαμβάνονταν 15 εταιρείες, στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Είχε το 1993 πάνω από 3 πλοία, συνολικής χωρητικότητας 2,2 εκατ. dwt, σε σχέση με 2 πλοία 1,1 εκατ. dwt το 1990, ανεβάζοντας τη θέση του στη πρώτη δεκάδα των μεγαλύτερων εφοπλιστικών ομίλων από την 24η που κατείχε το 1990.

• **Διευθύνων Σύμβουλος:** Ιωάννης Αρ. Αλαφούζος. Ιδιοκτησία των συγγενούς επιχείρησης: ΕΡΓΟΝ Α.Ε. που ιδρύθηκε το 1992.

• **Μέτοχοι:**

Με 25,00%, Ιωάννης Αριστείδης Αλαφούζος

Με 25,00%, Ιωάννης Σπν. Σπυριδάκης

Με 25,00%, Ιωάννης Κων. Σπανολιός

Με 25,00%, Δημήτριος Νικ. Σερέτης

• **Ιστορικό προσώπων:** Ο Ιωάννης Αλαφούζος είναι πρόεδρος Δ.Σ. στην εταιρεία Η φωνή του Θεομάρκου Α.Ε., καθώς και μέλος Δ.Σ. στην εταιρεία ΣΚΑΪΦΟΝ Α.Ε.

Ο Ιωάννης Σπυριδάκης είναι αντιπρόεδρος Δ.Σ. στην εταιρεία Η Καθημερινή Α.Ε., καθώς και μέλος Δ.Σ. στις εταιρείες Γενική Επενδυτική Α.Ε., Εργαστήριο Ελευθέρων Σπουδών Τραπεζικής Ανάπτυξης και Έρευνας Α.Ε., Βαμβακουργία Βόλου Α.Ε. και Hoechst Hellas Α.Β.Ε.Ε.

• **Συγγενείς επιχειρήσεις:** Ο Ιωάννης Αριστείδου Αλαφούζος συμμετέχει στις επιχειρήσεις:

- ΕΡΜΗΣ ΜΑΖΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε. με 99,90%

(Κωδικός: 0019795). Ζημιές: -6.404.010

- ENALIOS ELIKI SHIPPING COMPANY

(Κωδικός: 0151880), Ίδρυση 1988.

- ENALIOS TRITON SHIPPING COMPANY

(Κωδικός: 0151881), Ίδρυση 1991.

- ENALIOS PROTEUS SHIPPING COMPANY

(Κωδικός: 0151882), Ίδρυση 1988.

- ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ - ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ Α.Ε. με 60,00%

(Κωδικός: 0200681)

Κλάδος: Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις

Μετοχ. Κεφάλαιο: 54.000

Ιδια Κεφάλαια: -205.593

Πωλήσεις: 24.343

Ζημιές: -227.721

[Στοιχεία Ισολογισμού (31.12.94) σε (000) δρχ.]

-ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΚΑΙ 100.4 FM με 99.00%

Οικογένεια του Ιωάννη Αλαφούζου συμμετέχει στις εταιρείες:

-ΕΡΓΟΝ Α.Ε., τεχνική εταιρεία, η οποία ιδρύθηκε το 1959 και του παρόντος αδρανεύει

-ΚΥΚΛΑΔΕΣ SHIPPING COMPANY, η οποία ιδρύθηκε το '55 και ασχολείται με τη διαχείριση πλοίων.

Οικογένεια Αλαφούζου ελέγχει και τις εξής ξένες εταιρείες, οι οποίες λειτουργούν στην Ελλάδα σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1967:

-ERMIS MARITIME CORPORATION, λιβεριανή ναυτιλιακή εταιρεία η οποία άνοιξε γραφεία στην Ελλάδα το Φεβρουάριο '88 και ασχολείται με τη διαχείριση πλοίων.

-GLAFKI (HELLAS) MARITIME CO. LTD, η οποία άνοιξε γραφεία στην Ελλάδα το 1983 και ασχολείται επίσης με τη διαχείριση πλοίων.

Τέλος ελέγχουν την ξένη εταιρεία **GLAFKI SHIPBROKERS LTD** (Λονδίνο). Σημειώνεται επίσης ότι ο Αριστείδης Αλαφούζος (τέρας του Ιωάννη Αλαφούζου) ελέγχει την εταιρεία **ΘΗΜΕΡΙΝΗ Α.Ε.**, μια εκ των μετόχων της εταιρείας **ΛΕΤΥΠΟΣ Α.Ε.**

οικονομικά στοιχεία: Κατά την τελευταία εταιρική χρήση της, η ούχος εμφάνισε αρνητική καθαρή θέση καθώς οι συσσωρευμένες ζημιές της υπερκάλυψαν το μετοχικό κεφάλαιο και τα αποθεματικά. Κατά συνέπεια, ορισμένοι δείκτες οικονομικής δραστηριότητας είτε εμφανίζονται δυσμενείς είτε δεν ορίζονται.

ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ

Ο Δημοσιογραφικός Οργανισμός **Λαμπράκη** είχε κέρδη 1.016.654.878 δραχμές, κατά εκατό εκατομμύρια λιγότερο σε σχέση με το 1993.

•Ομίλος Λαμπράκη.

Είναι από τα μεγαλύτερα παραδοσιακά συγκροτήματα Τύπου, που πέτυχε να εκσυγχρονισθεί και διατηρήσει τη δεσπόζουσα θέση που κατείχε στα έντυπα ΙΕ. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του δεν απορρέει από το νομικό του μέγεθος, όσο από τη φύση των δραστηριοτήτων και, συγκεκριμένα, από το γεγονός ότι αποτελεί «βασικό κέντρο επηρεασμού των πολιτικών εξελίξεων» και έναν από τους ισχυρότερους ιδιωτικούς φορείς αναπαραγωγής και διάδοσης της ριζορραφικής ιδεολογίας». Ειδικότερα στην περίπτωση του Ομίλου **Λαμπράκη**, γίνεται πολύ πιο εμφανής η αλληλοσύνδεση μεταξύ πόρων μερίδων της «ιθύνουσας ελίτ» και ειδικότερα μεταξύ «πολιτικής», «οικονομικής» και «ιδεολογικής» ελίτ.

Η βασική εταιρεία του ομίλου είναι ο **Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε.**, ο οποίος εκδίδει τις εφημερίδες *Το Βήμα Κυριακής*, *Τα Νέα*, καθώς και τα περιοδικά *Ταχυδρόμος* που αναστείλει την κυκλοφορία του, *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, *Γαλλολογία*, *Marie Claire*, *Γάμος*, *Διακοπές*, *Πάνθεον*, *RAM*, *Travel Plan*, *Το παιδί μου κι Εγώ*, *TV ZAPPING* (σε κοινοπραξία με *Εθνος Εκδόσεις Α.Ε.*), κ.α. Το μερίδιο του ομίλου στις πολιτικές εφημερίδες είναι γύρω στο 25-30% (κατέχει την πρώτη θέση), ενώ στα περιοδικά γύρω στο 9-10% (κατά θεματικές ενότη-

τες περιοδικών, το μερίδιο του είναι πολύ μεγαλύτερο).

Η εταιρεία κατέχει την πρώτη θέση στον κλάδο εκδόσεων-εκτυπώσεων, με κύκλο εργασιών 20 δισ. και καθαρά κέρδη 1.2 δισ. Ο Όμιλος συμμετέχει με 20% στο τηλεοπτικό κανάλι **Mega Channel**, με «δεσπόζουσα θέση» στην αγορά, καθώς και το 10.5 στην **Τράπεζα Πληροφοριών (DATA BANK)** του ομίλου **Κόκκαλη**. Παράλληλα, ελέγχει πάνω από 10 εκδοτικές, εκτυπωτικές και οπτικο-ακουστικές εταιρείες (**Ιθώμη Εκδοτική Α.Ε.**, **STUDIO ATA Α.Ε.**, **Λέβης Μιχαήλ ΑΕΤΕ** κ.ά.), ενώ μέσα από το **Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη** εκδίδει την αγγλόφωνη εφημερίδα *Athens News*.

Σημαντική πηγή εσόδων του ομίλου (που αντανακλούν και τις ευρύτερες πολιτικο-οικονομικές του διασυνδέσεις) είναι οι διαφημίσεις, οι οποίες το 1993 ανήλθαν σε 21 δισ. δρχ. ή στο 10.3% της συνολικής διαφημιστικής δαπάνης, κατακτώντας τη δεύτερη θέση μετά τον Όμιλο **Κυριακού**.

Όσον αφορά την «πολιτική γραμμή» του συγκροτήματος, κινείται βασικά σε «κεντροδεξιά» κατεύθυνση, αν και ορισμένα έντυπα (εφημερίδα *Τα Νέα*), κάνουν κατά καιρούς «ανοίγματα» στον «κεντρο-αριστερό» χώρο.

ΛΑΜΠΡΑΚΗ, ΔΗΜΟΣΙΟΓΡ. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ, Α.Ε.

— Πανεπιστημίου 9, 105-64 Αθήνα, Αττική, ενοικιαζόμενα.

— Σταδίου 24, 105-64 Αθήνα, Αττική, ενοικιαζόμενα.

• **Εργοστάσιο:** Δήμητρος και Φιλικής Εταιρείας, Ακαδ. Πλάτωνος, 105-53 Αθήνα, Αττική, ιδιόκτητα, κάλυψη 6.500 τ.μ. Το εργοστάσιο στη διεύθυνση *Σαπφούς* και *Φιλικής Εταιρείας*, Αθήνα ξεκίνησε δραστηριότητες το Μάιο 1993. Στους χώρους του πραγματοποιείται μέρος της εκτύπωσης των εφημερίδων και περιοδικών που εκδίδει η titλούχος. Στη διεύθυνση *Χρ. Λαδά* 9, Αθήνα, στεγάζονται τα γραφεία του τουριστικού γραφείου *Travel Plan*. Η titλούχος ανήκει στον όμιλο: **ΛΑΜΠΡΑΚΗ ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ** (Κωδικός: 0162696).

— **Εδρα** *Χρ. Λαδά* 3 102 37, Αθήνα, Αττική.

— Μέτοχοι:

50.00% **Χρήστος Δημ. Λαμπράκης** (έτος γεννήσεως 1934)

25.00% **Λένα Γεωργ. Σαββίδη-Λαμπράκη** (έτος γεννήσεως 1928)

25.00% **Άννα Λαμπράκη** (έτος γεννήσεως 1945)

Νικόλαος Ανδρ. Γκότσης - μέλος

Ο **Χρήστος Λαμπράκης** διατελεί πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος των εταιρειών: **Multimedia Α.Ε.**, **Ιθώμη Εκδοτική Α.Ε.**, **Αθηναϊκά Νέα Α.Ε.**, **Studio ATA Α.Ε.**, **Θεοφανίδης Ν. Εκδοτικάί Επιχειρήσεις Α.Ε.**, και πρόεδρος των εταιρειών: **Τηλέτυπος Α.Ε.**, **Video Star Α.Ε.**, **Τράπεζα Πληροφοριών Α.Ε.**, και **Λέβης Μιχαήλ Α.Ε.Τ.Ε & Ν.Ε.** Διατελεί τέλος Πρόεδρος του **Οργανισμού Μεγάλου Μουσικής Αθηνών**.

• Συγγενείς επιχειρήσεις:

— **Αθηναϊκά Νέα Α.Ε.** με 0.50% (Κωδικός: 0208772)

• Αποτελέσματα χρήσεως:

— **Μη λειτουργικά έσοδα:** 930.261.000 δρχ.

— **Κέρδος προ φόρου εισοδήματος:** 1.016.657.000 δρχ.

Όποιος θέλει περισσότερα στοιχεία μπορεί να επικοινωνήσει με τον **Ν. Ι. ΚΥΡΙΑΖΙΔΗ**

Δημοσιογράφος

Ροβέρτου Γκάλλι 33

Αθήνα 11742

Τηλ. 9239622 FAX 9225816

Email: kyrnikini@compulink.gr

Ο «ψηφιακός» Έβερτ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΤΗΣ Ν.Δ. ΠΕΤΡΟ ΤΑΤΟΥΛΗ

στον Μ. Βασιλάκη

Οι πρώτος κοινοβουλευτικός άνδρας ο οποίος κινήθηκε για την διαλεύκανση του σκανδάλου των ψηφιακών παροχών ήταν ο βουλευτής της ΝΔ κ. Πέτρος Τατούλης και μάλιστα παρά την θέληση της ηγεσίας του κόμματός του. Η διερεύνηση του σκανδάλου ξεκίνησε από την μηνυτήρια αναφορά του τ. υπουργού κ. Α. Ανδριανόπουλου και με ιδιαίτερο ζήλο και αποτελεσματικότητα ασχολήθηκε με την υπόθεση ο κ. Τατούλης. Στην συνέντευξη με τον «ανυπότακτο» Αρκάδα βουλευτή που ακολουθεί τίθενται προκλητικά τα ερωτήματα αλλά προκλητικότερες και πολύ σκληρές είναι και οι απαντήσεις που δίδει ο βουλευτής της ΝΔ. Επιτίθεται στον αρχηγό της παράταξης του κ. Μ. Έβερτ για την στάση του στο σκάνδαλο των ψηφιακών, για τον κρατισμό του και θεωρεί ότι συνέβαλε το ίδιο αποτελεσματικά με τον Α. Σαμαρά στην ανατροπή της κυβέρνησης της ΝΔ. Μια συνέντευξη που εκτιμούμε ότι καταδεικνύει την διάσταση που υπάρχει στην ΝΔ και το αναπόφευκτον της ρήξης.

ΕΡ.: Ας αρχίσουμε με μian αφελή ερώτηση: Τι επιχείρηση έχει ο Σ. Κόκκαλης; Ποιον έχει πελάτη η Intracom;

ΑΠ.: Έχει πράγματι μεγάλη σημασία να διευκρινίσουμε ότι ο αποκλειστικός της πελάτης είναι ο ΟΤΕ, δηλαδή το ίδιο το κράτος. Να διευκρινίσουμε ακόμη ότι αν δείτε τον κύκλο εργασιών της, τα ψηφιακά είναι το ένα μέρος τους. Υπάρχουν και άλλες εργασίες τις οποίες κατ' αποκλειστικότητα και κατ' ανάθεσιν εκτελεί στο επενδυτικό και αναπτυξιακό πρόγραμμα του ΟΤΕ και οι οποίες είναι πολύ μεγαλύτερες από τον κύκλο εργασιών των ψηφιακών παροχών. Όλα αυτά συνθέτουν μια εικόνα επιχείρησης αυστηρά κρατικοδίαιτης, με καθαρώς προμηθευτικό χαρακτήρα και στενές σχέσεις με το κράτος. Είναι μια επιχείρηση που θα υπάρχει και θα συντηρείται εφ' όσον υπάρχουν τα κρατικά μονοπώλια. Γι' αυτό και ξεκινώντας την δραστηριότητά της επεδίωξε και επέτυχε να αποκτήσει ερείσματα μέσα στον μηχανισμό του ΟΤΕ και στο κράτος και σε πολιτικό επίπεδο εξασφαλίζοντας τις ανάλογες πολιτικές παρεμβάσεις και σχέσεις.

ΕΡ.: Πώς κατόρθωσε ο Κόκκαλης να ελέγξει τόσο ασφυστικά τον ΟΤΕ;

ΑΠ.: Το 1988 αρχίζει να υλοποιείται μια απόφαση του ΚΥΣΥΜ, μια απόφαση για την οποία δεν υπάρχουν στοιχεία που να την αιτιολογούν. Ο τότε διοικητής του ΟΤΕ Θ. Τόμπρας απεφάσισε να αρχίσει να υλοποιείται από το πρόγραμμα ψηφιακής τεχνολογίας.

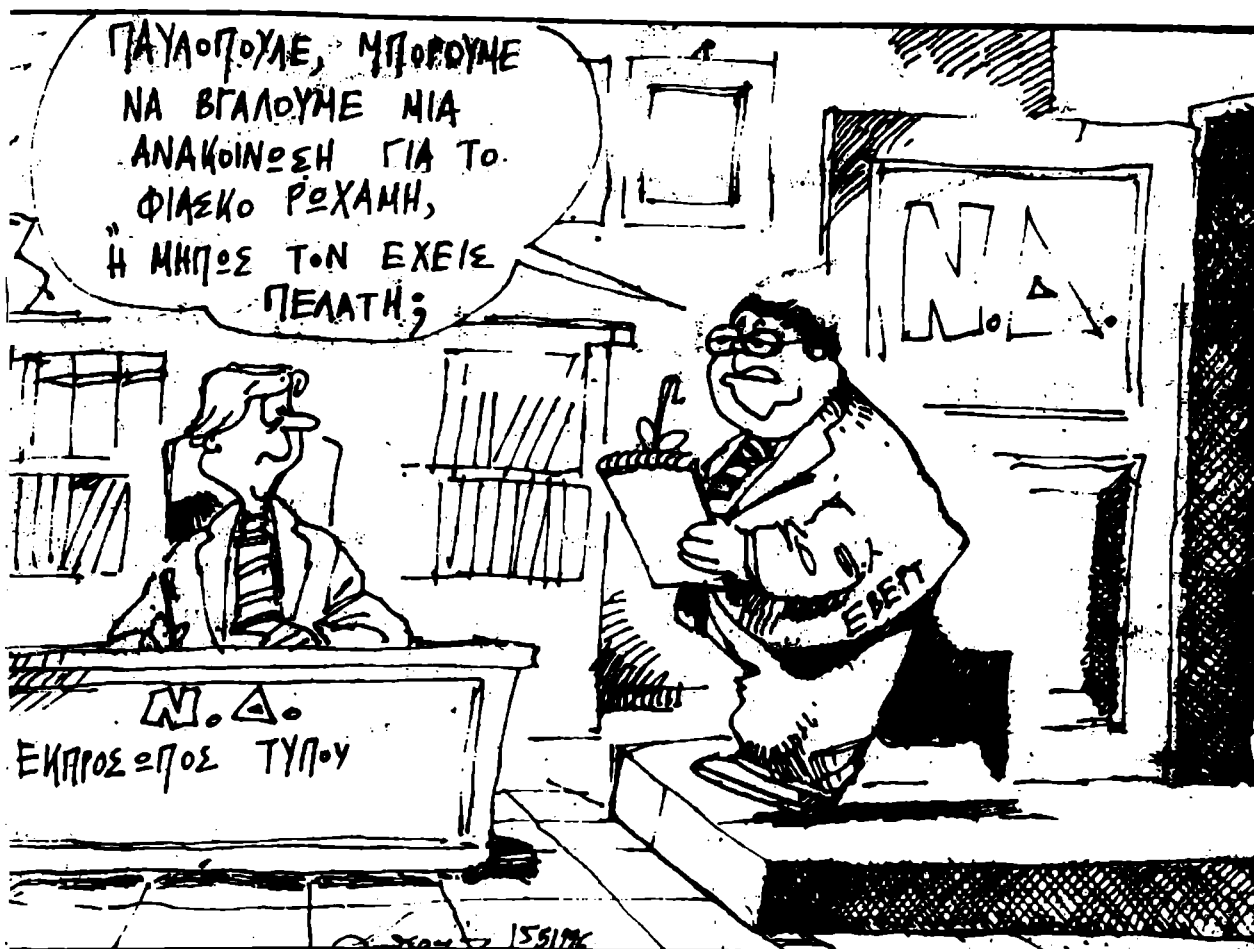
Μια απόφαση που δέσμευε τον ΟΤΕ για 5 χρόνια. Στην αρχή ο Τόμπρας έδωσε την ανάθεση 20.000 παροχών στην Intracom και μετά από λίγο καιρό 80.000. Το σημαντικό όμως είναι ότι μπαίνοντας στον ΟΤΕ η Intracom άρχισε αφ' ενός να δημιουργεί οικονομικές σχέσεις με τα στελέχη του ΟΤΕ και αφ' ετέρου να επιβάλλει την δική της τεχνολογία ως μονόδρομο. Από τότε λοιπόν αρχίζει το μεγάλο πρόβλημα, η διεύθυνση της Intracom στον ΟΤΕ και το δέσιμο και η υποθήκευση της τεχνολογικής εξέλιξης του Οργανισμού στα οικονομικά συμφέροντα της Intracom. Και φτάνουμε στις παραμονές των εκλογών του 1989, οπότε ο Τόμπρας και το δ.σ. του ΟΤΕ ομόφωνα (γνωρίζουμε άλλωστε πόσο οι συνδικαλιστές είναι ευάλωτοι στις οικονομικές σχέσεις καθότι κι αυτοί κρατικοδίαιτοι) παίρνουν την απόφαση να αναθέσουν στην Intracom 400.000 ψηφιακές παροχές, κάτι που τελικά δεν μπόρεσαν λόγω των εκλογών του Ιουνίου '89. Η απόφαση όμως είχε ληφθεί και ήταν δεσμευτική για την νέα διοίκηση του ΟΤΕ και υλοποιήθηκε επί οικονομικής κυβερνήσεως. Με τέτοιες μεθοδεύσεις δέθηκε ο ΟΤΕ στους στρατηγικούς σχεδιασμούς της Intracom. Επί κυβέρνησης ΝΔ δόθηκε άλλη μια ανάθεση 400.000 παροχών (ανάθεση κατά την οποία απέβλεπε και ένας όρος, για τον οποίον θα μιλήσουμε παρακάτω). Γιατί έγινε αυτό; Διότι στο πενταετές πρόγραμμα Τόμπρας υπήρχε η δέσμευση ότι εάν δεν υλοποιηθεί, κατά την

αρχική συμφωνία με την Intracom, τότε οι ρήτρες αποζημίωσης του Κόκκαλη θα ήταν πολλαπλάσιες από το πραγματικό κόστος υλοποίησής τους. Έτσι φθάσαμε στο 1989 οπότε έληξε το 5ετές πρόγραμμα Τόμπρας άρχισε το δικό μας 5ετές εκσυγχρονιστικό πρόγραμμα προβαίνοντας σε επέκταση και ολοκλήρωση του προγράμματος ψηφιακής τεχνολογίας με διεθνή διαγωνισμό για την προμήθεια 1.100.000 ψηφιακών παροχών.

Ωστόσο εγκατελείφθη το μοντέλο της συλλογικής μετοχοποίησης της επιχείρησης ελήφθη η απόφαση της ιδιωτικοποίησης του ΟΤΕ σύμφωνα με το μοντέλο αποκρατικοποίησης με την έννοια του «στρατηγικού επενδυτή». Αυτό το μοντέλο ενόχλησε σφοδρά όσους θέλανε να ανατρέψουν την κυριαρχία της ΝΔ. Πρώτα και κύρια αυτό επέεσε ο Α. Σαμαράς ως βασικό σημείο σύγκρουσής του και ολοκλήρωσης των δικών του σχεδιασμών. Το ΠΑΣΟΚ επίσης αντέδρασε έντονα με τον στείρο αντιπολιτευτικό τρόπο που διέκρινε παρ' όλο που είχε την κύρια ευθύνη για τον μη εκσυγχρονισμό του ΟΤΕ και παρ' όλο που πολλαπλάκις είχε δεσμευθεί προς τους πολίτες. Αλλά υπήρξε και ένα τμήμα της ΝΔ, με ιδιαίτερα κρατικίστικη αντίληψη, το οποίο τώρησε ότι η αποκρατικοποίηση του ΟΤΕ εξυπηρετούσε με τον καλύτερο τρόπο για να υλοποιήσει τους δικούς του προσωπικούς σχεδιασμούς. Όλοι αυτοί λοιπόν, τον Αύγουστο του '93, όταν ανακοινώθηκε ότι η ΝΔ προχωρεί σ' αυτό το μοντέλο αποκρατικοποίησης και παγώνει τον διαγωνισμό για 1.100.000 παροχών, πρωτοστατούντος του ενδιαφερόμενου επιχειρηματία κ. Σ. Κόκκαλη, εδημιούργησαν όλο αυτό το μέτωπο οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων με κατεύθυνση την ανατροπή της κυβέρνησης.

ΕΡ.: Δεν θέλουμε να σας φέρομε σε πολύ δύσκολη θέση, γι' αυτό και δεν θα ρωτήσουμε απευθείας τον νυν πρόεδρο της ΝΔ απειλούσε ευθέως με ανατροπή την κυβέρνηση Μητσοτάκη. Όμως μπαίνουμε στον πειρασμό να επιμείνουμε στην θυμόμασθε το «κοσκίνισμα» που έκανε στο σχέδιο νόμου που είχε ετοιμάσει ο τότε υπουργός κ. Στ. Μάνος, το οποίο ο κ. Έβερτ κυριολεκτικώς κοσκίνισε άρθρο - άρθρο, λέξη - λέξη.

«αίρια «γνωμοδότηση» του Ανδρέα Πετρουλάκη.

Ι.: Είναι γεγονός ότι ο κ. Έβερετ τότε δρσε εντόνως για το θέμα της αποκρα-
ποίησης του ΟΤΕ και μάλιστα στο σχε-
άρθρο 8 του νομοσχεδίου είχε τόσο πο-
ιντιδράσει που απειλούσε ευθέως την
ήρηση της ΝΔ. Τελικά το άρθρο 8 ψηφί-
ε και το νομοσχέδιο πέρασε, η φθορά
της κυβέρνησης ήταν πάρα πολύ μεγά-

.. Ας επανέλθουμε στο πάγωμα του διαγω-
ή για τις 1.100.000 παροχές...

Ι.: Είναι εύλογο διότι έτσι αφήναμε στον
ύργιο ΟΤΕ να κάνει τους δικούς του
ισμούς, τις δικές του επιλογές, ενώ δεν
ταν ελκυστικός ο σχεδιασμός μιας απο-
ποίησης για το επενδυτικό κονσόρ-
μ, καλύτερα θα ήταν παράλογος με μια
α δεσμευτική σύμβαση. Σ' αυτό ακριβώς
έπεδο αρχίζει να διαμορφώνεται η πολι-
τής αντιπαράθεσης μεταξύ των οικονο-
ν συμφερόντων και των πολιτικών δυνά-
που ήθελαν διά παντός να σταματήσουν
υναλλαγή, κοινώς αλισβερίσι, οικονομι-
συμφερόντων και πολιτικών παραγό-

ή θα πρέπει να επισημάνω και τον ύπο-
όλο των συνδικαλιστών και ειδικότερα
υνδικαλιστών εκείνων της ΝΔ που μέ-
ότε εδήλωναν ακραιφνείς νεοφιλελεύ-
και που αδυσώπητα πολέμησαν την
ρατικοποίηση του ΟΤΕ δίνοντας την ει-
συναλλαγής. Χαρακτηριστικό γεγονός
ον ρόλο των συνδικαλιστών και η πρό-
η ενημέρωση της ΟΜΕ-ΟΤΕ η οποία
ενημερωτικό φάκελο που έδωσε στην

δημοσιότητα περιελάμβανε και έγγραφο που
είχε αποσταλεί σ' αυτήν από την Intracom.
Φάνηκε έτσι η ανοιχτή επικοινωνία Intracom
και συνδικαλιστών. Έχει δίκιο λοιπόν ο Θ.
Πάγκαλος που μιλά για κρατικοδίαιτες συν-
δικαλιστικές ηγεσίες και κρατικοδίαιτα κομ-
ματικά στελέχη. Είναι όλοι αυτοί που εμποδί-
ζουν τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας μας.
Είναι όλοι αυτοί που ρίξαν την κυβέρνηση
της ΝΔ, την μόνη κυβέρνηση που παρά τα λά-
θη της τόλμησε την ρήξη.

ΕΡ.: Συνεπώς θεωρείτε ότι τα συμφέροντα
του κ. Κόκκαλη εξυπηρετούνται από το «αλι-
σβερίσι» με τους κρατικιστές πολιτικούς πα-
ράγοντες;

ΑΠ.: Ο κ. Κόκκαλης και η Intracom, όντας
κρατικοδίαιτη, σε καμιά περίπτωση δεν θα
συντάσσονταν με την οποιαδήποτε λογική
ιδιωτικοποίηση του ΟΤΕ και αλλαγή του επι-
χειρησιακού και επιχειρηματικού πλάνου της
εταιρείας. Δεν θα ήθελε σε καμιά περίπτω-
ση να παύσει να αποτελεί τον κύριο προμη-
θευτικό οίκο του ΟΤΕ. Εξ άλλου, βλέποντας
εκ των υστέρων τις επιχειρηματικές - επιχει-
ρησιακές δραστηριότητες της εταιρείας αυ-
τής στον διεθνή χώρο, διαπιστώνουμε ότι δεν
πάνε και τόσο καλά, γεγονός που σημαίνει
ότι η επιχειρηματική και οικονομική της δυ-
ναμική εξαντλείται στα όρια του ΟΤΕ. Αυτό
σημαίνει ότι αν έχανε τον κύριο πελάτη της,
τον ΟΤΕ, τότε η εταιρεία του κ. Κόκκαλη σα-
φώς και δεν θα ήταν βιώσιμη.

ΕΡ.: Η κυβέρνησή σας ανετράπη λοιπόν,
σύμφωνα με την καταγγελία του κ. Μητσοτά-
κη, από τον Σ. Κόκκαλη, και η νέα κυβέρνηση

του Α. Παπανδρέου έδωσε τις 1.100.000 ψη-
φιακές παροχές στον κ. Κόκκαλη ώστε να συ-
νεχίσει απρόσκοπτα την επιχειρηματική του
δραστηριότητα. Λέγεται ότι το μυστικό του
σκάνδαλου κρύβεται στο Χρηματιστήριο.

ΑΠ.: Υπήρχαν πληροφορίες και σχετικές
καταγγελίες. Άλλωστε στο πόρισμά του ο κ.
Ζορμπάς αναφέρει ότι το πρόβλημα του με-
γάλου πολιτικοοικονομικού σκανδάλου του
ΟΤΕ βρίσκεται στο Χρηματιστήριο. Δηλαδή
τον δρόμο τον δείχνει το ίδιο το πόρισμα
Ζορμπά. Όπως αποδεικνύεται εκ των γεγο-
νότων, ο κ. Ζορμπάς είχε σοβαρή πληροφό-
ρηση. Σημαίνει ότι είχε κάποια στοιχεία που
δείχνανε ότι ένα τμήμα της συναλλαγής έγινε
στο Χρηματιστήριο. Πιστεύω λοιπόν ότι η σο-
βαρή έρευνα πρέπει να γίνει στο Χρηματι-
στήριο και θα φέρει στο φως πολλά στοιχεία.
Μέχρι τώρα δεν έχει γίνει αυτή η έρευνα για
πολλούς και ευνόητους λόγους.

ΕΡ.: Σας θυμίζω την εκκρεμότητα του σχο-
λιασμού του τιμήματος των ψηφιακών της πε-
ριόδου '90-'91 οπότε είχε τεθεί ένας όρος...

ΑΠ.: Ο όρος αυτός υπεχρέωνε την
Intracom, εάν προκύψουν καλύτερες τιμές
στην εγχώρια είτε στην διεθνή αγορά, να επι-
στρέψει την διαφορά στο τμήμα. Το διαπι-
στώσαμε στον διεθνή διαγωνισμό, οπότε με
τις τιμές που επετεύχθησαν προέκυπτε μια
διαφορά άνω των 11 δισ.. Αυτή την διαφορά,
όπως αναφέρουν στις καταθέσεις τους ο τ.
πρωθυπουργός και άλλα κυβερνητικά στελέ-
χη της ΝΔ, έπρεπε να την επιστρέψει η
Intracom, κάτι που είχε δεχθεί και ο πρόε-
δρός της κ. Κόκκαλης, αλλά στην τελική
συμφωνία του Φεβρουαρίου '94 δεν ελήφθη
καμιά μέριμνα προς τούτο. Εκ των υστέρων
πήγαν σε διαπραγμάτευση, σε επιδιαιτησία...
Δηλαδή κι εδώ υπάρχει ένα μεγάλο πρόβλη-
μα, ότι χάθηκαν άνω των 11 δισ. για το ελλη-
νικό δημόσιο. Οι πληροφορίες και η άποψη
του κ. Ζορμπά δείχνουν ότι αυτά τα χρήματα
κινήθηκαν στο Χρηματιστήριο...

ΕΡ.: Ας αναλύσουμε όμως περισσότερο σε τι
συνίσταται το σκάνδαλο της ανάθεσης του
1994. Διότι τότε ο κ. Α. Ανδριανόπουλος ύψω-
νε την φωνή του καταγγέλλοντας το σκάνδαλο
και η ηγεσία της ΝΔ και ειδικότερα ο αρχηγός
σας διετείνοντο ότι δεν είχε στοιχεία αλλά ότι
είχε προσκομίσει «κάτι εφημεριδόχαρτα»,
όπως εδήλωναν χαρακτηριστικά.

ΑΠ.: Εκείνη την περίοδο που υπεγράφη η
συμφωνία μεταξύ Intracom - Siemens και
ΟΤΕ, μια κατηγορία εφημερίδων παρουσία-
ζε οξύνοντας την υπόθεση ΑΓΕΤ Ηρακλής, η
οποία βρισκόταν στην διαδικασία της εξετα-
στικής επιτροπής, για να παραπληροφορήσει

το κοινό, να στρέψει την προσοχή του στην ΑΓΕΤ και να μην δει με καθαρό μάτι το πρόβλημα που παρουσιαζόταν με την υπογραφή της σκανδαλώδους αυτής συμφωνίας. Ο κ. Ανδριανόπουλος κι εγώ είχαμε αντιληφθεί το πρόβλημα όχι μόνο πιστεύοντας ότι η διαπλοκή πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων ήταν η αιτία της πτώσης της κυβέρνησης της ΝΔ, αλλά ότι αποτελεί και την βασικότερη παθογένεια και στρέβλωση του πολιτικού μας συστήματος. Αρχίσαμε λοιπόν να συλλέγουμε στοιχεία και τον Ιούνιο του '94 καταθέσαμε μια καίρια ερώτηση για να πληροφορηθούμε τις δεσμευτικές υποχρεώσεις που είχε αναλάβει ο ΟΤΕ έναντι της Intracom - Siemens. Επαυλήθαμε αρκετές φορές, είχαμε μάλιστα υποβάλει και μια επερώτηση έξω από τα όρια της κοινοτικής συνήθειας και «νομιμότητας»: παρακάμψαμε το κοινοτικά αρμόδιο να την εγκρίνει πρόσωπο. Όσον αφορά αυτό που είπατε για τα «εφημεριδόχατα», η επιτροπή τεκμηρίωσης της ΝΔ δεν έδωσε καμιά σημασία στον φάκελο που κατέθεσε ο κ. Ανδριανόπουλος, κι όταν εκείνος τότε απεπέμφθη από το πολιτικό συμβούλιο edήλωναν ότι προσεκόμιζε «έναν άδειο φάκελο με κάποια αποκόμματα εφημερίδων». Και μέσα σ' αυτόν τον... άδειο φάκελο υπήρχε και το σοβαρότατο στοιχείο, η επιστολή του τότε υπευθύνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης κ. Μογκ για θέματα ανταγωνισμού. Ένα έγγραφο στο οποίο πάρα πολύ στηρίχθηκε το πόρισμα του εισαγγελέα κ. Ζορμπά. **Η ΝΔ σε καμιά περίπτωση δεν αγχάλιασε και δεν είδε με την αρμόζουσα ευαισθησία τα στοιχεία ούτε τον προβληματισμό για το πολιτικοοικονομικό σκάνδαλο του ΟΤΕ.** Όλα αυτά τα 2,5 χρόνια, η μόνη ενέργεια που έκανε η ΝΔ και η ηγεσία της ήταν όταν υπέβαλα την ερώτηση ζητώντας την κατάθεση των σχετικών στοιχείων από το Χρηματιστήριο, ο πρόεδρος του κόμματος, κάτω από την πίεση της κοινής γνώμης και της βαρύτητας του πορίσματος Ζορμπά, απλώς την διεβίβασε στον αντικαταστάτη του κ. Καράμπελα.

ΕΡ.: Αυτή η στάση της ηγεσίας σας, είναι προϊόν εσφαλμένης αξιολόγησης ή «διαπλοκής» και εξαρτήσεως;

ΑΠ.: Θα πω ότι στην πολιτική αυτό που έχει σημασία είναι η πράξη. Η ΝΔ δεν ευαισθητοποιήθηκε προς αυτή την κατεύθυνση γιατί ποτέ δεν είχε ή δεν ήθελε να αντιληφθεί το μέγεθος του προβλήματος, τι σημαίνει διαπλοκή οικονομικοπολιτικών συμφερόντων. Άλλωστε και μετά την απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η αντίδραση της ΝΔ

ήταν ενοχλητικά φλύαρη. Και είναι γεγονός ότι εάν εξαιρεθούν μερικά μεμονωμένα στελέχη της ΝΔ, κανένας μα κανένας άλλος δεν είχε την παραμικρή ευαισθησία...

ΕΡ.: Όταν ο κ. Τζανακάκης έκανε το δικαστικό πραξικόπημα πέρυσι τον Ιούλιο, γιατί δεν αντέδρασε καθόλου η ΝΔ;

ΑΠ.: Έχετε δίκιο, η ΝΔ δεν αντέδρασε καθόλου. Και συνέχισε να μην αντιδρά, τουλάχιστον με την ίδια ευαισθησία που αντιδρούσε στην εξέλιξη της συζήτησης και της απασχόλησης της κοινής γνώμης με την ΑΓΕΤ Ηρακλής. Πολλές φορές μάλιστα κάνοντας και ευθείες παρεμβάσεις στο έργο της Δικαιοσύνης. Μην ξεχνάτε την άποψη που είχε διατυπώσει τότε ο κ. Έβερτ από την Κρήτη, ότι κι αν ακόμη η Δικαιοσύνη αθωώσει τον Γεωργιάδη ή τον Μαθιόπουλο «για μιάς είναι υπεύθυνοι και από μας δεν θα τελειώσουν εύκολα. Δεν θα γλιτώσουν από μας»... Ενώ στον χειρισμό της υπόθεσης του πορίσματος Ζορμπά από τον κ. Τζανακάκη, τον γνωστό κ. Τζανακάκη, δημιουργήθηκαν τεράστια πολιτικά προβλήματα στα οποία η ΝΔ δεν αντέδρασε. Ετήρησε σιγήν ιχθύος. Και τα προβλήματα εδημιούργησε ο γνωστός κ. Τζανακάκης, ο «υπρέτης της Δικαιοσύνης» ο οποίος ευρισκόμενος στην Ιταλία κατά την δολοφονία Βρανόπουλου από την 17 Ν, ως εισαγγελέας ενεργών εδικαιολόγησε το αποτρόπαιο έγκλημα! Τον γνωστό κ. Τζανακάκη που είχε απασχολήσει πάρα πολλές φορές την ίδια την Δικαιοσύνη κάνοντας ωμές παρεμβάσεις και παραβιάσεις της θεσμικής της λειτουργίας. Όταν λοιπόν συμβαίνουν όλα αυτά, όταν ο κ. Τζανακάκης κάνει ευθεία επίθεση εναντίον του κ. Ζορμπά, όταν αναφέρει σε συνέντευξή του στα Νέα (1.7.95) ότι «εάν μιλήσει πολλοί θα χάσουν τον ύπνο τους», όταν ο τρόπος που χειρίζεται την υπόθεση 3 ημέρες πριν από την συνταξιοδότησή του δεν αποτελούν σοβαρότατο πολιτικό πρόβλημα για την ΝΔ, φαντασθείτε την αξιοπιστία μας ως υπευθύνου πολιτικού κόμματος, ως υπεύθυνης αξιωματικής αντιπολίτευσης... Βλέποντας, τέλος, τα πράγματα στην εξέλιξή τους, θα πρέπει να προσθέσω ότι ο κ. Τζανακάκης λειτούργησε στα πλαίσια κάποιας δικής του εξαρτήσεως.

ΕΡ.: Ας επανέλθουμε όμως στην ουσία του πολιτικοοικονομικού σκανδάλου. Θέλω να μας διευκρινίσετε ποιο είναι το σκάνδαλο που διερευνά η Δικαιοσύνη διότι έχουμε την εντύπωση ότι όλα τα άλλα περί οικονομικών αναθέσεων κ.λπ. αποτελούν περισπασμούς, δημιουργούν σύγχυση και διάχυση των ευθυνών.

ΑΠ.: Θα πρέπει πράγματι να ξεκαθαρίσουμε αυστηρά την περιγραφή του σκανδάλου. Γιατί έχει τεχνηέντως δημιουργηθεί πολλή σύγχυση. Σύγχυση στην καλλιέργεια της οποίας ευθύνη έχει και η ΝΔ, η οποία ανακοίνωσε ότι εάν υπάρξουν ευθύνες για στελέχη της αυτά θα διαγραφούν. Λες και αν υπήρχαν ευθύνες δεν θεωρείται δεδομένο, δεν είναι αυτονόητο ότι αυτομάτως θα ετίθεντο εκτός κόμματος. Ειδικά λοιπόν για την ΝΔ θα ήθελα να τονίσω ότι στο σκάνδαλο το οποίο περιγράφεται και στο οποίο αναφέρεται η δικαστική έρευνα είναι απολύτως συγκεκριμένο. Πρόκειται για την έγκριση του δημόσιου διαγωνισμού του 1994 από το σημερινό δ.σ. του ΟΤΕ και είναι σκάνδαλο που εκτελέστηκε από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, για το οποίο φέρει την ευθύνη η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Όλα τα άλλα που παρουσιάζονται με μian αφηρημένη θεσμική δήθεν ευαισθησία περί διαφάνειας είναι αποπροσανατολιστικά.

ΕΡ.: Συνεπώς, η ΝΔ συνέβαλε στην διάχυση των ευθυνών και στον αποπροσανατολισμό;

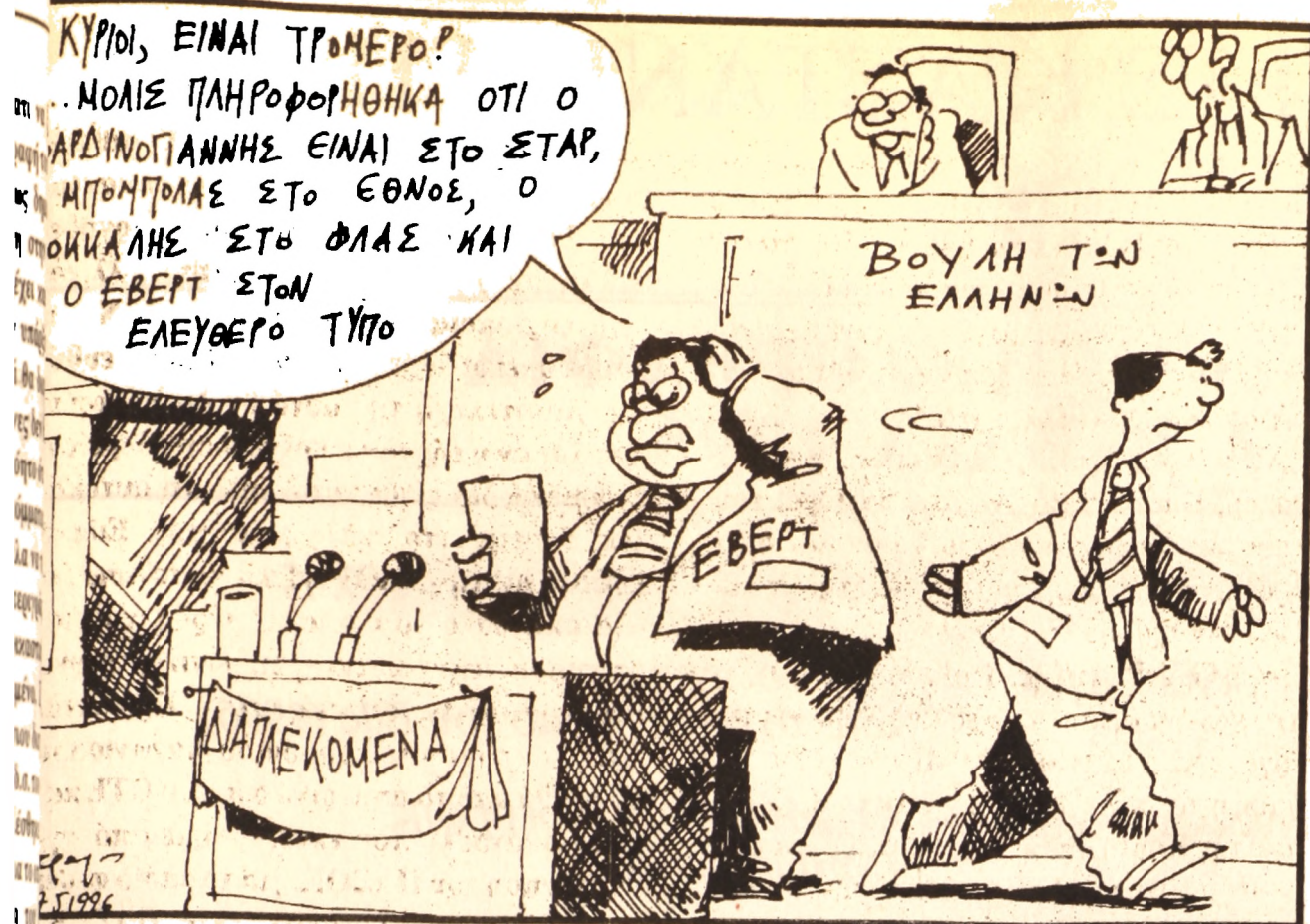
ΑΠ.: Η ΝΔ φέρεται λίαν επικινδύνως επιπόλαια. Ή δεν έχουν κατανοήσει ότι το σκάνδαλο οφείλεται στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ή συνεχίζουμε να λειτουργούμε κάτω από τους αυστηρά προσωπικούς μας σχεδιασμούς. Γι' αυτό και επιμένω ότι το σκάνδαλο στο οποίο αναφέρεται η δικαστική έρευνα είναι σε βαθμούς κακουργημάτων ή πλημμελημάτων για ηγετικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ και του ΟΤΕ.

ΕΡ.: Η Intracom με την γνωστή ανακοίνωση του κ. Κόκκαλη όμως ισχυρίζεται ότι...

ΑΠ.: Είναι αναιτιολόγητη, εμπαικής και απαράδεκτη η σχετική ανακοίνωση. Το ξανατονίζω: Η δικαστική έρευνα αναφέρεται στις ευθύνες των μελών του δ.σ. του ΟΤΕ. Δεν είχε γίνει καμιά αναφορά για ευθύνη της επιχείρησης, της εταιρείας Intracom ή Siemens, εκτός και αν αποδειχθεί ότι τα 11 δισ. υπήρξαν προϊόν δωροληψίας. Είναι λοιπόν ύποπτη η ανακοίνωση της Intracom για τον εξής απλό λόγο: Ή προσπαθεί κάτι να καλύψει ή προσπαθεί πολιτικά να στηρίξει την γενικότερη δραστηριότητά της. Γι' αυτό και στρέφεται εναντίον του τ. πρωθυπουργού Κ. Μητσotάκη, αλλά και της ελληνικής Δικαιοσύνης την οποίαν υστεροβούλως επαινεί. Τα ίδια λέει και η συνέντευξη Τζανακάκη: είναι συντονισμένοι.

Αλλά εδώ υπάρχει ένα μεγάλο πολιτικό πρόβλημα σχετικά με την ΝΔ. Αντί να στηρίζει ως όφειλε τον τ. πρωθυπουργό και την πολιτική που ακολούθησε η κυβέρνησή της και για την οποία ανετράπη, η ΝΔ υπερβαί-

Ξέρω ποιος είναι στη Νέα Δημοκρατία...

...εντας κάθε έννοια λογικής, στο τελευταίο πολιτικό της συμβούλιο ασχολήθηκε με το έργο του εκπροσώπου της κ. Π. Παυλόπουλου τον οποίον και εστήριξε. Τον κ. Παυλόπουλο ο οποίος με τις γνωμοδοτήσεις του εισηγείται τις θέσεις της Intracom.

Ρ.: Είναι και για σας ηθικό το θέμα, όπως το είπαν η κυρία Μπακογιάννη και άλλα στελέχη. Διότι σας θυμίζω ότι ο κ. Παυλόπουλος πριν την εποχή δεν ήταν απλώς καθηγητής, ήταν ειδικό βάρος οι γνωμοδοτήσεις του εφόσον ήταν νομικός σύμβουλος και του Προέσυν της Δημοκρατίας.

Π.: Δεν συμφωνώ με την άποψη της κ. Μπακογιάννη. Το πρόβλημα δεν προσεγγίζεται ηθικιστικά, είναι κατ' εξοχήν πολιτικό. Ακόμα, διότι όπως ορθώς επισημαίνετε ήταν ορκισμένος σύμβουλος της Προεδρίας της Δημοκρατίας και εγνωμοδότησε εις βάρος των συμφερόντων του ελληνικού δημοσίου όπως κρίνεται από την δικαστική διερεύνηση. Δεύτερον, θα ήθελα να θυμίσω την παρόμοια περίπτωση γνωμοδότησης του ευρωβουλευτή του ΠΑΣΟΚ κ. Δ. Τσάτσου για το Μεταίχμιο της Θεσσαλονίκης που καταγγέλθηκε από την ΝΔ διότι όντας ευρωβουλευτής γνωμοδότησε εις βάρος των ελληνικών συμφερόντων. Η επιχείρησή ότι η γνωμοδότηση αποτελεί κλειστό επιστημονικό συμπέρασμα και όχι πολιτικής ευθύνης νομίζω ότι δείχνει και το έργο του συγκεκριμένου πολιτικού προσώπου. Δεν γνωρίζω αν η δραστηριότητα ή του κ. Παυλόπουλου ήταν γνωστή πριν την επιλογή του ως εκπροσώπου της ΝΔ, αλλά την στιγμή όμως που έγινε γνωστή αυτή η επιλογή του όφειλε να παραιτηθεί για να σώσει το πολιτικό, επιστημονικό, πα-

νεπιστημονικό κύρος και να διαφυλάξει και την ΝΔ.

ΕΡ.: Μα η ΝΔ έχει εκτεθεί ήδη ούτως ή άλλως από την παρατεταμένη αδράνεια και υποβάθμιση ορθώς του θέματος είτε με τις σπασμωδικές ενέργειές της τον τελευταίο καιρό.

ΑΠ.: Η ΝΔ θα έπρεπε να στηρίξει εμπράκτως την άποψή της για την αυτονομία της Δικαιοσύνης και να την αφήσει να προχωρήσει απερίσπαστη. Ήταν λάθος λ.χ. ότι απηύθυνε επιστολή προς τον κ. Κόκκινο. Έπρεπε να παρακολουθεί στενά την εξέλιξη της υπόθεσης και εάν έκρινε αργότερα ότι για κάποια πρόσωπα υπήρχε η αναγκαιότητα σύστασης εξεταστικής επιτροπής, θα έπρεπε τότε να την προτείνει.

ΕΡ.: Ας αποδώσουμε λοιπόν την στάση της στην αφέλεια για να μην σας φέρομε σε πιο δύσκολη θέση.

ΑΠ.: Σ' αυτό το προκλητικό ερώτημα θα ήθελα να περιοριστώ στο ότι έκανε λάθος εκτίμηση του θέματος. Και τίποτε παραπέρα.

ΕΡ.: Μιλούμε τόση ώρα για τις ευθύνες της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ και δεν έχουμε κάνει κάποια διάκριση μεταξύ της κυβέρνησης Παπανδρέου και της κυβέρνησης Σημίτη όσον αφορά το θέμα του σκανδάλου.

ΑΠ.: Η κυβέρνηση Σημίτη έκανε συγκεκριμένες ενέργειες που δείχνουν ίδιες συμπεριφορές με την προηγούμενη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ. Η εμπλοκή του κυβερνητικού εκπροσώπου και η προσπάθειά του να προκαταλάβει την Δικαιοσύνη εδημιούργησε ευθεία κυβερνητική εμπλοκή στην υπόθεση. Το δεύτερο στοιχείο είναι ότι η κυβέρνηση Σημίτη δεν έδειξε καμιά ευαισθησία σ' αυτή την υπόθεση και η παρέμβαση του αρμοδίου

υπουργού Δικαιοσύνης έγινε εκ των υστέρων, όταν ήδη είχε διαμορφωθεί ο τρόπος χειρισμού της υπόθεσης από την ηγεσία της Δικαιοσύνης. Και όλα αυτά διότι αφ' ενός η σημερινή κυβέρνηση είναι κι αυτή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και αφ' ετέρου γιατί ούτε η κυβέρνηση Σημίτη είναι έξω από την λογική της διαπλοκής με τα οικονομικά συμφέροντα.

ΕΡ.: Μιλήσαμε για την ΝΔ, το ΠΑΣΟΚ, απομένει η Πολ.Αν. Και ο Α. Σαμαράς μίλησε γενικά και αορίστως για διαφάνεια.

ΑΠ.: Ο Α. Σαμαράς και η Πολ.Αν. είναι προϊόν αυτής της εμπλοκής και διαπλοκής των οικονομικών συμφερόντων. Δεν θα σχολιάσω συνεισφέρει την θέση Σαμαρά γιατί αναγνωρίζουμε τους λόγους που έχει και τις ενοχές που κουβαλάει. Η εμπλοκή Σαμαρά είναι δεδομένη. Ο κ. Σαμαράς φέρει ακεραία την ευθύνη της ανατροπής της κυβέρνησης της ΝΔ και μάλιστα όχι στην βάση των πολιτικών του αναζητήσεων ή των πολιτικών του σχεδιασμών αλλά στην αυστηρή εμπλοκή του με τα οικονομικά συμφέροντα και όπως ετόνισε ο τ. πρωθυπουργός, ενήργησε καθ' υποδείξιν και διά λογαριασμόν του Κόκκαλη, με την ανάλογη ανταποδοτικότητα. Και τώρα ομιλεί πράγματι γενικά και αορίστως και ανεξόδως για διαφάνεια ο κ. Σαμαράς, όπως και το ΠΑΣΟΚ...

ΕΡ.: Μόνον ο ΣΥΝ τελικώς, ο οποίος δεν έχει και καμιά διαπλοκή ή εμπλοκή έχει υποβάλει κάποιες διόλου αόριστες και γενικόλογες, αλλά πολύ συγκεκριμένες προτάσεις για την διαφάνεια στις προμήθειες του Δημοσίου. Αποτελούν, κατά την γνώμη σας, βάση για συζήτηση, για ριζική και βιώσιμη αντιμετώπιση του θέματος;

ΑΠ.: Θα πρέπει να τονίσω ότι το μόνο κόμμα που έδειξε την αρμόζουσα ευαισθησία και πρώτο διετύπωσε συγκεκριμένη πολιτική άποψη ήταν ο ΣΥΝ. Όμως θα ήθελα, όσον αφορά το θέμα των θεσμικών πλαισίων λειτουργίας για την διαφάνεια, να σας θυμίσω το μοντέλο της Ιταλίας. Κάθε τόσο συντάσσονταν νομοσχέδια για θεσμικές διαφάνειας κατά την 20ετία 1970-90 και παρ' όλα αυτά τίποτε δεν απέτρεψε τα σκάνδαλα. Φοβούμαι ότι η άποψη περί καινούργιων νόμων και θεσμών ενισχύει τελικώς την λειτουργία αυτής της στρέβλωσης και των φαινομένων των σκανδάλων. Κατά την άποψή μου, μόνη πολιτική διέξοδος είναι η πλήρης αποκρατικοποίηση της οικονομίας και η λειτουργία του θεσμού της ελεύθερης οικονομίας της αγοράς, ως μοναδικού θεσμού που μπορεί να αποτρέψει τα κρατικά σκάνδαλα και να εξασφαλίσει υγιείς συνθήκες για την ανάπτυξη του πολιτικού συστήματος στον τόπο μας, έξω από την εξάρτηση και ομηρεία των οικονομικών συμφερόντων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ 1996

Χρήστος Αναγνωστόπουλος	*	<i>Ιστορίες της σιγανής βροχής</i>
Ανθολογία	*	<i>20+1 διηγήματα από το διαγωνισμό του Elle (1996)</i>
Μίμης Ανδρουλάκης	*	<i>Ο Μυστικός Νοέμβρης (Μυθιστόρημα)</i>
Αλέκος Γαλανός	*	<i>Με το Σταυρό και το ξίφος (Αφηγηματικό Συναξάρι)</i>
Δημήτρης Γκιώνης	*	<i>Το περίπτερο (Αφήγημα)</i>
Κατερίνα Ζαρόκωστα	*	<i>Το καθαρό χάδι (Νουβέλα)</i>
Νίκος Θεοτοκάς – Κώστας Σωτηρίου	*	<i>Οι αχινοί (Μυθιστόρημα)</i>
Ιωάννα Καρατσαφέρη	*	<i>Με τη γλώσσα των χεριών (Μυθιστόρημα)</i>
Γιώργος Κάτος	*	<i>Το παράπονο του Οδυσσέα (Μυθιστόρημα)</i>
Βασίλης Κιζήλος	*	<i>Ο Μάγος (Μυθιστόρημα)</i>
Χρήστος Κολύβας	*	<i>Μετανάστες στον άλλο κόσμο (Διηγήματα)</i>
Νίκος Κυριαζής	*	<i>Παιχνίδια με τη φωτιά (Μυθιστόρημα)</i>
Βεατρίκη Σαΐας-Μαγρίζου	*	<i>Στην Πολυξένη (Μυθιστόρημα)</i>

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ 1996

Λία Μεγάλου-Σεφεριάδη	*	Η γυναίκα της άμμου (Μυθιστόρημα)
	*	Σαν το μετάξι (Μυθιστόρημα)
Δημήτρης Νόλλας	*	Τα θολά τζάμια (Διηγήματα)
Γιάννης Ξανθούλης	*	Το τρένο με τις φράουλες (Μυθιστόρημα)
Ντίνος Οικονόμου	*	Περίπτωση μολότωφ (Μυθιστόρημα)
Θανάσης Παπαθανασόπουλος	*	Η πλατεία (Μυθιστόρημα)
Ελένη Σμπώκου	*	Ημερονύχτια (Μυθιστόρημα)
Γιάννης Σολδάτος	*	Το αίνιγμα (Μυθιστόρημα)
Γιώργος Σταυριανός	*	ΣΑΝ ΝΑ ΜΗΝ ΥΠΗΡΞΑΝΕ ΠΟΤΕ 1. Μητροπόλεις (Μυθιστόρημα)
Περικλής Σφυρίδης	*	Ψυχή μπλε και κόκκινη (Μυθιστόρημα)
Φωτεινή Τσαλικογλου	*	Η κόρη της Ανθής Αλκαίου (Μυθιστόρημα)
Μάκης Τσίτας	*	Πάτυ εκ του Πετρούλα (Διηγήματα)
Δήμητρα Χριστοδούλου	*	Ακτή στο φως του χειμώνα (Διηγήματα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

Η Λερναία ύδρα των «διαπλεκομένων»

υπό Εμμανουήλ Αφελούς

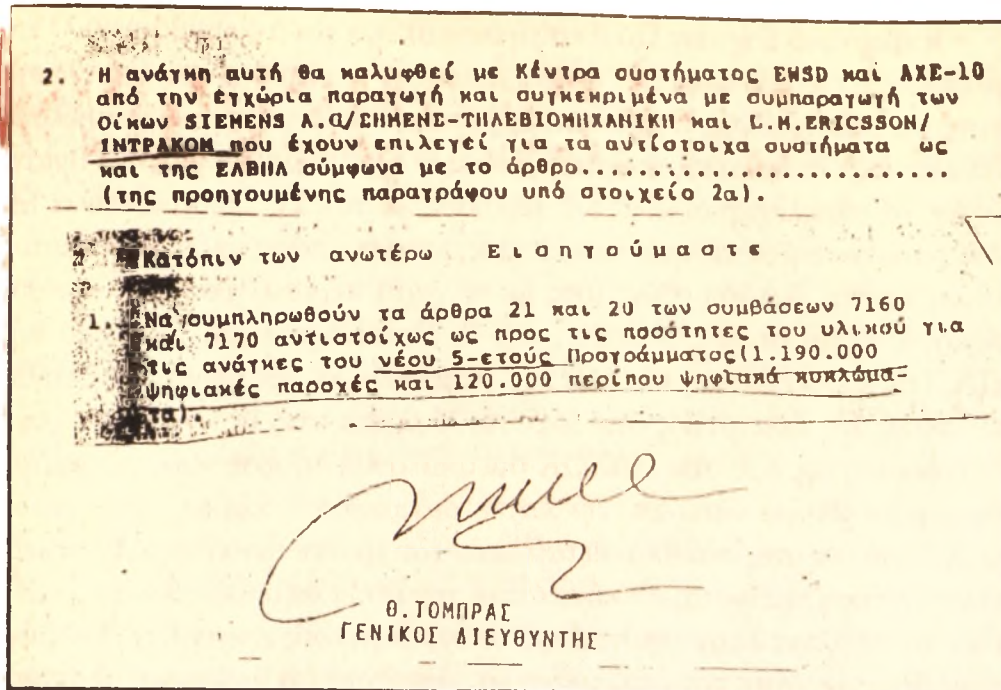
Η υπόθεση των ψηφιακών παροχών προσλαμβάνει ανεξέλεγκτες διαστάσεις, ανεξέλεγκτες απ' αυτούς οι οποίοι έντρομοι διαπιστώνουν ότι μπορεί να οδηγήσει στην κατάρρευση του σημερινού αρρωστημένου πολιτικού συστήματος. Και αγωνιωδώς αναζητούν τρόπους συμβιβασμού ώστε να αλοφρευχθεί αυτή η εσχάτη συνέπεια. Μία κυβέρνηση ήδη ανετράπη λόγω του ότι εθίγοντο αυτά τα συμφέροντα από την υπόθεση της ιδιωτικοποίησης του ΟΤΕ και μια δεύτερη πιθανότατα θα ανατραπεί. Είναι χαρακτηριστικό ότι όλοι σχεδόν, πανικόβλητοι, ουσιαστικά ακολουθούν την γραμμή Κόκκαλη, από τον έντρομο λόγω του πολιτικού κόστους αλλά και της βαρυσταγής παπανδρείκης κληρονομιάς του «ΠΑΣΟΚ της συνέχειας» πρωθυπουργό Κ. Σημίτη και την διαπλεκομένη υπερυπουργό του Β. Παπανδρέου έως τον Μ. Έμπερτ και τον Α. Σαμαρά. Στην σκιά οι εκβιαστές του πολιτικού και εν γένει δημοσίου βίου «εθνικοί εργολάβοι», χρησιμοποιούν όλα τα πολύμεσα που διαθέτουν και όλους τους μηχανισμούς του παρασκήνιου για να ελέγξουν την κατάσταση και να συνεχίσει τις δραστηριότητές της η «οικονομική χοίρτα» τους (κατά την έκφραση του εισαγγελέως Ζορμπά). Κι ακόμη δεν ακούστηκαν τα ονόματα των διαπλεκομένων ή ακριβέστερα συνεταίρων του κυρίου Χρ. Λαμπράκη - Ψυχάρη και άλλων ομοίων τους οι οποίοι είναι άμεσα θιγόμενοι από την απώλεια ελέγχου των εξελίξεων. Βασικά τους επιχειρήματα ότι κάποια «ξένα ή εγχώρια ανταγωνιστικά συμφέροντα θέλουν να ματαιώσουν τον εκσυγχρονισμό του ΟΤΕ», ότι πίσω απ' όλα αυτά κρύβεται ο Κ. Μητσοτάκης (για να λειτουργήσουν τα σχετικά αναγκαστικά) ή ότι όλα έγιναν οικονομική συναίνεση. Άλλοι πηγαίνουν πιο πίσω, στην ιστορία των αναθέσεων των ψηφιακών παροχών και επιχειρούν αφ' ενός τον αποπροσανατολισμό και την σύγχυση και αφ' ετέρου συνειδητά και σχεδιασμένα να επιτύχουν, ανατρεφάζοντας, έναν συμψηφισμό. Ακόμη και αυτοί που ξεκίνησαν με κάποιες σημαντικές αποκαλύψεις συνεχίζουν τώρα με το σταγονόμετρο και είναι σαφές ότι επιδιώκουν συμβιβασμό και συμψηφισμό. Και όλοι φυσικά, υποκριτικά, δηλώνουν γενικώς και αορίστως και ηθικολογικώς ότι έχουν εμπιστοσύνη στην Δικαιοσύνη και ζητούν «διαφάνεια». Ακόμη και οι πασόκοι, ακόμη και ο Σαμαράς! Ο ΣΥΝ κατέθεσε συγκεκριμένες προτάσεις και μόνον η Αριστερά δεν εμπλέκεται ούτε φοβείται από την κατάρρευση του άθλιου πολιτικού σκηνικού της σήψης και της διαφθοράς.

Ουδενίαν αξίαν λοιπόν έχουν οι σημερινές υποκριτικές δηλώσεις τους για διαφάνεια, μετά την ανακοίνωση της Δικαιοσύνης, τουναντίον είναι ύποπτες και εξυπηρετούν μόνον την συγκάλυψη. Αξία θα είχαν αν ζητούσαν πέρυσι διαφάνεια και όχι μετά τα πορίσματα της Δικαιοσύνης και την παραπομπή του θέματος στην ολομέλεια εφετών. Τελικώς όλοι αυτοί δεν λένε τίποτε διαφορετικό απ' αυτά που λέει ο Κόκκαλης. Διότι σήμερα

ακόμη και ο Κόκκαλης μιλάει για... διαφάνεια! Ακόμη και ο Κόκκαλης, σε μια πλήρη αντιστροφή και διαστρέφηση της πραγματικότητας, μιλάει και για... «διαπλεκόμενα συμφέροντα»! Και εδώ θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι εφ' όσον οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι το 90% του ελληνικού λαού είναι εναντίον των διαπλεκομένων συμφερόντων, τα συμφέροντα αυτά προτιμούν να τα καταγγέλλουν γενικώς και αορίστως –και όχι βεβαίως επί της ουσίας– οι υπάλληλοί τους ή οι εξαρτώμενοι απ' αυτούς έτσι ώστε να συνεχίζουν να ελέγχουν δι' αυτών το πολιτικό σκηνικό.

Πέρυσι τον Ιούλιο όμως που με την παράνομη και πρωτοφανώς προκλητική ενέργειά του ο ήρωας των διαπλεκομένων συμφερόντων τότε προσηλυτισμένος της Εισαγγελίας Εφετών Χριστόφορος Τζανακάκης έθετε εμπόδια στην δικαστική διερεύνηση της υπόθεσης, δεν τον κατήγγειλε κανείς, ουδείς απ' αυτούς δεν εφέλισε το παραμικρό. Μια διόλου περίεργη συνωμοσία σιωπής κομμάτων, ΜΜΕ και συνδικαλιστών εκάλυψε προσωρινώς την υπόθεση. Ή όταν αποχωρώντας από την Ν.Δ. ο τ. υπουργός Α. Ανδριανόπουλος δημοσίως κατηγορούσε τον Σ. Κόκκαλη και κατέθετε μηνυτήρια αναφορά, ο αρχηγός της παράταξής του εδήλωνε ότι δεν είχε στοιχεία «ιλλά μόνο κάτι εφημεριδόχαρτα». Και η ηγεσία της Δικαιοσύνης δεν εστάθηκε στο ύψος της όταν ο Χρ. Τζανακάκης την 1.7.95 εδήλωνε από το προποσέλιδο –τίνος άλλου;– των Νέων του Λαμπράκη φυσικά, ότι «αν ανοίξω το στόμα μου πολλοί θα χάσουν τον ύπνο τους». Όταν το ξαναδήλωσε την περασμένη εβδομάδα από το Έθνος, τότε επελήφθησαν και παρ' ολίγον να τον δούμε βιαίως προσκιχθέντα... Εν πάση περιπτώσει, πολλοί ευθύνονται γι' αυτήν την κατάσταση, και προπαντός ευθύνονται εκείνοι οι «Έλληνες» πολιτικοί, που επιτρέπουν σε κάποιο κατασκευάσμα τον καθ' ημιάς ου μην αλλά και του ξένου σοσιαλισμού ονόματι Κόκκαλη να βάζει την λέξη «Έλληνες» σε εισαγωγικά και να τους απειλεί ή να τους φέρει σαν σε κάποιον Σαμαρά. Ποιος, ο Κόκκαλης! Που στάζει από Σιάβι ολόκληρος... Που του επιτρέπουν να τους απευθύνει την κατηγορία ότι «δεν έχουν το ηθικό ανάστημα» και να μιλά για «γκανγκστερικές μεθόδους», ποιος, ο Κόκκαλης! Από πού αντλεί αυτό το ατύθμενον θράσος του ο Κόκκαλης να υβρίζει κατ' αυτόν τον τρόπον επικαλούμενος μάλιστα τον ελληνικό λαό; Μα από τους πολιτικούς υπαλλήλους ή ενεργούμενά του και απ' όσους χρηματίζει. Και προπαντός ευθύνονται οι κατασκευαστές των «νέων τζακιών», δηλαδή ο Α. Παπανδρέου και οι συν αυτό οι οποίοι ελεηλάτησαν την χώρα και την οικονομία της για να στήσουν τα «νέα τζάκια», με μοναδική επιτυχημένη περίπτωση, κατά μίαν έννοια, τον αποκλειστικώς κρατικοδίαιτο Κόκκαλη. (Ένα εξέχον αποτυχόν «νέο τζάκι» είναι του ατυχήσαντος Γ. Κοσκωτά, που τον διεδέχθη ο Κόκκαλης στον Ολυμπιακό ο οποίος ασχέει μιαν ακατανίκητη έλξη σε όλους αυτούς και στον οποίον προσέλαβε τον οικονομό και παλαιό φίλο Γ. Λούβαρη, τον άνθρωπο που επέτυχε ιά-

Ο «υπηρέτης του δημοσίου συμφέροντος» Θ. Τόμπρας κατά τον «υπηρέτη του εθνικού συμφέροντος» Α. Παπανδρέου παρίδωσε δεμένο χειροπόδαρο τον ΟΤΕ στον Κόκκαλη.

τρικό θαύμα και ξεπέρασε ακόμη και την σπάνια ασθένειά του. Έχομε έτσι και τρόπον τινά μιαν επικάλυψη σκανδάλων. Το έχει η μοίρα φαίνεται της δημοφιλούς ομάδας: από τον Κοσχωτά στον Σαλιαρέλη και τώρα στον Κόκκαλη. Και μια ακόμη «σύμπτωση»: Και στο σκάνδαλο Κοσχωτά ο Α. Παπανδρέου ήταν άρρωστος και ξέφυγε η κατώσταση από τον έλεγχό του, διότι αυτός ήξερε να καλύπτει τα σκάνδαλά του, αλλά βιάσανος μοίρα τον εμπόδιζε να απολαύσει τα αγαθά των εντίμων εργασιών του).

Η δικαστική διερεύνηση προς το παρόν εντοπίζεται στην υπόθεση των 1.100.000 ψηφιακών παροχών που δόθηκαν από την κυβέρνηση Παπανδρέου το 1994 και στα κακουργήματα που διεπράχθησαν για την μητέρα σύμβαση του Τόμπρα. Έχει μεγάλη σημασία βεβαίως η επιχείρηση συγκαλύψης της υπόθεσης την 1η Ιουλίου 1995 από τον ίδιο εισαγγελέα που λίγο πριν είχε θέσει στο αρχείο και τις υποθέσεις των Καζίνων και είχε διεκπεραιώσει και άλλες τέτοιες υποθέσεις ή πιο δύσσομες στο πρόσφατο παρελθόν. Στο τεύχος 582 του Αντί (7.7.'95) σε άρθρο με τίτλον «Η μονόφθαλμη δικαιοσύνη» περιγράψαμε αναλυτικά ένα μέρος απ' αυτές τις υποθέσεις και την δράση του γνωστού Τζανακάκη, τονίζοντας τότε ότι «Καθήκον της Δικαιοσύνης είναι να τον καλέσει να δώσει εξηγήσεις. Να εξαναγκασθεί ο κ. Τζανακάκης να μιλήσει. Άλλως να υποστεί την μεταχείριση που επεφύλασσε ο ίδιος σε όσους είχαν την ατυχία να βρεθούν στον μονόδρομό του». Έστω και με καθυστέρηση 10 μηνών εκλήθη από τον εισαγγελέα, για την «αδιανόητη και μη σύννομη ενέργειά του» όπως εδιήλωσε χαρακτηριστικά ύστερα από 10 ολόκληρους μήνες ο εισαγγελέας του Α. Πάγου κ. Αθ. Σιούλας στις 19.5.'96. Και δεν ομίλησε ο γενναίος Τζανακάκης, αλλά ο ίδιος μάλλον έχασε τον ύπνο του. Καλόν θα είναι να αναφηλαφίσει η Δικαιοσύνη και τις άλλες τουλάχιστον τις σοβαρές υποθέσεις που χειρίσθηκε αυτός ο αιδάμας, ο οποίος κρύβοντας το πρόσωπό του προχθές ροπούσε: «Μα γιατί με φωτογραφίζετε; Ποιος είμαι, ο Ρωχάμης;». Με την υπόθεση Ρωχάμη δεν είχε μάλλον σχέση, με την υπόθεση Μαυρίκη ή Ντανίλο είχε οπωσδήποτε... Με υποθέσεις κακοποιών που είχαν σχέση και με πολιτικές υποθέσεις! Σήμερα επίσης καταθέτει ο Σ. Κόκκαλης και η υπόθεση πλέον βρίσκεται αποκλειστικά στα χέρια της Δικαιοσύνης. Οι εξελίξεις, εφόσον η Δικαιοσύνη φαίνεται αποφασισμένη να προχωρήσει, θα είναι ραγδαίες και αφορούν όλο το οικονομικοπολιτικό σύμπλεγμα των «διαπλεκόμενων συμφερόντων». Η σιωπή που επικρατούσε περί τους 10 μήνες τερματίστηκε με εκκωφαντικό τρόπο με το πόρισμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το πόρισμα Καράμπελα και τα δημοσιεύματα της Καθημερινής, 12 και 19 Μαΐου με τους τροφοδότες λογαριασμούς και τις σχέσεις Κόκκαλη - ΣΤΑΖΙ. Με πολύ αδρές γραμμές περιγράφουμε το φαινόμενο

Κόκκαλη - ΟΤΕ, το σκάνδαλο του '94 και τις διαφαινόμενες εξελίξεις:

ΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ

- Η διδακτική ιστορία Κόκκαλη - Intracom αρχίζει με την εφαρμοσμένη θεωρία του Α. Παπανδρέου περί «νέων τζακιών» και υλοποιείται επί «Αλλαγής».

- Το 1977 συνεστήθη η ΕΛΒΗΛ, κρατική εταιρεία παραγωγής τηλεπικοινωνιακού υλικού, η οποία εταιρεία στις 16.9.'86 τερματίζει αδόξως τον μη παραγωγικόν βίον της με εισήγηση της Βάσως Παπανδρέου στο ΚΥΣΥΜ, την απόφαση του οποίου ενέκριναν οι Α. Παπανδρέου, Κ. Σημίτης, Μ. Κουτσόγιωργας, Α. Τζοχατζόπουλος, Δ. Τσοβόλας κ.ά. Ταυτοχρόνως επελέγησαν τα συστήματα AXE-10 της Ericsson και EWSD Siemens, και οι επιλεγείσες αυτές εταιρείες υπέδειξαν ως συνεργάτες τους τις εγχώριες Intracom και Siemens Τηλεβιομηχανική και όχι την ΕΛΒΗΛ η οποία έπαινε πλέον να έχει παραγωγικό χαρακτήρα. Έτσι το ΠΑΣΟΚ έβαλε τον Κόκκαλη στον ΟΤΕ.

- Το 1988 το υπό τον Θ. Τόμπρα δ.σ. του Οργανισμού δεσμεύει κυριολεκτικώς χειροπόδαρο τον ΟΤΕ με το πενταετές πρόγραμμα 1988-92 για την προμήθεια των ψηφιακών παροχών από Intracom και Siemens. Για να επιτευχθεί αυτό συνέβη ένα όργιο εκβιασμών και απειλών. Τελικώς υπογράφεται η μητέρα σύμβαση που ανοίγει τον δρόμο για τις επόμενες, στην Intracom και στην βλάβη του δημοσίου συμφέροντος. (Αξίζει εδώ να σημειώσουμε ένα επεισόδιο μεταξύ Τόμπρα και του καθηγητού του Πολυτεχνείου Πατρών Δ. Μαρίτσα, μέλους του δ.σ. της ΕΛΒΗΛ το 1987, όπως το περιγράφει σε επιστολή του (9.10.'87) ο τελευταίος προς τον Α. Παπανδρέου: «Τη στιγμή εκείνη, ο Θ. Τόμπρας εξαπέλυσε τελείως απρόκλητα, βάνανση και βίαη επίθεση εναντίον μου, με ακατονόμαστες ύβρεις, προπηλακισμούς και απειλές, και έφθασε μέχρι του σημείου να βιαιοπραγήσει εις βάρος μου». Και αφού τράβηξε πιστόλι ο Τόμπρας επέβαλε τις απόψεις του ως «υπηρέτης του δημοσίου συμφέροντος» (κατά τον χαρακτηρισμό του Α. Παπανδρέου).

- Παραμονές εκλογών του 1989 πάλιν ο «υπηρέτης του δημοσίου συμφέροντος» Τόμπρας αποπειράται να αναθέσει 470.000 στις δυο εταιρείες προς 32,5 δις.. Ματαιώθηκε την υστάτη και στις 26.1.'90, επί Οικουμενικής, η διοίκηση του ΟΤΕ (Μήνης, Κιουλάφας) μετά από επαναδιαπραγμάτευση επιτυγχάνει βελτίωση κατά 6 δις. (δηλ. από 32,5 σε 26,5 δις.) και οι τρεις αρχηγοί και ο πρωθυπουργός Ξ. Ζολώτας αποφασίζουν να προχωρήσουν. (Επειδή υπήρξαν πολλά σχετικά δημοσιεύματα που σκοπίμως ή λόγω μη καλής ενημέρωσης των συντακτών τους παραπληροφορούν, θα περιοριστούμε να συμπληρώσουμε ότι κυρίως ευθύνεται ο τότε πρωθυπουργός Ζολώτας διότι δεν ενημέρωσε τους πολιτικούς αρχηγούς ότι υπάρχει απόφαση αναστολής της σύμβασης από το Υπουργικό Συμβούλιο ούτε εκ των υστέρων δεν το συνεκάλεσε ώστε να καλύψει και τυπικά την διοίκηση του ΟΤΕ. Αλλά αυτή η ιστορία είναι παλαιά και γνωστή, και απηλλάγη με βούλευμα η τότε διοίκηση του ΟΤΕ, όπως τονίζει το ΚΚΕ στην ανακοίνωσή του. Πρόκειται συνεπώς για αποπροσανατολιστική φιλολογία στην λογική του συμψηφισμού).

- Κυβέρνηση Μητσοτάκη: Έως το 1992 ισχύουν οι δεσμεύσεις του 5ετούς Τόμπρα. Έτσι στις 15.1.'91 ανατίθενται άλλες 720.000 παροχές στις δυο εταιρείες (με τον όρο που θα απέφερε άνω των 11 δις. αργότερα όπως αναλύεται στην συνέντευξη με τον κ. Π. Τατούλη). Σκέψεις ακύρωσης της επιβλαβούς για το δημόσιο συμφέρον σύμβασης Τόμπρα απορρίπτονται λόγω αρνητικών γνωμοδοτήσεων. (Αξιοσημείωτη είναι και αυτή η λησμονημένη γνωμοδότηση του Π. Παυλόπουλου). Όταν έληξε το πενταετές Τόμπρα, τον Μάρτιο του 1992 ομόφωνα το δ.σ. του ΟΤΕ αποφασίζει την προκήρυξη διεθνούς διαγωνισμού για τις 1.100.000 ψηφιακές παροχές. Ακολουθούν πολύμηνες πιέσεις για την υπογραφή της σύμβασης. Αλλά η κυβέρνηση Μητσοτάκη αποφασίζει να πωλήσει τον ΟΤΕ και να χειρισθεί το θέμα των προμηθειών τους ο «στρατηγικός επενδυτής» συναποφασίζοντας

Β Ο Υ Λ Η Γ Ε Ν Ε Λ Λ Η Ν Ι Α
 2^η ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΛΑΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΔΙΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ)
 ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΑΚΤΙΚΑ ΒΟ'

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΙΘ'
 Δευτέρα 4 Μαΐου 1992

6

ΟΜΕ-ΟΤΕ, και στην ούγια γράφει INTRACOM

όμως με την κυβέρνηση. Τον Σεπτέμβριο του '93 ανατρέπεται η κυβέρνηση Μητσοτάκη από τον Σαμαρά με κύριο επιχείρημα την μη αποκρατικοποίηση του ΟΤΕ, και τον Μάρτιο του '94 το δ.σ. του ΟΤΕ κατακυρώνει την σύμβαση στις δυο εταιρείες. Είναι σαφές ότι το μοντέλο ιδιωτικοποίησης που επέλεξε η κυβέρνηση Μητσοτάκη θα υποχρέωνε τον Κόκκαλη να παράγει ανταγωνιστικά είτε θα τον έθετε εκτός ΟΤΕ. Έτσι ο Κόκκαλης έθεσε τον Μητσοτάκη εκτός κυβέρνησης... (Αφού έκαναν υπομονή και υπεγράφη πρώτα η σύμβαση του Ξυστού· αλλά αυτό αποτελεί μια άλλη διδακτική ιστορία που θα διερευνηθεί από την Δικαιοσύνη, όσον αφορά την διαχείρισή του... Λεπτομερέστερη κριτική της πολιτικής και των ευθυνών της κυβέρνησης Μητσοτάκη στον ΟΤΕ δεν είναι του παρόντος, και θα λειτουργούσε αποπροσανατολιστικά, δεδομένου ότι το θέμα μας είναι το σκάνδαλο Κόκκαλη 1994).

Η νέα λοιπόν κυβέρνηση Παπανδρέου προχώρησε στην σκανδαλώδη σύμβαση του Μαρτίου 1994 η οποία σήμερα αποτελεί αντικείμενο δικαστικής διερεύνησης, ενώ παράλληλα έχει ξεκινήσει και δεύτερη έρευνα για χρηματισμό στελεχών του ΟΤΕ την κρίσιμη περίοδο 1987-88, λίγο δηλαδή πριν από την υπογραφή της σύμβασης Τόμπρα που εδέσμευε τον ΟΤΕ για μια πενταετία. Ο Κόκκαλης φοβόταν και φοβάται την πρόσληψη αξιόπιστου διεθνούς συμβούλου που θα αξιολογήσει την τεχνολογία του. Το ζητούμενο γι' αυτόν είναι να παραμείνει ο ΟΤΕ υπό κρατικών έλεγχο και να διασφαλιστεί η μεγίστη επιρροή του κράτους στις προμήθειες. Λόγω σοσιαλισμού κι αυτός θέλει τον ΟΤΕ κρατικό... Αυτός μετά γνωρίζει τους τρόπους ώστε να ασκεί την επιρροή του στο κράτος, μέσω των πολιτικών προσβάσεών του και των... λαϊκών αγωνιστών - συνδικαλιστών (οι εγκατέτοι του ΠΑΣΟΚ-Κόκκαλη στην ΓΣΕΕ έφθασαν πέρυσι έως του σημείου να ζητούν από την κυβέρνηση να καταργήσει τους διεθνείς διαγωνισμούς στις προμήθειες των κρατικών επιχειρήσεων!). Στην πραγματικότητα λοιπόν ο ΟΤΕ μετετράπη σε έναν κρατικό οργανισμό με ιδιωτικό μίνατζμεντ πολύ συγκεκριμένο: τον Σ. Κόκκαλη, με «στρατηγικό επενδυτή» δηλαδή τον Κόκκαλη με τα χρήματα όμως των φορολογουμένων. Μόνον που υπάρχουν αρκετοί έντιμοι και αποφασισμένοι ως φαίνεται δικαστές...

Πολύ συνοπτικά περιγράφομε τις αντιδράσεις πολιτικοοικονομικών παραγόντων και συνδικαλιστών:

ΟΙ ΡΟΛΟΙ

• **Κυβέρνηση Παπανδρέου**, παλιά και προσηφάτως: υπεύθυνη και αυτού του σκανδάλου.

• **Κυβέρνηση Σημίτη**: Πρόθεση η συγκάλυψη και ο συμβιβασμός. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Δ. Ρέππας έκανε την πρώτη ομή παρέμβαση στο έργο της Δικαιοσύνης. Ο πρωθυπουργός έκανε μια υποκριτική γενικόλογη δήλωση περί διαφάνειας και απεριορίστου της Δικαιοσύνης. Η Β. Παπανδρέου σε αλληλοεκβιασμούς και μηνύσεις με τον Στ. Στεφανόπουλο. Εκ των υστέρων δηλώσεις περί διαφάνειας, μετά την παραπομπή του θέματος στους εφέτες, δηλαδή αξίας ίσης με το χαρτί περιτυλίγματος. Ο πρωθυπουργός μέχρι στιγμής καλύπτει την Β. Παπανδρέου και τον ταμία του ΠΑΣΟΚ και διευθυντή του ΟΤΕ Π. Λάμπρου, με τον οποίον συνητήθη εκτάκτως και επειγόντως στις 15.5.'96. Μάλιστα στις 17.5.'96 έκανε στην συνεδρίαση της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ την ακόλουθη δήλωση: «Δεν πρόκειται να παρασυρθούμε κάτω από την πίεση του αρνητικού κλίματος στην εύκολη διέξοδο των αναβολών και μεταθέσεων του χρόνου των κρίσιμων αποφάσεων. Οι δικοί μας δισταγμοί είναι αυτοί που επιδιώκουν όσοι θέλουν να κάνουν τις δημόσιες επιχειρήσεις βορά σε στρατηγικούς επενδυτές. Προσέδοποιώ όλους εκείνους που επιδιώκουν να οδηγήσουν την κυβέρνηση σε απραξία και τη χώρα σε παράλυση ότι πλάνωνται πλάνην οικτράν». Μήνυμα που ερμηνεύεται ότι έδωσε το πράσινο φως στον ΟΤΕ να προχωρήσει στο πρόγραμμά του με τον Σ. Κόκκαλη. [Αντιγράφουμε από το άρθρο «Κρατικοποίηση του κόμματος, κομματικοποίηση της οικονομίας» του εκλεκτού αναλυτή Κ. Τσαλόγλου στο τχ. 604 του Αντί: «Ένα απλό παράδειγμα παραλογισμού: Εκταμιεύει κάθε χρόνο το κράτος τριάντισι περίπου τρισεκατομμύρια δραχμές για πληρωμή τόκων. ... Χρήματα που, τελικά, κατευθύνονται σε τράπεζες και βιομηχανίες πολυτελών καταναλωτικών αγαθών του εξωτερικού, ροκανίζοντας το ενεργητικό της εθνικής οικονομίας. Ξεσηκώνονται, όμως, όλοι οι δήθεν σοσιαλιστές πατριώτες όταν προτείνεται η πώληση σε ιδιώτες της πλειοψηφίας των μετοχών του ΟΤΕ, το καθαρό ενεργητικό του οποίου είναι το μισό των 3,5 τρισ. Και, φυσικά, ο ΟΤΕ δεν πρόκειται να... εξαχθεί! Εδώ και υπέρ ημών θα λειτουργεί!...»].

• **Αντιπολίτευση Έβερτ**: Ο κουμπάρος και συνδαιτυμών των κουμπάρων Κόκκαλη, Ψυχάρη, Λαμπράκη, Λιακουνάκου κ.ά. πρώτος εδημούρησε την σύγχυση και καλλιεργεί το κλίμα συμβιβασμού. Αντί να έχει τόσο οξύ το πολιτικό πρόβλημα το ΠΑΣΟΚ το οποίο έχει και τις περισσότερες ευθύνες, κατάφερε να το μεταθέσει στην ΝΔ... Αρχικώς εξήτησε εξεταστική επιτροπή ώστε να κωλυσιεργήσει και να φύγει το θέμα από την Δικαιοσύνη, μετά απέστειλε επιστολή στον κ. Κόκκινο, και καλύπτει τον εκπρόσωπο της ΝΔ Π. Παυλόπουλο¹ ο οποίος ενώ ήταν νομικός σύμβουλος του προέδρου της Δημοκρατίας Κ. Καραμανλή γνωμοδοτούσε υπέρ της Intracom! Είναι ταλέντο πράγματι ο Αρχηγός, αλλά ισχύει και το «όποιος έχει τη μύγα μυγιάζεται»... Πολλά τα ερωτήματα για την στάση του, πολλές οι διαπλοκές του ίδιου και του κόμματός του. Ειδική σημασία έχει η «επίθεσή» του εναντίον των «διαπλεκόμενων συμφερόντων»².

• **Αντιπολίτευση Μητσοτάκη**: Μοχλός το θέμα των ψηφιακών τόσο στην εσωκομματική αντιπαράθεση όσο και στην γενικότερη πολιτική των προσκειμένων στον τ. πρωθυπουργό. Η διάσπαση της ΝΔ προχωρεί ταχύτατα και από πλεονεκτική θέση θα χτυπήσουν τον πολλαπλώς εκτεθειμένο Μ. Έβερτ, ενώ παράλληλα θεωρούν ότι δικαιώνεται η πολιτική της κυβέρνησης Μητσοτάκη και αποδεικνύεται ότι ανετράπη από τον Κόκκαλη και άλλα διαπλεκόμενα συμφέροντα. Οπωσδήποτε βεβαίως η στάση Μητσοτάκη και των υποστηρικτών του έχει και στοιχεία βεντέτας με τον Κόκκαλη, και αυτό είναι ένα επιχείρημα του Κόκκαλη και όλων των «διαπλεκόμενων» το οποίο διογκώνουν ώστε να αποπροσανατολίσουν. Το σκάνδαλο των ψηφιακών είναι άλλωστε και το θέμα που προτίθενται να θέσουν οι «23» και το θεωρούν ως καταλύτη για τις εξελίξεις στο κόμμα τους.

• **Α. Σαμαράς**: Αορίστως ομίλησε άπαξ για διαφάνεια, διόλου πειστικός και διαφανής πλέον η «διαπλεκόμενη» στάση του. Πολιτικά υπεύθυνος μαζί με τον Α. Παπανδρέου για την ανάθεση των ψηφιακών στον Κόκκαλη. Μίλησε γενικών, αλλά το όνομα Κόκκαλης ή Intracom δεν το προφέρει δημοσίως... Γιατί δεν υψώνει πάλι την σημαία της καθαρότητας ο Αντωνάκης; Πα-

ραλλήλως, το «κόλπο» του εμπειρότερου σ' αυτά Στ. Στεφανόπουλου είναι απλούστατον: εκβιασμός ή/και διά της κατηγορίας εναντίον άλλων θα ξε-
λασπώσουμε. Αν μη τι άλλο επιτυγχάνεται η σύγχυση, η διάχυση.

• **Οι συνδικαλιστές του ΟΤΕ:** Όλα αυτά τα χρόνια οι συνδικαλιστές κυ-
ρίως του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ με μειοψηφούντες δυο-τρεις της Αριστεράς
(και κυρίως τον Δ. Στρατούλη) προώθησαν τα σχέδια Παπανδρέου - Κόκ-
καλη. Με περίπτωση χυδαιότερου «συνδικαλισμού» τον «καθαρό»... σύ-
ντροφο Γ. Μανιάτη, ο οποίος στις 20.5.'94 χαρακτήρισε «καθαρή την σύμ-
βαση», και ανέπτυξε εκ μέρους της ΟΜΕ-ΟΤΕ τα επιχειρήματα ακριβώς
του... συντρόφου Σ. Κόκκαλη. Πλην όμως οι πράσινοι συνδικαλιστές της
ΟΜΕ-ΟΤΕ διέπραξαν την μοιραία απροσεξία: ανάμεσα στα έγγραφα που
παρέδωκαν στους δημοσιογράφους για την στήριξη των κοκκαλικών από-
ψεών τους, έδωσαν και έγγραφο που είχε αποσταλεί από το fax της
Intracom. Δηλαδή πρόκειται για «συνδικαλισμό» ο οποίος στην ούγια
γράφει Intracom. Πέραν των υπονοιών και της εμπλοκής τους, αυτοί οι
συνδικαλιστές χρησιμοποιούν την ίδια γλώσσα και τα ίδια επιχειρήματα
που χρησιμοποιεί και ο Κόκκαλης στην θραυπτάτη ανακοίνωσή του: «με
μοναδικό στόχο να εμποδίσουν την ανάπτυξη του ΟΤΕ», «...ως ώριμο φρού-
το, την παράδοση του ΟΤΕ στα ξένα συμφέροντα», «το ξεπούλημα του ΟΤΕ
σε ξένο στρατηγικό επενδυτή», «οι κάθε λογής περιοδεύοντες αντιπρόσωποι
ξένων συμφερόντων», «ο ελληνικός λαός δεν θα επιτρέψει στους μεσάζοντες
ξένων συμφερόντων να εμποδίσουν τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη
της χώρας. Δεν θα τους αφήσει να μετατρέψουν την Ελλάδα σε φθινό τα-
βερνείο της Ευρώπης». (Είναι του Κόκκαλη φράσεις κι όμως νομίζει κανείς
ότι ακούει τον Μανιάτη ή κάποιον άλλον εγκάθετο).

• **Η σημερινή διοίκηση του ΟΤΕ:** Στις 13.5.'96 δημοσιεύθηκε ανακοίνω-
σή της η οποία ούτε λίγο ούτε πολύ δηλώνει ότι θα συνεχίσει το έργο της
«με διαδικασίες διαφάνειας και καθαρότητας. Η ελληνική αγορά τηλεπι-
κοινωνιών είναι τόσο δυναμική, που με επίκεντρο τον ΟΤΕ, χωράει
όλους...». Πρόκειται για το επενδυτικό πρόγραμμα ύψους 1 τρις, και κλεί-
νει το μάτι και στους άλλους ενδιαφερόμενους. Πρόκειται για την απευθεί-
ας ανάθεση 325.000 παροχών τώρα και άλλων 2 εκατομμυρίων έως το 2000.

• **Οι εφημερίδες του Συγκροτήματος Λαμπράκη:** Υποβαθμίζουν το θέ-
μα και «φωτίζουν» τον δρόμο στον οποίο πρέπει να κινηθούν οι δικαστές,
προκειμένου να δικαιωθεί ο **συνεταίρος Κόκκαλης** και να προχωρήσουν
οι αναθέσεις σ' αυτόν.

• **Άλλα ΜΜΕ και εφημερίδες πλην λαμπρακικών:** Η Αυγή της 19.5.'96
με δημοσίευσή της καταγράφει τις αντιδράσεις του Τύπου, της πρώτης
εβδομάδας μετά τις αποκαλύψεις, απ' όπου προκύπτει η διπλοκή των συμ-
φερόντων, καταλήγοντας με την φράση: «όμορφος κόσμος ηθικός, αγγελι-
κά πλισμένος ο κόσμος των διαπλεκομένων της πολιτικής, της οικονομίας
και των μίντια». Και γεννώνται τα ερωτήματα: Ποια ΜΜΕ έχουν σχέση με
τον Κόκκαλη; Ποιοι είναι οι σύμμαχοι του Κόκκαλη στον χώρο του Τύπου
και γιατί; Με τι κίνητρα; Προς τι αυτές οι σχέσεις στοργής λ.χ. της Απογευ-
ματινής ή του Αδέσμευτου Τύπου; Αλλά και μόνον η παρουσίασή τους θα
απαιτούσε πολλές σελίδες, γεγονός που δεν είναι του παρόντος.

• **Σωκράτης Κόκκαλης:** Δεινή η θέση του παρά τις πολυπλόκαμες δρα-
στηριότητές του και τις συμμαχίες του που εκτείνονται σε όλο το φάσμα της
οικονομικοπολιτικής ζωής. Δύο σοβαρά ρήγματα παρουσιάστηκαν: Ο
εντοπισμός της εισαγγελικής έρευνας στο Χρηματιστήριο και οι έρευνες
των Γερμανών για τις σχέσεις του με την περιβόητη ΣΤΑΖΙ και το καθε-
στώς της πρώην ΓΛΔ Γερμανίας. Η πρώτη περίπτωση δωροδοκιών που
αφορά κατηγορίες σε βαθμό κακουργήματος εντοπίστηκε ήδη με το πόρι-
σμα του εισαγγελέα Ζορμπά στο Χρηματιστήριο, και ακριβώς όταν ο κ.
Ζορμπάς έφθασε εκεί, τότε ο Χρ., Τζανακάκης έκανε το απονενομημένο
δικαστικό πραξικόπημα. Τα έγγραφα που ζήτησαν από το Χρηματιστήριο
ο κ. Ζορμπάς και με ερώτησή του ο βουλευτής της ΝΔ Π. Τατούλης για τις
αγοραπωλησιές μετοχών της Intracom τότε, ακόμη δεν παρεδόθησαν. Στα
πινακίδια του Χρηματιστηρίου, όπως όλα δείχνουν, βρίσκονται οι αποδεί-

ξεις για τις δωροδοκίες. Στο τεύχος 584 του Αντί με τίτλον «*Ταμίας μόνο
του ΠΑΣΟΚ;*» δημοσιεύαμε στοιχεία για τις συναλλαγές στο Χρηματιστή-
ριο εισαγγελικού ενδιαφέροντος, κυρίως μέσω της «Σ. Χρηματιστηρια-
κής», του Τζων Μαρκόπουλου χρηματιστή του Κόκκαλη, με εμπλεκόμενο
τον ταμία του ΠΑΣΟΚ Π. Λάμπρου. Είναι πάρα πολύ δύσκολη συνεπώς η
θέση του διότι το δο αδίκημα «*δωροδοκία και δωροληψία κατ' εξακολού-
θηση και συνέργεια σ' αυτήν*» φαίνεται ότι θα αποδειχθεί σχετικά εύκολα.
Ακόμη με την γνωμοδότηση τεχνικών συμβούλων που θα χρησιμοποιήσουν
οι δικαστές, είναι εύκολο να αποδειχθεί η ζημία του ΟΤΕ...

Αλλά μεγάλη σημασία έχει και η συνεργασία των ελληνικών με τις γερ-
μανικές αρχές για την διαλεύκανση της άλλης διάστασης του σκανδάλου.
Οι λογαριασμοί που έφερε στο φως η *Καθημερινή* θα ελεγχθούν αργά ή γρή-
γορα... (Αξίζει να παρατηρήσουμε ότι πηγές προσκείμενες στην Σ. Κόκκαλη
ή στους διαπλεκόμενους συμμάχους του διαρρέουν ανακριβείς πληροφό-
ρίες ώστε να περιπλέξουν τα πράγματα, να αποκαλυφθούν κάποιες «συγκο-
φαντίες» και να αλλάξει το κλίμα. Ακόμη μια γιγαντιαία επιχείρηση, που
όμοιά της ίσως δεν έχει ξαναγίνει, συντελείται με στόχο να επηρεαστούν
όσοι διαμορφώνουν την κοινή γνώμη). Εξ άλλου από αξιόπιστη πηγή του
Αντί πληροφορηθήκαμε ότι ο Σ. Κόκκαλης το Πάσχα ταξίδεψε στις ΗΠΑ
προκειμένου να βρει αγοραστή και να πωλήσει την Intracom. Γι' αυτό και η
σπουδή των Γερμανών να δημιουργήσουν αυτόν τον θόρυβο ώστε να απο-
τραπεί η πώλησή της και να τους δοθεί ο χρόνος να ελέγξουν εις βάθος την
υπόθεση ώστε να μπορέσουν να απαιτήσουν την περιουσία του Κόκκαλη
για την οποίαν θεωρούν ότι είναι περιουσία του γερμανικού λαού και προ-
τίθενται να την διεκδικήσουν. Πάντως ακόμη και η Siemens φαίνεται να
τον εγκαταλείπει, δεδομένου ότι προ δεκαημέρου ανέλαβε τις σερβικές τη-
λεπικοινωνίες χωρίς την συνεργασία της Intracom...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ο Π. Παυλόπουλος ασκεί ένα επάγγελμα που τον συνδέει με κάθε είδους συμφέρο-
ντα, παρέχει τις νομικές του υπηρεσίες στους «εθνικούς εργολάβους». Δεν είναι ούτε η
πρώτη ούτε η μοναδική υπηρεσία του στην περίπτωση Κόκκαλη νομικός σύμβουλος ων
του Προέδρου Κ. Καραμανλή. Ο ίδιος εγνωμοδότησε λ.χ. εναντίον της ονομαστικοποίη-
σης των μετοχών, αυτός προσέφυγε στο Συμβούλιο Επικρατείας για λογαριασμό του
Μεγάρου προκειμένου να καταστρέψουν το Πάρκο Ελευθερίας...

2. Ο «σύντροφος» Σ. Κόκκαλης στις 15.5.'96 εδημοσίευσε σε όλες τις εφημερίδες
ανακοίνωσή με την οποία -ο τον θράσους!- καταγγέλλει τα ... «πραγματικά διαπλεκό-
μενα συμφέροντα», και ακολούθησε ο λερναίος Μ. Έβερετ στις 17.5.'96 οπότε έκανε μια
κουτοπόνηρη και φαινομενικώς ηρωική δήλωση, ρωτώντας τον υπουργό Τύπου «*αν γνω-
ρίζει ότι ο κ. Μπόμπολας είναι εργολάβος και εκδότης, ο κ. Σαραντόπουλος μέτοχος σε
εταιρεία και ταυτόχρονα είναι και εργολάβος, στον Φλας βρίσκεται ο κ. Κόκκαλης, στο
Κέρδος ο κ. Λιακουνάκος, στο Σταρ ο κ. Βαρδινογιάννης*» προβαίνοντας έτσι σε μια... συ-
γγλονιστική αποκάληψη, λησμονώντας φυσικά τον Χρ. Λαμπράκη και τους Αλαφούζο
και Κυριακού. Εκ του πονηρού ανέφερε τον κουμπάρο, φίλο και χρηματοδότη του Λια-
κουνάκο, εκ του πονηρού τον προσκείμενο στην ΝΔ, Σαραντόπουλο, για να φανεί δήθεν
αντικειμενικός, πολύ περισσότερο εκ του πονηρού παρέλειψε το όνομα του «*Χρήστου
του*» (Λαμπράκη). Και πολύ περισσότερο εκ του πονηρού επετέθη ουσιαστικά κατά του
Χρ. Τεγόπουλου και της Ελευθεροτυπίας, αναπαράγοντας παλαιές κατηγορίες τού
οπωσδήποτε πιο μορφωμένου απ' αυτόν Γ. Κουρή: «*Από πού δανείζεσθε; Πόσο είναι το
ύψος των δανείων σας; Τι είναι αυτές οι εταιρείες χωρών ευκαιρίας, του Παναμά, οι οποί-
ες έχουν δανειοδοτήσει 3 και 4 δισ. δραχμές; Ποιοι κρύβονται πίσω απ' αυτές;*».

Η «επίθεση» λοιπόν Έβερετ ορθώς ερμηνεύθηκε από πολλούς ως προσπάθεια διεύ-
ρυνσης του μετώπου και διάχυσης προς όφελος του Κόκκαλη.

(Ακόμη δεν είναι χωρίς σημασία η καταγγελία του κυρίου Ν. Κακαουνάκη, ο οποίος
από υπάλληλος του Αλαφούζου είναι υπάλληλος σήμερα του Κόκκαλη. Από τον ραδιο-
σταθμό Flash λοιπόν τον τελευταίο στις 17.5.'96 είπε ότι τον περιβόητο κοριό «*Χρ.
Μαυρόκη μαζί με τις κασέτες του "παραχώρησε" στον SKY και τον ιδιοκτήτη του Ι. Αλα-
φούζο ο Μ. Έβερετ, ο οποίος τον έστειλε για να βοηθήσει την οικογένεια Αλαφούζου στον
σκληρό και αμείλικτο πόλεμο εναντίον του Μητσοτάκη*»).

ΨΗΦΙΑΚΟΣ

Σκέφτομαι, πριν σβήσω το φως, πως, τελικά, γίνεται πολλή φασαρία για το τίποτα. Λάδωσε ή όχι ο Κόκκαλης για τα ψηφιακά;

Είναι προτιμότερη η εισαγόμενη διαφθορά από την ντόπια; Είναι μόνο αυτοί που κατονόμασε ο Έμπερτ ως οι διαπλεκόμενοι που, καθώς τον φαίνεται, ανεβοκατεβάζουν κυβερνήσεις, ή υπάρχουν κι άλλοι; Η Στάζι τι λείπει για όλα αυτά; Είναι πρόπον όλοι αυτοί οι μεγαλόσχημοι διαπλεγόμενοι να επιβαίνουν των κοινών κουμαντάροντας με το δεξί τον Τύπο (τους) και με το αριστερό τις χοντρές εργολαβίες; Τι θα έπρεπε να κάνουν τώρα οι εισαγγελείς, ως «από καιρό» όφειλαν; Ποια η βούληση της κυβέρνησης; Τι θα κάνουν οι οπαδοί μεγάλου αθλητικού κόμματος τώρα που βάλεται ο αφέντης τους; Μήπως αυτή τη στιγμή ο Κοσκωτάς χαμογελάει πικρά διαβάζοντας εφημερίδες;

Για μένα, τέτοια ερωτήματα είναι απλώς αναπάντητα, όπως και τα μεγάλα υπαρξιακά: από πού ερχόμαστε και πού πάμε; Υπάρχει Θεός; κ.λπ. κ.λπ. Για τον Θεό δεν είμαι σίγουρος, εντιχώς όμως υπάρχουν ειδικοί, του Κράτους και της Εκκλησίας, που πληρώνονται για ν' απαντούν σε τέτοιες ερωτήσεις.

Εγώ πάντως δεν σκοπεύω να χάσω τον ύπνο μου ακόμα κι αν ο Τζανακάκης ανοίξει το στόμα του και να το ανοίξει, μοιραίως θα το ξανακλείσει, όπως έκανε εδώ και τόσα χρόνια.

Πολλή φασαρία για το τίποτα, λοιπόν. Τι με νοιάζει εμένα αν είναι ο Κόκκαλης, ο Λαμπράκης, ο Βαρδινογιάννης, ο Μπόμπολας ή ο Αλαιοφύζος που κάνουν το κουμάντο σ' αυτόν τον τόπο, τότε με το καρότο, τότε με το μαστίγιο; Αυτό που μ' ενδιαφέρει εμένα είναι να νικά η ομάδα μου, να εκπέμπει το κανάλι μου, να έχω τις τέσσερις φαρδιές καλοστρωμένες λωρίδες για το αμάξι μου, να μην καταγκυλήσουν τα χαρτιά του ΟΤΕ που πείστηκα ν' αγοράσω και, εν τέλει, να δουλεύει καλά το κινητό και το ψηφιακό μου.

...Το ψηφιακό μου, επαναλαμβάνω και σβήνω το φως.

Στέχομαι, λέει, σε μια ουρά. Μπροστά μου έχω καμιά εικοσαριά κεφάλια, πίσω μου όμως εκατοντάδες, χιλιάδες ίσως, που ξετυλιγονται σαν πολυκέφαλο φίδι μέχρις εκεί που φτάνει το μάτι. Ο κόσμος περιμένει υπομονετικά, φιλοκουβεντιάζουν, διαβάζουν

εφημερίδες, αστειεύονται, και κάθε τόσο σηκώνουν με δέος το βλέμμα προς το θεόρατο, μονολιθικό μέγαρο που δεσπόζει πάνω από τα κεφάλια μας. Καθώς προχωρώ ένα βήμα –άλλος ένας μπήξε στο μέγαρο– σκέφτομαι πως ευτυχώς δεν θα αργήσει η σειρά μου.

* Για στάσου γιατί περιμένω στην ουρά;

Σκουντάω τον μπροστινό μου, έναν σοβαρό και ταχτοποιημένο εξηντάρη. Τον ρωτώ: απορεί. Μήπως δεν νιώθω καλά; Πώς είναι δυνατόν νά έχω ξεχάσει ότι είμαι στημένος τόσες ώρες στην ουρά, πίσω του ακριβώς απ' τα άγρια χαράματα, για να ψηφιοποιηθώ κι εγώ, όπως κι όλος αυτός ο κόσμος;

Κάτι ψελλίζω περί κρίσεων αμνησίας, τίποτε σοβαρό, μόνο μήπως θα είχε την καλοσύνη να μου θυμίσει ένα-δύο πράγματα περί αυτής της... ψηφιοποίησής;

Βεβαίως· ο Κύριος είναι πρόθυμος. Λοιπόν, ψηφιοποιήσεις είναι, χοντρικά, η διαδικασία μετατροπής των βιολογικών υπάρξεων των ανθρώπων σε ψηφιακές. Πρακτικά, μπαίνουμε σ' αυτό το επιβλητικό κτίριο, υπογράφουμε κάτι χαρτιά με τα οποία εκχωρούμε ανεπιφυλάκτως το σώμα μας, την κινητή και την ακίνητη περιουσία μας στην εταιρεία να τα κάνει, ό,τι θέλει, και μετά μας βάζουν σ' ένα μηχάνημα, απίστευτα προηγμένης τεχνολογίας όπως καταλαβαίνω, το οποίο αναλύει όλη μας τη συνείδηση (νου, αισθήματα, μνήμες, όλα) σε ψηφία. Ψηφία, πώς λέμε data, δεδο-

Pichard: The Specialist

μένα, πληροφορίες;

Μπράβο, τέτοια. Ε. αυτό ήτανε: έχουμε γίνει ψηφιακές υπάρξεις. Μετά μας ξαμολάνε στις λεωφόρους των πληροφοριών, στα κυβερνοδίκτυα που λένε, και μεις κυκλοφορούμε ελεύθεροι, σ' όλη τη Γη, όπου θέλουμε, δηλαδή όπου υπάρχουν ροές δεδομένων, δίκτυα, ρεύμα, μονάδες μνήμης και οθόνες!

Χωρίς αρρώστιες, χωρίς στενοχώρια, χωρίς τον φόβο του θανάτου, ελεύθεροι, άφθαρτοι, με τόσα θαύματα να μας περιμένουν να τα γνωρίσουμε, δεν είναι και λίγο, ε; Με τις αρρώστιες, τους πολέμους και τη φτώχεια που σέρνονται...

Α. κι αν βαρεθούμε να τριγυρνάμε εδώ κι εκεί, σαν τα φαντάσματα στη μηχανή, μπορούμε να την αράξουμε για καμιά πενήνταριά χρόνια, όσο θέλουμε, σε κάποια άνετη τράπεζα δεδομένων για ύπνο. Και μετά ξαναβγαίνουμε φρέσκοι-φρέσκοι στην πληροφορική πιάτσα...

Κι αν σκεφτεί κανείς ότι αυτό το τεχνολογικό θαύμα ξεκίνησε από κάποιους πρωτοπόρους στην ψηφιακή τεχνολογία που τους πολέμησαν, τους κατηγορήσαν και τους σικοφάντησαν στην εποχή τους... Οι άνθρωποι

είναι αχάριστοι, δαγκώνουν το χέρι που τους ταΐζει, αλλά ευτυχώς απά ξεπεράστηκαν, σύντομα θα είμαστε όλοι ψηφιακοί, κατέληξε ο κύριος και προχώρησε προς την πύλη του μεγάρου. Είχε φτάσει η σειρά μου να μείνω ή να φύγω;

Ονειρεύονται, άραγε, οι ψηφιακοί άνθρωποι;

Πως είναι δυνατόν να έχω ξεχάσει ότι είμαι στημένος τόσες ώρες στην ουρά για να ψηφιοποιηθώ κι εγώ;

Α, κι αν βαρεθούμε να τριγυρνάμε εδώ κι εκεί, σαν τα φαντάσματα στη μηχανή, μπορούμε να την αράξουμε για καμιά πενήνταριά χρόνια...

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

Βουλγαρία: Στο χείλος του γκρεμού

Πέντε χρόνια μετά την πτώση του καθεστώτος του «υπαρκτού σοσιαλισμού» στη Βουλγαρία, καθεστώς που σχεδόν δικαίωσε –τόσο στην εσωτερική του λειτουργία όσο και στην εξωτερική του πολιτική– τον χαρακτηρισμό του ως δορυφόρου της Σοβιετικής Ένωσης, η χώρα βρίσκεται στο χείλος της κατάρρευσης.

Βέβαια, πούθενά η μετακομμουνιστική περίοδος δεν ήταν εύκολη ή χωρίς προβλήματα. Ούτε η οικοδόμηση νέων πολιτικών και οικονομικών θεσμών είναι εύκολη υπόθεση, παρά την ευφορία που κατά κανόνα συνοδεύει τέτοιες συνταρακτικές ιστορικές ανατροπές. Στη Βουλγαρία, όμως, τα πράγματα φαίνεται να έχουν φτάσει στο απροχώρητο. Στη σημερινή σοσιαλιστική κυβέρνηση των «μεταρρυθμισμένων» κομμουνιστών έλαβε ο κλήρος να βγάλουν τα κάστανα από τη φωτιά, να πραγματοποιήσουν δηλαδή τα αναγκαία βήματα για να παθεροποιήσουν την οικονομία και να την οικοδομήσουν σε νέες βάσεις. Να κάνουν όσα οι προηγούμενες κυβερνήσεις λόγω ανικανότητας, αδιαφορίας ή διαφθοράς αμέλησαν ή απέτυχαν να κάνουν.

Το εγχείρημα είναι εξαιρετικά δύσκολο, όταν μάλιστα στο πολιτικό επίπεδο η κυβέρνηση του **Ζαν Βιντένοφ** έχει να αντιμετωπίσει τον αρνητικό πρόεδρο **Ζέλεφ** που δεν χάνει ευκαιρία να προβάλλει προσκόμματα στο κυβερνητικό έργο.

Σταθεροποίηση, κατ' αρχήν, της οικονομίας σημαί-

νει πολλά πικρά φάρμακα υπό το άγρυπνο βλέμμα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Σημαίνει επίσης ανεργία, καθώς πολλές ζημιογόνες κρατικές επιχειρήσεις θα κλείσουν ή θα απολύσουν προσωπικό· σημαίνει φτώχεια και εξαθλίωση με όλες τις γνωστές κοινωνικές συνέπειες. Συνέπειες ωστόσο που θα είναι πολύ πιο καταστροφικές και θα οδηγήσουν τη χώρα στο χάος στη διάλυση και στην κατάρρευση αν δεν παρθούν άμεσα μέτρα.

Θα μπορέσει να αντέξει όλο αυτό το τεράστιο πολιτικό βάρος η σημερινή κυβέρνηση και το νεοπαγές πολιτικό σύστημα; Η οικονομία αποτελεί το κλειδί καθώς και η έκταση και κατεύθυνση των βέβαιων κοινωνικών αντιδράσεων.

Η Ελλάδα έχει κάθε συμφέρον, αν διαθέτει οξυδέρχεια και μπορεί να δει πέρα από τη μύτη της να συμβάλει οικονομικά και με διάφορους άλλους τρόπους στη σταθεροποίηση της γειτονικής χώρας με την οποία τα οικονομικά μας συμφέροντα συνδέονται όλο και περισσότερο.

Και από την άλλη μεριά, η πολιτική αστάθεια στα σύνορά μας πάντα εγκυμονεί γενικότερους κινδύνους διατάραξης των σχέσεων, με πηγές προέλευσης τόσο την ίδια τη χώρα όσο και άλλους караδοκούντες τρίτους. Χρειάζεται, κατά συνέπεια, χειρονομίες προς τη γειτονική χώρα αποτελεσματικής φύσεως, ουσιαστικές. Είναι πρόβλημα εθνικού συμφέροντος.

**Ουσιαστικές
χειρονομίες
βοήθειας προς τη
Βουλγαρία
εξυπηρετούν το
εθνικό μας
συμφέρον.**

Οι προεδρικές εκλογές της 16ης Ιουνίου στη Ρωσία θεωρούνται εξαιρετικά κρίσιμες, με τον πρόεδρο Γέλτσιν να χρησιμοποιεί όλα τα μέσα για να παραμείνει στην εξουσία. Ο πρώην κομμουνιστής Γέλτσιν δεν διστάζει τώρα να προβάλλει την «κομμουνιστική απειλή», που προέρχεται από τον Ζουγκάνοφ.

Η σύγκρουση είναι αδυσώπητη, μέχρις εσχάτων.

Οι συνεργάτες μας **Αλέξανδρος Καζαμίας**, **Σωτήρης Ντάλης**, **Κατερίνα Καρύγιαννη** και **Δημήτρης Σκούφης** επιχειρούν μια πρώτη προσέγγιση του θέματος.

Το κόστος της ελευθερίας

του Αλέξανδρου Καζαμίας

Μόσχα... Λίγες εβδομάδες μετά τον εορτασμό του Πάσχα και το νεόκτιστο κτίριο της εκκλησίας του «Ιησού του Σωτήρος», όπου ο Πρόεδρος Γέλτσιν παραβρέθηκε κατά τη Λειτουργία της Αναστάσεως, παραμένει το πρώτο θέμα στην πόλη. Πρόκειται για το ναό που γκρέμισε το 1931 ο Στάλιν και που τους τελευταίους δώδεκα μήνες ξανακτίστηκε με βάση τα αρχικά του σχέδια, ώστε να καταστεί και πάλι σύμβολο της Ρωσικής Ορθοδοξίας. Με τους επίχρυσους τρούλους του στημένους εξήντα μέτρα στον ουρανό, αλλά και με τις σκαλωσιές του και τους γερανούς να καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος του που ακόμη δεν έχει κατασκευαστεί, η όψη του ναού ήταν μια εύγλωττη αναπαράσταση της εικόνας που επιθυμεί το καθεστώς να παρουσιάσει για τη Νέα Ρωσία του Γέλτσιν ενόψει των επερχόμενων προεδρικών εκλογών. Ένα ένδοξο και επιβλητικό οικοδόμημα, πανο-

μοιότυπο του παλιού που γκρέμισαν οι κομμουνιστές, ακόμη στα σκαριά, όμως κοντά στην τελειοποίησή του και στο ψηλότερο σημείο του το έμβλημα της νέας εποχής, ο ολόχρυσος σταυρός της Ορθοδοξίας.

Λίγο πιο πέρα από το συμβολικό σκηνικό του χώρου της εκκλησίας στην Κροποτκινσκάγια, υπάρχει μια άλλη εικόνα, ίσως λιγότερο σαφής και ταξινομημένη, λιγότερο ένδοξη και επιβλητική, όμως εξίσου εύγλωττη και παραστατική. Πρόκειται για την όψη της, δίχως σύμβολα, σκληρής πραγματικότητας της Νέας Ρωσίας, του μαζικού εγκλήματος και της πανίσχυρης μαφίας, της γενικής φτώχειας –ενός μέσου μισθού 140 δολ. (35.000 δρχ.) κι ενός πληθωρισμού κοντά στο 100% ετησίως–, μιας ευημερούσας παραοικονομίας μέσα στη νεοσχημάτιστη αγορά και του πανίσχυρου παρακράτους των στελεχών της KGB και του στρατού, του αιματηρού πολέμου στην Τσετσενία και του χάους της διαλυμένης Ομοσπονδιακής Διοικήσεως. Στο επίκεντρο ετούτης της εικόνας βρίσκεται ένα άλλο δημιούργημα της νέας εποχής, μια τάξη νεόπλοιτων μαυραγοριτών κι εγκλη-

ματιών, οι ειρωνικά αποκαλούμενοι «Νόβι Ρούσκι» (Νέοι Ρώσοι), που κάθε άλλο παρά μελλοντικοί επενδυτές και επιχειρηματίες, δεν είναι παρά μια άκρως καταναλωτική και αντιδραστική τάξη, που μέχρι τώρα ανέδειξε ως πρότυπα τη Mercedes 600 και το νεο-φασίστα Ζιρινόφσκι.

ΣΥΜΒΟΛΑ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

Αναζητώντας το νόημα της νέας κοινωνίας στη μετα-κομμουνιστική Ρωσία, δεν χρειάζεται κανείς να διαχωρίσει την εικόνα των συμβόλων του μεγαλείου και της αναγέννησης από την εικόνα της καθημερινής φτώχειας και του φόβου. Ο μύθος και η πραγματικότητα στη χώρα αυτή απαρτίζουν τις δύο όψεις της ίδιας κοινωνικής αλήθειας και, παρά τις χτυπητές αντιφάσεις, η μια τροφοδοτεί την άλλη, ενώ κι οι δυο από κοινού προβάλλουν το τραγικό παράδοξο μιας κοινωνίας σε βαθιά και γενική κρίση. Το αίνιγμα της Νέας Ρωσίας είναι μια αλληλουχία από τα ασυμβίβαστα μιας χώρας που, έχοντας αλλάξει τα πουνκάμισα του τσαρικού αυταρχισμού, του κομμουνισμού και του φιλελεύθερου κοινοβουλευτισμού, διατήρησε κάτω από

Ο Αλέξανδρος Καζαμίας είναι Λέκτορας Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο του Κόβεντρι της Βρετανίας.

πολλές μεταμορφώσεις της τον μυστικισμό μιας ιδιάζουσας ανατολίτικης παρόδοσης.

Έτσι, ενώ οι θεσμοί του νέου καθεστώτος διέπονται αφενός από τις βασικές αρχές της φιλελεύθερης δημοκρατίας, παράλληλα, στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές του περασμένου Δεκεμβρίου, οι ψηφοφόροι ανέδειξαν πρώτες πολιτικές δυνάμεις στη Δούμα τους Κομμουνιστές και τους Νεο-φασίστες. Στο ίδιο πνεύμα της αντιφατικότητας και του παραδόξου, απ' τη μια το κράτος δείχνει με κάθε τρόπο την εξουσία του ώστε να διαφυλάξει την έννομη και τη δημόσια τάξη, ενώ μετά τη λήξη του ήλιου κυριαρχεί έξω στους δρόμους πλήρης ασυνδοσία κι αναρχία. Το όραμα της Ορθοδοξίας αναδεικνύεται ως το θεμέλιο της νέας πνευματικής ταυτότητας, μα οι αξίες του νεοπλουτισμού και του καταναλωτισμού είναι τα κύρια πρότυπα μίμησης. Η εντύπωση της αφθονίας που δημιουργούν οι εισαγωγές από τη Δύση δίνουν την αίσθηση της ευημερίας σε σχέση με την εποχή της ουράς και του δελτίου, όμως οι περισσότεροι δεν έχουν τη δυνατότητα να αγοράσουν τα νέα προϊόντα, αφού η εθνική παραγωγή βρίσκεται σήμερα στα δύο τρίτα των επίπεδων του 1990 με ετήσιο ρυθμό απο-ανάπτυξης της τάξης του 7-8% κατά την τελευταία πενταετία. Τέλος, το όραμα μιας ισχυρής Ρωσικής Ομοσπονδίας και μιας κυρίαρχης Ρωσίας μέσα στην Κοινοπολιτεία των Ανεξάρτητων Κρατών προβάλλεται ως η αναπόφευκτη εξέλιξη της σημερινής πολιτικής, ενώ πέρα με τη μέρα η πρώην Σοβιετική Ένωση βουλιάζει μέσα στο αίμα των πολέμων της Υπερκauκασίας και στην αδιαλλαξία του εθνικισμού.

Παρατηρώντας πιο συστηματικά τις αντιφάσεις ανάμεσα στους μύθους του νέου καθεστώτος και στην αθλιότητα της καθημερινής ζωής στη μετακομμουνιστική Ρωσία, είναι ανάγκη να κατανοήσει κανείς πως παρά την τυπική παραχώρηση των πολιτικών ελευθεριών, από το 1991, ελάχιστες μεταβολές έχουν πραγματοποιηθεί στις ίδιες τις δομές της κοινωνίας. Άλλωστε το κλειδί για μια ορθή κατανόηση της Νέας Ρωσίας έγκειται ακριβώς στη σύλληψη της απουσίας ενός συστήματος αξιών που να συνδέει τον κοινωνικό ρεαλισμό με ένα συλλογικό πολιτικό όραμα. Οι νέες ομάδες της πολιτικής, οικονομικής και πνευματικής εξουσίας κυριαρχούνται ακό-

Το στήσιμο των νέων συμβόλων υπό την επίβλεψη των οργάνων της τάξης - Ο Ναός του Ιησού του Σωτήρος.

μα από την ίδια αισιοδοξία και τάση εξιδανίκευσης που, όπως στις μέρες των κομμουνιστών, αποστρεφόταν και συστηματικά αγνοούσε την ενασχόληση με τις πραγματικές αιτίες των προβλημάτων. Από την άλλη, η πλειοψηφία των πολιτών συνεχίζει να βρίσκεται εγκλωβισμένη σ' έναν αρνητικό και κυνικό μοιρολατρισμό, που αδιαφορεί για κάθε πράξη που θα μπορούσε να επιφέρει νέες προοπτικές για το μέλλον, σχεδόν αναπαράγοντας τον ίδιο τύπο συμπεριφοράς που ανέχτηκε με συγκατάβαση για επτά δεκαετίες τον κομμουνιστικό αυταρχισμό. Με τη μόνη διαφορά, πως οι κυρίαρχες ομάδες σήμερα στηρίζουν τον ιδεαλισμό τους σε διαφορετικούς θεσμούς και διαφορετικά ιδεώδη, ίσως λιγότερο αυταρχικά από τον μαρξισμό-λενινισμό, μα σίγουρα εξίσου αποκομμένα από τις βασικές καθημερινές ανάγκες της μεγάλης πλειοψηφίας των πολιτών.

Η ΑΠΟΥΣΙΑ ΜΕΣΑΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Πολλοί κοινωνιολόγοι τονίζουν πως λείπει ακόμα στη Ρωσία μια ισχυρή μεσαία τάξη, που όπως στις εκσυγχρονισμένες κοινωνίες της Δύσης, θα ήταν δυνατό να δράσει ως μίαντας ανάμεσα στις κυρίαρχες τάξεις

και ελίτ, και στα πλατύτερα κοινωνικά στρώματα. Όμως κανείς δεν εξηγεί πώς ακριβώς θα ήταν δυνατό να γεννηθεί μια τέτοια τάξη, εκτός βεβαίως από αυτούς που ακόμη επιμένουν να ισχυρίζονται ότι οι Νέοι Ρώσοι μπορούν να αποτελέσουν το θεμέλιο της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, παρά το γεγονός ότι αυτοί αποτελούν το κύριο εμπόδιο κατά της γνήσιας χειραφέτησής της. Σε τελευταία ανάλυση, εκείνο που φαίνεται να απουσιάζει περισσότερο είναι ένα οργανωμένο κίνημα κοινωνικής κριτικής που να συνδυάζει μια ρεαλιστική διάγνωση των προβλημάτων της καθημερινής πραγματικότητας με ένα συλλογικό όραμα για το μετασχηματισμό της κοινωνίας. Όμως, οι ενδείξεις για τις προοπτικές ανάδειξης ενός τέτοιου κινήματος είναι ελάχιστα ενθαρρυντικές. Άλλωστε, από το ξεκίνημά της, η μετακομμουνιστική μεταρρύθμιση υπήρξε ένα εκ των άνω εγχείρημα, μέσα στην Κ. Ε. του Κομμουνιστικού Κόμματος, μέλη του οποίου υπήρξαν ακόμη και οι πιο αντικομμουνιστές μεταρρυθμιστές, ενώ η συμμετοχή της κοινωνίας στη διαδικασία αυτή υπήρξε πάντοτε εξ αποστάσεως, διά μέσω της αποδοχής στο πρόσωπο του Γέλτσιν στις εκλογές του 1991.

Καταμεσής όμως της κρίσης των μεταρρυθμίσεων του νέου καθεστώτος, ήρθε τους τελευταίους μήνες να προστεθεί και η δραματική άνοδος του ανασυγκροτημένου Κομμουνιστικού Κόμματος που φιλοδοξεί να αρθρώσει τη δυσσέσχια μιας μεγάλης μερίδας του πληθυσμού που αγρίεχται το βάρος της καθημερινής αθλιότητας της διακυβέρνησης του Γέλτσιν. Εργάτες, αγρότες, και άνεργοι κάτω από την ηγεσία των πρώην μελών της κομματικο-κρατικής νομενκλατούρας και των απόστρατων του σοβιετικού στρατού, βλέπουν τώρα με νοσταλγία το παρελθόν της σταθερότητας και της εξασφαλισμένης εργασίας που τους παρείχε το παλιό σύστημα. Το ίδιο το κόμμα του Ζιουγκάνωφ, με τον νέο πραγματισμό του και τη διακηρυγμένη προσήλωσή του στον πολυκομματισμό, στην ατομική ιδιοκτησία, στην Ορθοδοξία και την επιθυμία συνεργασίας με τη Δύση, έρχεται τώρα να προβληθεί ως η νέα φωνή της κοινωνικής κριτικής απέναντι στην ασυδοσία και ακυβερνησία της τελευταίας πενταετίας. Με τις συχνές αναφορές τους όμως στους μύθους του παρελθόντος της δήθεν ισότητας της εποχής των απαρασίτων της Γκοσπλάν και του Πολίτμπρο, με τις εκπνεφρασμένες επιθυμίες τους για την ανασυγκρότηση της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και με τα τυπωμένα «προσκυνήματα» εν μέσω σφυροδρεπάνων και φωτογραφιών του Λένιν (όπως συνέβη στην Κόκκινη Πλατεία στις 23 του Απριλίου, επέτειο του θανάτου του ηγέτη της Οκτωβριανής Επανάστασης), είναι πολύ αμφίβολο εάν οι σημερινοί Κομμουνιστές αποτελούν τίποτα περισσότερο από τη λαϊκίστικη εκδοχή του απολιθώματος του παρελθόντος.

Έτσι, σε ένα κλίμα πόλωσης και υστερίας, το σημερινό και το παλιό κατεστημένο της Ρωσίας εμπλέκονται σε μια αντιπαράθεση που η δημοσιογράφος της *Μοσκόφκι Νόβιστι Α. Τέλεν*, παραλληλίζει με την αντιπαράθεση ανάμεσα στους Λευκούς και τους Ερυθρούς κατά τα χρόνια 1918-1921. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της πόλωσης που επικρατεί είναι και η πρόσφατη δήλωση του πρώην αναπλ. πρωθυπουργού *Ανατόλι Σουμπάις*, ο οποίος αντί να προβάλει έστω και ένα θετικό λόγο για την ανάγκη επανεκλογής του Γέλτσιν, είπε ότι «ο κύριος στόχος μου είναι να μην επιτρέψω στον Ζιουγκάνωφ να γίνει πρόεδρος της Ρωσίας κι ο μόνος τρόπος για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι να υποστηρίξω τον πρόεδρο Γέλτσιν». Ταυτόχρονα, οι ΗΠΑ, ανησυχώ-

ντας για το ενδεχόμενο νίκης του Ζιουγκάνωφ, ενέκριναν μέσω του ΔΝΤ τεράστιο δάνειο, ύψους 10,1 δισ. δολλαρίων με όρο αναστολής σε περίπτωση καθυστέρησης του προγράμματος των ιδιωτικοποιήσεων (βλέπε: νίκης των Κομμουνιστών), ενώ, πάνω στο θέμα της Τσετσενίας, δεν υπήρξε καμιά καταδικαστική πράξη απ' την πλευρά της Δύσης κατά της μεθοδευμένης δολοφονίας του *Ντουντάεφ*.

ΦΩΣ ΚΑΙ ΣΚΟΤΟΣ

Εντούτοις, είτε κερδίσει ο Ζιουγκάνωφ στις εκλογές της 16ης Ιουνίου όπως δείχνουν οι σφυγμομετρήσεις, είτε τελικά κερδίσει ο Γέλτσιν στον β' γύρο (13 Ιουλίου) όπως προβλέπουν οι πιο ψυχραιμοί παρατηρητές, εκείνο που έχει σημασία είναι ότι ελάχιστα από τα προβλήματα των Ρώσων πρόκειται να τύχουν καλύτερης αντιμετώπισης. Ειλικρινά, θα ήταν σφάλμα η αναμέτρηση των προεδρικών εκλογών να εκληφθεί, όπως επιθυμούν πολλοί έξω από τη Ρωσία, ως το μεγάλο υπαρξιακό δίλημμα ανάμεσα στη Δημοκρατία και τον Ολοκληρωτισμό, ανάμεσα στο παρελθόν και το μέλλον, στο φως και το σκότος. Η επιλογή Γέλτσιν - Ζιουγκάνωφ κατά βάθος είναι μια κατασκευασμένη σύγκρουση ανάμεσα σε δύο εξίσου αυταρχικά και λαϊκιστικά κινήματα, το ίδιο εθνικιστικά στην ιδεολογία τους και το ίδιο αποκομμένα από την πραγματικότητα της κοινωνίας που φιλοδοξούν να εκπροσωπήσουν, με εξίσου αποτυχημένο απολογισμό διαχείρισης της εξουσίας κι εξίσου ελλειπείς προτάσεις για τα προβλήματα της φτώχειας, του φόβου, της ακυβερνησίας και της κρίσης αξιών της σημερινής Ρωσίας. Εν ολίγοις, πρόκειται για δύο θλιβερά απομεινάρια του παρελθόντος που δοκιμάστηκαν, απέτυχαν, μα που ακόμη διατηρούνται, εξαιτίας της ανικανότητας της κοινωνίας των πολιτών να παραγάγει ένα εναλλακτικό οργανικό συλλογικό όραμα για το μέλλον.

Όταν το πραξικόπημα του 1991 απέτυχε, θέτοντας τέρμα στην προεδρία του *Γκορμπατσόφ*, ο Γέλτσιν και οι «Δημοκρατικοί» οπαδοί του ήρθαν να υλοποιήσουν τρεις κυρίως μεταρρυθμίσεις: την ιδιωτικοποίηση της οικονομίας, την ίδρυση κοινοβουλευτικών θεσμών και τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Ολόκληρο το εγχείρημα της μεταρρυθμίσεώς τους στηρίχθηκε πάνω σε μια πολύ απλή, μα κατά βάθος πέρα για πέρα εσφαλμένη υπόθεση: πως κάτω από τις δο-

μές του κομμουνιστικού καθεστώτος σμπιεζόταν –σαν να ήταν ελατήριο– η «φυσική κατάσταση» της ρωσικής κοινωνίας, που στην ουσία ήταν μια φιλελεύθερη, δημοκρατική και εύπορη κοινωνία. Σήμερα, πέντε χρόνια μετά τη συντριβή του κομμουνισμού, είναι πλέον ξεκάθαρο πως κάτω από το οικοδόμημα του παλιού καθεστώτος δεν ήταν τίποτα κρυμμένο, όπως δεν είναι τίποτα κρυμμένο κάτω από κάθε οργανωμένη κοινωνία – εκτός βεβαίως από τις πρωτόγονες μορφές της ύπαρξης, όπως ο γενικός φόβος η ανασφάλεια και η αναρχία. Μπροστά στην έκπληξη αυτής της φάρσας, όμως, οι μεταρρυθμιστές, μαζί με τα γελοία τους σύμβολα, καλλιέργησαν και τον μεγαλύτερο από όλους τους μύθους της Νέας Ρωσίας, πως δήθεν ο κύριος λόγος της αποτυχίας του προγράμματός τους υπήρξε η σθεναρή αντίσταση του φαντάσματος του κομμουνισμού. Όμως, η νέα μαφία, η Τσετσενία, η αποανάπτυξη της οικονομίας, και οι Νέοι Ρώσοι, δεν είναι η KGB, το Αφγανιστάν, η Γκοσπλάν, ούτε η παλιά νομενκλατούρα, αλλά η κληρονομιά του νέου καθεστώτος, που εξαιτίας του φανατικού του αντι-κομμουνισμού, της κακής του ηγεσίας, και του οπορτουνισμού του, ανέστησε τους διαλυμένους κομμουνιστές μέσα από τις στάχτες τους. Κι ενώ το όραμα της δημοκρατίας απομακρύνεται όλο και περισσότερο προς το αόρατο μέλλον, ο παλιός Λεβιάθαν των κομμουνιστών έρχεται τώρα να συγκρουστεί με τον καινούργιο Λεβιάθαν των μεταρρυθμιστών στην τιτανομαχία της ρεβάνς.

Θα ήταν δυνατόν, βεβαίως, να πει κανείς ότι το τελευταίο ίχνος ελπίδας ίσως να βρίσκεται στο ότι, αντίθετα από το 1918, η σημερινή αντιπαράθεση λαμβάνει χώρα μέσα στη νομιμότητα της κάλπης. Πράγματι, από αποτελεί ένα μεγάλο κεκτημένο –το μόνον της τελευταίας πενταετίας. Όμως θα ήταν μεγάλη αφέλεια να νομίζει κανείς ότι κι αυτό ακόμη δεν κινδυνεύει. Δυστυχώς, και η ίδια η αξία της ελευθερίας για μια κοινωνία είχε πάντοτε ένα καθορισμένο κόστος, και υπάρχει κάπου ένα σημείο πέρα από το οποίο οι θυσίες για την κατάκτησή της γίνονται πλέον αβάσταχτες. Από την άποψη αυτή, ίσως η μόνη νίκη που θα είχε κάποιο νόημα στις αναμετρήσεις του καλοκαιριού θα ήταν να δοθεί μια νέα παράταση στην έστω και στοιχειώδη δημοκρατία που πρόσφατα απέκτησε η Ρωσία. Κι αυτό, δεν θα εξαρτηθεί ούτε από τον Γέλτσιν ούτε από τους Κομμουνιστές, μα κι από τους δύο μαζί.

Το μήνυμα της Δύσης σε Γέλτσιν και Ζιουγκάνοφ:

Όχι επεκτατική εξωτερική πολιτική

του Σωτήρη Ντάλη

Το παλιό και το καινούργιο:
Μπροστά ο Λευκός Οίκος,
έδρα της σημερινής
Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης,
και πίσω ένας
από τους φημισμένους
«επτά πύργους του Στάλιν».

Με το βραχνά της φτώχειας, το στίγμα της διαφθοράς, και το άγχος της αναζήτησης κάποιου νέου ρόλου στα διεθνή δρώμενα, η Ρωσία ετοιμάζεται για τις εκλογές της 16ης Ιουνίου.

Λίγες μόνο ημέρες πριν από τις προεδρικές εκλογές οι δημοσκοπήσεις φέρουν μέχρι στιγμής τον κομμουνιστή **Γκενάντι Ζιουγκάνοφ** ως τον δημοφιλέστερο προεδρικό υποψήφιο. Ο ίδιος ο Ζιουγκάνοφ προσπαθεί να εμφανισθεί καθησυχαστικά μετριοπαθής· μάλιστα σε μια πρόσφατη συνέντευξή του είχε τονίσει ότι η απόφαση της ρωσικής Κράιτς Βουλής (Δούμα), που ελήφθη με πρωτοβουλία των κομμουνιστών και ακύρωνε τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, είχε παρερμηνευθεί από τους πολιτικούς του αντιπάλους. «Τίποτα στην απόφαση», υποστήριξε ο Ζιουγκάνοφ, «δεν ανέφερε ρητώς ότι τα λοιπά νεοανεξαρτήτα κράτη θα αναγκάζονταν να επανενωθούν

με τη Ρωσία. Η κυριαρχία τους θα τύχει σεβασμού». Ο κομμουνιστής ηγέτης εξήγησε ότι ναι μεν θα υπάρξει μια επανεθνικοποίηση ορισμένων επιχειρήσεων, αλλά επέμεινε πως οποιαδήποτε ενέργεια σε αυτή την κατεύθυνση θα είναι επιλεκτική και αυστηρώς σύμφωνα με το νόμο. Επίσης ο Ζιουγκάνοφ υποστήριξε ότι η προεδρία του θα κάνει «καλό» στην Αμερική, καθώς κατά την άποψή του, η πολιτική του **Γέλτσιν** «ενθαρρύνει τον αντιαμερικανισμό», ενώ ο ίδιος ο Ζιουγκάνοφ «ανησυχεί» γι' αυτό. «Οι ξένοι επενδυτές θα ωφεληθούν από την κυβέρνησή μας», επιμένει.

«Με κάτι τέτοια λόγια, δεν είναι απορίας άξιον ότι η κυβέρνηση Κλίντον, παρά την προτίμησή της προς τον Γέλτσιν, πιστεύει πως ο Ζιουγκάνοφ δεν θα είναι και μεγάλη καταστροφή», έγραφε πρόσφατα στην *Washington Post* ο **Dimitris Simes**, πρόεδρος του Κέντρου Νίξον για την ειρήνη και την ελευθερία.

Οι προεδρικές εκλογές στη Ρωσία έρχονται σε μια εποχή όπου η Ρωσία φαίνεται μεν ότι ανακάμπτει οικονομικά, αλλά παράλληλα αυξάνει και τις αντιπαραθέσεις της με την Ουάσιγκτον. Βέβαια ο Γέλτσιν δεν δείχνει να επιθυμεί καμιά σύγκρουση με την Ουάσιγκτον, όσο τουλάχιστον η Μόσχα εξαρτάται από τη Δύση και ιδιαίτερα από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Όπως δείχνουν και οι τελευταίες επιλογές της Μόσχας, η Ρωσία θα συνεχίσει να εμφανίζεται ως η κυρίαρχη δύναμη στη μετασοβιετική περιοχή.

Όσο για τη Δύση, το ζητούμενο δεν φαίνεται να είναι η επανεκλογή του Γέλτσιν ή η εκλογή του Ζιουγκάνοφ, αλλά η απάντηση στο βασικό ερώτημα εξωτερικής πολιτικής όπως εύστοχα το διατύπωσε ο **Χένρι Κίσσινγκερ** πρόσφατα στη *Herald Tribune*: στο αν, δηλαδή, η Ρωσία μπορεί να συγκρατηθεί σε σύνορα στα οποία δεν έχει περιοριστεί κατά τα τελευταία 400 χρόνια.

Μάχη μέχρι τελικής πτώσεως

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Με φήμες για συνεργασίες, νοθεία ή και αναβολή των εκλογών, η Ρωσία μπαίνει στην τελική ευθεία των προεδρικών εκλογών της 16ης Ιουνίου. Ο πρόεδρος Γέλτσιν με την πλήρη υποστήριξη της Δύσης, της εκκλησίας ακόμα και του Ζιρινόφσκι, και επισείοντας τον κομμουνιστικό κίνδυνο δίνει μάχη μέχρι εσχάτων για την επανεκλογή του, καθιστώντας σαφές ότι δεν υπάρχει περίπτωση να χάσει την εξουσία ...

Η προεκλογική εκστρατεία στη Ρωσία μπαίνει στην τελική ευθεία. Το επιτελείο του ρώσου προέδρου έχει ξεκινήσει ολομέτωπη επίθεση εναντίον του κομμουνιστή αντιπάλου του, **Γενάντι Ζουγκάνοφ**, διακηρύττοντας ότι η χώρα θα χαθεί πίσω από το σιδηρούν παραπέτασμα εάν οι κομμουνιστές πάρουν την εξουσία. Επισείουν τώρα τον κίνδυνο της κοινωνικής αναταραχής, της διάσπασης της ρωσικής κοινωνίας, ακόμα και το ενδεχόμενο ενός εμφύλιου. Στην προεκλογική εκστρατεία έχουν στρατολογήθει διάσημοι αθλητές και ηθοποιοί, που κάνοντας χρήση του ραδιοφωνικού χρόνου που δικαιούται ο πρόεδρος Γέλτσιν αναθεματίζουν το κομμουνιστικό καθεστώς, υπενθυμίζοντας τις προσωπικές τους κακές εμπειρίες του παρελθόντος.

Την εκστρατεία του Μπόρις Γέλτσιν υποστηρίζει σύσσωμος ο δυτικός κόσμος αλλά και η ορθόδοξη εκκλησία. Η επίσκεψη του ρώσου προέδρου στη Γερμανία, το ταξίδι του προέδρου **Κλίντον** στη Μόσχα, η σύνοδος των επτά πιο ανεπτυγμένων χωρών στη ρωσική πρωτεύουσα, η πρόσφατη επίσκεψη του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, **Μπούτρος Γκάλι**, η ενίσχυση του ΔΝΤ, και η ανοχή στη ρωσική αυθαιρεσία στην Τσετσενία είναι μερικά από τα αναρίθμητα παραδείγματα προμοδότησης της εκστρατείας του Γέλτσιν από τη Δύση.

Το ερώτημα βέβαια είναι κατά πόσο η εκλογή του Ζουγκάνοφ κρίνεται ασύμβατη με τους σχεδιασμούς των δυτικών.

Η εκκλησία, από την πλευρά της, παίζει

Ο πρόεδρος Γέλτσιν χειροκροτεί τον εαυτό του. Χρησιμοποιώντας όλα τα σύγχρονα μέσα της πολιτικής διαφήμισης και τα πλεονεκτήματα της εξουσίας που κατέχει κάνει τα πάντα για να επανεκλεγεί.

πολύ φανερά τον δικό της ρόλο. Ο πατριάρχης **Αλέξιος** πήρε για πρώτη φορά θέση και απευθυνόμενος στους συμπατριώτες του τους κάλεσε «να κάνουν τη σωστή επιλογή και να μην επιτρέψουν την επιστροφή στην καταπίεση του παρελθόντος». Και όπως έγινε γνωστό, ο ίδιος ο Πατριάρχης παροτρύνει τους ιερείς να επηρεάσουν τα χριστιανορθόδοξα πληρώματά τους υπέρ του Γέλτσιν.

Ο τελευταίος μίλησε με τα πιο θερμά λόγια για την ανοικοδόμηση του ναού του Σωτήρος που κατεδαφίστηκε με εντολή

του Στάλιν, ενώ δεν παρέλειψε να εκκλησιαστεί στις μεγάλες γιορτές της Ορθοδοξίας.

Η ενίσχυση των κομμουνιστών έφερε στο πλευρό του Γέλτσιν ακόμα και τον υπερεθνικιστή, **Βλαντιμίρ Ζιρινόφσκι**. Πρόσφατα λοιπόν προειδοποίησε ότι «η Ρωσία θα οδηγηθεί σε εμφύλιο πόλεμο σε περίπτωση που ο ρώσος πρόεδρος δεν κερδίσει την υποστήριξη των άλλων υποψηφίων εναντίον των κομμουνιστών».

Στο άλλο στρατόπεδο οι δυνάμεις ανασυντάσσονται μετά τις τελευταίες δημοσκο-

ήσεις που δεν είναι τόσο ενθαρρυντικές για τον Ζουγκάνοφ. Ο κομματικός μηχανισμός απεργάζεται εκστρατεία στη βάση ολομέτωπη επίθεση με διαδηλώσεις και πορείες διαμαρτυρίας.

Στο στόχαστρο του επιτελείου του κομμουνιστή υποψηφίου, οι μεθοδεύσεις του Έλτσιν για το μαγείρεμα του εκλογικού αποτελέσματος. Το συνταγματικό Δικαστήριο, δηλαδή η Άνω Βουλή της χώρας, που ελέγχεται πλήρως από τον Γέλτσιν, καταψήφισε πρόσφατα τροποποίηση για τη διασφάλιση της ανόθευτης εκλογικής διαδικασίας.

Προέβλεπε την εγγραφή μεγάλου αριθμού ανεξάρτητων παρατηρητών που θα απόπτευαν την εκλογική διαδικασία αλλά και την μετάδοση των αποτελεσμάτων. Ο πρόεδρος βέβαια δεσμεύτηκε να μην επιτρέψει την νοθεία, αλλά η άποψη όσων παρακολουθούν από κοντά την προεκλογική περίοδο είναι ότι θα χρησιμοποιηθεί κάθε δυνατό μέσο προκειμένου να μην χάσει την εξουσία. Παράλληλα, ο Γενάντι Ζουγκάνοφ δίνει την εικόνα του σοσιαλδημοκράτη – αν και κάποιοι αναλυτές υποστηρίζουν ότι πίσω από αυτόν κρύβεται ένας σκληρός πυρήνας παλαιοκομμουνιστών.

ΚΑΠΟΙΟΙ ΘΕΛΟΥΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Ο επιχειρηματικός κόσμος στη χώρα έχει διαμορφώσει τη δική του θέση θέλοντας να υπερασπίσει τα κεκτημένα του. Δεκαέξι λοιπόν επιχειρηματίες και τραπεζίτες κάλεσαν με γραπτή ανακοίνωση τους δύο μεγάλους αντιπάλους να φτάσουν σε συμβιβασμό για να μην οδηγηθεί η χώρα σε εμφύλια ρήξη.

Η ιδέα των συνεργασιών πάντως βρήκε πρόσφορο έδαφος στο επιτελείο του προέδρου που έχει ήδη προσεγγίσει τον στρατηγό Λέμπεντ και τον μεταρρυθμιστή Γιαβλίνσκι. Το βέβαιο είναι ότι οι όροι που έθεσε ειδικά ο τελευταίος εξετάζονται για παν ενδεχόμενο. Ήδη ο ρώσος πρόεδρος έχει αφήσει να εννοηθεί ότι δεν αποκλείεται κυβερνητικός ανασχηματισμός για να ωφεληθούν και όσοι τον στηρίζουν στις επικείμενες εκλογές.

Το ενδεχόμενο της αναβολής των εκλογών, αν και δεν έχει αποκλειστεί τελείως, οπωσδήποτε απορρίφθηκε από τον ίδιο τον πρόεδρο Γέλτσιν, τουλάχιστον σε αυτή τη φάση γιατί σε περίπτωση ανάγκης δεν αποκλείεται να υπάρξει ένα είδος «προεδρικού πραξικοπήματος».

Στην προεκλογική σκακιέρα και ο πόλεμος της Τσετσενίας. Ο Γέλτσιν, για να διασκεδάσει τις εντυπώσεις, προχώρησε το Μάρτιο σε βαρύγδουπες δηλώσεις για τερματισμό των ρωσικών επιχειρήσεων στην Τσετσενία. Αυτό δεν έγινε ποτέ, πολλές φορές μάλιστα οι ρωσικοί βομβαρδισμοί επαναλήφθηκαν με μεγάλη ένταση και με θύματα δεκάδες αμάχους, και τώρα ο πρόεδρος Γέλτσιν ετοιμάζεται να επισκεφθεί την Τσετσενία αδιαφορώντας όπως διατείνεται για τους κινδύνους. Οι υποστηρικτές των Ρώσων στην Τσετσενία μάλιστα οργανώνουν εκλογές παράλληλα με τις προεδρικές της 16ης για να μεταστρέψουν την προσοχή του τσετσενικού λαού.

Ορισμένες από τις τελευταίες δημοσκοπήσεις δίνουν ένα προβάδισμα 10 ποσοστιαίων μονάδων στον Γέλτσιν. Αυτό επηρεάζει περισσότερο την κοινή γνώμη παρά απηχεί τις πραγματικές προτιμήσεις του ρωσικού λαού, δεδομένου ότι στις βουλευτικές εκλογές του '91 και του '95 οι δημοσκοπήσεις αποδείχτηκαν αναξιόπιστες*. Οι σφυγομετρήσεις της κοινής γνώμης διαδέχονται η μία την άλλη σε καθημερινή βάση και οι κοινωνιολόγοι υποστηρίζουν ότι σε καμιά περίπτωση δεν απηχούν τις επιλογές των Ρώσων, που ακόμα και όταν απαντούν στα γκάλοπ στις περισσότερες περιπτώσεις δεν λένε την αλήθεια. Άρα δεν μπορεί να βασισθεί κανείς σε αυτές για να βγάλει ασφαλή συμπεράσματα για το αποτέλεσμα των εκλογών.

Πέρα από τις δημοσκοπήσεις όμως, που μάλλον αποτελούν ένα είδος μαντείας παρά αντικειμενικές σφυγομετρήσεις κοινής γνώμης, τα δεδομένα που αναλύθηκαν παραπάνω είναι σαφή. Αγώνας μέχρι τελικής πτώσεως για την εξουσία, συνεργασίες, μαγειρέματα, νοθεία και χρήση κάθε θεμιτού και αθέμιτου μέσου για την κατάκτηση της εξουσίας από αυτούς που ασκούν την εξουσία. Ακόμα και εάν φτάσουμε στο δεύτερο γύρο, που μάλλον είναι το πιθανότερο, ο Μπόρις Γέλτσιν θα έχει τον τελευταίο λόγο.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

*Το 1991 οι δημοσκοπήσεις δεν κατάφεραν να αποτυπώσουν το ρεύμα υπέρ του υπερεθνικιστή Ζιρινόφσκι που κέρδισε το ένα τέταρτο των ψήφων, ενώ στις εκλογές του 1995 έδωσαν μεγάλα ποσοστά στον στρατηγό Λέμπεντ και στο κίνημα Γυναίκες της Ρωσίας, για να διαφνευθούν από τα τελικά αποτελέσματα των εκλογών.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Σειρά:

Μύθοι και Ιστορία των Λαών

Για μικρούς και μεγάλους

Του Βρετανικού Μουσείου και του Πανεπιστημίου του Τέξας

VESTA SARKHOSH CURTIS

Του Βρετανικού Ινστιτούτου
Περσικών Σπουδών

**ΜΥΘΟΙ ΤΩΝ
ΠΕΡΣΩΝ**

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

VESTA SARKHOSH CURTIS
Μύθοι
ΤΩΝ
ΠΕΡΣΩΝ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Η.Μ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Με 96 σελίδες
42 εικόνες και 1 χάρτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

ΟΙ ΡΩΣΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΟ ΔΙΚΤΥΟ INTERNET

του Δημήτρη Σκούφη
dimanhsk@compulink.gr

Ο ΒΛΟΣΥΡΟΣ κύριος που σας κοιτάζει κατάματα από τις διπλανές φωτογραφίες είναι ένα και το αυτό πρόσωπο: ο περιβόητος **Βλαντιμίρ Ζιρινόφσκι**, ο κατά πάσα πιθανότητα τρίτος σε ψήφους υποψήφιος στις επερχόμενες ρωσικές εκλογές. Ο γάλλος συνάδελφος του, **Ζαν Μαρί Λεπέν**, έσπευσε να του εκφράσει την υποστήριξή του. Και εν τω μεταξύ, σύμφωνα με κάποιες ενδείξεις που προβάλλουν μερικά (ρωσικά και αμερικάνικα) Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, δεν πρέπει να αποκλείεται ένας δεύτερος γύρος εκλογών όπου αντίπαλοι θα είναι ο Ζιρινόφσκι και ο **Ζιουγκάνοφ**!

Αυτό που συμβαίνει στην προεκλογική Ρωσία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί κωμικό, αν δεν ήταν εκ των πραγμάτων τραγικό. Ακόμα και με τα ελληνικά μέτρα, γνωστά εν πολλοίς για την ανοχή προς παρόμοια φαινόμενα, ο λαϊκισμός, η αντιγραφή ή η υιοθέτηση μεθόδων της λεωφόρου Μάντισον (αλλά επί το πλέον ανατολίτικο και μάλλον πιο χονδροειδές) και η χωρίς αρχές αντιπαράθεση δίνουν μια εικόνα που είναι εφιαλτικά κωμική. Και βέβαια, αποτυπώνεται και στο δίκτυο Internet. Δυστυχώς (ή ευτυχώς) δεν γνωρίζω τη ρωσική γλώσσα κι έτσι μπορώ να δώσω μια εικόνα που βασίζεται μόνο σε μερικά από τα γραμμένα ή μεταφρασμένα στα αγγλικά κείμενα. Που δεν είναι ούτε λίγα, ούτε και ευκαταφρόνητα.

μικρές ειδήσεις, δηλώσεις ηγεσίες...

Βλέποντας μια ιστοσελίδα με τον τίτλο «Presidential Endorsements»² δεν άντεξα στον πειρασμό να μην την επισκεφτώ. Ποιοι απο τους θεσμικούς και μη φορείς και ποιοι από τους επώνυμους υποστηρί-

ζουν ποιον;

• Ανάμεσα στους υποστηρικτές του **Μπορίς Γέλτσιν** ο πατριάρχης πασών των Ρωσίων **Αλέξιος**, ο γερμανός καγκελάριος **Χέλμουτ Κολ**, ο γάλλος ομόλογός του **Αλέν Ζιπέ**, αλλά και το **Κόμμα των Εραστών της μύρας** (γιατί, άραγε;...) η **Ένωση των Ρώσων Γαιοκτημόνων** (για φαντάσου!...), το **Ανώτατο Μοναρχικό Συμβούλιο** (νομίζετε πως μόνο εμείς έχουμε απ' αυτούς;) και ο **Γιούρι Πετρόφ**, αρχηγός της **Ένωσης των Ρεαλιστών** (παραμένει αδιευκρίνιστο το πώς μπόρεσε αυτός, ένας ρεαλιστής, να εμπλακεί στο σουρεαλιστικό χάπενινγκ των ρωσικών εκλογών).

• Η λίστα με τους υποστηρικτές του **Γενάντι Ζιουγκάνοφ** υπακούει, ως επί το πλείστον, στα γνωστά πρότυπα που

έχουμε συνηθίσει και στον τόπο μας, υπάρχουν όμως και κάποια αξιοσημείωτα δεδομένα. Έτσι, εκτός από το **Αγροτικό Κόμμα**, κάποια εταιρεία ρώσων επιστημόνων και διανοούμενων, την **Πανρωσική Ένωση Γυναικών** και μερικούς επώνυμους ποιητές (τι ομοιότης με

τα καθ' ημάς...) υπάρχουν και κάποιες καταχωρίσεις με ιδιαίτερο χρώμα, όπως του **Βλαντιμίρ Βορονίν**, προέδρου της **Ένωσης Απογοητευμένων Καταθετών**, ενός ονομαστού ρώσου ροκ τραγουδιστή και πολλών, μα πάρα πολλών, μικρών εθνικιστικών ομάδων και κομμάτων.

• Ο Βλαντιμίρ Ζιρινόφσκι φαίνεται να έχει ως μόνο υποστηρικτή τον Ζαν Μαρί Λεπέν: ένας, αλλά λέων...

Δεν θα επεκταθούμε στους υπόλοιπους υποψήφιους. Θα σταθούμε όμως σε ελάχιστες από τις πολλές και σπαρταριστές δηλώσεις τους, όπως αποτυπώνονται από κάποιον ρέκτη ερασι-στη που τις μάζεψε από τα διάφορα ει-δησεογραφικά πρακτορεία.

«Συμφωνώ πως αξίζει τον κόπο να ενισχύσουμε το πρόγραμμά μας με τμή-ματα από τις πλατφόρμες άλλων υπο-ψηφίων» (**Μπόρις Γέλτσιν**, στο *Reuter* στις 19 Μαΐου).

«Η Ρωσία δεν χρειάζεται άγριο καπι-ταλισμό ή κομμουνιστικό ολοκληρωτι-σμό. Χρειάζεται λαϊκό σοσιαλισμό ή λαϊκό καπιταλισμό, όπως κι αν τον ονο-μάσετε» (**Σβιατοσλάβ Φεντόροφ**, υπο-ψήφιος πρόεδρος, στο *Reuter* στις 15 Μαΐου).

«Δεν πρέπει να φοβάστε την επανεμ-φάνιση των φυλακών, των γκούλαγκ και άλλων παρόμοιων παρανομιών. Τα πάντα θα βασιζονται σε δικαστικές αποφάσεις» (**Γενάντι Ζιουγκάνοφ**, στο *Reuter* στις 14 Μαΐου).

«Το να λέγεται πως πίνω πολύ είναι αναληθές. Το να λέγεται πως δεν πίνω καθόλου δεν πείθει κανένα. Ο κόσμος θα αμφέβαλλε και θα έλεγε "τι Ρώσος είναι αυτός που δεν πίνει;"...» (**Μπόρις Γέλτσιν**, στους *New York Times* στις 10 Μαΐου).

...μεγάλα προβλήματα και αόρατο το μέλλον

Ένα άλλο εντυπωσιακό στοιχείο εί-ναι η ανάγκη που φαίνεται να νιώθουν οι περισσότεροι από τους υποψηφίους να προβάλλουν την εικόνα τους με με-γάλη στρατιωτική στολή. Μοιάζει να είναι το ισοδύναμο του «κλασικού οι-κογενειάρχη και επιτυχημένου επαγ-γελματία» που ισχύει στις ΗΠΑ, ή του παρ' ημίν «οραματιστή επαγγελματία πολιτικού». Και, πέρα από το αστείο του πράγματος, νομίζω πως το γεγονός

αυτό σημαίνει πολύ περισσότερα απ' όσα φαίνονται σε πρώτη ανάγνωση.

Τα εκλογομαγειρέματα και οι εκλο-γικές καντρίλιες λοιπόν καλά κρατούν, με το δικό τους ιδιαίτερο ρώσικο φολ-κλόρ που δεν σηματοδοτεί τίποτε άλλο από ένα έλλειμμα δημοκρατίας, σε μια χώρα που είχε συνηθίσει να ζει χωρίς αυτήν.

Αλλά τα προβλήματα είναι μεγάλα και καυτά. Δεν ανήκει στις αρμοδιότητες της στήλης να παρουσιάσει τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές διαστάσεις της χρονίζουσας κρίσης που μαστίζει τη με-τα-σοβιετική Ρωσία. Θα σταθεί μόνο σε ένα στοιχείο που το θεωρεί από τα πιο αποκαλυπτικά για την κρίση αυτή. Είναι τα στοιχεία που συγκέντρωσε το Κέντρο Μετα-σοβιετικών Μελετών⁵ τα οποία μι-λούν για έναν ταχύτατο δημογραφικό μαρασμό της Ρωσίας. Ενδεικτικά, στις βόρειες περιοχές, κοντά στην Πετρούπο-λη, ο ρυθμός θανάτων είναι κατά 11,2 τοις χιλίοις μεγαλύτερος από το ρυθμό γεννήσεων (ρυθμός γεννήσεων: 7,3/1000, ρυθμός θανάτων: 18,5/1000). Και δεν έχει περάσει πολύς καιρός από τότε που οι επιστήμονες είχαν αρχίσει να επιση-μαίνουν φαινόμενα βιολογικού εκφυλι-σμού στα παιδιά και στους νέους, εντοπι-ζοντας την αιτία τους στην κακή διατρο-φή, λόγω φτώχειας.

Είναι σαφές πως οι εκλογές αυτές δεν πρόκειται να λύσουν κανένα από τα τεράστια προβλήματα της μεγάλης αυτής χώρας. Και είναι βέβαιο πως τα πραγματικά προβλήματα δεν συναρ-τώνται με τη συνέχιση ή τη διακοπή μια αμφίβολης πολιτικής «μεταρρυθμίσε-ων». Το μέλλον προδιαγράφεται μάλ-λον σκοτεινό και αόρατο.

σημειώσεις

1. Σύμφωνα με τη Segodnya, από τη διεύ-θυνση: <http://www.omri.cz/Publications/SR/RussiaPrez/RPE.960516.html>
2. Στη διεύθυνση: <http://users.aimnet.com/-ksyrah/ekskurs/presend.html>
3. Στη διεύθυνση: <http://users.aimnet.com/-ksyrah/ekskurs/presend.html>
4. Πρωτότυπο προεκλογικό υλικό υπάρχει στη διεύθυνση: <http://www.nns.ru/elects/president/agit.html>. Δυστυχώς τα κείμενα είναι στα ρωσικά.
5. Στη διεύθυνση: <http://www.intr.net/cpss/demograh.html>

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Σειρά:

“Μύθοι και Ιστορία των Λαών”

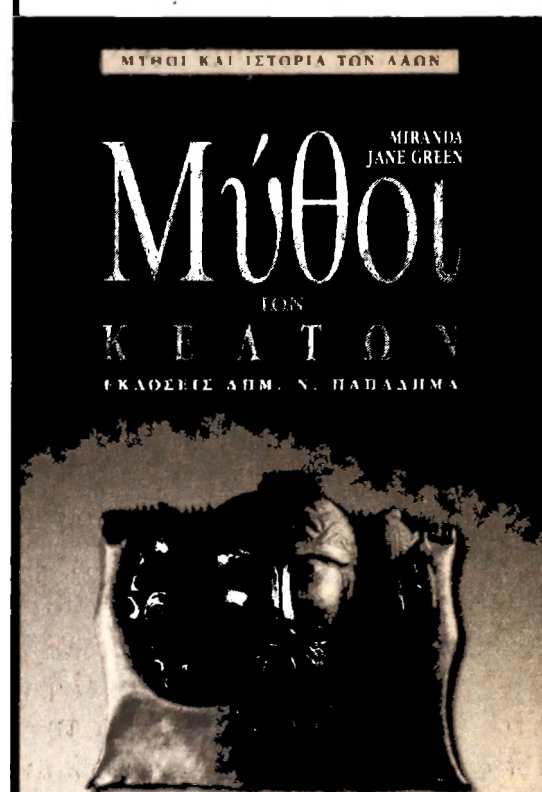
Για μικρούς και μεγάλους

Του Βρετανικού Μουσείου και του Πανεπιστημίου του Τέξας

Miranda Jane Green

Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου του Κάρντιφ

ΜΥΘΟΙ ΤΩΝ ΚΕΛΤΩΝ

Με 103 σελίδες
37 εικόνες και 1 χάρτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ

ΤΟ ΜΑΧΑΙΡΙ ΣΤΟ ΚΟΚΑΛΟ

Συγκλονίζεται η Γερμανία από τις απεργιακές κινητοποιήσεις στον δημόσιο τομέα. Ο Καγκελάριος Χέλμουτ Κολ φαίνεται αποφασισμένος να επιβάλει το νέο πρόγραμμα λιτότητας, προκειμένου να φτιάσει η χώρα τα κριτήρια σύγκλισης, παίζει όμως κορώνα γράμματα την επαινεκλογή του. Οι περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες αναμένεται να φτιάσουν φέτος τα 50 δισ. μάρκα ή 23 δισ. δολ. Προβλέπεται επίσης πάγωμα των μισθών για τα επόμενα δύο χρόνια.

Ο καγκελάριος Κολ διακηρύσσει ότι τον αφήνουν αδιάφορο οι απειλές, αν και γνωρίζει καλά ότι χτυπά το μαχαίρι στο κόκαλο με απρόβλεπτες συνέπειες για το πολιτικό του μέλλον, τη γερμανική κοινωνία αλλά και την πορεία σύγκλισης.

ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Τα παιδιά αποτελούν την εμπροσθοφυλακή στις περισσότερες ένοπλες συγκρούσεις σε ολόκληρο τον κόσμο. Τα περισσότερα στρατεύονται σε ηλικία επτά ετών και αποτελούν το 50% των μάχιμων στρατιωτών, όπως αναφέρει μελέτη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών που δόθηκε στη δημοσιότητα στις 14 Μαΐου στη Γενεύη. Στη Λιβερία εννιάχρονα παιδιά πολεμούσαν πριν από το 1993 στο πλευρό διάφορων παρατάξεων. Στη Βιρμανία και στις Φιλιππίνες τα παιδιά στρατιώτες απο-

τελούν το 40% και 30% αντίστοιχα των αντικυβερνητικών δυνάμεων. Τα παιδιά που κατατάσσονται για να γλυτώσουν τη φτώχεια ή να εκδικηθούν το θάνατο των γονιών τους κακοποιούνται σεξουαλικά και συχνά υποβάλλονται σε μια ταπεινωτική τελετή μύησης. Στη Σρι Λάνκα, στο Σαλβαδόρ και την Ουγκάντα στρατολογούνται ακόμα και τα κορίτσια. Η UNICEF ζητά την αναθεώρηση του πρωτοκόλλου για τα δικαιώματα των παιδιών.

Η Π.Ο.Υ. ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΕΙ

Αυστηρή προειδοποίηση προς όλες τις κυβερνήσεις του κόσμου: τριάντα νέα λοιμώδη νοσήματα απειλούν την τελευταία εικοσαετία την ανθρωπότητα και γνωστές επιδημίες επανεμφανίζονται. Αναπνευστικές λοιμώξεις, χολέρα, τύφος, δυσεντερία, φυματίωση, ελονοσία, ηπατίτιδα Β, Έιτς, έμπολα, ιλαρά, τέτανος νεογνών, κοκκύτης, όπως και εντερικά παράσιτα, κόστισαν τη ζωή σε 17 εκατομμύρια ανθρώπους μέσα στο '95. Στον Τρίτο Κόσμο οι άνθρωποι δεν έχουν χρήματα για να πάρουν αντιβιοτικά, ενώ στην ανεπτυγμένη Δύση οι ασθενείς κάνουν συνήθως υπέρ-χρήση των αντιβιοτικών, με αποτέλεσμα ο ιός να γίνεται ανθεκτικός και να μην αντιμετωπίζεται. Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας καταγγέλλει τις κυβερνήσεις γιατί επαναπαύθηκαν στην πρόοδο της επιστήμης και δεν επενδύουν πλέον στον τομέα της υγείας.

ΤΟΥΡΚΙΑ: ΒΙΑΣΜΟΙ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Οι κρατούμενες σε τουρκικές φυλακές, σε ποσοστό 80% πέφτουν θύματα βιασμού, όπως καταγγέλλει η γνωστή τουρκάλα νομικός **Μερίεμ Ερντάλ**, ηγετικό στέλεχος του Τουρκικού Συνδέσμου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η ίδια υποστηρίζει ότι οι εισαγγελικές αρχές αγνοούν ακόμα και τα ιατρικά πορίσματα που βεβαιώνουν το βιασμό και δεν έχει διεξαχθεί ποτέ μέχρι τώρα έρευνα, δεδομένου ότι η κρατική προπαγάνδα διακηρύττει ότι «οι τουρκικές δυνάμεις ασφαλείας ποτέ δεν θά βίαζαν γυναίκα». Η Ερντάλ καταγγέλλει επίσης ότι οι τουρκικές αρχές προχωρούν σε συλλήψεις μελών του Συνδέσμου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κλείνουν γραφεία του Συνδέσμου ενώ από το 1991 μέχρι σήμερα 10 μέλη του

έχουν χάσει τη ζωή τους κάτω από μυστηριώδεις συνθήκες.

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ

Ο νέος δρόμος του μεταξίου που θα συνδέει το Πεκίνο με την Κωνσταντινούπολη είναι πραγματικότητα. Τα εγκαίνια του τελευταίου τμήματος της σιδηροδρομικής γραμμής έγιναν στις 13 Μαΐου, στο Μασχάντ στο βορειοανατολικό Ιράν. Οι οργανωτές επέλεξαν ένα εμπορικό τρένο με δεκάδες άδεια βαγόνια διαφορετικού χρώματος το καθένα για να εγκαινιάσουν τη γραμμή. Το νέο σιδηροδρομικό δίκτυο ανοίγει νέους εμπορικούς δρόμους ανάμεσα στις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, τις οποίες συνδέει με τα λιμάνια του Περσικού Κόλπου και μειώνει το χρόνο μεταφοράς από την Ευρώπη στην βορειοανατολική Ασία κατά δέκα μέρες τουλάχιστον.

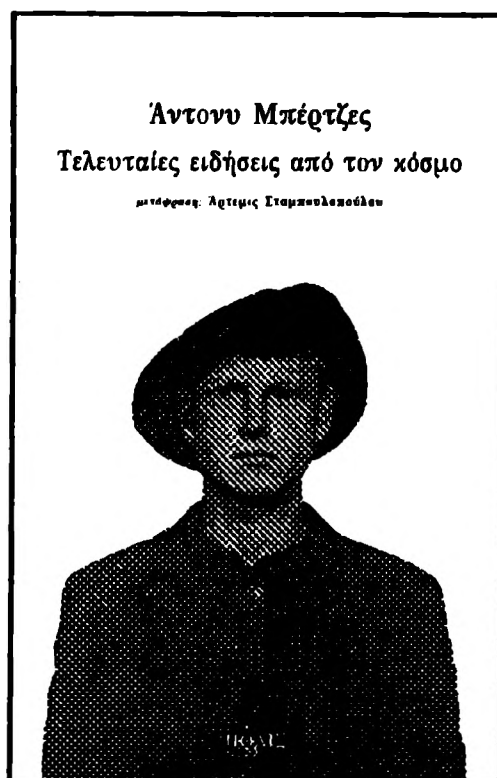
Οι πιο κρίσιμες εκλογές στην ιστορία του Ισραήλ διεξάγονται στις 29 Μαΐου. Ο πρωθυπουργός Σίμον Πέρες, 72 ετών, ηγέτης του Εργατικού Κόμματος δίνει δραματική μάχη. Διακυβεύεται πάνω απ' όλα η εύθραυστη ειρηνική διαδικασία στη Μέση Ανατολή που κινδυνεύει ανά πάσα στιγμή να τιναχθεί στον αέρα.

Άντονυ Μπέρτζες

Τελευταίες ειδήσεις από τον κόσμο

μετάφραση: Άρτεμις Σταμπουλοπούλου

Οι Τελευταίες ειδήσεις από τον κόσμο του Άντονυ Μπέρτζες (του Βρετανού συγγραφέα που έγραψε, μεταξύ άλλων, το Κουρδιστό Πορτοκάλι) είναι ένα μυθιστόρημα που συγκροτείται από τρεις παράλληλες ιστορίες, στις οποίες πρωταγωνιστούν δυο ιστορικά πρόσωπα, ο Ζίγκμουντ Φρόυντ και ο Λέων Τρότσκι, καθώς κι ένα μυθιστορηματικό, ο Βαλ Μπρόουντ, ουμανιστής ποιητής και συγγραφέας βιβλίων επιστημονικής φαντασίας.

Τρεις ιστορίες που αντιστοιχούν σε τρία σημαντικά ορόσημα του εικοστού αιώνα: τη θεμελίωση της ψυχανάλυσης, την ουτοπία της παγκόσμιας επανάστασης και τα ταξίδια στο διάστημα. Ο Μπέρτζες αφηγείται τη ζωή του Φρόυντ και των επιγόνων του, τις περιπέτειες του Τρότσκι στη Νέα Υόρκη και το χρονικό της Συντέλειας του Κόσμου, της καταστροφής της Γης από τη σύγκρουσή της με τον -φανταστικό- πλανήτη Λύγκα, καθώς και το ταξίδι των τελευταίων επιζώντων, των «εκλεκτών» που διαφεύγουν με το διαστημόπλοιο Αμέρικα, τη νέα Κιβωτό, προς ένα αβέβαιο και διφορούμενο μέλλον. Με πλοκή γεμάτη κωμικά και γλωσσικά ευρήματα, με πλήθος παραπομπών σε κλασικά κείμενα, οι Τελευταίες ειδήσεις από τον κόσμο είναι μια πληθωρική Οδύσσεια που εκτυλίσσεται σε ατμόσφαιρα Αποκάλυψης, ένα πολυπρόσωπο παραμύθι για τις εμπειρίες, το μεγαλείο αλλά και τον όλεθρο του εικοστού αιώνα και, συγχρόνως, μια κριτική αποτίμηση της ιστορίας του.

Ένα νέο Θριάσιο πεδίο...

άρθρο ειδικού συνεργάτη

Τα «στρατηγικής σημασίας» υπόγεια ύδατα του Αυλώνα, αλλά και όλη η οικολογική ισορροπία της Βόρειας Αττικής, απειλούνται από την απόφαση του ΥΠΕΠΘ να δημιουργηθεί εκεί μια νέα χωματερή για την Αθήνα. Ποιοι αποφασίζουν από τα γραφεία τους με απίθανη κοινωνική αναληγσία και πολιτική κυνικότητα την εξάφανιση χωριών, υδροφόρων οριζόντων και Εθνικών Δρυμών;

Το 1989-1990, ο τότε υπουργός ΠΕΧΩΔΕ κ. Λιάσκας είχε χαρακτηρίσει τα υπόγεια ύδατα του Αυλώνα «ως στρατηγικής σημασίας για την Αθήνα» – όλες οι γεωλογικές μελέτες που έγιναν μέχρι σήμερα περιέχουν την ίδια διατύπωση.

Τα «σχεδόν επιφανειακά» αυτά ύδατα (στα τέλη του '80 έφεραν περισσότερα από 130.000 κυβικά μέτρα νερό την ημέρα στην Αθήνα· σήμερα φέρνουν 40.000 γιατί υπάρχει επάρκεια και στους άλλους ταμιευτήρες) βγαίνουν μέσα από ένα μαγευτικό περιβάλλον γεμάτο πεύκα στις βόρειες πλαγιές του εθνικού δρυμού της Πάρνηθας και απλώνουν στον πλούσιο κάμπο του Αυλώνα. Εκεί στις πλαγιές της βόρειας Πάρνηθας σχεδιάζει το ΥΠΕΧΩΔΕ και οι «ειδικοί» του να εγκαταστήσουν εργοστάσιο «ανακύκλωσης» και φυσικά μια νέα χωματερή για την Αθήνα.

Το τεράστιο οικολογικό έγκλημα συντελείται σήμερα επί υπουργίας του κ. Κώστα Λαλιώτη. Πριν ολοκληρωθούν οι «επιστημονικές μελέτες», έχει ήδη ληφθεί πολιτική απόφαση για τη μεταφορά της χωματερής εκεί: στα βόρεια όρια του εθνικού δρυμού της Πάρνηθας και ακριβώς πάνω από 30 εν ενεργεία γεωτρήσεις της ΕΥΔΑΠ δίπλα στο ανοικτό κανάλι της Υλίκης, στα σύνορα του μεγαλύτερου στρατοπέδου τεθωρακισμένων της χώρας.

Βέβαια το πρόβλημα οι Αθηναίοι θα το αντιληφθούν στην πρώτη λειψυδρία. Ή, ακόμα χειρότερα, στα μολυσμένα οπωροκηπευτικά που θα κυκλοφορούν στις αγορές. Τότε που οι «μεμβράνες στεγανοποίησης» του κ. Λαλιώτη θα έχουν αποδειχτεί μια φάρσα. Όπως δηλώνουν και κάποιοι άλλοι ειδικοί, «τα ασβεστολιθικά πετρώματα της βόρειας πλευράς του Εθνικού Δρυμού της Πάρνηθας δεν είναι δεκτικά

σε τέτοιες μεθόδους». Τα υγρά των σκουπιδιών θα κυλίσουν στον υδροφόρο ορίζοντα και θα τον καταστρέψουν, καταστρέφοντας τις γεωτρήσεις και τα όποια υπόγεια αποθέματα της Αθήνας σε περίπτωση λειψυδρίας. Θα απειλήσουν δε άμεσα και το τιμεντένιο κανάλι της Υλίκης που γειτνιάζει με τη χωματερή. Το ό,τι επακολογήσει θα είναι ολέθριο για την Αττική και την Αθήνα.

Άλλο Λωζάνη, άλλο Κοζάνη...

Η απόρριψη της Ριτσώνας ως τόπου για τη νέα χωματερή, από τον Κώστα Λαλιώτη, δεν έγινε για λόγους πολιτικής ευαισθησίας ή διοικητικών ορίων. Σύμφωνα με μελετητές του Ε.Μ.Π. –κάτι ανάλογο διέκρινε και από το περιβάλλον των συμβούλων του κ. Λαλιώτη– η Ριτσώνα προορίζεται για τη δημιουργία χωματερής βιομηχανικών και τοξικών αποβλήτων. Ο λόγος είναι το μεγάλο κόστος μεταφοράς αυτών των τελευταίων μακριά από την Αττική.

Όμως έτσι, η σημερινή ηγεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ δεν κάνει τίποτε άλλο από το να ανοίγει ουσιαστικά το δρόμο για ένα νέο Θριάσιο πεδίο στη Βόρεια Αττική που θα καταστρέψει (ή και θα «αναπτύξει») τον Αυλώνα, τη Μαλακιάσα, τα Οινόφυτα, τον Άγιο Θωμά, το Κλειδί, αλλά και την Σκάλα Ωρωπού.

Η καταστροφική αντιμετώπιση των κατοίκων της Βόρειας Αττικής είναι η μέθοδος που ακολουθείται στους ανυποψίαστους για το έγκλημα Αθηναίους. Η χωματερή έγινε μια «τούρτα υπανάπτυξης» ανάμεσα σε Εθνικούς Δρυμούς, υπόγειους υδροφόρους ορίζοντες, καταπράσινες μικρές πόλεις και χωριά, από τον «αναπτυξιακό» Ενιαίο Σύνδεσμο και τον κ. Λαλιώτη.

Κι όμως στις χώρες της Ευρωπαϊκής

Ένωσης οι κεντρικές χωματερές είναι συχνά πολύ έξω από τα διοικητικά όρια της περιοχής και του νομού των μεγαλουπόλεων. Μόνο οι σταθμοί μεταφόρτωσης είναι στα διοικητικά όρια της πόλης ή του νομού.

Πολλά τα πολιτικά ερωτήματα

Τα πολιτικά ερωτήματα από αυτή την παράλογη ενέργεια είναι πάρα πολλά:

- Ποια είναι τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα που κινούνται γύρω από τη διαχείριση των σκουπιδιών στην Αθήνα και γιατί πιέζουν για τη λύση του Αυλώνα;

- Τι σημαίνει η ηθελημένη καταστροφή του μεγάλου υδροφόρου ορίζοντα του Αυλώνα και της Βόρειας Πάρνηθας, η διώδηση με εργοστάσια και χωματερές του τελευταίου Εθνικού Δρυμού της Αττικής;

- Ποιοι καθυστέρησαν τις λύσεις που είχαν επιλεγεί ήδη από το 1992 με στόχο να έρθουν σήμερα και να δημιουργούν τετελεσμένα στη Βόρεια Αττική;

- Ποιος είναι ο αρμόδιος υπουργός που δεν πήγε ποτέ να δει από κοντά τα τεράστια οικολογικά, κοινωνικά, και οικονομικά προβλήματα που δημιουργούν οι «επιστημονικές» αποφάσεις του;

- Ποιοι αποφασίζουν με απίθανη κοινωνική αναληγσία και πολιτική κυνικότητα από τα γραφεία τους να ξεκληρίσουν πόλεις και χωριά;

- Ποιοι περίμεναν πως οι δεκάδες χιλιάδες κάτοικοι δεν θα αντιδράσουν;

- Ποιοι ελπίζουν πως με την παραπληροφόρηση θα κερδίσουν το βρόμικο παιχνίδι των σκουπιδιών; Θα προχωρήσουν μέχρι και την τελική σύγκρουση με τους εξεγερμένους κατοίκους; Είναι άραγε τόσο «αποφασισμένοι» να μετρήσουν τραυματίες στα πλαίσια της «νέας εποχής» και του νέου «εκσυγχρονισμού»;

Πημέλεια: Ε. Κολλιοπούλου, Δ. Κ. Σωτηρόπουλος

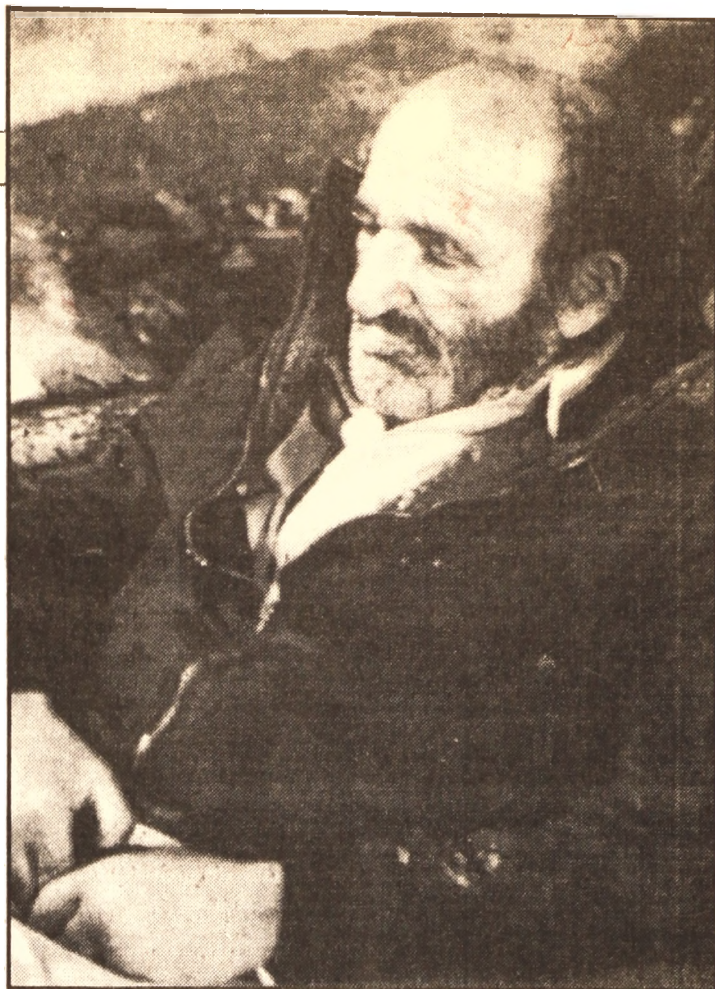
Ι άστεγοι

αστικοποίηση στις περισσότερες
ύρες του κόσμου εδώ και αρκετά
ρόνια έχει αγγίξει τα όριά της.
ηγάμεσα στα περιβαλλοντικά και
οινωνικά προβλήματα που
τέφερε η ανάπτυξη των
εγαλουπόλεων είναι και η αύξηση
ου αριθμού των αστέγων, οι οποίοι,
ήμερα, ξεπερνούν το ενάμισι
κατομμύριο σε όλο τον κόσμο.
έλλειψη στέγης έχει γίνει
ονοκέφαλος για τους δημοτικούς
και κυβερνητικούς φορείς. Το κύμα
ων προσφύγων και των
εταναστών προς τη Δύση, που
εκδίκουν μερίδιο από την
ευημερία των ανεπτυγμένων
ωρών», επέτεινε το πρόβλημα. Η
πειρία έδειξε ότι οι ίδιοι οι
στεγοι, θύματα της έλλειψης
οινωνικής πολιτικής, ξέρουν να
υτοοργανώνονται και να
φουρίσκουν πρωτότυπες λύσεις
τα προβλήματά τους. Δημιουργούν
τηννήματα αμφισβήτησης του
υριάρχου πολιτικού συστήματος,
αταλαμβάνουν ακατοίκητα σπίτια
κδίδουν ενημερωτικά έντυπα. Τις
ερισσότερες φορές, αυτές οι
ροσπάθειες διαλύονται με τη βία ή
φομοιώνονται από τα
ρογράμματα καταπολέμησης του
οινωνικού αποκλεισμού.
την Ελλάδα, το πρόβλημα των
ιστέγων εμφανίστηκε τα τελευταία
ρόνια αφού, ως τώρα, οι στενοί
οικογενειακοί και κοινωνικοί δεσμοί
ους προστάτευαν. Όλο και πιο
υχνά, όμως, τα παγκάκια στους
εζοδρόμους φιλοξενούν τους μη
χοντες «πού την κεφαλήν κλίνει».
Ο γιγαντισμός της Αθήνας
ξακολουθεί, ενώ τα μέτρα για τη
δημιουργία κοινωνικής και
πολιτιστικής υποδομής στην
παρχία είναι περιορισμένα. Τα
πρωτεία εξακολουθεί να κατέχει το
κλεινόν άστυ, όπου η πληθυσμιακή
πυκνότητα αγγίζει τους 7.089
κατοίκους ανά τ.χλμ., σύμφωνα με
τα τελευταία στοιχεία της
στατιστικής υπηρεσίας.

• • • Η ΑΡΣΙΣ, εταιρεία κοινωνικής υποστήριξης νέων,
ασχολείται από το 1995 συστηματικά με τα προβλήματα
στέγασης που αντιμετωπίζουν οι νέοι στην Ελλάδα. «Το
τετράπτυχο "στέγαση - κατάρτιση - υποστήριξη - απασχό-
ληση" υποδηλώνει τους άξονες των δραστηριοτήτων μας.
Σε συνεργασία με δήμους, υπουργεία και ευρωπαϊκούς
οργανισμούς προωθούμε προγράμματα ενημέρωσης και
ευαισθητοποίησης του κοινού αλλά και δημιουργία ξενώ-
νων νέων. Σύντομα πρόκειται να λειτουργήσει στην οδό
Ισαύρων 48, στο κέντρο της Αθήνας, ξενώνας για νέους
(15-21 ετών), που αντιμετωπίζουν πρόσκαιρα ή μονιμότε-
ρα προβλήματα στέγασης, λόγω του ακατάλληλου ή ανύ-
παρκτου οικογενειακού περιβάλλοντος και της έλλειψης
άλλου περιβάλλοντος διαμονής. Παράλληλα, αυτοί οι νέοι
θα ενταχθούν στα προγράμματα κατάρτισης που ήδη
εφαρμόζουμε. Τον περασμένο Νοέμβριο, οργανώσαμε σε
συνεργασία με το Δήμο Αθηναίων ανοικτή εκδήλωση με
σύνθημα "Ζητείται στέγη". Έπειτα από ενημέρωση σχετικά
με το πρόβλημα των αστέγων, ακολούθησε διαμαρτυρία
με χάπενινγκ στην πλατεία Κουμουνδούρου που κράτησε
όλη τη νύχτα της 4 προς 5 Νοεμβρίου. Η εκδήλωση αυτή
είναι η πρώτη που οργανώθηκε στην Ελλάδα για την κοινω-
νική υποστήριξη των αστέγων. Εξάλλου, είναι γνωστό ότι
οι υπηρεσίες που ασχολούνται με το θέμα είναι ανεπαρ-
κείς και ασυντόνιστες».

• • • Η ευρωπαϊκή οργάνωση FEANTSA (Συ-
νομοσπονδία Οργανώσεων που εργάζονται για
τους Άστεγους), με έδρα τις Βρυξέλλες, ιδρύ-
θηκε το 1991. Σκοπός της, η καταγραφή του
αριθμού των αστέγων στις χώρες της Ευρωπαϊ-
κής Ένωσης, η προώθηση κοινοτικών προγραμ-
μάτων για τη στέγη, ο συντονισμός του δικτύου
των οργανώσεων των ευρωπαϊκών χωρών που
ασχολούνται με τους άστεγους και η εκπροσώ-
πησή τους στα αρμόδια όργανα του Ευρωπαϊ-
κού Κοινοβουλίου. Στόχοι και πολιτική της
FEANTSA είναι η δημοσιοποίηση του προβλή-
ματος των αστέγων, η πίεση των κυβερνήσεων
των χωρών της Ε.Ε. για την προώθηση προ-
γραμμάτων υποστήριξης τους και η εκπόνηση
μελετών που θα προσεγγίζουν επιστημονικά την
έκταση, τη φύση και τις αιτίες γέννησης του κοι-
νωνικού προβλήματος. Οι καταγεγραμμένοι άστε-
γοι στην Ελλάδα είναι περίπου 10.000, από τους
οποίους οι 400 βρίσκονται στην Αθήνα, σύμφω-
να με τα στοιχεία του Ευρωπαϊκού Παρατηρη-
τηρίου για την έλλειψη στέγης. Ο αριθμός αυτός
είναι βέβαια σχετικός, αφού η καταγραφή είναι
αρκετά δύσκολη.

• • • Η οργάνωση Εθελοντική Εργασία της
Αθήνας, ανάμεσα στις πολλές δραστηριότητες

Από την εκδήλωση-διαμαρτυρία «Ζητείται στέγη»
στην Αθήνα (3-4.11.95). Φωτογραφία: Άρσις.

της (στήριξη ατόμων με ειδικές ανάγκες ή με
ψυχιατρικά προβλήματα, διδασκαλία της ελλη-
νικής γλώσσας σε ξένους κ.λπ.) έχει δημιουργή-
σει ειδική ομάδα για τη βοήθεια αστέγων. «Τα
σχέδιά μας περιορίζονται προς το παρόν στην
προσπάθεια οργάνωσης συσσιτίου και ιατρικής
περίθαλψης στους ανθρώπους που, για διάφο-
ρους λόγους, περιφέρονται στους δρόμους. Το
πρόβλημα βέβαια της εξεύρεσης χώρου παραμέ-
νει ακόμα το κυριότερο εμπόδιο στην υλοποίηση
των σχεδίων μας».

• • • Εναλλακτική λύση στο πρόβλημα της έλ-
λειψης στέγης προτείνουν εδώ και έξι χρόνια
οι καταληψίες της Villa Amalia, στο σταυρο-
δρόμο Αχαρνών και Χεύδεν, κοντά στην πλα-
τεία Βικτωρίας. «Όταν υπάρχουν 200.000 ακα-
τοίκητα σπίτια στην Ελλάδα, το να μένει κανείς
στο δρόμο είναι παράλογο. Όπως όταν πεινάς
θα πρέπει κάτι να βρεις να φας, έτσι και το δι-
καίωμα στη στέγαση είναι αναφαίρετο δικαίω-
μα του κάθε πολίτη. Η ενέργειά μας βέβαια εί-
ναι μια γενικότερη κοινωνική παρέμβαση με
σκοπό να προτείνει έναν εναλλακτικό συλλογι-
κό τρόπο ζωής. Παράλληλα, είναι ένας τρόπος
έκφρασης και αμφισβήτησης του συμβατικού
τρόπου ζωής. Η λειτουργία εκθεσιακού χώρου
μέσα στο οίκημα που ζούμε είναι μια αντίδρα-
ση στην εμπορευματοποίηση της τέχνης, προ-
σφέροντας τη δυνατότητα σε καλλιτέχνες που
αποκλείονται ή αμφισβητούν τα κυκλώματα να
εκφραστούν». Σε βάρος των περίπου 10 κατα-
ληψιών εκκρεμούν βαριές κατηγορίες. Η δίκη
έχει οριστεί για τις 27 Σεπτεμβρίου αυτής της
χρονιάς.

ΔΙΛΟΥΣ

ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΗ «ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ»

Κι άλλη επιστολή για το θέμα της «Ρωμιοσύνης». Η πρώτη, από τον συγγραφέα κ. Χρ. Μηλιώνη.

Αγαπητέ μου κ. Διευθυντά,

Δε ξω στη Γερμανία, δε διαβάζω γερμανικά και δεν ξέρω τι συμβαίνει εκεί. Θα έλεγα μάλιστα ότι το ενδιαφέρον μου θα ήταν πιθανότατα ίσο με το ενδιαφέρον του μέσου Έλληνα πολίτη, αν δεν συνέβαινε να είμαι συγγραφέας λογοτεχνικών βιβλίων, ένα από τα οποία έχει εκδοθεί και στα γερμανικά από τις εκδόσεις «Ρωμιοσύνη». Από την άποψη αυτή με ενδιαφέρουν, όπως είναι φυσικό, και οι μεταφράσεις και οι δραστηριότητες της «Ρωμιοσύνης». Θα ήταν επίσης φυσικό γι' αυτόν το λόγο να με ενδιαφέρουν και οι επιστολές που δημοσιεύτηκαν γι' αυτές τις δραστηριότητες στο *Αντί*, παλαιότερα του κ. Αλέξ. Σχινά και πρόσφατα του κ. Σπύρου Μοσκόβου, αν τις επιστολές αυτές δεν τις ακύρωνε η ίδια η χολερικότητά τους που δημιουργεί πολλά ερωτηματικά. Μάλιστα ο κ. Σχινάς ήταν, αν δεν κάνω λάθος, και κουμπάρος του ξαύρου Eideneier που διευθύνει τη «Ρωμιοσύνη», και είναι εύλογο να αναρωτιέται κανείς τι πρώτα χάλασε: η κουμπαριά ή η «Ρωμιοσύνη»;

Αλλά θα περιοριστώ σε ορισμένες παρατηρήσεις μου στο πιο πρόσφατο δημοσίευμά σας, του κ. Σπύρου Μοσκόβου (*Αντί*, 599/1-3-1996) με τον τίτλο «VON KAVAFIS BIS KYRIMIS».

Αφού πετάξει κανείς πολλή μούργα από το άρθρο του, τελικά ξεκαθαρίζουν δυο τρία πράγματα που ίσως έχουν ενδιαφέ-

ρον να σχολιασθούν:

1. Ο κ. Μοσκόβου, εκτός από την ποιότητα των μεταφράσεων, που δεν είμαι σε θέση να την ελέγξω (το έκανα όμως έμμεσα για δικό μου βιβλίο και ο έλεγχος ήταν πολύ θετικός), κατηγορεί τη «Ρωμιοσύνη» ότι θολώνει την εικόνα της ελληνικής λογοτεχνίας και «παραπλανώνται συστηματικά οι λιγοστοί Γερμανοί που ενδιαφέρονται για τη συγγραφική μας παραγωγή και αποτρέπονται οι πολλοί που θα ήθελαν να τη γνωρίσουν» (οι υπογραμμίσεις δικές μου).

Θα παραβλέπω την αντίφαση που περιέχει η εντός εισαγωγικών παρατήρησή του και το δυσεξακρίβωτο του δεύτερου σκέλους της και θα προσφύγω στη μαρτυρία του Καταλόγου της «Ρωμιοσύνης» (εκδ. 1995) που έχω μπροστά μου: Το κεφάλαιο της Πεζογραφίας περιλαμβάνει 39 πεζογράφους, από τους οποίους οι 33 είναι εδώ πολύ γνωστοί (και ευφήμως), ενώ μόνο 6 είναι άγνωστοι σ' εμένα. Ίσως όχι εξαιτίας μου, αλλά και έτσι δεν μπορούν να αλλοιώσουν την εικόνα της νεοελληνικής λογοτεχνίας.

2. Τα προβλήματα της διακίνησης των μεταφρασμένων βιβλίων στο εξωτερικό και της ανταπόκρισης του ξένου αναγνωστικού κοινού έχουν πολύ μεγαλύτερο εύρος, ώστε να μην μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη η «Ρωμιοσύνη», ακόμη και σε ό,τι αφορά στη Γερμανία. Ήδη, ασυναίσθητα ίσως, το ομολόγησε ο ίδιος ο αρθρογράφος σας στο παραπάνω παράθεμά μου, μ' εκείνο το «οι λιγοστοί Γερμανοί που ενδιαφέρονται». Δε διάβασε τίποτε στις αθηναϊκές εφημερίδες για αξιολογώτατα ελληνικά βιβλία μεταφρασμένα στη Γαλλία και στην Αμε-

ρική, που πολτοποιήθηκαν και μάλιστα από τους ίδιους τους εκδότες τους και όχι από τον κ. Αλέξ. Σχινά;

3. Σε νεότερο δημοσίευσμά του ο κ. Μοσκόβου στο ΒΗΜΑ (Κυριακή, 5-5-96), ανταπόκριση από το Βερολίνο, μιλούσε διθυραμβικά για την εκεί παρουσίαση συγγραφέων μας και τελείωνε με τη μελαγχολική επισήμανση: «Οι Γερμανοί συγγραφείς ωστόσο έλειψαν από αυτές τις ελληνικές βραδιές...» – όπως λείπουν κι από όλες τις άλλες, να συμπληρώσω εγώ. Απουσία για την οποία, υποθέτω, δεν ευθύνονταν η «μαύρη χειρ» των Eideneier, που «καλοί Έλληνες συγγραφείς στην Κολωνία, για να τους προωθήσουν υποτίθεται στη γερμανική βιβλιοαγορά, αλλά τους κρύβουν επιμελώς από τους φυσικούς και χρήσιμους συνομιλητές τους, τους γερμανούς λογοτέχνες κ.λπ.».

Μήπως τα πράγματα είναι σοβαρότερα απ' όσο φαίνεται να υποψιάζονται οι αρθρογράφοι σας; Και μήπως αυτά τα «σπκόμαστε απέναντί της και την απολαμβάνουμε [δηλ. την ελληνική λογοτεχνία] όπως ο Ηρακλής τα στήθη της αγαπημένης του Ιόλης»* δεν είναι παρά απονέρια νεοκλασικά, δηλαδή φρούμαρα;

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία

Χριστόφορος Μηλιώνης

*Σπ. Μοσκόβου, *Το Βήμα*, 5-5-96

• Ο κ. Μοσκόβου έλαβε υπόψη του και αυτή την επιστολή, για την οποία μας έστειλε σύντομη απάντηση την υστάτη ώρα. Λόγω ανυπέροβλητου τεχνικού κωλύματος, θα δημοσιευτεί στο επόμενο τεύχος.

Ρόντυ Ντούλ

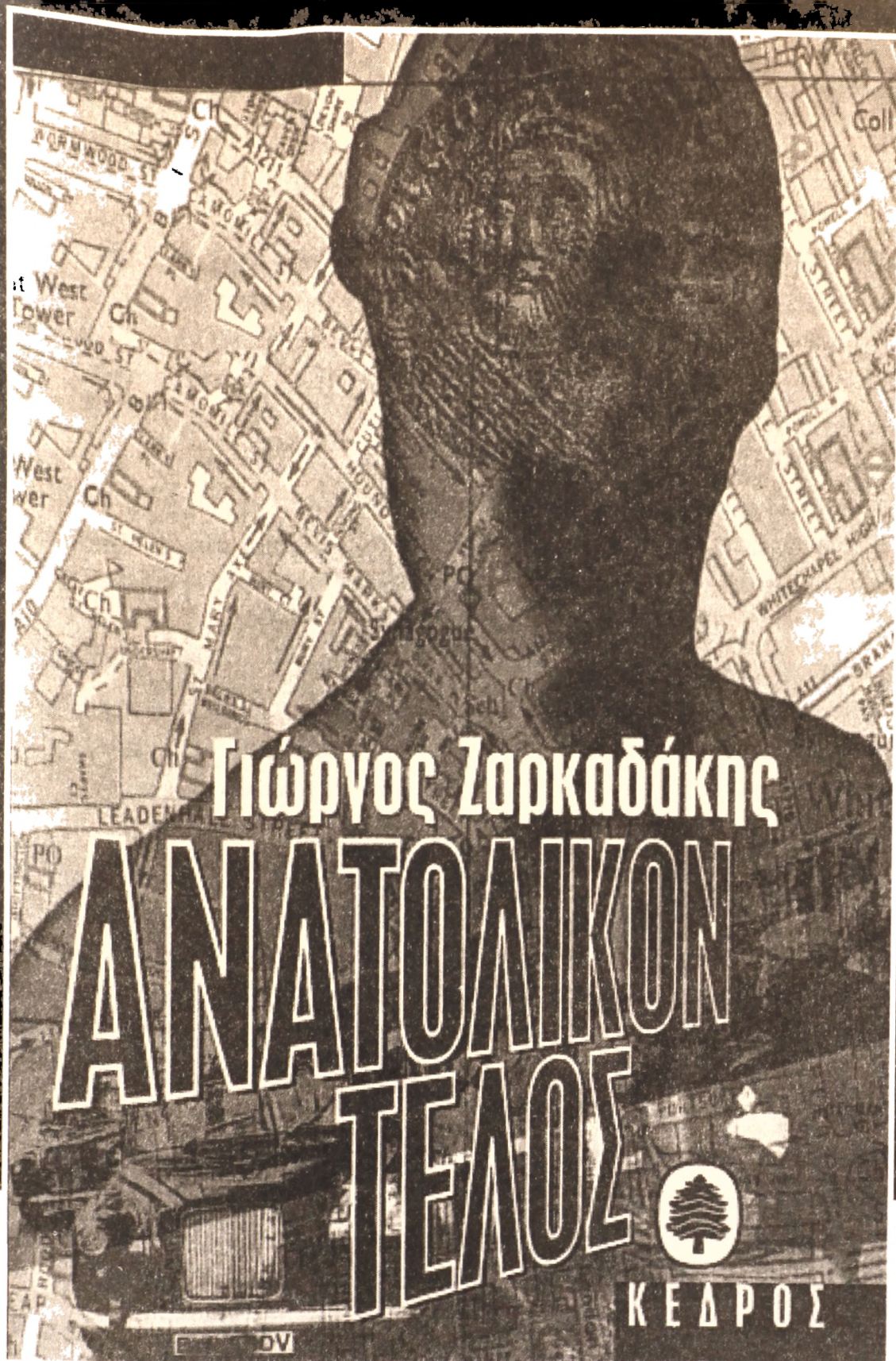
— ΠΑΝΤΥ ΚΛΑΡΚ, ΧΑ ΧΑ ΧΑ (ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΖΑΡΚΑΔΑΚΗΣ

Ένας βαρύς λονδρέζικος
χειμώνας, η μουσική
των αγγέλων,
η αναζήτηση μιας
χαμένης βυζαντινής
πριγκίπισσας, η τρομερή
κατάληξη μιας
μυσταγωγίας που πήγε
λάθος, οδηγούν ένα
νεαρό μουσικό στην
ανακάλυψη της ουσίας
της ελληνικότητας.

Ανατολικόν τέλος

ΝΕΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ

ΚΕΔΡΟΣ
ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

Τα Άγρια & τα Ήμερα

του Παναγιώτη Ιωαννίδη

ΑΡΡΩΣΤΟΙ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

«Μην πιστέψεις πως αυτό είναι γράμμα. Είναι απλώς μια μικρή αναζωπύρωση της ασθένειας που λέγεται φιλία», έγραφε κάποτε ο Ζαν Ρενουάρ στην Ζανίν Μπαζέν. Η αλληλογραφία είναι, αλήθεια, ένα από τα γλυκύτερα συμπτώματα αυτής της ασθένειας – σύμπτωμα που φουντώνει όταν μεταξύ των αρρώστων παρεμβάλλεται η απόσταση. Το τηλέφωνο, διπλά τυραννικό, καθώς χαρίζει την φωνή, αλλά παρακρατεί την μορφή, ποτέ δεν θα μπορέσει να αντικαταστήσει την επιστολή. Η ηλεκτρονική αλληλογραφία πάλι, κληρονόμησε την ζωντάνια του ενός, αλλά μας στερεί την περισυλλογή της άλλης. Το γράμμα, ωστόσο, παραδόξως διατηρεί μian αμεσότητα ουσιαστικότερη από την απατηλή εκείνη της τηλεφωνικής συνδιάλεξης: ίσως γιατί γράφοντας, έχουμε στον νου μας ολόκληρο το πρόσωπο στο οποίο απευθυνόμαστε: το βλέπουμε. Και αντιστρόφως, το χαρτί μεταφέρει ακέραιο και συμπυκνωμένο τον συγγραφέα του: και η φλυαρία ακόμα, έχει εδώ τη χάρη του παιχνιδιού, δεν είναι εκτόνωση ανίας ή ορμής, ούτε απόπειρα να γεμίσουν τα κενά της συνομιλίας. Γιατί οι σιωπές ενός τηλεφωνήματος είναι αμήχανες: ενός γράμματος, ρεμβαστικές.

Εξάλλου, και ο έπαινος και το παράπονο, πιο εύκολα διατυπώνονται, και μεγαλύτερη ένταση αποκτούν γραπτώς. Κανείς δεν κομπιάζει, κανείς δεν κοκκινίζει. Και παραμένει σαφές το αν η εξομάλυνση του προβλήματος ήταν στ' αλήθεια λύση, ή απλώς παράκαμψη: ακόμα κι όταν τα αίτιά του σβηστούν από το βιαστικό μυαλό μας, τα συντηρεί το χαρτί ανεξίτηλα. Γιατί την χρειαζόμαστε την παρατήρηση και την κριτική των φίλων: αν δεν μας φυλάξουν αυτοί απ' τις κακοτοπιές, τότε ποιος; Ακριβός φίλος, είναι ο «αυστηρός φίλος».

Πραγματικά, η επικοινωνία μεταξύ “ασθενών” μπορεί κάποτε να φτάσει να στηρίζεται αποκλειστικά στην αλληλογραφία. Αλλά η φιλία, αντίθετα απ' τον έρωτα, δεν απαιτεί διαρκή τροφοδότηση. Δυο φίλοι μπορεί να ξαναβρεθούν ύστερα από χρόνια σιωπής και απόστασης, και να 'ναι σαν να χώρισαν μόλις χτες. Αυτή η απίστευτη αντοχή του φιλικού δεσμού, δεν είναι ωστόσο σε θέση να μειώσει την επιθυμία της συχνής επαφής. Από την άλλη όμως, και οι “ανάσες” της μιας ή της άλλης πλευράς γίνονται σεβαστές, και δεν παρεξηγούνται. Στο κάτω κάτω, οι φίλοι είναι η επιλεγμένη από μας, ή δωρισμένη από την σοφή Τύχη –και όχι από την τυφλή βιολογική μοίρα– οικογένειά μας.

Η επιστολή του Ρενουάρ, σταλμένη όταν ο Γάλλος σκηνοθέτης κόντευε τα 80, κατέληγε: «Το ευχάριστο είναι να γερνά κανείς συγχρόνως με αυτούς που αγαπά.»

Τα Άγια Εφήμερα

© Ν' ανοίγεις την τηλεόραση και, χωρίς να το περιμένεις, να πέφτεις πάνω στο «Σαν βροχή και σαν χαλάζι» της Πένης Παναγιωτοπούλου (ΕΤ2, 14.05.96, 22:00). Όταν τέτοιες δουλειές, με σκηνοθεσία διακριτική, που όμως ξέρει πού το πάει, και με ορισμένους από τους καλύτερους νέους ηθοποιούς του θεάτρου και του κινηματογράφου, γίνονται για την τηλεόραση, εκτός από ευχάριστο, είναι και ενθαρρυντικό – γενικά.

☐ Γενικά, επίσης: «Στο παρελθόν πρέπει να αναζητείς μian ορμή για να το ξεπεράσεις, όχι ένα παράδειγμα για να το μιμηθείς». (Ο Ζαν Ντανιέλ στον Μιχάλη Μητσό: ΤΑ ΝΕΑ, 18.05.96).

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

ΚΤΙΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΟΛΥΜΠΕΙΟ!

Ον αρχαιολογικό χώρο του Ολυμπείου, τους γνωστούς μας Στύλους του Ολυμπείου, επέλεξε ο Εθνικός Γυμναστικός Σύλλογος (ΕΓΣ) για να επεκτείνει τις αθλητικές του εγκαταστάσεις. Οι 15 γιγάντιες κολώνες κορινθιακού ρυθμού, ηλικίας 2.500 χρόνων, είναι τι έχει απομείνει από τον μεγαλύτερο αρχαίο ναό της Αθήνας που ο Πεισίστρατος είχε αρχίσει να κτίζει. Οι Αθηναίοι περίμεναν 700 χρόνια για να ολοκληρωθεί τελικά ο ναός από τον ρωμαίο Ανδριανό.

Ημερα το Ολυμπείον, ένας από τους τελευταίους ελεύθερους ανοικτούς χώρους της Αθήνας, απειλείται να τσιμεντοποιηθεί στο όνομα της ανάπτυξης του «αθλητισμού». Η ολοδομία Αθηνών έχει εκδώσει άδεια από το 1991 για οικοδόμηση αθλητικών εγκαταστάσεων (κλειστού κολυμβητηρίου, γηπέδων πάλης, βόλλεϋ, μπάσκετ, ποδυτηρίων, γραφείων...) σε μια έκταση 3.000 τ.μ. μέσα στον αρχαιολογικό χώρο. Η άδεια αυτή, που αντίκειται στους όρους και τους περιορισμούς δόμησης τους οποίους επιβάλλει το προεδρικό διάταγμα του 1988, όχι μόνο δεν έχει ανακληθεί αλλά ζητείται και παράταση της ισχύος της. Επιπλέον, η 1η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων δεν «έχει αντίρρηση» για την κατεδάφιση του ιστορικού κτιρίου του Ελληνικού Χοροδράματος της χολής της Ραλλούς Μάνου, το οποίο βρίσκεται στο χώρο που απειλείται να τσιμεντοποιηθεί. Η υποκρισία της διοίκησης (υπ. Πολιτισμού, Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, Δήμος Αθηναίων) συνεχίζεται όσο η παράνομη άδεια οικοδόμησης δεν νακαλείται. Και είναι βέβαια γνωστό ότι η περιοχή του Ολυμπείου περιλαμβάνεται στο σχέδιο ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας.

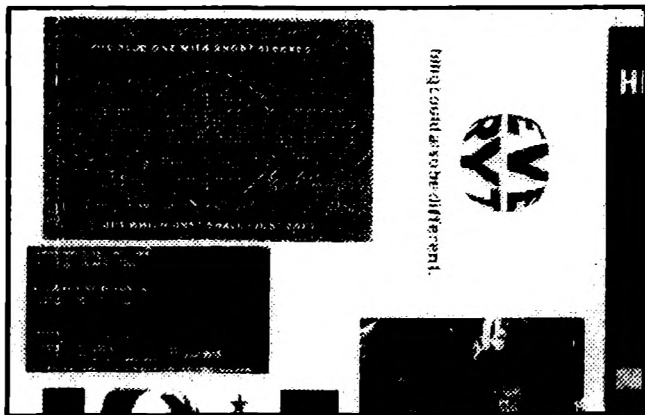
Ο έργο το έχουμε ξαναδεί. Μόνο που, κάθε φορά που επαναλαμβάνεται γίνεται όλο και πιο οδυνηρό αφού ελάχιστοι ελεύθεροι χώροι έχουν πλέον απομείνει στην Αθήνα. Η τσιμεντένια λογική του κέρδους θριαμβεύει. Πριν από μερικά χρόνια, αποφασίστηκε η αταστροφή του Πάρκου της Ελευθερίας στο όνομα του «πολιτισμού, της πολιτιστικής ανάπτυξης της χώρας». Ανάλογες λογικές με το πρόσχημα της εμπορικής αξιοποίησης, των έργων οδοποιίας ή χάριν κάποιας κοινωνικής προβολής, κατέστρεψαν τον Ελαιώνα, ο λόφο του Κυνοσάργους, το κτήμα Βεΐκου, τα Τουρκοβούνια, τη Φιλοθέη, το Χαλάνδρι...

ΕΛΕΝΗ ΚΟΜΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΙΞΑΡΟΝΤΑΣ ΤΗ ΝΕΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ

PETER ZIMMERMANN: RE - MIXES

Ο Zimmermann έχει πλέον (πολύ ορθά) ξεπεράσει την «τέχνη τοίχου». Το τελευταίο του έργο δεν είναι παρά ένα CD-ROM στο οποίο έχει «μιξάρει» μεγάλο μέρος του προηγούμενου (συμβατικά παρουσιασμένου) έργου του. Μια κίνηση ουσιαστικά επιβεβλημένη προκειμένου να διαπραγματευθεί τη νέα αντίληψη γύρω από την εικόνα. Διαφωνούμε όμως με την απόφαση να περιορίσει αυτή την κίνηση επικοινωνίας σε ένα (1) αντίτυπο. Η ψηφιακή αντίληψη (πρέπει να) είναι διάφορη της γκαλερίστικής λογικής του εικοστού αιώνα που, ούτως ή άλλως, τελειώνει. Όμως, τόσο ο Zimmermann είναι ένας εξαιρετικός καλλιτέχνης, όσο και ο χώρος «Ice box» της Πατησίων διακρίνεται για

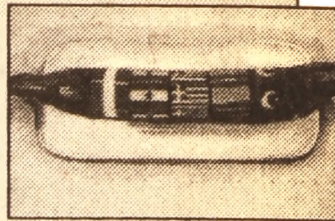

την τόλμη των κινήσεών του. Η προηγούμενη δουλειά του γερμανού καλλιτέχνη *Distorted Book Covers*, 1987, όπως αφήνει και ο τίτλος να εννοηθεί, ήταν ήδη μια σημαντική στρατηγική κίνηση. Το γνωστό αισθητικό πλαίσιο του εξώφυλλου βιβλίου ανατρέπεται, αποκαλύπτοντας ότι και αυτό δεν είναι τίποτε άλλο από ένα ακόμη εμπορικό προϊόν. Και ως τέτοιο, πρέπει, απελευθερωμένοι, να το προσεγγίσουμε

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Επισκεφθείτε:

Την ομαδική έκθεση *Περί πάτρης*, που παρουσιάζεται στο Σπίτι της Κύπρου ως

τις 6.6. Βρεττός, Γκλίνος, Θεόδουλος, Λοιζίδου, Μιχαηλίδης, Ναυρίδης, Ξένος, Χαραλαμπίδης, Χαρβαλιάς, Χατζημιχάλης, και ο Βλάσσης Κανιάρης, εκθέτουν έργα τους με θέμα την πατρίδα. Φιλοπάτριδες; Απάτριδες; Η πατριδογνωσία του μοντερνισμού δεν βρίσκεται σε προκάτ σχήματα, τονίζει ο επιμελητής της έκθεσης Μάνος Στεφανίδης.

Δείτε: Το έργο του ισπανού συγγραφέα Χοσέ Σαντσίς Σινιστέρα, *Αϊ Καρμέλα*, όπως ανεβαίνει στο θέατρο Αμόρε από το Θέατρο της Άνοιξης. Σε μετάφραση Πλάτωνα Μαυρομούστακου και σε σκηνοθεσία των Γιάννη Μαργαρίτη-Σέργιου Γκάκα, μια παράσταση που στέκεται ευρηματικά πέρα από τη μυθολογία του ισπανικού εμφυλίου (μια μυθολογία που δεν την απέφυγε ούτε ο Κεν Λόουτς).

Διαβάστε: Τα *Ανεμοδαρμένα ύψη* της Έμιλυ Μπροντέ, όπως τα ξαναμετέφρασε ο Άρης Μπερλής (εκδ. Άγρα). Η κόλαση της Κάθριν και του Χήθκλιφ, ο νηφάλιος ασκητισμός του κειμένου επιτείνονται μέσω της γλωσσικής επεξεργασίας του μεταφραστή, που, περίτεχνα, ξέρει να σέβεται, να υπηρετεί και να μην προδίδει το ύφος του πρωτοτύπου.

με την αντιμετώπιση που αρμόζει.

Η φετινή δουλειά πλησιάζει –και εγκολπώνει– την αισθητική των νεανικών πόστερ και flyers που μοιράζονται αφειδώς στις δυτικές μητροπόλεις. Ο Zimmermann είναι ειρωνικός αλλά, ταυτόχρονα, σοβαρός απέναντι στο υλικό που χειρίζεται. Γνωρίζει (και αυτός) ότι η «νέα αισθητική» δεν παράγεται πλέον από τους εικαστικούς χώρους, αλλά από τη λεγόμενη κουλτούρα του δρόμου, τα media και την ποπ. Ο ευνουχισμένος εικαστικός του fin de siecle δεν έχει παρά να το πλησιάσει για να διδαχτεί κατ' αρχήν, να χειριστεί στη συνέχεια.

Ένα από τα καλύτερα ανοίγματα στο ενεργητικό της Βενετίας Καπερνέκα, υπεύθυνης του τολμηρού χώρου της Πατησίων.

Θανάσης Μουτσόπουλος

ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΟ ΦΩΤΟΣΤΕΦΑΝΟ ΤΟΥ ΠΕΝΘΟΥΣ

A

υτή τη φορά ο Μολιέρος, «ο μέγιστος κωμολογιστής της Γαλλίας» και «ηθοποιός του βασιλιά με μπροντίνους φιόγκους στα παπούτσια» παρουσιάστηκε στο θέατρό μας μ' όλη την αρματωσιά του. Χάρη στη σκηνική ανάγνωση του *Μισάνθρωπου* από τον **Λευτέρη Βογιατζή** και στη μετάφραση της **Χρύσας Προκοπίκη**, ετούτη τη φορά δεν είδαμε –μολιερικά– λουδοβίκεια να πέφτουν από τρύπιες τσέπες.

Η μερική αντιστοιχία είναι σήμερα το ζητούμενο στις μεταφράσεις του Μολιέρου σε πολλές χώρες του κόσμου. Η Προκοπίκη απέδωσε τον αλεξανδρινό δωδεκασύλλαβο σε άβιαστο ομοιοκατάληκτο δεκαπεντασύλλαβο, ακολουθώντας πιστά το πνεύμα και το γράμμα του πρωτοτύπου, τη μουσική του και τις συνηχήσεις του. Ένα μεταφραστικό γεγονός που ανοίγει το δρόμο για μια ουσιαστική «επιστροφή» στο κείμενο.

Όπως όλα τα κλασικά έργα, ο *Μισάνθρωπος* θέτει ερωτήματα ανοιχτά σε πολλαπλές απαντήσεις – «κάθε μισός αιώνας και ο *Μισάνθρωπος* του», θα πει ο Ντιντερό.

Ποιος «είναι» και τι «κάνει» ο *Μισάνθρωπος*; «Μισεί τους ανθρώπους», είναι «σκοτεινός, μοναχικός και αποφεύγει την κοινωνία»; Ένας «χολερικός ερωτευμένος» (όπως τον ήθελε αρχικά σε υπότι-

λο ο συγγραφέας), ένας «μελαγχολικός» δηλαδή, λόγω δημιουργίας της «μαύρης χολής», αφού σύμφωνα με την προσφιλή κατά τον 17ο αιώνα θεωρία του Ιπποκράτη η ανωμαλία στην αναλογία των τεσσάρων «χυμών» του σώματος ευθυνόταν για τις περισσότερες διαταραχές; «Ψυχή αληθινή και αγνή που δεν έχασε τη φυσικότητά της», όπως ο Γκαίτε τον θέλησε, ή «Δον Κιχώτης της αρετής και της φιλανθρωπίας» όπως τον ονόμασε ο Ναπολέον. Ανάμεσα σε πρόσωπα κωμωδίας, ο Αλσέστ - *Μισάνθρωπος* έλκει μέρος της καταγωγής του από την τραγωδία και απαιτεί το απόλυτο; Και ποιες αντιστοιχίες υπάρχουν ανάμεσα στην κοινωνία της εποχής που γράφτηκε και παήχτηκε το έργο και τη δικιά μας;

Ο ΜΟΛΙΕΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΘΕΑΤΡΙΝΟΣ

Στη μικρή σκηνή του Θεάτρου της οδού Κυκλάδων, η κόκκινη αυλαία της ιταλικής σκηνης και του πρίγκιπα φέρει την κορώνα του Ελληνικού Βασιλείου και τα φυλλαράκια. Οι ηθοποιοί προβάλλουν τα κεφάλια τους, ο Μολιέρος θα αναγνωρίσει τους απογόνους του συναφιού του. Η παράσταση αρχίζει. Ο Βογιατζής ανεβάζει έργο του συγγραφέα Μολιέρου αλλά δοξάζει και τον θεατρίνο. Κατ' αρχάς απορρίπτει τα διακοσμητικά στοιχεία και τις καρικατούρες, τις δαντέλες και

τα αρώματα, όλα αυτά τα κλισέ που μας κληροδότησε μια παράδοση μολιερικών προσεγγίσεων, όπως και τα εύκολα σκηνοθετικά ευρήματα και τις «αντιγραφές» που έχουν περάσει στις μέρες μας. Δεν επιλέγει την ανιστορική σκηνοθεσία και τη γενικόλογη «διαχρονικότητα»: εντάσσει το έργο στην εποχή μας αλλά διατηρεί ανοιχτή γραμμή και με την εποχή του συγγραφέα και εκσυγχρονίζει χωρίς να καταλήγει σε απλουστευτικές αναγωγές. Αγονιά να υψώσει τον *Μισάνθρωπο* πάνω από τους Ταχτούφους του καιρού μας – αλλά μ' αυτόν τον κλασικό, ποιητικό λόγο στα χείλη πώς να μεταμορφωθούν τα πρόσωπα σε πλάσματα σημερινά;

Ο Βογιατζής υπερβαίνει το οικείο και το καθημερινό, προβάλλοντας την εποχή μας διά του θεάτρου (μια πορεία που ξεκίνησε με τον *Κατσούρμπο*) και διά των τεχνών εν γένει. Συλλαμβάνει τα πρόσωπα με τη μορφή και τον αέρα των σύγχρονων «μυθικών» τεράτων. Η γυναικεία φιλαρέσκεια τονίζεται μέσα από τις χολυγοντιανές φιγούρες της δεκαετίας του '60 και η κενή φόρμα ταυνίζεται με τη μορφή του Άντυ Γουόρχολ, ενώ η ανεμελιά της Σελμέν –στην πρώτη της είσοδο στη σκηνή– δηλώνεται με την ελαφράδα της μπαλαρίνας που ασκείται στην

άρα (ίσως και μια έμμεση μνεία
το «divertissement»).
Λευκά πρόσωπα, εκστατικά, με
ιερή τρέλα «εξπρεσιονιστι-
κή» προέλευσης, όπως και η αιμό-
κρα εφιάλτη που αναδύεται μέ-
λη από το χιούμορ και τον σαρκασ-
μό αλλά και από την προοπτική
του σκηνικού.

Σύγχρονα, κομψά κοστούμια, μα-
γιές τουαλέτες, μαρκήσιοι. Πε-
λούκες όπως τότε, αλλά μοντέρνας
έκδοσης. Παιχνίδια με την κιμωλία
ήχοι μουσικού κουτιού συνοδεύ-

ουν τις εύθραστες ισορροπίες των
σχέσεων και ο «μετρονόμος» χρο-
νομετρεί τους αιώνες. Κεριά αναμ-
μένα για να θυμίσουν τη βασιλική
αυλή, ανθοδέσμες και κουτιά με
σοκολατάκια για ένα κλείσιμο του
ματιού.

Δραματικός ο ρόλος των φωτι-
σμών του **Λευτέρη Παυλόπουλου**
που παίζουν με τις έννοιες ζωή και
θέατρο. Δεσπόζουν τα φώτα της
ράμπας, το «κανόνι», οι χρωματι-
κές εναλλαγές. Οι κινήσεις των
ηθοποιών, υπολογισμένες· το παί-

**Η Μαρία
Κατσανδρή και
ο Λευτέρης
Βογιατζής,
στον Μισάνθρωπο
του Θεάτρου
της οδού
Κυκλάδων.**

ξιμο, στυλιζαρισμένο, σε ενότητα
με το λόγο.

Μέσα στο χορό των ανδρική-
λων ξεχωρίζει ο *Μισάνθρωπος*
του **Βογιατζή** με το φωτοστέφανο
του πένθους. Εξισορροπώντας
στα όρια του κωμικού και του τρα-
γικού αποκαλύπτει το πιο σκοτει-
νό επίπεδο του ρόλου. Η έμψυχη
και η άψυχη κούκλα συνυπάρχουν
με ακρίβεια στην *Σελιμέν* της **Μα-
ρίας Κεχαγιόγλου**.

Μια «μάγισσα», η «φρόνιμη»
Αρσινόη της **Μαρίας Κατσανδρή**,
αινιγματική και ευθύβολη η **Μα-
ρία Σκουλά** - Ελιάνς, με συγκρα-
τημένη κωμικότητα έπαιξε τον
Ορόντ ο **Νίκος Χατζόπουλος**. Και
μαζί τους, όλοι οι άλλοι ηθοποιοί
συνθέτουν έναν πραγματικό θία-
σο συνόλου.

Ένα θεατρικό επίτευγμα το
οποίο συνυπογράφουν, εκτός των
συντελεστών τα ονόματα των
οποίων προαναφέραμε, η **Θάλεια
Ιστικοπούλου** (σκηνικά- κοστού-
μια) και ο **Νίκος Κηπουργός**
(μουσική).

Η ΑΙΣΘΗΣΗ ΤΗΣ «ΑΜΜΟΥ»

Έγραφα τις προάλλες γι' αυτή
την αίσθηση της «άμμου» που μου
άφησε η συγκίνηση της προεμέρας
του *Μισάνθρωπου*. Σαν να βρήκε
στο κείμενο του Μολιέρου ο Βο-
γιατζής εκείνο το *Βιβλίο της
Άμμου* του Μπόρχες, που δεν είχε
αρχή και τέλος.

Μεγεθύνει, αλλά πάλι τους κόκ-
κους της άμμου βρίσκει. Αυτό εν-
τέλει δεν είναι το κλασικό κείμε-
νο; Ο σκηνοθέτης θα χτίσει στην
άμμο τη δική του εκδοχή αλλά ο
συγγραφέας έχει τη θάλασσα με
το μέρος του. Τίποτα δεν είναι
οριστικό. Προλάβουμε όμως να κα-
ταγράψουμε την παράσταση στην
ιστορία του θεάτρου και στη μνή-
μη μας.

Η ΧΡΥΣΗ ΤΟΜΗ

Μάικ Λι, Μυστικά και ψέματα (Χρυσός Φοίνικας).

Στάθηκε στο ύψος του το φετινό Φεστιβάλ των Καννών, σε αντίθεση με πέρσι – ναι, μπορούμε να το πούμε αυτό χωρίς να κατηγορηθούμε πλέον για εθνική μειοδοσία. Γιατί ενώ πέρσι ξεχώριζαν μόνο οι ταινίες που τελικά βραβεύθηκαν, φέτος υπήρχε πραγματικό πρόβλημα. Λίγα τα βραβεία για τόσους πολλούς υποψηφίους. Φυσιολογική και διόλου πρωτότυπη κατάληξη η «επινόηση» για μια ακόμη χρονιά ενός ειδικού βραβείου ώστε να τιμηθεί ο **Ντέιβιντ Κρόνμπεργκ**. Ο καναδός δημιουργός μετά μια πορεία 19 χρόνων με ημι-cult ταινίες πάνω σε ακραία θέματα έφτασε φέτος στο *Crash*, μια σχεδόν ψυχοπαθολογική ιστορία αγάπης που σόκαρε τις μισές Κάννες και ξετρέλανε τις υπόλοιπες. Φυσικά, με τέτοια υποδοχή δεν μπορείς να πάρεις Χρυσό Φοίνικα, ακόμα κι αν σε υποστηρίζουν μέλη της επιτροπής όπως ο **Κόπολα** και ο **Σγκόγιαν**.

Γιατί ο Χρυσός Φοίνικας πάει σε ταινίες που έχουν γερές δόσεις από τη χρυσή τομή ποιότητας και εμπορικότητας με έναν τρόπο που, χωρίς να ξεφεύγει από το μοτίβο της κλασικής αφήγησης, διαθέτει κάτι απόλυτα προσωπικό: μια καλή ιδέα, μια διαφορετική αισθητική ή απλώς μια καλή, για την εποχή, ιστορία.

Η «συνταγή» φαίνεται να πέτυχε σε τέσσερις ταινίες:

- Τα *Μυστικά και ψέματα* του **Μάικ Λι**, που κέρδισε τελικά, το *Δαμάζοντας τα κύματα* του **Λαρς**

φον Τρίερ, που πήρε το Μεγάλο Βραβείο, το *Φαργκό* των **Κοέν**, που πήρε το βραβείο σκηνοθεσίας, και το *Ένας αυτοδημιούργητος ήρωας* του **Ζακ Οντιάρ**, που πήρε το βραβείο σεναρίου.

ΟΙ ΝΙΚΗΤΕΣ...

Secrets and Lies λοιπόν έγραψε η ιστορία για το 49ο Φεστιβάλ Καννών. Επιστροφή, μέσω του Μάικ Λι στις βαθιές ανθρώπινες ιστορίες και σ' έναν κινηματογράφο που μιλά για σχέσεις μητέρας και κόρης. Κινηματογράφος αντιχολιγουντιανών προϋπολογισμών, ανθρωποκεντρικός και χωρίς αισθητικές εξάρσεις.

Για συμβατικότητα κατηγορήθηκε και ο δανός Λαρς φον Τρίερ. Το *Breaking the Waves* σχεδόν ανατρέπει τον κινηματογράφο που ο ίδιος δίδαξε με το *Στοιχείο του εγκλήματος* και το *Eurora*. Εδώ πρόκειται για μελόδραμα ανάμεσα σε εργάτη και νεαρά, η οποία δεν διστάζει να γίνει ακόμη και πόρνη προκειμένου να απαλύνει τον πόνο του ανάπηρου αγαπημένου της διηγούμενη τις ερωτικές της ιστορίες.

Χωρίς εξτρεμισμούς και οι αδελφοί Κοέν επέλεξαν για θέμα τους ένα αληθινό περιστατικό από τη Μινεσότα του 1987 και έφτιαξαν μια «άφογη» ταινία. Το *Fargo* μιλάει για έναν οικονομικά απελπισμένο άντρα που στήνει την απάγωγή της γυναίκας του προκειμένου να πάρει τα χρήματα από τον πλούσιο πεθερό του.

Τέλος το *Un héros très discret* του

Ζακ Οντιάρ ήταν η μεγάλη ελπίδα των Γάλλων για τον Χρυσό Φοίνικα. Αρκέστηκε στο βραβείο σεναρίου για την ιστορία ενός τύπου που κερδίζει τα πάντα χρησιμοποιώντας το ψέμα. Ο πρωταγωνιστής και εξαιρετος γάλλος σκηνοθέτης **Ματιέ Κασοβίτς** δεν πήρε τελικά το βραβείο ερμηνείας, που πήγε στον γάλλο σιαρ **Ντανιέλ Οντ** και στον πάσχοντα από μογγολισμό **Πασκάλ Ντικέν**, πρωταγωνιστές αμφότεροι της βελγικής *Όγδοης Μέρας*.

ΚΑΙ ΟΙ «ΧΑΜΕΝΟΙ»

Κάτι χάλασε στο τέλος για τρεις ταινίες που θα μπορούσαν να έχουν τιμηθεί με κάτι. Το *Κάνσας Σίτυ* του **Άλτμαν**, το *Φορτηγάκι του Φρίαρς* και η *Κλεμμένη ομορφιά* του **Μπερτολούτσι** είχαν πίσω τους τα ηχηρά ονόματα των δημιουργών τους. Αλλά δεν είχαν τις ανάλογες προτιμήσεις στην επιτροπή. Δίκαια, άδικα, θα το διαπιστώσουμε το χειμώνα. Οι *Ιταλίες* είχαν δεύτερη απογοήτευση με τη *Δεύτερη φορά* των **Καλοπρέσβη** και **Μορέτι**, και τρίτη απογοήτευση με την παραγνώριση του **Μαστρογιάννι**.

Άλλωστε πώς να μην είναι ευρωπαϊκό αυτό το φεστιβάλ, με τις 11 από τις 22 ταινίες να προέρχουν από τη Γηραιά Ήπειρο και τις υπόλοιπες από παλιούς «ανεξάρτητους» δημιουργούς;

Ο «θεός» (δηλαδή ο διευθυντής **Ζυλ Ζακόμπ**) ξέρει τι κάνει. Εμείς απλώς παρακολουθούμε...

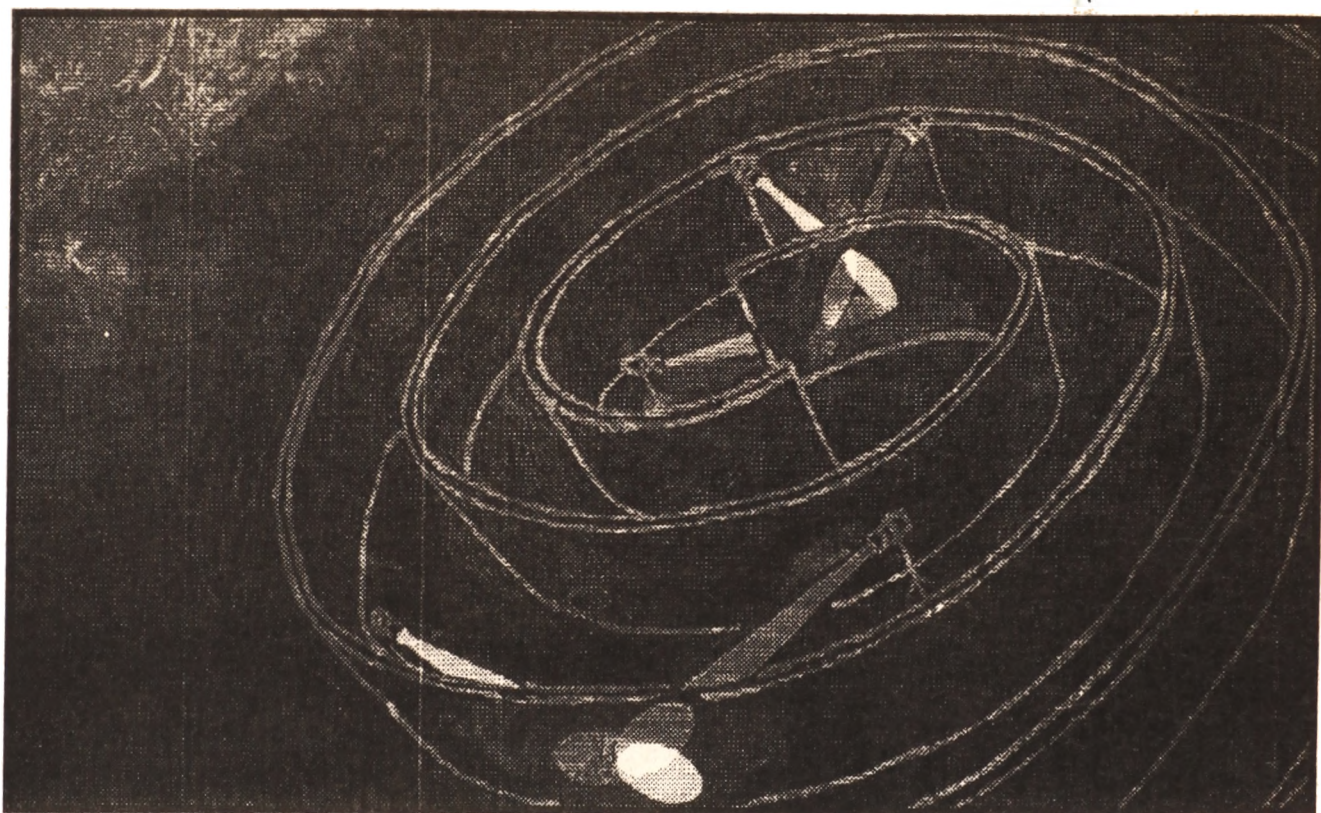

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

του ΘΑΝΑΣΗ ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Στρατηγικές ενάντια στην αρχιτεκτονική

Με γενικό τίτλο Birnam, ο Ζάφος Ξαγοράρης παρουσίασε, στην γκαλερί Επίκεντρο της Αθήνας, μια σειρά από Σχέδια Μεταβαλλόμενων Χώρων – έτσι τουλάχιστον τα ονομάζει ο ίδιος.

συγκεκριμένα της ολογραφίας, ο Ξαγοράρης εδώ επιλέγει να παρουσιάσει σχέδια επέμβασης στο αρχιτεκτονικό περιβάλλον. Παρά την έντονη εικαστικότητα και τη δύναμη του κόκκινου vermilion που δεσπόζει στα τεύχη ο ίδιος ο καλλιτέχνης τα αντιμετωπίζει ως στρατηγικές κινήσεις. Ως εφαλτήρια δηλαδή για την πραγματική επέμβαση, το αληθινό έργο. Που δεν μπορεί παρά να βρίσκεται εκτός εκθεσιακού χώρου. Ανάμεσα στην αληθινή ζωή και την τρέχουσα αρχιτεκτονική.

Οι ίδιοι οι τίτλοι-περιγραφές των έργων επεξηγούν περισσότερα από οποιαδήποτε άλλη κριτική προσέγγιση: «Μεταβαλλόμενο περιβάλλον με έδαφος που υποχωρεί ανάλογα με το βάρος-όγκο του θεατή ενώ από μία σχισμή περνάει φως», «Με ταλάντωση ενός καθρέπτη επιτυγχάνεται η εντύπωση φυλλωσιάς που κινείται από τον αέρα. Ολο-

γραφικές πλάκες μάστερ προβάλλουν, με τη βοήθεια ακτίνων λέιζερ, την εικόνα φλόγας...».

Με την μεθοδικότητα και την ακρίβεια ενός σύγχρονου αλχημιστή ο Ζάφος Ξαγοράρης επιλέγει σαν φιλολογικό πλαίσιο της έκθεσης, το μυθικό δάσος του Birnam από το «Μάκμπεθ». Το τέχνασμα του Malcolm που έβαλε τους στρατιώτες να παραπλανήσουν οπτικά τον εχθρό τους, μετακινούμενοι προς το παλάτι, καμουφλαρισμένοι με κλώνους δέντρων αναβιώνεται στο «Επίκεντρο» μέσα από το πρίσμα της νέας τεχνολογίας. Ο παράλληλος συσκοτισμένος χώρος στεγάζει ένα τέτοιο περιβάλλον ως έμπρακτη υλοποίηση των σχεδίων της έκθεσης. Μένει λοιπόν, αυτές οι στρατηγικές να πραγματοποιήσουν τον αρχικό στόχο τους και να ανατρέψουν το βιωμένο περιβάλλον. Ώστε το νοητό να γίνει πραγματικό.

Μετά από μακρόχρονη (και ηρωική) παραμονή στην περιφερειακή Πάτρα, ο τολμηρός χώρος «Επίκεντρο» έρχεται στην προτελευταία. Αν και μεσολάβησε η έκθεση Γαΐτη, ουσιαστικά ο χώρος καινιάζεται με την καινοτομία του σχεδίου του Ζάφου Ξαγοράρη (1963). Στην πρώτη του ατομική παρουσίαση στην Αθήνα μετά από μια πλούσια πορεία σπουδών στην Σ.Κ.Τ. και στο Μ.Ι.Τ. και εκθεσιακή περίπτωση σε Βοστώνη, Μασσαλία, Μαδρίτη και Θεσσαλονίκη. Μεταξύ άλλων, με μια παράλληλη πορεία στο χώρο της εφαρμογής της τεχνολογίας στα εικαστικά και πιο

ΛΙΘΑΣΤΙΚΑ

του ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΡΙΤΟΥ

Αδέλφια, γεννημένα και τα δύο στην Αγία Τριάδα της Λειβαδιάς, χωριό του Ελικώνα. Ακόμα δεν είναι ούτε τριάντα χρονών. Παιδιά λιθοζόων και οι δύο, μάθανε από τους πατεράδες τους το δύσκολο δούλεμα της πέτρας στο παραδοσιακό χτίσιμο,

Πετράδων λίθοι και μύθοι

επάγγελμα και βιοπορισμό που τον συνεχίζουν δίπλα στους δικούς τους στα γενέθλια χώματα.

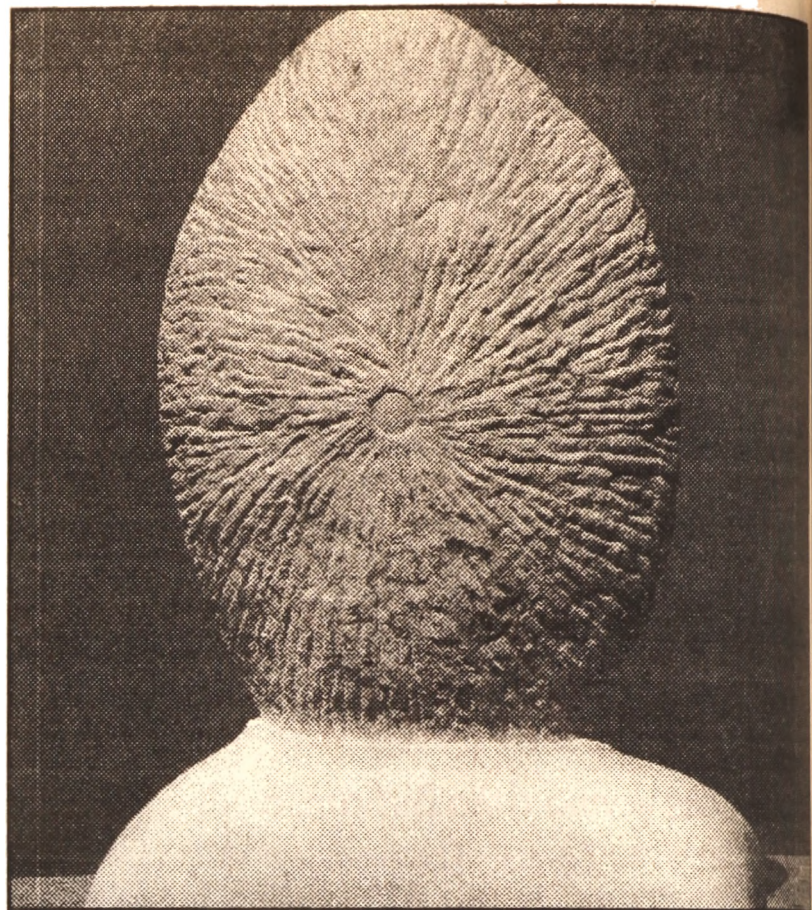
της καλλιτεχνικής έκφρασης είναι το ανεξήγητο μικρό (ή μεγάλο) θαύμα στη ζωή και το μαγικό (ή το καταραμένο) ταξίδι αυτονόου που το διάλεξε.

Δουλευτάδες της πέτρας στην πρακτική, αυτοδίδακτοι στη γλυπτική, γέμισαν σε λίγους μήνες, από μισή ο καθένας τους, τη μακρόστενη αίθουσα του «Σταύλου» στο Θησείο με δείγματα ετούτης της πρώτης τους δουλειάς. Σε μια πρώτη ματιά μοιάζει να έχουν επηρεαστεί ο ένας

από τους τρόπους του άλλου, πράγμα διόλου παράξενο καθώς ο ένας δουλεύει πλάι στον άλλο. Άλλωστε, κοινές είναι και οι εμπειρίες τους. Μαζί περνούν ώρες μπροστά στα εκθέματα των ελληνικών μουσείων. Γι' αυτό και η όποια δεξιοτεχνία τους χαρακτηρίζεται από έναν συγγενή διάλογο μέχρι να διαφοροποιηθεί στις επιλογές των θεμάτων που ο καθένας τους έχει επιλέξει.

Μύθοι και πρόσωπα του αρχαϊκού κόσμου αναδύονται ή και κυοφορούνται από το σώμα της πέτρας. Φεγγάρια, γοργόνες, ήλιοι, κορμιά, κούροι ή κόρες, φόρμες ψαριών. Παιχνίδια, προκλήσεις και ταξίδια εξερεύνησης με οδηγό την ολόφρεσκη νεανική φαντασία και τα νεύρα και τα νερά της σκληρής ύλης η οποία συχνά – με την αντίστασή της – υποχρεώνει τους δύο καλλιτέχνες να αλλάζουν μεσοστρατής το εικαστικό όραμα και να μεταβάλλουν φόρμες, άξονες ή και το θέμα ακόμα.

Είναι συναρπαστική και ολόφρεσκη αυτή η εκδοχή. Ακόμα και οι κάποιες αδεξιότητες ή η αντιμετώπιση δυσκολιών στο χειρισμό κάποιων επεξεργασιών διαθέτουν τη χάρη αλλά και τη δύναμη του αυθόρμητου και του

Γιώργος Ιωάννου: «Διέγερση του νου»

πρωτογενούς. Κάποιες φορές η μορφή δεν ολοκληρώνεται, μένει επάνω στον αρχικό όγκο της πέτρας από την οποία πάσκιζε να κυοφορηθεί, κάτι σαν πεταλίδα πάνω στο βράχο. Αυτή είναι και η πλέον αληθινή απόδειξη της ελληνικής μνήμης που διαθέτουν τούτοι οι απόγονοι.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Ηλίας Ζαφείρας διαθέτει περισσότερους τρόπους επεξεργασίας και της φόρμας και των επιπέδων, ενώ ο Γιώργος Ιωάννου περισσότερη δύναμη στο χτίσιμο των όγκων.

Ηλίας Ζαφείρας: «Ανδρικός κορμός»

Καθοδηγημένοι από την πολύχρονη πείρα και τη βιωμένη σοφία των δικών τους, μηθήκαν και ασκήθηκαν στο παιδεμα των σκληρών υλικών: το λευκό μάρμαρο, τις χρωματιστές μαρμαρόπετρες και τις σκέτες πέτρες, δυσκολοκατέργαστες όπως τις αποσπούν απ' τις πλαγιές του Ελικώνα. Δουλεύοντας στο ύπαιθρο, κάτω από το γυμνό φως του ήλιου ή το ισότονο της συννεφιάς, η μαθητεία στην υποταγή της πέτρας στις πρακτικές ανάγκες του χτισίματος, μετατράπηκε σιγά σιγά σε μεράκι. Ανακαλύψανε ότι η πέτρα έχει μέσα της χυμούς και άρωμα, έχει ερωτική αντίσταση ή θυμωμένο πείσμα, κρύβει και αποκαλύπτει όταν την πιλατέψεις με αγάπη.

Το πέραςμα των δύο νέων πετράδων από το μεράκι στην ανησυχία και την αναζήτηση

ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Ζωή χάρισμα...

τύρος Πλασκοβίτης
άλλη καρδιά
ιδ. Κέδρος
ήνα 1995

Το τελευταίο μυθιστόρημα του Σπύρου Πλασκοβίτη αγγίζει ένα ιδιαίτερα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα, από αυτά που δημιουργούνται με την αλτρουϊκή ανάπτυξη της ιατρικής και της χειρουργικής. Πρόκειται για τη μεταμόσχευση οργάνων, που όσο κι αν έχει σήμερα παρωρηθεί δεδομένη εξέλιξη και την παράταση της ζωής και αυτό καλοδεχούμενη, δεν αρέσει να εγείρει και σοβαρά ηθικά προβλήματα πολυδιάστατου χαρακτήρα.

Στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα πρόκειται για μεταμόσχευση καρδιάς, που ο συγγραφέας υποθετεί εύστοχα κάπως παρότερα, στη δεκαετία του '70, όταν για την Ελλάδα κάτι τέτοιο αποτελούσε πρωτοποριακό εγχείρημα δημιουργώντας όχι μόνο αβεβαιότητες επιτυχίας αλλά και πλείστες όσες θηλικές αντιδράσεις.

Μέσα από μια περίπλοκη, ως προς την τελική της έκβαση, ερωτική ιστορία, αντιπαρατίθενται αντιλήψεις ορθολογικές και μεταφυσικές, ρεαλιστικών φοβιών και θρησκοληψιών: του σταματά η επιθυμία σωτηρίας ενός ανθρώπου με τα σύγ-

χρονα ιατρικά επιτεύγματα όπως οι μεταμοσχεύσεις και πού αρχίζει η επιθυμία θανάτου ενός άλλου ανθρώπου/δωρητή των ζωτικών οργάνων; Κατά πόσο, επίσης, ο άνθρωπος έχει δικαίωμα να επεμβαίνει αναστέλλοντας τον θάνατο; Αλλά και κατά πόσο μια καρδιά που αλλάζει σώμα δεν διαμορφώνει ανάλογα το καινούργιο της σώμα, το χαρακτήρα του ανθρώπου που την φιλοξενεί; Αν θυμάμαι καλά, το θέμα έθιγε με το δικό της τρόπο η γνωστή ταινία του Πανουσόπουλου *Μ' αγαπάς*;, επιλέγοντας κι αυτή τη λύση της καρδιάς που διαμορφώνει, αυτή, τον χαρακτήρα του νέου δέκτη. Στο μυθιστόρημα του Πλασκοβίτη, ο Τζώρτζης Βαλάντης, επιτυχημένος αρχιτέκτονας και επιχειρηματίας, θα χρειαστεί μεταμόσχευση καρδιάς μετά από μια έντονη ερωτική εμπειρία. Στο κνήγι μιας άλλης καρδιάς θα επιδοθεί η νεαρή σχεδιάστρια του γραφείου του, Διάνα, η οποία έχει μια περίεργη σχέση εξάρτησης μαζί του, σχέση που θα αποκαλυφθεί σταδιακά μέσα στο μυθιστόρημα. Την καρδιά θα την βρει από τον σκοτωμένο σε ατύχημα με τη μηχανή του νεαρό Λάμπη, και την εγχείρηση θα πραγματοποιήσει με απόλυτη επιτυχία

ο χειρουργός Νταμάσκος. Μόνο που ο Λάμπης υπήρξε πρώην αρραβωνιαστικός της Διάνας και νυν αρραβωνιαστικός της καλύτερης φίλης της Λίτσας, η οποία επέβαινε της μοτοσυκλέτας κατά το δυστύχημα αλλά διεσώθη ενώ η μηχανή ήταν δώρο της Διάνας προς τον πρώην φίλο της. Τούτες οι συμπτώσεις θα δημιουργήσουν κάποιες υποψίες πρώτιστα στη θρησκολήπτη μάνα της Διάνας, που ούτως ή άλλως διαφωνεί με τον εν γένει δρόμο της κόρης της (εγκατάλειψη του Λάμπη, επιλογή να σπουδάσει, να δουλέψει και να κατοικεί μόνη της) και είναι οργανωμένη σε παρθρησκευτικό σωματείο αντιτιθέμενο ενεργά στις μεταμοσχεύσεις. Υποψίες δημιουργούνται και στους γονείς του Λάμπη που θα καταφύγουν στην αστυνομία και έτσι θα εμπλέξουν στην ιστορία τον αστυνόμο Καραδήμο που θα αρχίσει διακριτικές έρευνες. Δίπλα στον αναρρωνύοντα Βαλάντη, στο μεταξύ, έχει τοποθετηθεί η Ματίνα, μια γυναίκα λαϊκής καταγωγής που σταδιακά θα μαγευτεί και θα ερωτευθεί τον αρχιτέκτονα με τη νέα καρδιά. Μια καρδιά που αν και στην ερωτική της συμπεριφορά επιλέγει τους ίδιους τρόπους, στα σχέδια και στις επιθυμίες

Μάρτυρες και Μαρτυρίες. Ηρωικές μορφές και οριακά γεγονότα του νεοελληνικού βίου (εκδ. Πιτσιλός, 1995): ένα βιβλίο του Δημήτρη Σταμέλου, που αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους ρέκτες του ιστορικού αφηγήματος, καθώς επικεντρώνεται σε πρόσωπα και περιστατικά κορυφαία και δραματικά για τις πολιτικές εξελίξεις στον τόπο: Ο Αντώνης Οικονόμου, πρωτεργάτης της Επανάστασης στην Ύδρα, δολοφονείται με την προτροπή των προκρίτων του νησιού· ο φιλικός Εμμανουήλ Ξάνθος πεθαίνει πάμπτωχος και συκοφαντημένος· ο Ίωνας Δραγούμης και τα περιστατικά που οδηγούν στη δολοφονία του. Παρελαύνουν, επίσης, φυσιογνωμίες ακραίες όσο και σημαντικές για το ρόλο που διαδραμάτισαν στη διαμόρφωση του νεοελληνικού πολιτισμού, όπως ο Περικλής Γιαννόπουλος, ο Άγγελος Σικελιανός κι η Εύα Πάλμερ, η Πηνελόπη Δέλτα, κ.ά.
Νεοελληνικά Λογοτεχνικά Περιοδικά (Από την Παλιγγενεσία στον Παλιμπαιδισμό), (εκδ. Ύψιλον, 1995) του Δημήτρη Καλοκύρη, που ξέρει να αστείευεται στα σοβαρά και τούμπαλιν! Το βιβλίο αυτό είναι μία εξαιρετική σύνοψη του νεοελληνικού λογοτεχνικού περιοδικού Τύπου, όπου περιέχονται και εμπλέκονται λεπτομέρειες που δεν βρίσκει κανείς σε καμία ανάλογη μελέτη και όλα λέγονται με τρόπο παιγνιώδη αλλά και με περισσή ακρίβεια. Αρετές που μεμονωμένες τις συναντά κανείς συχνά,

αλλά συνδυασμένες, σπάνια. Στο βιβλίο εμπειριέχεται και ένα εκτενές χρονικό του περιοδικού *Τραμ*, δηλαδή το χρονικό μιας παρέας, της έκδοσης του περιοδικού στη διάρκεια της δικτατορίας και της δίκης των υπευθύνων της έκδοσης τον Νοέμβριο του 1972, όπου τελικώς καταδικάστηκαν για το...

Σώμα και αθωώθηκαν για το... Όνειρο.

Και πάλι καλά!

Ξαφνιάζεται κανείς με την αφνίδια εκδοτική παραγωγή βιβλίων για το «Θάνατο»· φαινόμενο της γενικής κατάθλιψης που προκαλούν οι καιροί; λογοτεχνική μόδα; ατμόσφαιρα μεσοπολεμική και άρα θα πρέπει να ανησυχούμε για τα μελλούμενα να συμβούν; Με ενοχλούν, ούτως ή άλλως, οι ψυχολογίζουσες και κοινωνιολογίζουσες ερμηνείες του πεζοδρομίου και γι' αυτό... ρίχνω τα μισά στη θάλασσα και απαριθμώ:

• *Ελληνική Ποιητική Ανθολογία Θανάτου του εικοστού αιώνα* (εκδ. Καστανιώτη, 1995): μια ανθολογία ποιημάτων, όπως διευκρινίζουν οι ανθολόγοι-ποιητές **Γιάννης Βαρέλης** και **Κώστας Γ. Παπαγεωργίου**, που είχαν την ευαισθησία να μην αυτοανθολογηθούν (κι αυτό το λέω, γιατί πολλά έχουνε δει τα μάτια μας!): «Τι πάθος παράλογο κι ο θάνατος.../ Πλήθη ολόκληρα τον αποζητούν ξετρελαμένα, απ' τη στιγμή που αρχίζουν να καταλαβαίνουν τον κόσμο τον αποζητούν, λαχινιασμένα τρέχουν

έλκεται από νέα πράγματα όπως η λατρεία στην ταχύτητα. Τελικά, ο Βαλάντης υπερκαθορίζεται από την καρδιά του νεαρού Λάμπη, πράγμα που θα τον κάνει να αλλάξει τον προγραμματισμό του γραφείου του προς άλλες επιχειρήσεις βρίσκοντας αντίθετη τη Διάνα, που όχι μόνο του έσωσε τη ζωή αλλά και κράτησε ζωντανό το γραφείο του όσο καιρό αυτός βρισκόταν σε αδυναμία.

Το μυθιστόρημα, επιδιώκοντας να δώσει όχι μόνο τις διαφορετικές ψυχολογικές διακυμάνσεις και μύχιες σκέψεις των ηρώων του αλλά και να περάσει τις διαφορετικές τους ιδεολογίες πάνω στο θέμα των μεταμοσχεύσεων, δεν θα ακολουθήσει μια παραδοσιακή μορφή αφήγησης αλλά θα προτιμήσει εκείνη των διαφορετικών φωνών των ηρώων του. Έτσι, κατανεμημένες στα 46 σύντομα κεφάλαια που το συνθέτουν, θα ακουστούν οι φωνές όλων των παραπάνω προσώπων όπως κι ενός γερο-εργάτη της επιχείρησης στον οποίο επιφυλάσσεται και το χρέος να αποκαλύψει το τέλος αφού τα τρία κε-

ντρικά πρόσωπα (Τζώρτζης, Διάνα, Ματίνα) έχουν, για διαφορετικούς λόγους το καθένα, σιωπήσει.

Οι διαφορετικές αυτές οκτώ αφηγηματικές φωνές, όπως είναι φυσικό, ακολουθούν και διαφορετικές οπτικές χωρίς αυτό να παρεμποδίζει, ταυτόχρονα, και την εξέλιξη της ιστορίας. Έτσι, το μυθιστόρημα διεκπεραιώνεται μέσα από μια εσωτερική εστίαση, «μεταβλητή» που συχνά μετατρέπεται σε «πολλαπλή», όταν ακριβώς δίνεται από τα πρόσωπα διαφορετική εκδοχή των πεπραγμένων. Η παραπάνω τεχνική αφενός σημαίνει την έλλειψη ενός παντογνώστη αφηγητή με προεπιλεγμένες τοποθετήσεις πάνω στα θιγόμενα ζητήματα, και αφετέρου επιτρέπει μια διάχυση της αλήθειας στις πολλαπλές όψεις της προτρέποντας τον αναγνώστη να επιλέξει την αλήθεια που προτιμά. Δημιουργεί, επιπλέον, μια αγωνία για την ανακάλυψη αυτής της αλήθειας ανάλογη εκείνης του αστυνομικού μυθιστορήματος με τις μαρτυρίες πολλών μαρτύρων. Μια

τεχνική δοκιμασμένη σήμερα σε πλείστα λογοτεχνικά έργα που υπακούει στις ανάγκες ενός συγκεκριμένου περιεχομένου.

Είναι προφανές πως ο συγγραφέας, δημιουργώντας αναλογηρωτους ως προς τις πρακτικές και τις προθέσεις τους χαρακτήρες, χρησιμοποιεί μια σχηματοποιημένη ερωτική ιστορία ως υπόβαθρο για να παραθέσει τον κοινωνικό αλλά και μεταφυσικό του προβληματισμό πάνω στο θέμα της ζωής και του θανάτου. Και, ίσως, προτρέπει τον αναγνώστη να αναρωτηθεί, μαζί με τον ματρο-Γιώργη, εκπρόσωπο του κοινού νου στην όλη ιστορία, για το πόσο ανέξοδα μπορεί να ξεοδευτεί μια δεύτερη ζωή, μια ζωή «χαρισμένη»... Αλλά και να διαλογιστεί, μαζί με τον γιτρό Νταμάσκο πάνω σ' αυτό τον αέναο κύκλο ζωής και θανάτου που προσφέρει η σύγχρονη ιατρική, ένα είδος μετενσαρκώσεων που απαντά ειρωνικά σε κάποιες παραψυχο-πνευματιστικές σύγχρονες θεωρίες...

Δημήτρης Τσατσούλης

Ναυτική περιπέτεια

Πάτρικ Ο'Μπράιαν
Η φρεγάτα των τροπικών
Μετ. Γιάννης Σπανδωνής
εκδ. Ψυχογιός, 1996

Ο Νίκος Καββαδίας μας χάρισε τη *Βάρδια*, ο Τζακ Λόντον τον *Θαλασσόλυκο*, ο Έντγκαρ Άλαν Πόε την *Αφήγηση του Άρθουρ Γκόρντον Πνυμ*, ο Χέρμαν Μέλβιλ το *Μπόμπι Ντικ*, κι ο Τζόζεφ Κόνραντ πολλά μυθιστορήματα με καλύτερο την *Καρδιά του σκοταδιού*. Όλοι αυτοί υπήρξαν ναυτικοί, γεύτηκαν την αρμύρα της θάλασσας, κινδύνεψαν και, ταξιδεύοντας λίγα χρόνια ή μια ολόκληρη ζωή, γνώρισαν καινούργιους τόπους και κόσμους και επιχείρη-

σαν να μεταφέρουν λογοτεχνικά τις εμπειρίες τους στο αναγνωστικό κοινό. Υπάρχουν κι άλλοι στην παγκόσμια λογοτεχνία, λιγότερο διάσημοι ή με μικρότερης εμβέλειας έργο, που σχετίζεται με τη θάλασσα οι οποίοι είναι σημαντικοί συγγραφείς. Ο Μάλκολμ Λόουρι, που ως ναυτικός έγραψε το *Ουλτραμαρίν* κέρδισε τη δόξα με το *Κάτω από το ηφαίστειο*, ενώ ο Μπ. Τρέιβεν που έγραψε το *Πλοίο των νεκρών* έγινε γνωστός με τον *Θησαυρό της Σιέρα Μάδρε*.

Εκτός απ' αυτούς, μια σειρά συγγραφείς επιχείρησαν κατά καιρούς να αφηγηθούν πραγ-

ματικές ή φανταστικές ιστορίες με ταξίδια στις θάλασσες του κόσμου, γοητευμένοι από τη μαγεία της περιπλάνησης, χωρίς να έχουν κάνει μακρινά ταξίδια οι ίδιοι, ή τουλάχιστον όχι τόσο γόνιμα που να τους βοηθούν με μεταδώσουν στον αναγνώστη αυτή τη μαγεία. Μερικοί έχουν γράψει σημαντικά βιβλία, όπως για παράδειγμα ο Βίκτορ Ουγκό τους *Εργάτες της θάλασσας*, κάτι όμως που έκανε τον καταραμένο γάλλο ποιητή Τριστάν Κορμπιέρ να του γράψει «*Τι καταλαβαίνεις εσύ από θάλασσα, παλιοστεριανέ;*» Στην ίδια κατηγορία θα μπορούσαμε να εντάξουμε κι

ν Έλληνα, τον **Κώστα Σού-** του οποίου η **Θάλασσα** θεω- ται από τα πιο δυνατά μυθι- ρήματα, που γράφτηκαν ν περίοδο της Κατοχής και εξασφάλισε μια θέση στη οτεχνία μας.

παράπάνω εισαγωγή θεω- ται απαραίτητη γιατί εκφρά- κάποιες σκέψεις μας που ηφογυρίζουν στο μυαλό κά- φορά που εμφανίζονται στα λιοπωλεία, βιβλία όπως η **Ιε- πείνα** του **Μπάρετ Άνσγου-** (Νεκρέλη, 1995). Όπως **Η** **εγάτα των τροπικών** του **Πά- κ Ο' Μπράιαν** (Ψυχογιός, 06), του οποίου ο πραγματι- τίλος είναι «H.M.S. **PRPRISE**».

τη χώρα μας δεν είναι αρκετά εφτός ο **Πάτρικ Ο' Μπράιαν** ν. το 1914). Το βιογραφικό ο παρατίθεται στο βιβλίο μας ηροφορεί ότι πρόκειται για οιοδίφη, καλλιεργητή αμπε- ν, ιστορικό, μεταφραστή, ογράφο (του Πικάσο) μυθι- οριογράφο, μέλος της Βασιλι- Λογοτεχνικής Εταιρείας της γλίας και ναυτικό. Δεν διευ- νίζεται τι είδους ναυτικός ν (αν δηλαδή ταξίδεψε ως αγγελματίας ναυτικός σε πορικά καράβια ή υπηρέτησε αξιωματικός στον αγγλικό ολο), ώστε να ξέρουμε από ν άντλησε τις πληροφορίες ο για τη ζωή στα καράβια και τον κατατάξουμε.

ο βιβλίο του ανήκει στα λε- μενα ιστορικά μυθιστορήμα- τα οποία τα τελευταία χρό- ε έχουν ευρεία απήχηση στο αγνωστικό κοινό που αναζη- τρόπους διαφυγής από την γχρονη πραγματικότητα. ορείται για μια ναυτική πε- πέτεια, το ταξίδι της φρεγά- «Σουρπράιζ» του αγγλικού οισλικού Ναυτικού από το λύμουθ στην Καλκούτα, την ορική περίοδο των αρχών ο περασμένου αιώνα, όταν ο αράχος Νέλσον δοξάστηκε τα κατορθώματά του κατά ον πλοίων του Ναπολέοντα ογαπάτη.

ζεντρικοί ήρωες είναι ο πλοί- ρχος **Τζακ Όμπρι**, ο χαρακτή- ς του οποίου στηρίζεται στο

Η ΦΘΟΡΑ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ

Και μόνο ο υπότιτλος του βιβλίου του **Πωλ Κρούγκμαν Η εποχή των Μειωμένων Προσδοκιών** (μετάφραση-κείμενο: **Α. Δ. Παπα-γιαννίδης**, προλεγόμενα **Κ. Βεργόπουλος-Πωλ Σάμουελσον**, εκδ. Πόλις, 1995), «*η φθορά του αμερικάνικου ονείρου*», θα αρκούσε για να προσελκύσει το ενδιαφέρον για το σημαντικό αυτό βιβλίο «του ανερχόμενου αστέρα του αιώνα μας και του επόμενου» κατά τον πασίγνωστο οικονομολόγο **Πωλ Σάμουελ-σον** που προλογίζει σύντομα την ελληνική έκδοση.

Ο Κρούγκμαν επιλέγει τα ουσιώδη-την παραγωγικότητα, τη δια- νομή του εισοδήματος και την ανεργία- για να εξηγήσει, όπως λέει ο ίδιος, τη «λειτουργία της μηχανής της οικονομίας που κά- νει περίεργους θορύβους».

Υιοθετώντας μια προσέγγιση πολιτικής Οικονομίας, απαρχή ίσως μιας εμφανούς απομάκρυνσης από την ψυχρή καταγραφή των αριθμών και των οικονομικών μεγεθών, ο συγγραφέας δεν προβαίνει σε πολεμική ούτε καταλήγει σε προτάσεις. Απλώς περιγράφει ρεαλιστικά την κατάσταση και συζητά τις προοπτι- κές της αμερικανικής οικονομίας.

Θα δικαιωθούν άραγε οι προφήτες της κρίσης ή θα έχουμε μια νέα εποχή ευημερίας, ή θα συνεχιστεί η σημερινή κατάσταση; Προκλητικές αλλά πολύτιμες οι αναλύσεις του Κρούγκμαν σε μια εποχή όχι μόνο «μειωμένων προσδοκιών» αλλά ο οδεινηρής διαρθρωτικής προσαρμογής(;) που γεννά την ανεργία και την εξαθλίωση.

Μπροστά στο δογματισμό και τα αδιέξοδα της νεο-φιλελεύθε- ρης λαίλαπας της περασμένης δεκαετίας οι ρεαλιστικές προ- σεγγίσεις του αμερικανού οικονομολόγου στα «ουσιώδη» απο- τελούν όχι μόνο ισχυρό αντίδοτο αλλά και φάρο αναζητήσεων λύσεων στα σημερινά δύσκολα προβλήματα.

B. K.

ναύαρχο **Τόμας Κόχραν**, τον γνωστό από την Επανάσταση του '21, όταν κλήθηκε να ανα- λάβει την αρχηγία του στόλου, αλλά απέτυχε κι επέστρεψε στην Αγγλία, και ο γιατρός **Στί- βεν Ματούριν**, μέλος της Εντο- μολογικής Εταιρείας. Μια δεύ- τερη εταιρεία, εκείνη των Ανα- τολικών Ινδιών, πρωταγωνιστεί χωρίς να εμφανίζεται και να δρα στο βιβλίο, αφού το «Σουρ- πράιζ» έχει ως αποστολή να υπερασπίσει τα συμφέροντά της στην Ινδία. Ως γνωστόν, μέ- σω αυτής της εταιρείας οι Άγγλοι λεηλατούσαν τον πλού- το της μεγάλης ασιατικής χώρας και τον μετέφεραν στην Ευρώ- πη με τη μορφή τσαγιού, μουσε- λίνας, κασμιριών και πολύτιμων λίθων.

Ο αναγνώστης του βιβλίου πα- ρακολουθεί το ταξίδι της φρε-

γάτας καθώς πλέει στον Αντλα- ντικό, ελλιμενίζεται στο Ρίο ντε Τζανέιρο, παρακάμπτει το Α- κρωτήριο της Καλής Ελπίδας, φθάνει στη Βομβάη, διαπλέει την Ακτή του Μαλαμπάρ, κι αφού διασχίσει τον Κόλπο της Βεγγάλης, αγκυροβολεί στην Καλκούτα. Στην πορεία του το καράβι αντιμετωπίζει κινδύ- νους, συμμετέχει σε ναυμαχία, γλιτώνει από τα εχθρικά στοι- χεία της φύσης, ενώ ο αναγνώ- στης συναντά πάνω σ' αυτό πι- θήκους, ποντίκια, άλμπατρος, κι όλα εκείνα τα περίεργα πράγματα που είναι συνυφα- σμένα με την περιπλάνηση σ' εξωτικά μέρη. Μια παράλλη- λη ερωτική ιστορία προσφέρει αισθήματα και τρυφερότητα, κάνοντας το ταξίδι προς την Ινδία άκρως γοητευτικό.

Φίλιππος Φιλίππου

όλη τη ζωή τους πίσω του. [...] / Μα επιτέλους, κανείς εδώ κάτω δεν πλάστηκε για την Αθανασία; ».

Προσυπογράφω το απόσπασμα ποιήματος του **Αργύρη Χιόνη** και συνεχίζω:

• **Ύστερο βλέμμα** (εκδ. Πατάκη, 1996) του **Μισέλ Φάις** 86 ασπρόμαυρες ταφικές φωτογραφίες και 44 κείμενα γραμμένα ή μεταφρασμένα ειδικά γι' αυτή την έκδοση, που κι αυτή ενδεχομένως εκφράζει την ίδια ανησυχία «αιωνιότητα»· διαλέγεται – κατά κάποιον τρόπο – με τα μελλούμενα, καθώς σκάβει στα παρελθόντα. «Θα έρθει ο θάνατος και θα 'χει τα μάτια σου / αντός ο θάνατος που μας συντροφεύει / από το πρωί ως το βράδυ, άγρυπνος, / κουφός, σαν μια πανάρχαιη οφειλή, / μια διαστροφή δίχως άκρη. Τα μάτια σου / θα είναι μια μάταιη λέξη, μια πνιγμένη / κραυγή, σιωπητήριο σάλπισμα.»:

Cesare Pavese, μετάφρ.: **Σ. Παστάκας**.

• **Σπουδή Θανάτου** του **Φοίβου Ι. Πιομπίνου** (εκδ. Πιτσιλός, 1996): ένα βιβλίο-ξόρκι του θανάτου, σπουδάζοντάς τον – αν βέβαια, μπορεί κανείς ποτέ να «μαθητέψει» στην ιδέα του θανάτου.

Περιπλάνηση του συγγραφέα σε άμεσες και έμμεσες αναφορές που συνθέτουν ένα ιδιότυπο εγχειρίδιο. Όλα, βέβαια, γίνονται προς χάριν της ζωής...

ο χαρτοκόπτης

Πατριδογνωσία

ΔΥΟ ΦΟΡΕΣ, το 1460 και το 1470, ο καρδινάλιος Βησσαρίων επισκέφθηκε την κλεινή τότε Νυρεμβέργη, εμπορικό και πνευματικό κέντρο της γερμανικής αυτοκρατορίας, προσπαθώντας μάταια να πείσει τους δυτικούς ηγεμόνες να αναλάβουν εκστρατεία για την απελευθέρωση της Κωνσταντινούπολης. Το σωτήριο έτος 1626, επαφές με τους προτεστάντες πνευματικούς ταγούς της Νυρεμβέργης είχε ο κοσμοπολίτης Μητροφάνης Κριτόπουλος, μετέπειτα πατριάρχης Αλεξανδρείας. Ζητούσε υλική βοήθεια, ήταν όμως διατεθειμένοι να του προσφέρουν μόνο τα πνευματικά αγαθά της Μεταρρύθμισης. Ήταν οι αιώνες της επιβίωσης και της ανασύνταξης των ελληνόφωνων πληθυσμών της πρώην Βυζαντινής αυτοκρατορίας, των διεσπαρμένων από τον Πόντο μέχρι την Κάτω Ιταλία και από τον Δούναβη μέχρι την Αίγυπτο. Ήταν οι αιώνες των αγωνιωδών προσπαθειών των ελληνικών θυλάκων να βρουν ερείσματα στη Δύση. Καρπός εκείνων των προσπαθειών είμαστε τελικά εμείς, ο μικρός, νεοελληνικός κόσμος.

ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟ ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ, 370 χρόνια μετά την oligoήμερη παραμονή του Κριτόπουλου στο Πανεπιστήμιο Αλντορφ της Νυρεμβέργης, οργανώθηκε στην ίδια πόλη συνέδριο με τίτλο «Ελληνισμός και Νυρεμβέργη στην ιστορία και σήμερα», μια αναζήτηση των αμελητέων ίσως εκείνων ιχνών του Βησσαρίωνα και του Κριτόπουλου, που δεν παύουν ωστόσο να είναι μερικά από τα πρώτα δειλά βήματα του νέου ελληνισμού.

Ο καθηγητής Νικόλαος Παναγιωτάκης, διευθυντής του Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών της Βενετίας, υπενθύμισε ότι «την ουσιαστικότερη ίσως σημασία για τη δημιουργία του νέου ελληνικού κράτους και τη νεοελληνική ιδιοσυστασία έχουν εκείνοι ακριβώς οι σχεδόν ανεξερεύνητοι μεταβυζαντινοί αιώνες, όταν οι ελληνόφωνοι πυρήνες της διασποράς και της περιφέρειας έδωσαν και κέρδισαν τον αγώνα της ανασυγκρότησης, απέκτησαν οικονομική ισχύ τον 18ο και 19ο αιώνα και οδήγησαν στη δημιουργία του νέου κράτους».

Επί εκατόν πενήντα περίπου χρόνια γαλουχημένοι με το μύθο της εθνικής ιστοριογραφίας για την άμεση καταγωγή μας από τους αρχαίους Έλληνες, για την αδιάσπαστη ιστορική μας συνέχεια από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, λησμονήσαμε σαν σύγχρονοι Λωτοφάγοι τον πραγματικό νόστο, τη μελέτη και την έρευνα των μεταβυζαντινών αιώνων που συνιστούν τη μόνη άμεσα ορατή και ευθύγραμμή μας σύνδεση με το παρελθόν. Το άλμα της συλλογικής φαντασίας στον χρυσό αιώνα του Περικλή μπορεί να ήταν χρήσιμο για τη σύσταση του νέου ελληνικού κράτους και την εθνική αυτοπεποίθηση αλλά, μακροπρόθεσμα, έβλαψε την ιστορική μας αυτογνωσία. Αν υπάρχουν καν απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων μέχρι σήμερα, έχουμε όντως τις περισσότερες πιθανότητες να είμαστε εμείς, αφού ζούμε στον ίδιο χώρο και μιλάμε την εξέλιξη της δικής τους γλώσσας. Ας μην αγκιστρωνόμαστε όμως στην αγκαλιά τους σαν ανήλικοι, ας σεβαστούμε επιτέλους τη γαλήνη των αρχαίων νεκρών κι ας ανδρωθούμε.

Η άνδρωση προϋποθέτει τη δημιουργική υπέρβαση των παιδικών και των εφηβικών χρόνων, όχι την απώθησή τους. Το πραγματικό λίκνο του νέου ελληνισμού βρίσκεται είτε το θέλουμε είτε όχι στους τελευταίους αιώνες, η μακρινή αρχαιότητα είναι το παραμύθι της γιαγιάς για να αποκοιμηθούμε και να ονειρευτούμε. Από όνειρα όμως που μεταβάλλονται σε εφιάλτες, κορεσθήκαμε. Το τελευταίο παράδειγμα ήταν η υστερική εκτροπή που πήρε η υπεράσπιση από μέρους μας των συμβόλων και των λαβάρων του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Η εθνική ιστοριογραφία ήταν ίσως αναγκαιότητα του 19ου αιώνα, τώρα χρειαζόμαστε τα πορίσματα μιας πιο αντικειμενικής και ψύχραιμης ιστορικής έρευνας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΩΡΙΚΟΣ

Τα διηγήματα της Έλλης Σαμαράκη είναι ρεαλιστικά και αγγίζουν τους αναγνώστες κάθε ηλικίας.

Με το ευαίσθητο περιεχόμενό τους μιλούν για την ανάγκη, που αισθάνεται ο άνθρωπος, ζώντας σήμερα απομονωμένος, ν' αγαπήσει και ν' αγαπηθεί.

ΕΛΛΗ ΣΑΜΑΡΑΚΗ

για την αγάπη Με αγάπη

ΔΩΡΙΚΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΡΟΥΚΟΥΝΑΚΗΣ

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ

Εναλλακτικές ιστορίες
για το Νου και τον Έρωτα

ΔΩΡΙΚΟΣ

Ο μάγος έχει τη φυλή με το μέρος του, ο ιεραπόστολος έχει τον παντοδύναμο θεό του και ο ψυχολόγος έχει τις σπουδές και τα βιβλία του. Καθένας

ισχυρίζεται πως κρατάει τη λύση για το ανθρώπινο πρόβλημα. Τα κλειδιά της βασιλείας. Μα είναι τα μισόγυμνα μελαψά κορίτσια που παίζοντας, λίγο πιο κει στην αμμουδιά, κρατούν στα χέρια τους τις ψυχές τους.

ΤΖΙΛΙΑΝ ΜΠΟΥΡΑ

Η Αφροδίτη και Οι Άλλοι

ΔΩΡΙΚΟΣ

Αυτό το βιβλίο, όμως, δεν είναι μόνο η ιστορία της Αφροδίτης. Είναι μια αξιόλογη αντιπαράθεση της προφορικής με την εγγράμματη παράδοση, του ατόμου με την πολιτική, των μεμονομένων φωνών που μурμουρίζουν ενάντια στο θόρυβο των πλατύτερων γεγονότων.

ΜΑΝΘΟΣ ΣΚΑΡΓΙΩΤΗΣ

Η ΑΛΛΗΛΗ ΜΕ ΤΙΣ ΑΚΟΝΟΠΕΤΡΕΣ

ΔΩΡΙΚΟΣ

Ο Αλέξης, ο πρωταγωνιστής αυτής της ιστορίας, συντρίβεται ανάμεσα στις μυλόπετρες μιας αλλοπρόσαλλης πορείας, όπου επιτυχία λογίζεται το υλικό συμφέρον και η φτιασιδωμένη προβολή και χάνεται απρόσμενα μεσοστράτις ο άνθρωπος.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 72 ΤΗΛ.: 36 29 675

Ζ. ΠΗΓΗΣ 29 ΤΗΛ.: 33 03 609

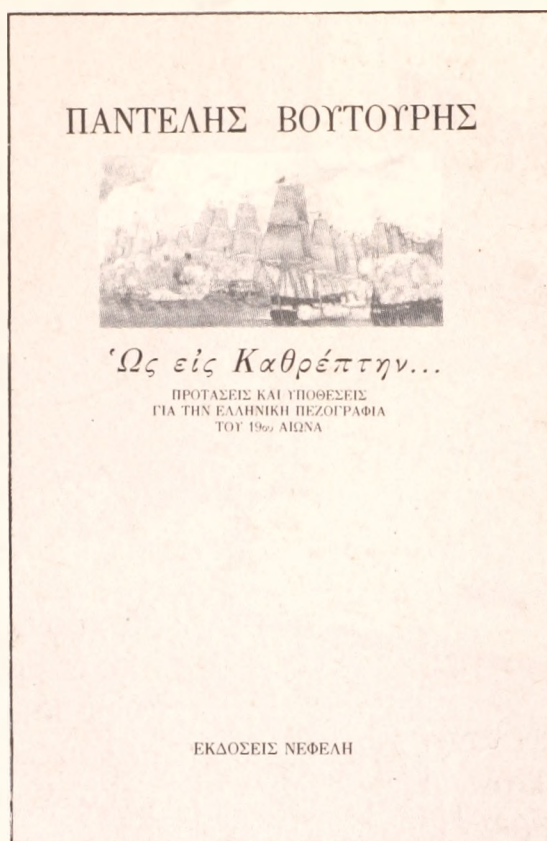
ΤΗΛ. & FAX: 33 01 866

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΒΟΥΤΟΥΡΗΣ

Ως εις Καθρέπτην...

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΟΥ 19ου ΑΙΩΝΑ

Με το βιβλίο αυτό αναθεωρείται η καθιερωμένη αντίληψη για την πεζογραφία του 19ου αιώνα. «...Η παλαιότερη κριτική, αφορμώμενη από την εσφαλμένη άποψη ότι το ιστορικό μυθιστόρημα αποτελεί κυρίαρχη αφηγηματική κατηγορία της περιόδου 1830 - 1880, υποστηρίζει ότι τα πεζογραφικά κείμενα της εποχής παρακάμπτουν την σύγχρονή τους πραγματικότητα. Ωστόσο τα περισσότερα από τα κείμενα αυτά τοποθετούν τα δρώμενά τους στα συγχρονά τους αστικά κέντρα, και καταγράφουν («ως εις καθρέπτη») κοινωνικές έξεις και συμπεριφορές, συστήνοντας με αυτόν τον τρόπο μια αφηγηματική κατηγορία, την οποία θα μπορούσαμε να ονομάσουμε αστική ηθογραφία.

Ο καθιερωμένος ορισμός της «ηθογραφίας» (ως της ειδυλλιακής απεικόνισης των αγροτικών ηθών) είναι παραπλανητικός γιατί εξαιρεί από αυτή την κατηγορία τα αστικά πεζογραφήματα και περιορίζει τα χρονολογικά της όρια στις δύο τελευταίες δεκαετίες του αιώνα. Στο βιβλίο αυτό προτείνεται ένας διαφορετικός –διευρημένος– ορισμός της ηθογραφίας...»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

... Προωθούν το καλό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 ΤΗΛ. 3607744 - FAX 3623093